

SPRÁVA O HODNOTENÍ ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE

(vypracovaná podľa prílohy č. 5
k zákonu č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie)

ÚZEMNÝ PLÁN OBCE SLOVENSKE PRAVNO (Návrh)

Marec 2024

A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE	4
I. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OBSTARÁVATEĽOVI	4
1. Označenie.	4
2. Sídlo.	4
3. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, osoby s odbornou spôsobilosťou na obstarávanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie obcami a samosprávnymi krajmi (§ 2a stavebného zákona), od ktorej možno dostať relevantné informácie o územnoplánovacej dokumentácii, a miesto na konzultácie.	4
II. Základné údaje o územnoplánovacej dokumentácii.....	4
1. NÁZOV :	4
2. ÚZEMIE (KRAJ, OKRES, OBEC, KATASTRÁLNE ÚZEMIE, PARCELNÉ ČÍSLO).	4
3. DOTKNUTÉ OBCE.....	4
4. Dotknuté orgány.	4
5. SCHVAĽUJÚCI ORGÁN.	4
6. VYJADRENIE O VPLYVOCH ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE PRESAHUJÚCICH ŠTÁTNE HRANICE.	5
B. ÚDAJE O PRIAMÝCH VPLYVOCH ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA.....	5
I. ÚDAJE O VSTUPOCH	5
1. PÔDA, ZÁBER PÔDY CELKOM, Z TOHO ZASTAVANÉ ÚZEMIE (POĽNOHOSPODÁRSKA PÔDA, LESNÉ POZEMKY, BONITA), Z TOHO DOČASNÝ A TRVALÝ ZÁBER.	5
2. Voda, z toho voda pitná, úžitková, zdroj vody (verejný vodovod, povrchový zdroj, iný), odkanalizovanie. .	7
3. SUROVINY, DRUH, SPÔSOB ZÍSKAVANIA.	11
4. ENERGETICKÉ ZDROJE DRUH, SPOTREBA.	11
5. NÁROKY NA DOPRAVU A INÚ INFRAŠTRUKTÚRU.	15
II. ÚDAJE O VÝSTUPOCH.....	17
1. Ovzdušie, hlavné zdroje znečistenia ovzdušia (stacionárne, mobilné), kvalitatívna a kvantitatívna charakteristika emisií, spôsob zachytávania emisií, spôsob merania emisií.	17
2. Voda - celkové množstvo, druh a kvalitatívne ukazovatele vypúšťaných odpadových vôd, miesto vypúšťania (recipient, verejná kanalizácia, čistiareň odpadových vôd), zdroj vzniku odpadových vôd, spôsob nakladania.	18
3. Odpady – celkové množstvo (t/rok), spôsob nakladania s odpadmi	22
4. Hluk a vibrácie (zdroje, intenzita).	23
5. Žiarenie a iné fyzikálne polia (tepelné, magnetické a iné)	24
6. Doplňujúce údaje (napr. významné terénne úpravy a zásahy do krajiny).	24
C. KOMPLEXNÁ CHARAKTERISTIKA A HODNOTENIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA	25
I. Vymedzenie hraníc dotknutého územia	25
II. Charakteristika súčasného stavu životného prostredia dotknutého územia podľa stupňa územnoplánovacej dokumentácie	25
1. Horninové prostredie, inžiniersko-geologické vlastnosti, geodynamické javy (napr. zosuvy, seizmicita, erózia a iné), ložiská nerastných surovín, geomorfologické pomery (napr. sklon, členitosť), stav znečistenia horninového prostredia.....	25
2. Klimatické pomery, zrážky (napr. priemerný ročný úhm a časový priebeh), teplota (napr. priemerná ročná a časový priebeh), veternosť (napr. smer a sila prevládajúcich vetrov).	32
3. Ovzdušie, stav znečistenia ovzdušia.	33
4. Vodné pomery, povrchové vody (napr. vodné toky, vodné plochy), podzemné vody vrátane geotermálnych, minerálnych, pramene a pramenné oblasti vrátane termálnych a minerálnych prameňov (výdatnosť, kvalita, chemické zloženie), vodohospodársky chránené územia, stupeň znečistenia podzemných a povrchových vôd.....	34
5. Pôdne pomery, kultúra, pôdny typ, pôdny druh a bonita, stupeň náchylnosti na mechanickú a chemickú degradáciu, kvalita a stupeň znečistenia pôd.....	37
6. Fauna, flóra, kvalitatívna a kvantitatívna charakteristika, chránené vzácne a ohrozené druhy a biotopy, významné migračné koridory živočíchov.	40
7. Krajina, štruktúra, typ, scenéria, stabilita, ochrana.	48

8. Chránené územia, chránené stromy a ochranné pásma podľa osobitných predpisov [napr. národné parky, chránené krajinné oblasti, navrhované chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, súvislá európska sústava chránených území (NATURA 2000), chránené vodohospodárske oblasti, územný systém ekologickej stability (miestny, regionálny, nadregionálny).	50
9. Obyvateľstvo, demografické údaje (napr. počet dotknutých obyvateľov, veková štruktúra, zdravotný stav, zamestnanosť, vzdelanie), sídla, aktivity (poľnohospodárstvo, priemysel, lesné hospodárstvo, služby, rekreácia a cestovný ruch), infraštruktúra (doprava, produktovody, telekomunikácie, odpady a nakladanie s odpadmi).....	71
10. Kultúrne a historické pamiatky a pozoruhodnosti, archeologické náleziská.....	80
11. Paleontologické náleziská a významné geologické lokality (napr. skalné výtvory, krasové územia a ďalšie).....	82
12. Iné zdroje znečistenia (hlukové pomery, vibrácie, žiarenie).	82
13. Zhodnotenie súčasných environmentálnych problémov.....	82
III. Hodnotenie predpokladaných vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie vrátane zdravia a odhad ich významnosti (predpokladané vplyvy priame, nepriame, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, dočasné, dlhodobé a trvalé) podľa stupňa územnoplánovacej dokumentácie	83
1. Vplyvy na obyvateľstvo, počet obyvateľov dotknutých vplyvmi navrhovanej činnosti v dotknutých obciach, zdravotné riziká, sociálne a ekonomické dôsledky a súvislosti, narušenie pohody a kvality života, prijateľnosť činnosti pre dotknuté obce (napr. podľa názorových stanovísk a pripomienok dotknutých obcí, sociologického prieskumu medzi obyvateľmi dotknutých obcí), iné vplyvy.....	83
2. Vplyvy na horninové prostredie, nerastné suroviny, geodynamické javy a geomorfologické pomery.	84
3. Vplyvy na klimatické pomery.	84
4. Vplyvy na ovzdušie (napr. množstvo a koncentrácia emisií a imisí).	85
5. Vplyvy na vodné pomery (napr. kvalitu, režimy, odtokové pomery, zásoby).	85
6. Vplyvy na pôdu (napr. spôsob využívania, kontaminácia, pôdna erózia).	86
7. Vplyvy na faunu, flóru a ich biotopy (napr. chránené, vzácne, ohrozené druhy a ich biotopy, migračné koridory živočíchov, zdravotný stav vegetácie a živočíšstva atď.).	86
8. Vplyvy na krajinu štruktúru a využívanie krajiny, scenériu krajiny.	87
9. Vplyvy na chránené územia a ochranné pásma [napr. navrhované chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, súvislá európska sústava chránených území (NATURA 2000), národné parky, chránené krajinné oblasti, chránené vodohospodárske oblasti], na územný systém ekologickej stability.	88
10. Vplyvy na kultúrne a historické pamiatky, vplyvy na archeologické náleziská.	89
11. Vplyvy na paleontologické náleziská a významné geologické lokality.	89
12. Iné vplyvy.....	89
13. Komplexné posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti a ich porovnanie s platnými právnymi predpismi.	89
IV. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie	91
V. Porovnanie variantov (vrátane porovnania s nulovým variantom)	117
1. Tvorba súboru kritérií a určenie ich dôležitosti na výber optimálneho variantu.	117
2. Porovnanie variantov.....	119
VI. Metódy použité v procese hodnotenia vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie a zdravie a spôsob a zdroje získavania údajov o súčasnom stave životného prostredia a zdravia	120
VII. Nedostatky a neurčitosti v poznatkoch, ktoré sa vyskytli pri vypracúvaní správy o hodnotení	121
VIII. Všeobecne záverečné zhrnutie	121
IX. Zoznam riešiteľov a organizácií, ktoré sa na vypracovaní Správy o hodnotení podieľali, ich podpis (pečiatka).....	122
X. Zoznam doplňujúcich analytických správ a štúdií, ktoré sú k dispozícii u navrhovateľa, a ktoré boli podkladom na vypracovanie Správy o hodnotení.....	122
XI. Dátum a potvrdenie správnosti a úplnosti údajov podpisom (pečiatkou) oprávneného zástupcu navrhovateľa	122

Prílohy č. 1 a 2 K SPRÁVE O HODNOTENÍ STRATEGICKÉHO DOKUMENTU ÚZEMNÝ PLÁN OBCE SLOVENSKE PRAVNO

A. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

I. Základné údaje o obstarávateľovi

1. Označenie.

Slovenské Pravno, Identifikačné číslo: 00316911

2. Sídlo.

Obec Slovenské Pravno, Obecný úrad Slovenské Pravno 123, 038 22

3. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, osoby s odbornou spôsobilosťou na obstarávanie územnoplánovacích podkladov a územnoplánovacej dokumentácie obcami a samosprávnymi krajmi (§ 2a stavebného zákona), od ktorej možno dostať relevantné informácie o územnoplánovacej dokumentácii, a miesto na konzultácie.

Pavol Grusmann – starosta obce, miesto na konzultácie : Obecný úrad Slovenské Pravno č. 123, tel. 043/4962139, obecslpravno@gaya.sk
Ing. arch. Eva Zaťková, telef. 0911 932 572,
e-mail: evazatkovaz@gmail.com

II. Základné údaje o územnoplánovacej dokumentácii

1. Názov :

Územný plán obce Slovenské Pravno (návrh)

2. Územie (kraj, okres, obec, katastrálne územie, parcelné číslo).

Kraj: Žilinský
Okres : Turčianske Teplice
Obec: Slovenské Pravno
Katastrálne územie: Slovenské Pravno

3. Dotknuté obce.

1. Obec Slovenské Pravno 123, 038 22
1. Obec Abramová, Abramová 8, 038 22 Abramová
2. Obec Ivančiná, Ivančiná 37, 038 45 Ivančiná
3. Obec Kaľamenová, Kaľamenová 11, 038 22 Kaľamenová
4. Obec Liešno, Liešno 21, 038 22 Liešno
5. Obec Rudno, Rudno, 038 22 Rudno
6. Obec Brieštie, Brieštie, 038 22 Brieštie

4. Dotknuté orgány.

1. Ministerstvo životného prostredia SR, Sekcia geológie a prírodných zdrojov, Nám. L. Štúra 1, 812 35 Bratislava.,
2. Ministerstvo vnútra, Križkova, 811 04 Bratislava 1,
3. Ministerstvo zdravotníctva SR, inšpektorát kúpeľov a žriediel, Limbová 2, 837 52 Bratislava
4. Ministerstvo obrany SR, Agentúra správy majetky, detašované pracovisko Stred, ČSA 7, 974 31 Banská Bystrica 1
5. ŽSK, ORR a GR, Odbor dopravy a PIC, Komenského 48, 011 09 Žilina 1
6. ŽSK, ORR a CR, Odbor regionálneho rozvoja, Komenského 48, 011 09 Žilina 1
7. Krajský pamiatkový úrad Žilina, Mariánske námestie 19, 010 01 Žilina 1
8. Okresný úrad Žilina - odbor opravných prostriedkov, Pozemkový referát, Vysokoškolákov 8556/33B, 010 08 Žilina
9. Okresný úrad Žilina - odbor starostlivosti o životné prostredie - oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja, Vysokoškolákov 8556/33 B, 010 08 Žilina 8
10. Okresný úrad Žilina, odbor výstavby a bytovej politiky, Odbor výstavby a bytovej politiky, Vysokoškolákov 8556/33B, 010 08 Žilina 8
11. Okresný úrad Turčianske Teplice, Odbor krízového riadenia, 111 SNP 514/122, 039 01 Turčianske Teplice

12. Okresný úrad Turčianske Teplice, OSZP , zložky ŽP , Uh SNP 514/122, 039 01 Turčianske Teplice
13. Okresný úrad Martin, Odbor cestnej dopravy a PK , Námestie S.H.Vajanského 0/1, 036 58 Martin 1
14. Okresný úrad Martin, Pozemkový a lesný odbor, Nám. S.H.Vajanského 1,036 58 Martin 1
15. Regionálna veterinárna a potravinová správa Martin, Záturčianska 1,03601 Martin 1
16. Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine, Kuzmányho, 036 80 Martin 1
17. Dopravný úrad, divízia civilného letectva, Letisko M, R. Štefánika, Bratislava, 823 05 Bratislava 216
18. Obvodný banský úrad Banská Bystrica, ul. 9. mája č. 2, 975 90 Banská Bystrica 1

5. Schvaľujúci orgán.

Územný plán obce schvaľuje Obecné zastupiteľstvo obce Slovenské Pravno.

6. Vyjadrenie o vplyvoch územnoplánovacej dokumentácie presahujúcich štátne hranice.

K vplyvom na životné prostredie presahujúce štátne hranice nedôjde.

B. ÚDAJE O PRIAMÝCH VPLYVOCH ÚZEMNOPLÁNOVACEJ DOKUMENTÁCIE NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA

I. Údaje o vstupoch

1. Pôda, záber pôdy celkom, z toho zastavané územie (poľnohospodárska pôda, lesné pozemky, bonita), z toho dočasný a trvalý záber.

Predmetom riešenia podľa platnej legislatívy a metodického usmernenia je udelenie súhlasu s perspektívnym použitím poľnohospodárskej pôdy (PP) na iné ako poľnohospodárske účely. Záber poľnohospodárskej pôdy je vypracovaný v zmysle požiadaviek dotýkajúcich sa ochrany PP ustanovených v platnom zákone o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy (v súčasnosti zákon č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy v znení neskorších predpisov).

V súlade s celkovou koncepciou rozvoja obce, boli rozvojové plochy situované v rámci zastavaného územia obce využitím voľných, nezastavaných prieluk a v priamej nadväznosti na zastavané územie. Rozvoj obce nie je možný bez toho, aby sa zaberali aj chránené pôdy, vzhľadom na fakt, že v takmer celom zastavanom území a sčasti na plochách v priamej nadväznosti na zastavané územie, sa vyskytujú hlavne tieto pôdy. Navrhované rozvojové plochy priamo nadväzujú na doterajšiu zástavbu. Poľnohospodárska pôda v zastavanom území alebo v priamom dotyku s ním v niektorých lokalitách patrí do chránenej pôdy, čo je zdokumentované v tab. 1 Prehľad stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde. Návrh rozvoja obce s časti aj na chránenej poľnohospodárskej pôde vyplýva zo skutočnosti obmedzených rozvojových možností. V obci je záujem o výstavbu IBV, HBV, objektov občianskej vybavenosti, športu a rekreácie, ale stavebné pozemky sú k dispozícii v obmedzenom množstve.

Predmetom vyhodnotenia záberov poľnohospodárskej pôdy sú lokality vyplývajúce z urbanistického návrhu, ktoré sú v grafickej časti strategického dokumente vyznačené vo výkrese č. 6 - Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde a lesných pozemkoch je znázornené graficky v strategickom dokumente Návrhu ÚPN O vo výkrese č. 6, ktorý je v mierke 1: 5 000. Plochy sú označené poradovými číslami záberov č.1 – 27, s vyznačením skupiny kvality poľnohospodárskej pôdy, aktuálneho 7 miestneho kódu BPEJ.

V tabuľke – Vyhodnotenie dôsledkov stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde sú vyhodnotené lokality, ktoré si vyžadujú záber poľnohospodárskej pôdy podľa návrhu ÚPN O Slovenské Pravno.

Pri výpočte záberov v lokalitách určených pre výstavbu, sa výmera záberov znižuje v zmysle regulatívov záväznej časti na jednotlivé funkčné plochy.

Vyhodnotenie lokalít je v tab. 1 Prehľad stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde, ktoré si vyžadujú záber poľnohospodárskej pôdy podľa návrhu ÚPN O Slovenské Pravno. V tab. 2 je uvedený prehľad riešených lokalít s funkčným zameraním.

Celkový predpokladaný záber poľnohospodárskej pôdy je v k. ú. Slovenské Pravno 11,485 ha.

Poznámka :

V stĺpci "kód/BPEJ" sú hrubo vyznačené BPEJ, zaradené medzi najkvalitnejšie v k. ú. (príloha č.2 NV SR č.58/2013 Z.z. o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber PP).

Vysvetlivky:

Funkčné využitie: BI - obytné územie (rodinné domy), BH - obytné územie (bytové domy), DP - plochy dopravy, MF - malé farmy, OV - občianska vybavenosť, RU - rekreačné územie, SP - športové plochy, ZU – zmiešané územie, ZV - zeleň verejná

Tab. 1 Prehľad stavebných zámerov a iných návrhov na poľnohospodárskej pôde.

Číslo lokality	Funkčné využitie	Výmera lokality spolu v ha	Predpokladaná výmera poľnohospodárskej pôdy			Užívateľ poľnohospodárskej pôdy	Vybudované hydromeliorač. zariadenia (závlaha, odvodnenie)	Iná informácia - v zast. území k 1.1. 1990
			Spolu v ha	Z toho				
				Kód/skupina BPEJ	Výmera v ha			
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	10.
01	RU 02	0,177	0,053	0887442/8	0,053	PD	nie	nie
02	MF 02	7,281	0,341	0887442/8 0887242/7 0864003/6 0892682/9	0,101 0,148 0,011 0,081	PD	áno (časť)	nie
03	MF 01	4,657	0,436	0864003/6 0887242/7	0,324 0,112	PD	áno (časť)	nie
04	BI 01	6,045	0,640	0892682/9 0864003/6 0892885/9	0,416 0,216 0,008	FO	nie	áno
05	BI 02	1,241	0,566	0864003/6 0892882/9	0,562 0,004	PD	nie	áno (časť)
06	DP 06	0,215	0,186	0892682/9	0,186	PD	nie	nie
07	ZV 01	0,294	0,294	0892682/9	0,294	PD	nie	nie
08	BI 03	0,957	0,528	0892682/9 0864003/6	0,119 0,338	PD	nie	nie
09	DP 04	0,911	0,768	0892882/9 0864003/6	0,092 0,676	PD	nie	áno (časť)
10	BI 04	1,558	0,371	0864003/6	0,742	PD	nie	nie
11	ZU 02	1,405	0,400	0864003/6	0,400	PD	áno	nie
12a	BI 06	0,268	0,134	0864003/6	0,134	PD	áno	nie
12b	BI 06	0,376	0,188	0864003/6	0,188	PD	áno	nie
12c	BI 06	1,305	0,653	0864003/6	0,653	PD	áno	nie
13a	ZU 01	4,325	1,100	0864003/6	1,100	FO	áno	nie
13b	ZU 01	2,689	0,578	0864003/6	0,578	FO	áno	nie
13c	ZU 01	1,011	0,170	0864003/6 0865013/5	0,168 0,002	FO	áno	nie
14	ZV 03	0,174	0,003	0864003/6	0,003	PD	nie	nie
15	BI 08	0,753	0,317	0864003/6	0,317	FO	nie	áno (časť)
16	BI 07	0,164	0,075	0864003/6	0,075	FO	nie	áno
17	BH 03	0,379	0,266	0864003/6	0,266	FO	nie	áno
18	BI 14	0,314	0,158	0864003/6 0829005/5	0,073 0,085	FO	nie	áno
19	BH 06	0,173	0,026	0829005/5	0,026	FO	nie	áno
20	BI 13	0,757	0,520	0829005/5 0864003/6	0,100 0,420	FO	nie	áno
21	BI 12	0,129	0,065	0864003/6	0,065	FO	nie	nie
22	OV 17	0,158	0,079	0864003/6	0,079	PD	nie	áno

Číslo lokality	Funkčné využitie	Výmera lokality spolu v ha	Predpokladaná výmera poľnohospodárskej pôdy			Užívateľ poľnohospodárskej pôdy	Vybudované hydromeliorač. zariadenia (závlaha, odvodnenie)	Iná informácia - v zast. území k 1.1. 1990
			Spolu v ha	Z toho				
				Kód/skupina BPEJ	Výmera v ha			
23	BI 10	2,129	0,692	0864003/6 0865013/5	0,015 0,677	PD	nie áno (časť)	áno áno (časť)
24	BI 11	0,202	0,101	0865013/5	0,101	FO	nie	áno (časť)
25	SP 03	4,700	1,554	0865013/5 0865213/5	1,187 0,367	PD	áno	nie
26	OV 04	0,564	0,085	0892882/9	0,502	PD	nie	nie
27	RU 01	0,845	0,062	0887243/7	0,062	PD	nie	nie
SPOLU		46,156	11,485		11,485			

Tab. 2 Prehľad riešených lokalít záberu na poľnohospodárskej pôde a ich funkčné zameranie

funkčné zameranie	lokality záberu na poľnohospodárskej pôde
Lokality určené pre rozvoj IBV	04, 05, 08, 10, 12a, 12b, 12c, 15, 16, 18, 20, 23, 24,
Lokality určené pre rozvoj HBV	17, 19
Zmiešané územie s občianskou vybavenosťou a bývaním	13a, 13b, 13c,
Lokality určené pre rozvoj OV	11, 22, 26
Lokality určené pre rozvoj športu	25,
Lokality určené pre rozvoj rekreácie	01,
Lokality určené pre rozvoj verejnej zelene	07, 14
Lokality určené pre rozvoj dopravného napojenia	09,
Lokality určené pre prvovýrobu	02, 03

2. Voda, z toho voda pitná, úžitková, zdroj vody (verejný vodovod, povrchový zdroj, iný), odkanalizovanie.

Katastrálnym územím obce Slovenské Pravno pretekajú vodné toky Briešťanka, Lúčky, Sokol a ich bezmenné prítoky. Na časti hranice katastrálneho územia obce preteká vodohospodársky významný vodný tok Turiec číslo hydrologického poradia 4-21-05-020 a Jasenica číslo hydrologického poradia 4-23-04-014 a tok Laclavský potok.

V správe Hydromeliorácie, š.p. sa v riešenom území nachádzajú:

- odvodňovací kanál „kanál 1“ (evid.č. 5306 127 001), ktorý bol vybudovaný v roku 1963 o celkovej dĺžke 0,300 km v rámci vodnej stavby „OP JRD Slovenské Pravno“ (evid. č. 5306 127);
- odvodňovací kanál „kanál K1“ (evid.č. 5306 128 002), ktorý bol vybudovaný v roku 1967 o celkovej dĺžke 0,750 km v rámci vodnej stavby „OP a ÚT SŠM Slovenské Pravno“ (evid. č. 5306 128),
- odvodňovací kanál „kanál K2“ (evid.č. 5306 128 003), ktorý bol vybudovaný v roku 1967 o celkovej dĺžke 0,460 km v rámci vodnej stavby „OP a ÚT SŠM Slovenské Pravno“ (evid. č. 5306 128),
- odvodňovací kanál „kanál krytý A“ (evid.č. 5306 294 001), ktorý bol vybudovaný v roku 1982 o celkovej dĺžke 0,500 km v krytom profile v rámci vodnej stavby „OP SŠM Turčianske Teplice - Slov. Pravno“ (evid. č. 5306 294).

Vodné plochy

V záujmovom území sa nenachádzajú väčšie vodné plochy a stavby na zadržiavanie vody. V areáli poľnohospodárskeho družstva sa nachádza malá vodná plocha (jazierko).

Pitná voda

Obec Slovenské Pravno má vybudovaný rozvod pitnej vody, ktorý bol vybudovaný v r.1959, jeho správcom je Turčianska vodárenská spoločnosť, a.s. Zdrojom pitnej vody je zberná studňa v obci so schváleným využitelným množstvom 5, 1 l/s, na ktorej je osadená čerpacia stanica pitnej vody s kapacitou 16,6 l/s. Zo zbernej studne je voda prečerpávaná do vodojemu nad obcou s objemom 150 m³. Maximálna hladina vody vo vodojeme je na úrovni 574,00 m n. m. a minimálna 570,00 m n. m. Z vodojemu s kapacitou 150 m³ je voda gravitačne privádzaná prírodným potrubím DN 150 do rozvodnej siete v obci profilu DN 100.

Dĺžka existujúcej vodovodnej siete v obci Slovenské Pravno je 6,124 km a napojených na ňu je 282 vodovodných prípojek s celkovou dĺžkou 1,170 km. Celkový počet odberných miest v obci je 330

Pitnou vodou je zásobovaných 100% obyvateľov obce.

V r.2021 bola ročná spotreba vody v obci (vyfakturovaná) 89,3 l/os/deň - z toho pre obyvateľov 78,4 l/os/d z vody vyrobenej 140,6 l/os/d.

Návrh koncepcie zásobovania pitnou vodou vychádza z „Programu rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca“, kap. 8.1.1 technická správa – časť vodovody, rešpektuje existujúci systém zásobovania pitnou vodou z verejného vodovodu v správe Turčianskej vodárenskej spoločnosti, a.s.

Predložená potreba pitnej vody pre návrhový rok 2040 je vyčíslená podľa vyhlášky MŽP SR č. 684/2006 Z.z. z 14.11.2006, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na návrh, projektovú dokumentáciu a výstavbu verejných vodovodov a kanalizácií. Na verejný vodovod bude napojený bytový fond, zariadenia občianskej vybavenosti, výrobné a nevýrobné služby, poľnohospodárska výroba.

Predložená potreba pitnej vody pre návrhový rok 2040 je vyčíslená podľa vyhlášky MŽP SR č. 684/2006 Z.z. z 14.11.2006, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na návrh, projektovú dokumentáciu a výstavbu verejných vodovodov a kanalizácií. Na verejný vodovod bude napojený bytový fond, zariadenia občianskej vybavenosti, výrobné a nevýrobné služby, poľnohospodárska výroba.

Pre výpočet potrieb pitnej vody sa vychádzalo z rozdelenia špecifickej potreby vody :

Tab. 3 Celková potreba pitnej vody

		Počet		Špecif. potreba vody	Denná potreba vody	
		2023	2040		2023	2040
				l/os	l/deň	l/deň
A. Bytový fond – Q_{p1}						
Obyvatelia						
	Slovenské Pravno	885	890	115	101 775	102 350
				Q _{p1} =	101 775	102 350
B. Občianska a technická vybavenosť – Q_{p2}						
Obecný úrad	zamestnanci	9	9	60	540	540
	stoličky	50	50	5	250	250
Základná škola	zamestnanci	29	45	60	1 740	2 700
	žiaci	95	225	25	2 375	5 526
Materská škola	zamestnanci	7	10	60	420	600
	žiaci	38	50	60	2 280	3 000
Ambulancie	zamestnanci	4	4	80	320	320
	počet ošetrov	40	40	40	1 600	1 600
Lekárneň	zamestnanci	1	1	100	100	100
Komunitné centrum v obci	zamestnanci	-	10	80	-	800
	stoličky	-	150	5	-	750
Polyfunkčný objekt "Dobré sady"	zamestnanci	-	11	80	-	880
	klienti	-	32	150	-	4 800

		Počet		Špecif. potreba vody	Denná potreba vody	
		2023	2040		2023	2040
				l/os	l/deň	l/deň
Sociálne zariadenie	zamestnanci	-	10	80	-	800
	klienti	-	20	150	-	3 000
Kultúrny dom	stoličky	50	50	5	250	250
Pošta	zamestnanci	2	2	60	120	120
Dom smútku	stoličky	70	70	5	350	350
R.k. kostol	stoličky	100	100	5	500	500
Evanjel. kostol	stoličky	350	350	5	1 750	1 750
Futb. ihrisko -sociálny objekt	sprchy, toalety	5	5	80	400	400
ČSPH	zamestnanci	3	3	60	180	180
Obchodné prevádzky						
	zamestnanci	12	20	60	720	1 200
Pohostinské služby						
	zamestnanci	2	4	60	120	240
	stoličky	75	100	5	375	500
Stravovacie a ubytovacie služby						
SH roľník - S.Nemec	zamestnanci	-	10	250	-	2 500
	stoličky	-	40	15	-	600
	lôžka	-	20	150	-	3 000
Prónayovský kaštieľ	zamestnanci	-	5	250	-	1 250
	stoličky	-	30	15	-	450
	lôžka	-	20	150	-	3 000
Országovský kaštieľ	apartmány-lôžka	-	20	150	-	3 000
Výrobné a nevýrobné služby						
	zamestnanci	30	50	60	1 800	3 000
Q _{p2} =					16 190	47 956
C. Priemyselná výroba – Q _{p3}						
CNI Tlač servis, spol. s r. o.	zamestnanci	15	15	80	1 200	1 200
Aluprint, s.r.o.	zamestnanci	6	6	80	640	640
SlovSETRA, s.r.o.	zamestnanci	10	25	180	1 800	4 500
Sikumprint, s.r.o.	zamestnanci	5	5	80	400	400
Sokol Trans, s.r.o.	zamestnanci	5	5	80	400	400
Q _{p3} =					4 440	7 140
D. Poľnohospodárska výroba – Q _{p4}						
TURIEC AGRO s.r.o.	zamestnanci	35	35	80	2 800	2 800
	zvieratá - hovädzí dobytok	1000	1000	40	40 000	40 000
SH roľník - p.Nemec	zamestnanci	-	2	80	-	160
	zvieratá- kone,hov.dobytok	13 100	50 250	40 10	520 1 000	2 000 2 500
	-ovce, kozy	14	70	40	560	2 800

		Počet		Špecif. potreba vody	Denná potreba vody	
		2023	2040		2023	2040
				l/os	l/deň	l/deň
	-daniele, jelene					
SH roľník - p.Čuraj	zamestnanci	1	1	80	80	80
	dom. zvieratá pre vlast. potrebu - prasa, ovce, hydina	20	20	8	160	160
Dobré sady-farmy	rodiny - 10, á=4	-	40	115	-	4 600
	zvieratá-malé	-	300	4	-	1 200
Q _{p4} =					45 120	54 300

Posúdenie akumulácie (r.2040)

Podľa Vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 684 zo 14.11.2006, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách na návrh, projektovú dokumentáciu a výstavbu verejných vodovodov a verejných kanalizácií, platí:

Priemerná denná potreba vody Q_p:

$$Q_p = Q_{p1} + Q_{p2} + Q_{p3} + Q_{p4} = 211\,746 \text{ l/deň} = 211,746 \text{ m}^3/\text{deň}$$

Maximálna denná potreba vody Q_m:

$$Q_m = (Q_{p1} + Q_{p2}) \times k_d + Q_{p3} + Q_{p4} = 150\,306 \times 1,6 + 61\,440 \text{ l/deň} = 301\,929,6 \text{ l/deň} = 3,49 \text{ l/s}$$

Maximálna hodinová potreba Q_h:

$$Q_h = Q_m \times k_h = 301\,929,6 \times 1,8 = 22\,644,72 \text{ l/hod} = 6,29 \text{ l/s}$$

Ročná potreba vody Q_r:

$$Q_r = Q_p \times 365 = 211\,746 \times 365 = 77\,287,29 \text{ m}^3/\text{rok}$$

kde: k_d.....koeficient dennej nerovnomernosti

k_hkoeficient hodinovej nerovnomernosti

Minimálna potreba objemu akumulácie (60% z Q_m) :

$$V = 301\,929,6 \times 0,6 = 181\,157 \text{ l} = \text{cca } 182 \text{ m}^3$$

Zneškodňovanie odpadových vôd - súčasný stav

Obec Slovenské Pravno nemá v súčasnosti vybudovanú splaškovú kanalizačnú sieť. Obec má spracovanú projektovú dokumentáciu pre územné rozhodnutie na výstavbu kanalizačnej siete a vydané územné rozhodnutie. Návrh na odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd predpokladá vybudovanie splaškovej kanalizácie s čistením na ČOV Turčianske Teplice, na ktorej budú čistené odpadové vody aj z obcí: Budiš, Dubové, Jasenovo, Kaľamenová, Liešno.

V súčasnosti sú splaškové vody s jednotlivých objektov odvádzané do žump, prípadne malých domových ČOV, čo je nevyhovujúci stav.

Zneškodňovanie odpadových vôd - navrhovaný stav

V rámci plánu rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca z roku 2002 sa v obci uvažuje s vybudovaním splaškovej kanalizácie.

V obci bude vybudovaný kombinovaný systém splaškovej kanalizácie – gravitačná a tlaková časť – a odpadové vody budú odvedené do navrhovanej čerpacej stanice odpadových vôd v obci Kaľamenová s následným napojením na stavbu „Odkanalizovanie obcí Budiš, Dubové, Jasenovo, Kaľamenová, Liešno“. Navrhovaná kanalizačná sieť v obci Slovenské Pravno bude zhotovená z potrubia PP DN 300 (gravitačná časť) a z potrubia HDPE (tlaková časť).

V navrhovanom zmiešanom území - malé farmy + rekreácia – budú vzhľadom na územno-technické limity odpadové vody z jednotlivých objektov odvedené do samostatných čistiarní odpadových vôd s následnou akumuláciou vyčistených vôd v zberných nádržiach a aplikáciou týchto vôd na závlahu permakultúrneho hospodárstva.

Projektová dokumentácia kanalizácie obce Slovenské Pravno pre vydanie stavebného povolenia je v príprave.

Odtokové množstvá splaškových odpadových vôd v roku 2040:

Priemerný denný prietok splaškových odpadových vôd Q_{24} :

- je totožný s priemernou dennou potrebou vody (v zmysle STN 75 6101)

$$Q_{24} = 211,746 \text{ m}^3/\text{deň} = 2,45 \text{ l/s}$$

Maximálny hodinový prietok splaškových vôd:

$$Q_{shmax} = k_{hmax} \times Q_{s24} = 3,0 \times 2,45 = 7,35 \text{ l/s}$$

Minimálny hodinový prietok splaškových vôd:

$$Q_{shmin} = k_{hmin} \times Q_{s24} = 0,6 \times 2,45 = 1,47 \text{ l/s}$$

Ročné množstvo splaškových vôd:

$$Q_{s,rok} = Q_{s24} \times 365 = 211\,746 \times 365 = 77\,287,29 \text{ m}^3/\text{rok}$$

Odvádzanie dažďových vôd

V obci nie je vybudovaná dažďová kanalizácia. Dažďové vody sú odvádzané plytkými rigolmi len v niektorých úsekoch, väčšinou sú likvidované vsakovaním na pozemkoch okolo jednotlivých stavieb, alebo sú vyvedené na terén. Tento stav je nevyhovujúci a nezodpovedá environmentálnym stratégiám.

Veľkosť zrážkového odtoku bude stanovená na základe predpokladu ustáleného stavu dažďového odtoku na návrhový dažďový prietok podľa rovnice :

$$Q_d = q_{15} \times S \times \Psi \quad [\text{l.s}^{-1}]$$

q_{15} - výdatnosť 15-min. náhradného dažďa $[\text{l.s}^{-1}.\text{ha}^{-1}]$ s periodicitou 0,2, t.j. 5- ročný dážď

(pre Turčianske Teplice uvažujeme hodnotu $166 \text{ l.s}^{-1}.\text{ha}^{-1}$)

S - veľkosť odvodňovanej plochy $[\text{ha}]$

Ψ - súčiniteľ odtoku, ktorého hodnoty závisia od spôsobu zastavania, druhu a sklonu povrchu.

3. Suroviny, druh, spôsob získavania.

V katastrálnom území obce sa nenachádza prieskumné územie, chránené ložiskové územie ani dobývací priestor. Nenachádzajú sa tu lokality a ani nie sú dotknuté záujmy chránené banskými predpismi.

4. Energetické zdroje druh, spotreba.

Elektrická energia, súčasný stav

V súčasnosti je obec zásobovaná hlavnou zásobovacou linkou č. 269 prevažne cez vzdušné prípojky do distribučných trafostaníc 22/0,4kV. Novšia kiosková stanica je napojená zemným káblom.

Napájacie body sú najčastejšie vyústené odbočnou konzolou z hlavnej trasy na prípojkovú časť, opatrenú úsekovým vypínačom pre individuálne odpájanie každej trafostanice. VN vedenie je prevažne vzdušného prevedenia na železobetónových stĺpoch. Použité sú prevažne holé vodiče $50 \text{ mm}^2 \text{ AlFe}$.

Napät'ové sústavy

VN : 3x50Hz, 22kV – IT

NN : 3+PEN, 50Hz, 230/400V-TN-C

Sekundárne vedenie NN 230/400V

Existujúce NN vedenie je riešené prevažne ako verejná vzdušná sieť na betónových stĺpoch. Prípojky NN z tohto rozvodu sú riešené individuálne ako vzdušné, alebo káblové zemné. Vzhľadom na vzrastajúci dopyt po elektrickej energii môžeme konštatovať, že dnešné rozvody nie sú postačujúce a bude potrebné ich posilniť a rozšíriť.

Navrhujeme vzdušné vedenia nahradiť podzemnými káblovými

VVN rozvody

Cez k. ú. Slovenské Pravno nie sú trasované žiadne VVN linky nadradenej prenosovej sústavy v správe Slovenskej elektrizačnej prenosovej sústavy a.s. Bratislava.

Transformačné stanice 22/04 kV v k.ú.

V k. ú. obce sa nachádza 8 transformačných staníc 8 (tab. 4).

Tab. 4 Existujúce trafostanice v k. ú. obce Slovenské Pravno

číslo	názov	odhadovaný výkon /kVA	typ	vlastník
TS1	269/ts/sl.pravno_kolonia	400	4-stĺpová	SSD, a.s.
TS2	269/ts/sl.pravno_sm	250	stožiarová	SSD, a.s.
TS3	269/ts/sl.pravno_skola	400	stožiarová	SSD, a.s.
TS4	269/ts/sl.pravno_pd	160	stožiarová	cudzia
TS5	269/ts/sl.pravno_fd	400	stožiarová	cudzia
TS6	269/ts/sl.pravno_granulovacka	160	stožiarová	cudzia
TS7	269/ts/sl.pravno_kolonia.II	250	kiosková	SSD, a.s.
TS8	269/ts/abramova_trhanova	160	stožiarová	SSD, a.s.

Energetická bilancia obce - súčasný stav

Obec Slovenské Pravno je plynofikovaná a vykurovanie ako aj príprava teplej úžitkovej vody je v prevažnej miere riešené zemným plynom. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť sa jedná o dvojcestné zásobovanie energiou.

Predpokladaný max. súdobý výkon je cca 1.650 kVA.

Navrhovaný stav

Obec Slovenské Pravno má v súčasnosti vybudovaný plynový rozvod. Vykurovanie ako aj príprava teplej úžitkovej vody je v prevažnej miere riešené zemným plynom. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť navrhujeme dvojcestné zásobovanie energiou.

Tab. 5 - Základné východiskové údaje o riešenom území

vstupné údaje	etapizácia	
	stav r.2022	návrh r.2040
Trvalo obývané byty/b.j. – ks	277	110
Výstavba nových bytov - ks	-	
celkom bytov v r.2040	-	
elektrické vykurovanie bytov - /ks	*14	
vykurovanie bytov plynom - /ks	*173	

Tab. 6 - Prepočet elektrického príkonu podľa druhu odberu v kW

druh odberu		kW	
		stav r.2022	návrh r.2040
A	Bytový fond b.j.	277	387
	- elektricky vyk. b.j.	14	44
	- návrh elektric. vyk. b.j.		30
	- zostatok	263	343
	Spolu :	887	1337
B	Občianska vybavenosť		
	- obecný úrad	30	30
	- základná škola	80	90
	- materská škola	20	25
	- ambulancie	10	10
	- lekáreň	10	10
	- komunitné centrum	-	20
	- polyfunkčný objekt	-	30
	- sociálne zariadenie	-	25
	- kultúrny dom	20	20
	- pošta	10	10

druh odberu	kW	
	stav r.2022	návrh r.2040
- dom smútku	15	15
- r.k. kostol	15	15
- evanjelickýkostol	20	20
- sociálny objekt na futb.ihrisku	15	15
- požiarna zbrojnica	10	10
- ČSPH	20	20
- obchodné prevádzky	20	40
- pohostinské služby	15	30
- stravovacie a ubytovacie služby	-	75
- výrobné a nevýrobné služby	30	50
Spolu :	340	560
C Priemyselná výroba	250	280
D Poľnohospodárska výroba	150	200
Súčasný výkon celkom A+B+C+D	1627 kW	2377 kW

Transformačné stanice 22/04 kV

Vzhľadom na návrh rozšírenia obytných plôch a občianskej vybavenosti, sa navrhuje posilnenie distribučnej siete o 2 novo navrhované trafostanice (viď tab. č. 7) tak, aby jednotlivé výbežky od zdroja neprekračovali 350 m.

Navrhujeme všetky vzdušné prípojky ku trafostaniciam nahradiť podzemnými káblovými prípojkami ako aj príslušné trafostanice za kioskové do 630 kVA.

Tab. 7 Transformačné stanice 22/0,4 kVA - navrhované

číslo	Odhadovaný výkon /kVA	typ
TS9	do 630kVA	kiosková
TS10	do 630kVA	kiosková

Uvedené transformačné stanice ako aj ich napojenie zemnými káblami VN sa budú budovať postupne podľa požiadaviek na pribúdajúce odbery elektrickej energie. VN trasy navrhujeme prednostne umiestniť popri cestách, v zelených pásoch.

Distribučné sekundárne rozvody

Novonavrhované sekundárne rozvody pre bytovú sféru, občiansku vybavenosť a služby budú budované ako jednoduchá podzemná sieť.

Existujúce sekundárne vzdušné rozvody v obci ako aj vzdušné rozvody verejného osvetlenia navrhujeme postupne nahradiť káblovými trasami v zemi.

Demontáž (prekládka) vzdušných vedení VN

Všetky vzdušné vedenia VN v existujúcom obytnom území navrhujeme preložiť do zeme a umiestniť tak, aby neobmedzovali naplánovaný rozvoj obytného územia. V súlade s platnými zákonmi pri zmene je potrebné riešiť zmenu na podzemné káblové vedenia, uložené popri cestách, v súlade s ÚPN-O.

Zásobovanie plynom

Energetická koncepcia Slovenskej republiky, ktorej súčasťou je zásobovanie zemným plynom, navrhuje efektívne využitie existujúcich rozvodov pre všetky formy spotreby zemného plynu. Rozvojový program počíta so zvyšovaním podielu zemného plynu na energetickej bilancii pri zachovaní relácie ceny zemného plynu oproti ostatným primárnym zdrojom. Využitie plynu je vhodné aj z dôvodu minimálneho dopadu na životné prostredie.

Zásobovanie zemným plynom – súčasný stav

Obec Slovenské Pravno je v súčasnosti plynofikovaná. Plynom je obec zásobovaná z RS 1200 nachádzajúcej sa priamo v k. ú. obce. V k. ú. obce sa v súčasnosti nachádza distribučná sieť prevádzkovaná SPP-D, a.s.:

- RS 1200 v k. ú. Slovenské Pravno
- VTL plynovod DN 300 PN 2,5 MPa

- VTL prípojka pre RS Slovenské Pravno: DN 100 PN 2,5 MPa
- STL plynovody z materiálu PE s maximálnym prevádzkovým tlakom do 100 kPa
- SKAO Trhanová - stanica katódovej ochrany + prepojovací kábel na anódu + anódové uzemnenie, tzn. koľajnica - hrebeňová, hrubostenná rúra
- elektrická prípojka pre regulačnú stanicu plynu (RS) Slovenské Pravno

Plynofikácia obce je na dobrej úrovni. Podľa SDOB 2021 bolo v obci evidovaných 173 bytov napojených na plyn, t.j. skoro 50% z trvale obývaných bytov. ZPN sa používa okrem domácností aj v niektorých objektoch občianskej vybavenosti. Navrhované rozšírenie rozvojových plôch IBV si vyžiada aj rozšírenie plynovodného potrubia.

Zásobovanie zemným plynom – navrhovaný stav

ÚPN O navrhuje zásobovanie obce aj zemným plynom. Navrhované rozšírenie rozvojových plôch IBV si vyžiada aj rozšírenie plynovodného potrubia. Lokality riešené v prielukách zastavaného územia, budú zásobované plynom z existujúceho NTL plynovodu DN 110 PE, napojeného na existujúcu sieť.

Využitie zemného plynu sa navrhuje komplexne (vykurovanie, príprava teplej úžitkovej vody, varenie). Navrhujeme budúce komplexné potreby tepelnej energie riešiť jednak palivom zemný plyn, jednak s využitím nových trendov v systéme zásobovania územia teplom, hlavne systém tepelných čerpadiel, slnečných kolektorov, elektrického ohrevu objektov, prípadne využiť ako palivo biomasu, resp. obnoviteľné a fosílné energie. Navrhované riešenie bude mať priaznivý dopad na čistotu ovzdušia, najmä počas vykurovacej sezóny.

Navrhované plynové rozvody navrhujeme umiestniť vo verejných plochách, chodníkoch a zelených pásach. Navrhovaná konfigurácia trás dáva predpoklad na bezproblémovú prevádzku.

Nápočet potreby zemného plynu podľa TP 702 07:

Rodinné domy, byty v bytových domoch (varenie, vykurovanie, príprava TUV).

Predpoklad - 30% rodinných domov plynofikovaných, 100% bytových domov plynofikovaných, t.j. :

- 1) existujúce RD - 285, navrhované RD - 70

$$\frac{\text{RD spolu } 355 \times 30\% = 107 \text{ rodinných domov na plyn}}{\text{spolu: } 107}$$

$$107 \times 1,5 = 160,5 \text{ m}^3/\text{hod}$$

$$160,5 \times 3500 = 561.750 \text{ m}^3/\text{rok}$$
- 2) existujúce b.j. v BD - 53, navrhované b.j. v BD - 40

$$\frac{\text{b.j. v BD spolu } 93 = 93 \text{ b.j. v bytových domoch na plyn}}{\text{spolu: } 93}$$

$$93 \times 1,5 = 139,5 \text{ m}^3/\text{hod}$$

$$139,5 \times 3500 = 488.250 \text{ m}^3/\text{rok}$$

Poznámka:

Pri navrhovanom dvojcestnom zásobovaní energiami (zemný plyn naftový + elektrická energia) pre IBV, občiansku vybavenosť a výrobu pre budúcich odberateľov, budú rozhodujúce ekonomické faktory vzhľadom na aktuálnu a budúcu cenovú reláciu dodávateľov energií.

V rámci riešenia ÚPN O navrhujeme doplniť sieť plynovodov na celom území obce s maximálnou možnosťou zokruhovať rozvody. Predložený návrh počíta so 30% plynofikáciou rodinných domov vzhľadom na novodobé alternatívne a obnoviteľné zdroje energií.

Ochranné a bezpečnostné pásma

V území je potrebné dodržať ochranné a bezpečnostné pásma plynovodov v znení platného zákona o energetike.

Zásobovanie tepelnou energiou – súčasný stav

Zásobovanie obce Slovenské Pravno je zabezpečované decentralizovaným spôsobom prevažne zemným plynom a tuhým palivom, v menšej miere elektrickou energiou. Teplo sa pripravuje lokálne v domových kotolniach spaľovaním plynu, uhlia a dreva, elektrickými kotlami alebo elektrickými priamovýhrevnými telesami. V území sa nenachádza väčší zdroj tepla, ktorý by prevzal funkciu centrálného tepelného zdroja.

Objekty občianskej vybavenosti sú vykurované:

- plynom: materská škola, základná škola, dom kultúry, zdravotné stredisko, Sokolovňa, evanjelický a. v. kostol, obecný úrad, hasičská zbrojnica, potraviny, mäsiarstvo, predajňa rozličného tovaru
- elektrické vykurovanie: pošta, dom smútku, darčeková predajňa, ČSPH
- pevné palivo: kaderníctva, COOP Jednota

Tab. č.8 Vykurovanie obývaných bytov (SODB, 2011)

médium	b. j.	%
Elektrina	14	4,01
Plyn	173	49,57
Pevné palivo	154	44,13
žiadny	1	0,29
nezistený	7	2,01
Spolu	349	100,0

Zásobovanie tepelnou energiou – navrhovaný stav

Zásobovanie teplom má tiež značný vplyv na životné prostredie a stupeň znečistenia ovzdušia. Rozvoj zásobovania teplom musí vychádzať z energetickej koncepcie SR, UPN VUC Žilinského kraja, z koncepcie územného rozvoja obce a tiež z hodnotenia prínosu pre životné prostredie. Rozvoj zásobovania teplom je potrebné uskutočňovať v zmysle platnej legislatívy (§ 31 zákona č.657/2004 o tepelnej energetike, v znení zákona č.99/2007 Z.z., a zákona č.184/2011 Z.z.) a v súlade s dlhodobou koncepciou Energetickej politiky SR.

Je potrebné vytvárať priaznivé podmienky a podporovať intenzívnejšie využívanie obnoviteľných a druhotných zdrojov energie ako lokálnych doplnkových zdrojov v systémovej energetike s vylúčením negatívneho dopadu na charakter krajiny. Navrhujeme budúce potreby tepelnej energie na vykurovanie, prípravu teplej vody a varenie riešiť jednak palivom zemný plyn, ako aj s využitím nových trendov v systéme zásobovania územia teplom, hlavne systém tepelných čerpadiel, slnečných kolektorov, elektrického ohrevu objektov, prípadne využiť ako palivo biomasu, resp. obnoviteľné a fosílné energie. Navrhované riešenie bude mať priaznivý dopad na čistotu ovzdušia, najmä počas vykurovacej sezóny.

5. Nároky na dopravu a inú infraštruktúru.

Obec Slovenské Pravno sa nachádza asi 14,0 km severozápadne od okresného mesta Turčianske Teplice. Riešené územie má dobré dopravné napojenie aj na hlavné cestné trasy Slovenska:

- na okresné mesto Martin pomocou cesty II/519 s napojením na cestu I/65 a ďalej na diaľnicu D1 Dubná Skala - Turany ako aj na cestu I/18 Bratislava – Košice - smerom severným a na okresné mesto Prievidza smerom južným,
- na okresné mesto Turčianske Teplice cestami III/2181 a III/2176 s napojením na cestu I/65 - Kremnica - Žarnovica a ďalej na rýchlostnú cestou R1 Banská Bystrica - Trnava smerom južným

V obci sú situované cesty:

- ✓ II/519 Nitrianske Pravno–Slovenské Pravno - Príbovce
- ✓ III/2192 Slovenské Pravno - Brieštie

V katastrálnom území obce :

- ✓ III/2181 Slovenské Pravno - Ivančina - križovatka s cestou III/2176
- ✓ III/2194 Slovenské Pravno - Moškovec

Cez obec neprechádza železničná trať. Najbližšia železničná zastávka sa nachádza v obci Jazernica a Malý Čepčín, vzdialených cca 7- 8 km od obce.

Hlavnú komunikačnú osnovu cestnej dopravy na území obce Slovenské Pravno predstavujú:

- 1) Cesta II/519–Nitrianske Pravno–Príbovce ako hlavná zberná cesta, slúži prevažne obslužnej a zbernej tranzitnej doprave. Obec pretína zo severovýchodu na juh v dĺžke cca 2,7 km. Šírka existujúcej cesty sa pohybuje do cca 8,0 m, t.j. min šírka jazdného pruhu je do 3,5 m, čo je vyhovujúce. V zmysle normy STN je zaradená do funkčnej triedy B2 MZ 12/50 resp. MZ 11,5/50. Jej šírkové usporiadanie je vyhovujúce. *Nachádzajú sa na nej kolízne body.*
- 2) Cesta III/2192 - hlavná zberná cestaa prepájajúca obec s obcou Brieštie, slúži prevažne účelovej doprave. K. ú. prechádza v dĺžke - cca 1,25 km. Existujúca cesta je v časti zastavaného územia vedená ako jednosmerná vzhľadom na šírkové parametre - v najužších miestach je to cca 3,5 - 4,0 m, v časti územia ako obojsmerná a šírka je okolo 7,0 m, t.j. min šírka jazdného pruhu je 3,0

- m, čo je vyhovujúce. V zmysle normy STN je zaradená do funkčnej triedy B3 MZ 8,5/50 resp. 8,0/50. *Nachádzajú sa na nej kolízne body.*
- 3) Cesta III/2181 – v trase križovatky s II/519 – smer Ivančiná - hlavná zberná cesta prepájajúca obec s obcou Ivančiná a Dvorec nad Turcom. Šírka existujúcej cesty sa pohybuje okolo 7,0 m, t.j. min šírka jazdného pruhu je 3,0 m, čo je vyhovujúce. V zmysle normy STN je zaradená do funkčnej triedy B3 MZ 8,5/50 resp. 8,0/50. Jej šírkové usporiadanie je vyhovujúce.
- 4) Cesta III/2194 – v trase križovatky s III/2181 – smer Moškovec

Základný dopravný zberno-obslužný systém obce tvoria cesty II/519 a III/2192 funkčnej triedy B3, spolu s miestnymi cestami funkčnej triedy C3, ktoré sa pripájajú na hlavný systém. Doplnková sieť miestnych ciest obsluhuje a sprístupňuje celé zastavané územie a jej šírkové usporiadanie je vyhovujúce. Trasy miestnych ciest v okrajových polohách zástavby obce prechádzajú do voľnej krajiny ako poľné cesty, bez povrchovej úpravy.

Cesta II/519 je frekventovaná, je to hlavný dopravný ťah medzi cestami I/64 (Prievidza Žilina) a I/65 (Turčianske Teplice – Martin), ktorý pripája okolité obce na hlavné dopravné ťahy.

Navrhovaný stav

Dopravný systém obsluhy územia v lokalitách navrhovanej novej obytnej zástavby je navrhovaný ako sieť navzájom prepojených a zokruhovaných ciest. Na nezokruhovaných koncoch sú navrhnuté prístupy do voľnej krajiny.

Šírkové usporiadanie v niektorých prípadoch, vzhľadom na spôsob existujúcej starej zástavby, nebude možné upraviť na normové parametre. V miestach, kde to terénne možnosti a stavebné podmienky dovoľujú po dohode s majiteľom pozemku a obcou, navrhujeme upraviť šírkové usporiadanie miestnych ciest.

Hromadná doprava

Obyvatelia obce Slovenské Pravno využívajú linku prímestskej autobusovej dopravy, prevádzkovanú SAD a.s. Žilina. Autobusy do Martina, Prievidze a Turčianskych Teplic premávajú:

- Martin- Slovenské Pravno : 20 spojov, č. spoja 506413, 35 min. cesta
- Slovenské Pravno – Martin : 17 spojov, č. spoja 506413, 35 min. cesta
- Slovenské Pravno – Prievidza: 3 spoje, č. spoja 506413, 40 min. cesta
- Prievidza – Slovenské Pravno : 3 spoje, č. spoja 50641, 45 min. cesta
- Turčianske Teplice – Slovenské Pravno : 16 spojov, č. spoja 509404 509405., 25 min. cesta
- Slovenské Pravno - Turčianske Teplice : 16 spojov, č. spoja 509404, 25 min. cesta

V obci sú situované 3 obojstranné zastávky hromadnej dopravy - pri renesančnej kúrii, v centre obce pri obecnom úrade a pri škole.

Železničná doprava

Cez k. ú. obce Slovenské Pravno neprechádza žiadna železničná trať.

Letecká doprava

V katastrálnom území obce sa nenachádza žiadne letisko, heliport, ani letecké pozemné zariadenie evidované Dopravným úradom.

Statická doprava

Statickou dopravou rozumieme parkovacie plochy, odstavné plochy a garáže. Parkovanie a odstavovanie vozidiel v rámci obytného územia (pri rodinných domoch) prebieha sčasti na vlastných pozemkoch. Autá parkujú obyvatelia aj na uliciach (okrem cesty II/519), čo je nevyhovujúci stav, hlavne vzhľadom na zimnú údržbu a obslužné služby (smetiari, hasiči, ap.). V obci sa nachádzajú odstavné plochy pri obecnom úrade, pri zdravotnom stredisku, pri hasičskej zbrojnici, materskej škole, v blízkosti niektorých stavieb občianskej vybavenosti, predajni potravín a pri katolíckom kostole. Pri bytových domoch sú čiastočne vybudované odstavné plochy a garáže V území chýbajú parkovacie plochy najmä pri cintoríne, základnej škole, škôlke, futbalovom ihrisku.

Cyklistická doprava

Cez obec prechádza jedna značená regionálna cyklistická trasa (*zdroj: www.oma.sk):

- ✓ Zelená, č.5431 - Turčianske Teplice – Kláštor pod Znievom, celková dl.31 km, v obci 2,1 km

Pešia doprava

Jednostranný peší chodník sa nachádza popri celej trase cesty II/519 v intraviláne obce. V lokalitách mimo hlavnej cesty sa nenachádzajú samostatné pešie trasy ani pešie priestranstvá a v niektorých lokalitách je problém s bezpečným peším pohybom chodcov. V území sa nachádzajú aj logické pešie prepojenia.

II. Údaje o výstupoch

1. Ovzdušie, hlavné zdroje znečistenia ovzdušia (stacionárne, mobilné), kvalitatívna a kvantitatívna charakteristika emisií, spôsob zachytávania emisií, spôsob merania emisií.

V Turčianskej kotline sú nevhodné rozptylové podmienky emisií, ktoré sú charakterizované početnými stavmi bezvetria a malými rýchlosťami vetrov do 2 m.s-1. Celkové prevetrávanie kotliny je slabé. Znasobujú ho aj časté inverzné stavy v atmosfére, ktoré zabraňujú rozptylu emisií škodlivých látok vo vyšších vrstvách atmosféry. Inverzie sa vyskytujú hlavne vo večerných a nočných hodinách najmä v zimnom a jesennom období.

V priebehu 90. rokov došlo v okrese Turčianske Teplice k poklesu vypúšťaných znečisťujúcich látok. Dôvodom bolo zníženie výroby, zánik niektorých podnikov, prechod na zemný plyn a vyradenie starých kotlov. Na druhej strane však došlo k nárastu automobilovej dopravy. Okres Turčianske Teplice dnes patrí dlhodobo medzi územia s najnižšou produkciou znečisťujúcich látok, nakoľko priemysel v okrese je slabozvojnúty.

V okrese Turčianske Teplice bolo evidovaných v Národnom emisnom inventarizačnom systéme (NEIS) v roku 2018 2 veľkých a 47 stredných zdrojov znečisťovania ovzdušia.

Najbližšia meracia stanica

Dopravná meracia stanica pre meranie častíc PM₁₀ a PM_{2,5} je umiestnená v centre mesta Martin na Jesenského ul., v južnej časti mesta v tesnej blízkosti frekventovanej príjazdovej cesty do Martina z juhu. V tab. č. 10 je vyhodnotenie znečistenia ovzdušia podľa limitných hodnôt na ochranu ľudského zdravia za rok 2021 na meracej stanici Martin, Jesenského. V roku 2021 bola prekročená limitná hodnota pre častice PM_{2,5} (www.shmu.sk).

Tab. 9: Vyhodnotenie znečistenia ovzdušia podľa limitných hodnôt na ochranu ľudského zdravia za rok 2021

	ochrana zdravia									VP ²⁾	
znečisťujúca látka	SO ₂		NO ₂		PM ₁₀		PM _{2,5}	CO	Benzén	SO ₂	NO ₂
dobu spriemerovania	1h	24h	1h	1r	24h	1r	1r	8h ¹⁾	1r	3h po sebe	3h po sebe
limitná hodnota [µg.m ⁻³] (počet prekročení)	350 (24)	125 (3)	200 (18)	40	50 (35)	40	20	10000	5	500	400
Martin, Jesenského (rok 2018)			0	21	28	29	21	1232	0,95		0

1) maximálna osemhodinová koncentrácia

2) limitné hodnoty pre výstražné prahy

Obec Slovenské Pravno bola v minulosti celoplošne plynofikovaná, čo pozitívne ovplyvnilo kvalitu ovzdušia. Zvyšovanie plynofikácie v rodinných domoch vplýva na znižovanie počtu lokálnych kúrenísk čo v konečnom dôsledku znižuje znečistenie ovzdušia v obci. Na území obce Slovenské Pravno sa nenachádzajú žiadne stredné a veľké zdroje znečisťovania ovzdušia. Sú tu len malé zdroje znečisťovania ovzdušia.

Cestná doprava

Z mobilných zdrojov znečistenia sú najvýznamnejším emisie z cestnej dopravy pozostávajú z výfukových emisií, emisií z oteru povrchu ciest, pneumatík a brzdového obloženia a z resuspenzie prachu, ktorý sa nachádza na cestách.

2. Voda - celkové množstvo, druh a kvalitatívne ukazovatele vypúšťaných odpadových vôd, miesto vypúšťania (recipient, verejná kanalizácia, čistiareň odpadových vôd), zdroj vzniku odpadových vôd, spôsob nakladania.

Vodné toky

Územie Turčianskej kotliny s príslušnými časťami pohorí patrí do povodia Váhu, ktorý preteká jej severnou časťou. Podstatná väčšina povrchových vôd kotliny sa však do Váhu dostáva prostredníctvom Turca, ktorý vytvára hydrologickú os kotliny pretekajúcu zhruba jej stredom.

Riešené územie sa z hydrologického hľadiska nachádza v hlavnom povodí rieky Dunaj, čiastkovom povodí rieky Váh a v základnom povodí Váhu od Oravy po Varínku č. hydrologického poradia 4-21-05 do ktorého patrí aj rieka Turiec (ID vodného toku: 4-21-05-6871), tok III. rádu, s dĺžkou 67,19 km a plochou povodia 930,728 km².

Rieka Turiec (č. hydrologického poradia 4-21-05-020), ktorá preteká východnou časťou obce Slovenské Pravno, je najvýznamnejším tokom nachádzajúcim sa v širšom okolí. Rieka Turiec pramení v Kremnických vrchoch na juhovýchodnom svahu Svrčinníka v nadmorskej výške 1312,8 m n. m. Najvýznamnejšími prítokmi sú Teplica, Dolinka, Blatnický potok, Beliansky potok, Sklabinský potok, Jasenica, Vrúčka a Valčiansky potok. Do rieky Váh sa vlieva vo Vrútkach v nadmorskej výške 378 m n. m. V zmysle vyhlášky MŽP SR č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov má rieka Turiec štatút vodohospodársky významného vodného toku.

V zmysle prílohy č. 1 k vyhláške MŽP SR č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov sa v k. ú. obce Slovenské Pravno okrem rieky Turiec nachádza ešte 1 vodohospodársky významný vodný tok s p. č. 145: Jasenica (č. hydrologického poradia 4-21-05-043).

Jasenica je potok v hornom Turci, v západnej časti okresu Turčianske Teplice. Je to ľavostranný prítok Turca, má dĺžku 10,6 km a je tokom IV. rádu. Pramení v pohorí Žiar na severnom svahu Rovných lazov (701,7 m n. m.) v nadmorskej výške približne 650 m n. m. Od prameňa tečie na krátkom úseku na severozápad, následne sa stáča na severovýchod a preteká Veľkou Jasenicou. V strednej časti doliny tečie východným smerom, v dolnej časti až k sútoku s Jasenovským potokom severovýchodným smerom. Odtiaľ pokračuje k sútoku s Budišom na východ, potom tečie prechodne na sever a južne od obce Liešno sa stáča a ďalej tečie severovýchodným smerom pozdĺž hranice obce Slovenské Pravno.

Medzi ďalšie významnejšie toky v obci Slovenské Pravno patria:

Briešťanka je potok v hornom Turci, v západnej časti okresu Turčianske Teplice. Je to ľavostranný prítok Jasenice, má dĺžku 6,3 km a je tokom V. rádu. Pramení v pohorí Žiar, v podcelku Sokol na juhovýchodnom svahu Závozov (911,7 m n. m.) v nadmorskej výške približne 715 m n. m. Od prameňa tečie na krátkom úseku najprv na juh, potom na juhovýchod a následne severojužným smerom preteká intravilánom obce Brieštie. Na dolnom konci obce sa stáča a pokračuje juhovýchodným smerom. Ďalej vstupuje do Turčianskej kotliny, kde preteká intravilánom obce Slovenské Pravno. Severne od obce Kaľamenová ústi v nadmorskej výške cca 460 m n. m. do Jasenice.

Lúčky sú potok v hornom Turci, v západnej časti okresu Turčianske Teplice. Je to ľavostranný prítok Jasenice, má dĺžku 6,3 km a je tokom V. rádu. Pramení v pohorí Žiar, v podcelku Rovne na južnom svahu Vyskej (833,1 m n. m.) v nadmorskej výške približne 640 m n. m. Najprv tečie juhovýchodným smerom, preteká osadou Hadviga, pod osadou sa stáča východným smerom. Na strednom toku opäť pokračuje juhovýchodným smerom, pričom vytvára ohyb prehnutý na juhozápad. Na dolnom toku vteká do Turčianskej kotliny, podteká cestu II. triedy číslo 519, na krátkom úseku tečie na juh. Napokon sa stáča východným smerom, preteká intravilánom obce Liešno, za obcou sa ešte esovito stáča a pri susednej obci Kaľamenová ústi v nadmorskej výške cca 463 m n. m. do Turca.

Sokol je potok v hornom Turci, v severozápadnej časti okresu Turčianske Teplice. Je to ľavostranný prítok Turca, má dĺžku 7,4 km a je tokom IV. rádu. Pramení v pohorí Žiar, v podcelku Sokol, na západnom svahu Čierneho dielu (779,9 m n. m.) v nadmorskej výške približne 670 m n. m. Na hornom toku tečie juhovýchodným smerom a na krátkom úseku tečie na východ. Potom sa stáča na juh, oblúkom obteká z juhu masív Tlástého vrchu (733,9 m n. m.) a severne od obce Slovenské Pravno vteká do Turčianskej kotliny, kde najprv tečie juhovýchodným smerom. V blízkosti spomenutej obce sa stáča na

juhovýchod, podteká cestu II. triedy č. 519 a pokračuje smerom na východ. Vytvára oblúk ohnutý na juh a severoseverovýchodným smerom preteká okrajom chráneného územia Ivančinské močiare. Napokon sa stáča na východ a severne od obce Ivančina sa v nadmorskej výške cca 448 m n. m. vlieva do Turca.

Laclavský potok je potok v hornom Turci, v severozápadnej časti okresu Turčianske Teplice. Je to ľavostranný prítok Turca, má dĺžku 3,3 km a je tokom IV. rádu. Pramení v pohorí Žiar, v podcelku Sokol, na juhozápadnom svahu Bukovca (620 m n. m.) v nadmorskej výške približne 525 m n. m. Od prameňa tečie juhovýchodným smerom do osady Trhanová, kde vstupuje do Turčianskej kotliny, na krátkom úseku tečie východojuhovýchodným smerom, podteká cestu II. triedy č. 519. Následne sa stáča prechodne na juhovýchod, ďalej na východojuhovýchod a východ. Napokon sa stáča severovýchodným smerom, podteká cestu III. triedy z Abramovej do Ivančinej, preteká okrajom intravilánu osady Laclavá a v jej blízkosti ústi v nadmorskej výške cca 444,5 m n. m. do Turca.

Najbližšie ku záujmovému územiu sa nachádza vodomerná stanica na rieke Turiec – stanica Ivaničná 5939 (Turiec). Dlhodobý maximálny prietok, ktorý bol zistený na základe monitoringu SHMÚ počas rokov 2002 - 2017 dosiahol na Turci hodnotu 48,280 m³.s⁻¹. Dlhodobý minimálny prietok, ktorý bol zistený na základe monitoringu SHMÚ počas rokov 2002 - 2017 dosiahol na Turci hodnotu 0,495 m³.s⁻¹ (www.shmu.sk).

Podzemná voda

Najbližšie monitorované miesta kvality povrchových vôd k riešenému územiu sú Turiec nad Martinom, Košťany nad Turcom (rkm 12,5) a Turiec - Martin (rkm 7,00). Podľa výsledkov meraní kvality povrchových vôd v roku 2019 môžeme konštatovať, že požiadavky na kvalitu povrchových vôd nespĺňajú všeobecné požiadavky na kvalitu povrchovej vody v nasledovných ukazovateľoch (tab. č. 10):

- všeobecne ukazovatele (časť A)
- syntetické látky (časť C)
- hydrobiologické a mikrobiologické ukazovatele (časť E).

Tab. č. 10: Zoznam ukazovateľov nespĺňajúcich všeobecné požiadavky na kvalitu povrchovej vody v roku 2019 podľa Prílohy č.1 k NV č. 269/2010 Z.z. v znení NV 398/2012 Z.z. a podľa Prílohy č. 1 k NV č. 167/2015 Z.z. (www.shmu.sk)

M ap .	NEC	TOK	MONITOROVAN É Miesto	Riečny kilometer	Nevyhovujú požiadavky v nasledovných ukazovateľoch, podľa Prílohy č. 1:				
čís lo			(MM)	km	Časť A (všeobecné ukazovatele	Časť B (nesyntetick é látky)	Časť C	Časť D (ukazovateľ	Časť E (hydrobiol ogické a mikrobiolo gické ukazovatele
SKV00 26	V1350 02D	TURIEC	MARTIN	7,0					Slbios
SKV00 26	V1350 00D	TURIEC	NAD MARTINOM, KOŠŤANY NAD TURCOM	12,5	N-NO ₂		FLU (RP), B(a)P (RP*), B(b)fluó rantén (RP*), B(k)fluó rantén (RP*), B(ghi)p erylén (RP*), Indenop yrén (RP*)		

NPK- prekročenie najvyššej prípustnej koncentrácie

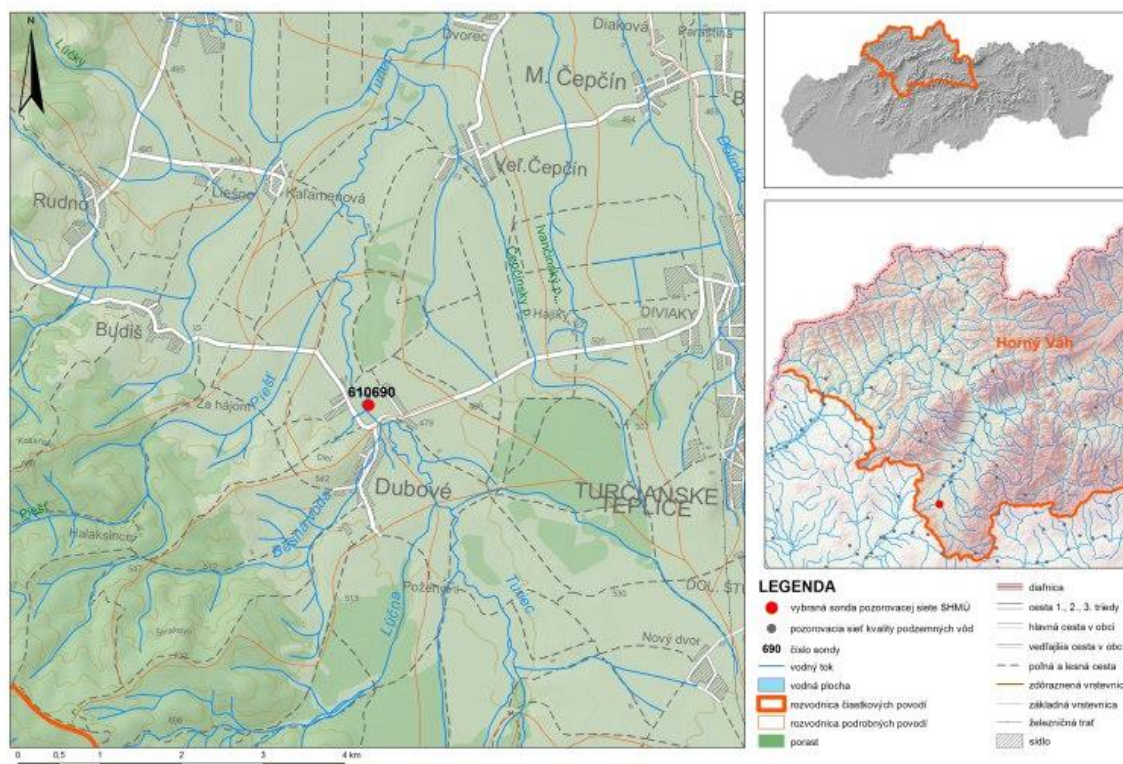
* - potenciálne nevyhovuje požiadavkám nariadenia vlády 269/2010 Z. z. a 167/2015 Z. z.

Podľa rámcovej smernice o vodách 2000/60/ES a nariadenia vlády č. 282/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú prahové hodnoty a zoznam útvarov podzemných vôd, patria kvartérne sedimenty do útvaru SK1000500P Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov horného toku Váhu a jeho prítokov. Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov horného toku Váhu a jeho prítokov sú ovplyvňované antropogénnou činnosťou, čo sa prejavuje nadlimitnými hodnotami organických látok.

Podľa ročenky Kvalita podzemných vôd na Slovensku za rok 2020 (SHMÚ, 2021) riešené územie spadá do útvaru podzemných vôd s označením SK2002100P Medzizrnové podzemné vody Turčianskej kotliny. Hydrogeochemická charakteristika oblasti je nasledovná: V útvare SK2002100P v kationovej časti dominuje Ca^{2+} , zastúpené sú aj ióny Mg^{2+} a v aniónovej HCO_3^- . Podľa Palmer-Gazdovej klasifikácie sú medzizrnové podzemné vody Turčianskej kotliny zaradené medzi základný výrazný Ca-HCO_3 typ. Hodnota mineralizácie nameraná v roku 2020 bola $624,56 \text{ mg.l}^{-1}$, na základe čoho radíme podzemné vody Turčianskej kotliny medzi zvýšene mineralizované vody.

Hlavné zdroje znečistenia podzemnej vody v predmetnom území pochádzajú z urbanizovaného územia a z poľnohospodárskej činnosti. Podzemné vody sú ohrozené priesakmi z poľnohospodárskych hnojísk, priesakov z nevodotesných žump, negatívnymi vplyvmi poľnohospodárskej chemizácie atď. Kvalita podzemnej vody je okrem horninového prostredia ovplyvnená najmä zrážkami a v menšej miere kvalitou vody v povrchových tokoch.

Najbližšia stanica merania kvality podzemných vôd k riešenému územiu je sonda Dubové (č. 610690).

Obr. č. 1: Lokalizácia sondy č. 610690, Dubové
(zdroj: www.shmu.sk)

Prekročené prahové a limitné hodnoty znečisťujúcich látok v niektorých dňoch v roku 2020 na stanici Dubové (č. 610690) boli (www.shmu.sk):

Prahové: Acenaftén, Fluorantén, Fe, Fe^{2+} , Fenantrén, Fluorén, Mn, NH_4^+ , Naftalén, PO_4^{3-} , Pyrén, TOC (celkový organický uhlík)

Limitné: Acenaftén, Fluorantén, Fe, Fe^{2+} , Mn, NH_4^+ , Naftalén, TOC (celkový organický uhlík)

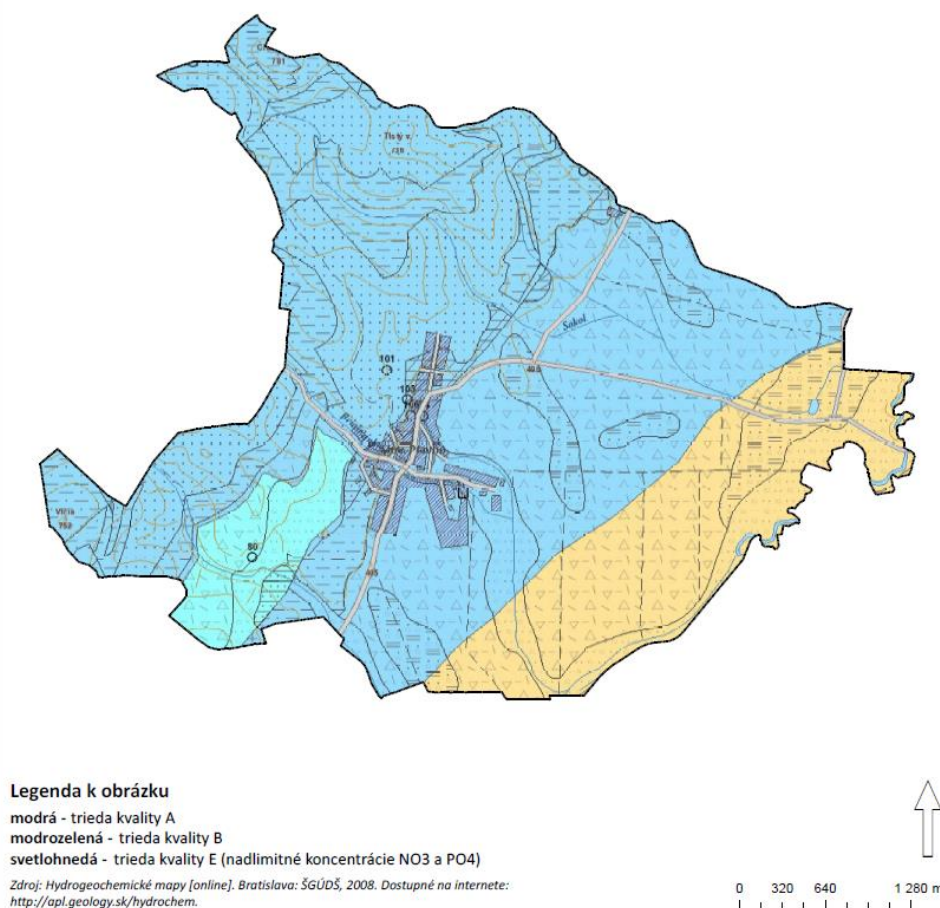
Tab.11: Bilančná tabuľka pre lokality objektov štátnej monitorovacej siete kvality podzemných vôd v roku 2020 vo vybraných ukazovateľoch

Č. objektu	Lokalita	rok	NH ₄	NO ₃	NO ₂	ChSK _{Mn}	vodivosť	RL ₁₀₅	Bil. stav
610690	Dubové	2020	1,4 A	100 A	25 A	1,17 A	2,95 A	3,98 A	A

bilančný stav (A –priaznivý, B –napätý, C –pasívny)
ChSK_{Mn} - chemická spotreba kyslíka manganistanom
RL₁₀₅ – rozpustené látky, sušené pri 105 °C

Priemet kvalitatívnych vlastností podzemných vôd do hydrochemickej mapy je zobrazený na obr. č. 25, z ktorého je zrejmé, že väčšina podzemných vôd na území k.ú. Slovenské Pravno spĺňa kategóriu A – podzemné vody najlepšej kvality - zväčša v plnom rozsahu vyhovujú všetkým ukazovateľom podľa Vyhlášky MZ SR č. 247/2017 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o kvalite pitnej vody, kontrole kvality pitnej vody, programe monitorovania a manažmente rizík pri zásobovaní pitnou vodou. Pozdĺž juhovýchodnej hranice k. ú. obce sa vyskytuje kategória E - pre podzemné vody sú charakteristické najmä nadlimitné koncentrácie NO₃ a PO₄ z poľnohospodárskej činnosti, na niektorých odberových miestach zaznamenané nevyhovujúce obsahy ChSK, O₂ a Al.

Ostrovčekovito v juhozápadnej časti sa vyskytujú podzemné vody patriace do triedy kvality B.

Obr. č. 2: Hydrogeochemická mapa SR (1:50 000) – obec Slovenské Pravno

(Zdroj: Hydrogeochemické mapy [online]. Bratislava: ŠGÚDŠ, 2008. Dostupné na internete: <http://apl.geology.sk/hydrochem>)

Minerálne vody

Do k. ú. Slovenské Pravno zasahuje OP II° stupňa prírodného minerálneho zdroja minerálnych vôd, ktorý sa nachádza v k. ú. Budiš. Ochranné pásma boli vyhlásené vyhláškou Ministerstva zdravotníctva SR č. 588/2007 Z. z.

Citlivé a zraniteľné oblasti

Nariadenie vlády SR č. 174/2017 Z.z. ustanovuje citlivé a zraniteľné oblasti podľa § 33 a 34 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách. Podľa tohto nariadenia sú:

- a) za citlivé oblasti citlivé oblasti podľa § 33 vodného zákona sa ustanovujú vodné útvary povrchových vôd na území SR, v ktorých dochádza alebo môže dôjsť v dôsledku zvýšenej koncentrácie živín k nežiaducemu stavu kvality vôd, ktoré sa využívajú ako vodárenské zdroje alebo sú využiteľné ako vodárenské zdroje a ktoré si vyžadujú v záujme zvýšenej ochrany vôd vyšší stupeň čistenia vypúšťaných odpadových vôd - *citlivou oblasťou je celé územie okresu Turčianske Teplice*,
- b) za zraniteľné oblasti podľa § 34 vodného zákona sa ustanovujú poľnohospodársky využívané pozemky v obciach, ktorých zoznam je uvedený v prílohe č. 1 tohto nariadenia. *K. ú. Slovenské Pravno je zraniteľnou oblasťou.*

Pramene a hydrogeologické vrtý

V území je evidovaných 11 prameňov, s toho dva sú vodarensky využívané.

Zneškodňovanie odpadových vôd - súčasný stav

Obec Slovenské Pravno nemá v súčasnosti vybudovanú splaškovú kanalizačnú sieť. Obec má spracovanú projektovú dokumentáciu pre územné rozhodnutie na výstavbu kanalizačnej siete a vydané územné rozhodnutie. Návrh na odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd predpokladá vybudovanie splaškovej kanalizácie s čistením na ČOV Turčianske Teplice, na ktorej budú čistené odpadové vody aj z obcí: Budiš, Dubové, Jasenovo, Kaľamenová, Liešno.

V súčasnosti sú splaškové vody s jednotlivých objektov odvádzané do žump, prípadne malých domových ČOV, čo je nevyhovujúci stav.

Zneškodňovanie odpadových vôd - navrhovaný stav

V rámci plánu rozvoja vodovodov a kanalizácií v regióne Turca z roku 2002 sa v obci uvažuje s vybudovaním splaškovej kanalizácie.

V obci bude vybudovaný kombinovaný systém splaškovej kanalizácie – gravitačná a tlaková časť – a odpadové vody budú odvedené do navrhovanej čerpacej stanice odpadových vôd v obci Kaľamenová s následným napojením na stavbu „Odkanalizovanie obcí Budiš, Dubové, Jasenovo, Kaľamenová, Liešno“. Navrhovaná kanalizačná sieť v obci Slovenské Pravno bude zhotovená z potrubia PP DN 300 (gravitačná časť) a z potrubia HDPE (tlaková časť).

V navrhovanom zmiešanom území - malé farmy+rekreácia – budú vzhľadom na územno-technické limity odpadové vody z jednotlivých objektov odvedené do samostatných čistiarní odpadových vôd s následnou akumuláciou vyčistených vôd v zberných nádržiach a aplikáciou týchto vôd na závlahu permakultúrneho hospodárstva.

Projektová dokumentácia kanalizácie obce Slovenské Pravno pre vydanie stavebného povolenia je v príprave.

Odtokové množstvá splaškových odpadových vôd v roku 2040:

Priemerný denný prietok splaškových odpadových vôd Q₂₄:

- je totožný s priemernou dennou potrebou vody (v zmysle STN 75 6101)

$$Q_{24} = 211,746 \text{ m}^3/\text{deň} = 2,45 \text{ l/s}$$

Ročné množstvo splaškových vôd:

$$Q_{s,rok} = Q_{s24} \times 365 = 211\,746 \times 365 = 77\,287,29 \text{ m}^3/\text{rok}$$

Odvádzanie dažďových vôd

V obci nie je vybudovaná dažďová kanalizácia. Dažďové vody sú odvádzané plytkými rigolmi len v niektorých úsekoch, väčšinou sú likvidované vsakovaním na pozemkoch okolo jednotlivých stavieb, alebo sú vyvedené na terén.

3. Odpady – celkové množstvo (t/rok), spôsob nakladania s odpadmi

Obec Slovenské Pravno nemá spracovaný Program odpadového hospodárstva a riadi sa aktuálnym Krajským programom odpadového hospodárstva Žilinského kraja.

Tab. č. 12 Množstvá odpadu v r.2021 (zdroj: obec Slovenské Pravno)

Kód odpadu	Názov odpadu	Kategória odpadu	Množstvo v t
200139	plasty - PET	O	13,170
200101	papier a lepenka	O	8,124
200133	baterie a akumulátory s Pb2Hg	N	0,067
200126	odpadové oleje	N	0
200121	odpady so žiaroviek	N	0
200101	Odpady z viacrstvových materiálov (okrem r.1)	O	0
200136	Vyradené elektric.a elektronické zariadenie s obs.NL	N	3,240
200139	Odpady z plastov - PE	O	0
200139	Odpady z plastov - PP	O	0
200139	Odpady z plastov - PS	O	0
200139	Odpady z plastov - PVC	O	0
200102	Odpady zo skla	O	10,010
200201	Biologicky rozložiteľný odpad	O	80
200140	Kovový odpad	O	8,23
200301	zmesový komunálny odpad	O	186,170
170107	Drobný stavebný odpad	O	21,180
200110	Šatstvo	O	3,36
200123	Vyradené zariadenia obsahujúce chlorfluórovanéuhlovodíky		1,90
200103	viacvrstvové kombinované materiály na báze lepenky (kompozity na báze lepenky) (tetrapak a pod.)	N	0,300
200135	vyradené elektrické a elektronické zariadenia iné ako uvedené v 20 01 21 a 20 01 23, obsahujúce nebezpečné časti * TV,monitory	N	0,980
200138	drevo	N	0
200307	Objemový odpad	O	4,670
	ODPADY SPOLU	O + N	341,401

V roku 2021 sa v obci vyprodukovalo spolu 341,401 t komunálneho odpadu, t.j. v priemere 383,2 kg odpadu na obyvateľa. Na území obce je zavedený separovaný zber odpadu - sklo a šatstvo (2 stojiská). Zber, odvoz a uloženie odpadu z obce Slovenské Pravno zabezpečuje zmluvný dodávateľ Technické služby Turčianske Teplice.

Zneškodňovanie odpadov zo žump si zabezpečuje obec vo vlastnej réžii s vývozom do ČOV Diviaky. Obec nemá vybudované zberné zariadenie na separovaný odpad (zhromažďovanie, predbežné triedenie, dočasné uloženie odpadu na účely prepravy do zariadenia na spracovanie odpadov) - zberný dvor, má vybudované zberné miesto v lokalite Horná Kolónia. Malá obecná kompostáreň do 100 t sa nachádza v lokalite pri strelnici.

V katastrálnom území eviduje Štátny geologický ústav Dionýza Štúra 2 skládky odpadov, z toho 1 odvezenú (upravenú) a 1 nelegálnu skládku (opustená skládka bez prekrytia).

4. Hluk a vibrácie (zdroje, intenzita).

Zdroje hluku

Zdroje hluku môžeme rozdeliť podľa pôvodu na hluk z pozemnej dopravy (cestnej a železničnej dopravy) a iné zdroje hluku (hluk z výrobných prevádzok a náhodní hluk, prelety lietadiel, vtáctvo, domáce zvieratá pod.).

Zdrojom dopravného hluku v obci je najmä cesta II/519–Nitrianske Pravno–Príbovce a cesta III/2192 - hlavná zberná cesta prepájajúca obec s obcou Brieštie, slúži prevažne účelovej doprave. Cesta III/2181 – v trase križovatky s II/519 – smer Ivančiná, hlavná zberná cesta prepájajúca obec s obcou Ivančiná a Dvorec nad Turcom. Cesta III/2194 – v trase križovatky s III/2181, smer Mošovce.

Ochrana verejného zdravia pred hlukom v mimopracovnom (životnom) prostredí je uvedená vo vyhláške MZ SR č. 549/2007 Z.z. a vzťahuje sa na hluk, ktorý sa vyskytuje v chránenom vonkajšom prostredí alebo chránenom vnútornom prostredí budov v súvislosti s činnosťou (prevádzkou) nestacionárnych a stacionárnych zdrojov hluku alebo s aktivitami ľudí (tab. 13).

Tab. 13: Prípustné hodnoty hluku pre rôzne kategórie územia podľa vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR č. 549/2007 Z.z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí v znení vyhlášky MZ SR č. 237/2009 Z.z.

Kateg. územia	Opis chráneného územia alebo vonkajšieho priestoru	Refer. časový interval	Prípustné hodnoty (dB) ^{a)}				
			Hluk z dopravy				Hluk z iných zdrojov L _{Aeq, p}
			Pozem. a vodná doprava b)c) L _{Aeq, p}	Železn. dráhy c) L _{Aeq, p}	Letecká doprava		
					L _{Aeq, p}	L _{Asmax,p}	
I.	Územie s osobitnou ochranou pred hlukom, napr. kúpeľné miesta, kúpeľné a liečebné areály	deň	45	45	50	-	45
		večer	45	45	50	-	45
		noc	40	40	40	60	40
II.	Priestor pred oknami obytných miestností bytových a rodinných domov, priestor pred oknami chránených miestností školských budov, zdravotníckych zariadení a iných chránených objektov, d) vonkajší priestor v obytnom a rekreačnom území	deň	50	50	55	-	50
		večer	50	50	55	-	50
		noc	45	45	45	65	45
III.	Územie ako v kategórii II v okolí diaľnic, ciest I. a II. triedy, miestnych komunikácií s hromadnou dopravou, železničných dráh a letísk, mestské centrá	deň	60	60	60	-	50
		večer	60	60	60	-	50
		noc	50	55	50	75	45
IV.	Územie bez obytnej funkcie a bez chránených vonkajších priestorov, výrobné zóny, priemyselné parky, areály závodov	deň	70	70	70	-	70
		večer	70	70	70	-	70
		noc	70	70	70	95	70

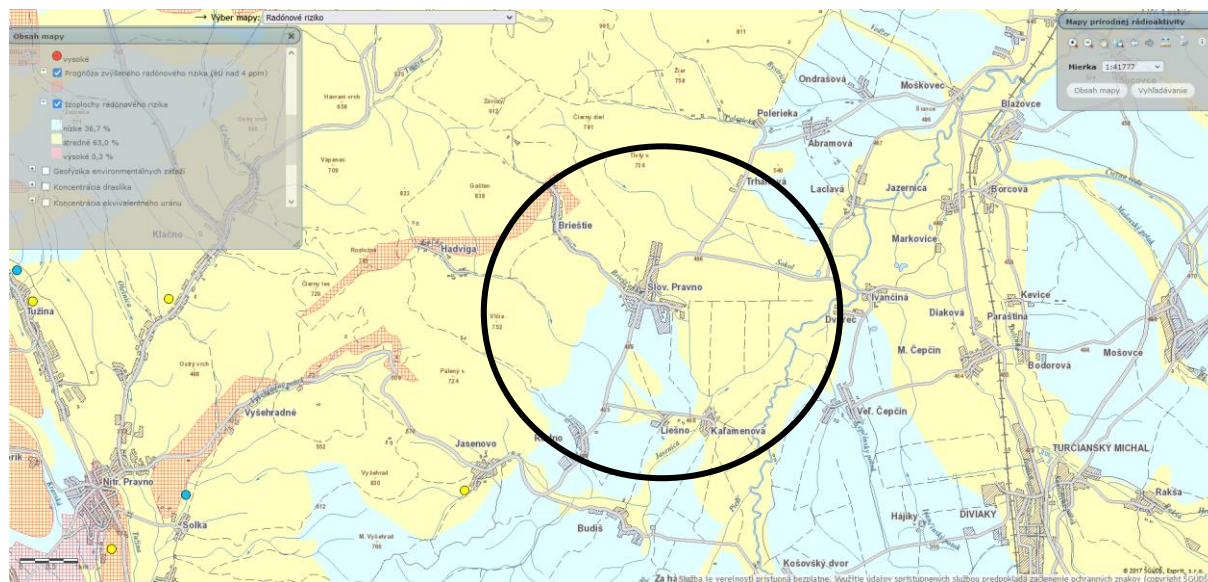
Vibrácie

Zdrojom vibrácií sú osobné a nákladné vozidlá, ktoré sú zároveň aj pôvodcami zvýšenej prašnosti pri transporte po cestnej sieti v zastavanom území. Iné zdroje vibrácií nie sú známe.

5. Žiarenie a iné fyzikálne polia (tepelné, magnetické a iné – zdroj a intenzita).

Radónové riziko

Prírodná rádioaktivita sa v k.ú. nevyskytuje nad rámec prirodzeného žiarenia prostredia.

Obr. č.3 Radónové riziko v k. ú. Slovenské Pravno
(zdroj: <https://apl.geology.sk/radio/>)

Južná časť zastavaného územia je zaradená medzi územia s nízkym radónovým rizikom. Na ostatnom riešenom území je stredným radónovým rizikom. Pre riešené k. ú nie je prognóza zvýšeného radónového rizika (eU nad 4 ppm) (obr. 3).

Zdroje žiarenia a fyzikálne polia iného charakteru nie sú v riešenom území známe.

6. Doplňujúce údaje (napr. významné terénne úpravy a zásahy do krajiny).

V rámci koncepcie rozvoja obce v riešenom území sa nenavrhujú charakter aktivít, ktoré by vyžadovali významné terénne úpravy a zásahy do krajiny. Rozvojové funkčné územia sa navrhujú so zachovaním a využitím pôvodnej konfigurácie terénu. Týmto zásadám sa prispôsobila aj drobná hmotová štruktúra navrhovanej funkčnej zástavby prevažne v obytnom území.

C. KOMPLEXNÁ CHARAKTERISTIKA A HODNOTENIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA

I. Vymedzenie hraníc dotknutého územia

Vymedzenie dotknutého územia je v súlade s riešením Územného plánu obce Slovenské (ÚPN-O). Obec z hľadiska územnosprávneho členenia patrí do Žilinského samosprávneho kraja, do okresu Turčianske Teplice. Celková výmera riešeného katastrálneho územia je 1717 ha.

Katastrálne územie obce hraničí s k. ú. zo severu s k. ú. obce Abramová, z východu s k. ú. Ivančiná a Dvorce nad Turcom, z juhu s k.ú. Rudno, Liešno, Kaľamenová, zo západu s k.ú. obce Brieštie.

II. Charakteristika súčasného stavu životného prostredia dotknutého územia podľa stupňa územnoplánovacej dokumentácie

1. Horninové prostredie, inžiniersko-geologické vlastnosti, geodynamické javy (napr. zosuvy, seizmicita, erózia a iné), ložiská nerastných surovín, geomorfologické pomery (napr. sklon, členitosť), stav znečistenia horninového prostredia.

Horninové prostredie, inžinierskogeologické vlastnosti

Podľa regionálneho geologického členenia (Vass, 1988) môžeme v záujmovom území vyčleniť:

- oblasť: vnútrohorské panvy a kotliny
 - podoblasť: vnútorné kotliny
 - jednotka III. rádu: Turčianska kotlina
- oblasť: jadrové pohoria
 - podoblasť: Žiar

Na geologickej stavbe územia sa podieľajú tektonické jednotky tatrika, fatrika a hronika. (Kováčik et al., 2015).

Tatrikum – predstavuje najexternejšiu a najspodnejšiu superjednotku centrálnych Západných Karpát. V danom území je kryštalinikum tatrika budované najmä hercýnskymi granidoidnými horninami, lokálne sa vyskytujú pegmatity a aplity.

Fatrikum – tieto komplexy tvoria doskovité príkrovové telesá hrubé okolo 2 – 3 km, väčšinou odlepené na horizonte verfenských bridlíc a evaporitov, v tyle sa klinovité zakoreňujúce medzi tatrícku a veporickú kôrovú superjednotku.

Hronikum – reprezentuje najvyšší príkrovový systém v tatransko-fatranskom pásme. Tvorí početné trosky väčšinou v nadloží fatríckych jednotiek.

Slovenské Pravno leží na kontakte Turčianskej kotliny a pohoria Žiar. Západný okraj kotliny je vyplnený treťohornými miocénnymi sedimentmi, ktoré sú prekryté pomerne mocnými kvartérnymi deluviálno-proluviálnymi akumuláciami.

Predkvartérny podklad

Geologická stavba záujmového územia je budovaná predmezozoickými kryštalinickými horninami, horninami mezozoika a sedimentmi neogénu.

Predmezozoické kryštalinické horniny – granity vystupujú na povrch iba v úzkom páse západne od obce. Súvrstvia obalovej žiarskej jednotky sú uložené v trangresívnej pozícii – vrstevný sled začína lúžianskym súvrstvím (kremence, kemité pieskovce) a pokračuje bridličnatým súvrstvím s polohami sadrovca.

Mezozoické horniny – dolomity, vápence, bridlice a slieňovce budujú povodie potoka Beršťanka, ktorý preteká cez obec. Vrstvový sled obalovej jednotky je nasledovný: bázu tvoria gutensteinské vápence, nasledujú ramsauské a hlavné dolomity, ktoré sú v prevahe. Prechod medzi triasom a jurskými členmi tvorí tiež karpatský keuper, ktorý je súčasťou súvislého pásu mladších hornín tiahnuceho sa od povodia Rudnianskeho potoka až po Ondrašovú. Ďalším súvrstvím v nadloží keuperu je fatranské súvrstvie

(organodetritické vápence, slieňovce). Najväčší priestor zaberajú kriedové sedimenty, najmä mráznické súvrstvie (slienité vápence a bridlice, sliene). Vrstvový sled končí porubským súvrstvom flyšového charakteru.

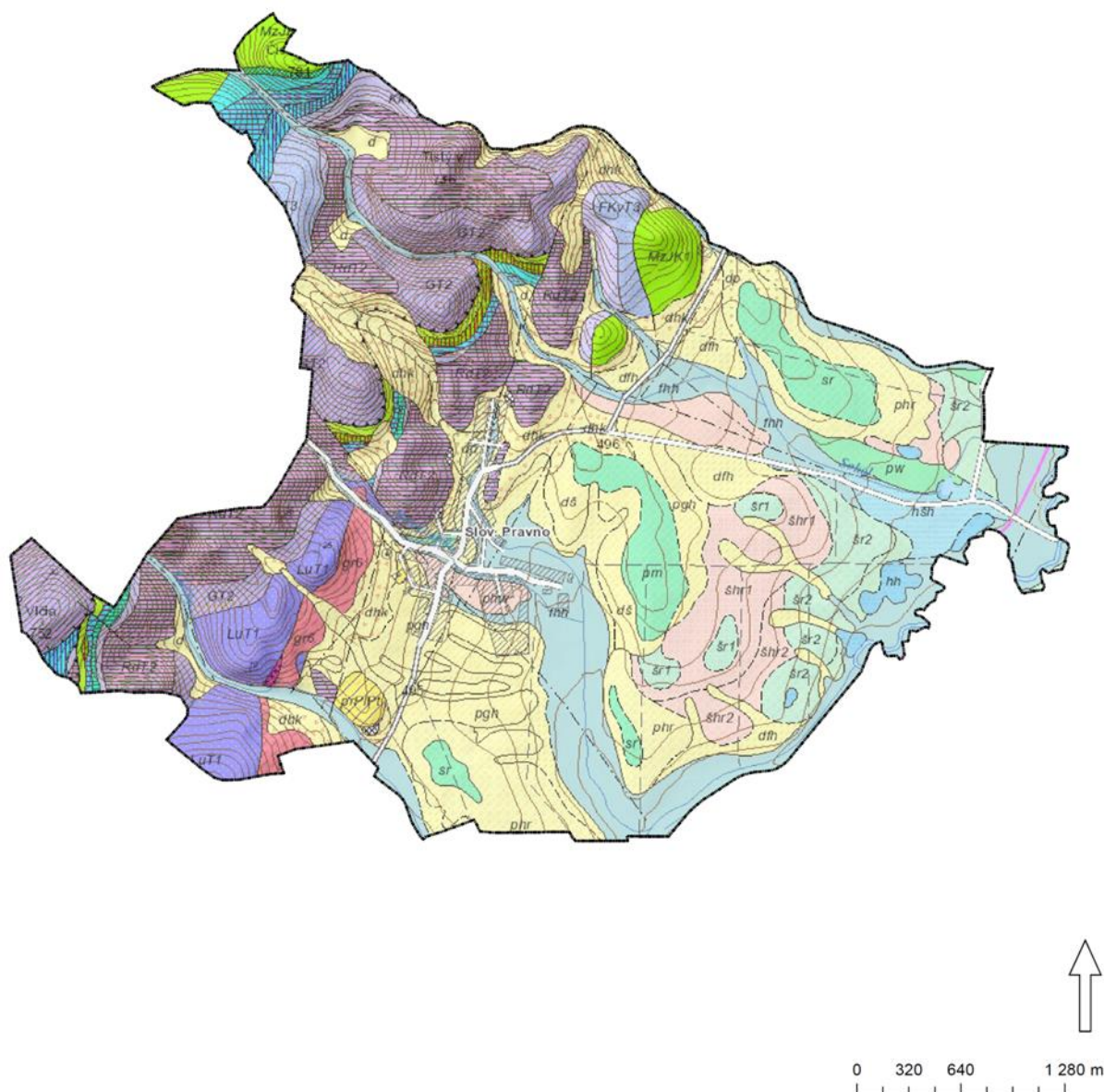
Kvartér

Briešťanský potok, ktorý je ľavostranným prítokom Turca vytvoril v kvartéri pomerne výrazný náplavový kužeľ. Jeho materiál sa mieša s fluviálnymi nánosmi toku, deluviálnymi a splachovými zeminami. Vznikol tak veľmi pestrý, polygenetický pokryvný materiál, nerovnomerne vyvinutý tak v horizontálnom ako aj vertikálnom smere. Konkrétne ide o íly, sily a štrky, ktoré sa navzájom miešajú, vytvárajú polohy rôznej hrúbky, na malej ploche vyклиňujú. Íly sú plastické, tuhé až mäkké. Často sa vyskytujú rašeliny a bahnisté polohy (www.geology.sk/sluzby/digitalny-archiv/; Atlas krajiny SR, 2002).

V k. ú. obce Slovenské Pravno sa nachádzajú 4 genetické typy kvartérnych uloženín (Maglay *et al.* 2009):

- nesúvislý kvartérny pokryv na mezozoických horninových komplexoch,
- kvartérne sedimenty, tvoriace nesúvislý pokryv, sú na základe Mapy kvartérneho pokryvu (Atlas krajiny SR, 2002) tvorené bližšie geneticky nerozlišenými svahovinami a sutinami. Nachádzajú sa v nadloží mezozoických sedimentov. Tieto sedimenty sú charakteristické pre geologickú stavbu v zalesenej časti predmetného územia (v severnej a západnej časti územia).
- deluviálne sedimenty (svahové hliny a piesčité hliny (sporadicky s úlomkami)):
tvoria bezprostredne pokračovanie holocénnych nív do úvalín a záverov úvalinovitých dolín, prípadne sa koncentrujú do úzkych pásov na styku s nivami tokov, kde miestami tvoria nízke pseudoterasy. Občas morfológicky splyývajú so sedimentmi holocénnych náplavových kužeľov. Sedimenty tvoria prechodnú fáciu medzi nivnými a svahovými sedimentmi. Tieto sedimenty tvoria prevažne dnovú výplň všetkých úvalín. Tým sú sústredné do nepravidelných, často veľmi dlhých a tenkých línii. Sedimenty sú tiež prítomné v dnách dolín bez aktívneho toku, alebo plošne rozsiahlejšie na úpätiach svahov, ako prechodná fáza medzi svahovými a nivnými sedimentami. Väčšinou sa jedná o akumulácie jemných, plošne spláchnutých častí vyššie položeného pôdneho pokryvu (černozeme, hnedozeme, hnedé lesné pôdy, rendziny), ale i jeho matečného substrátu (spraše, sprašovitá a sprašové hliny, hliny, piesky a íly, štrky a úlomky hornín v miestach recentnej výmoľovej erózie). Spláchnuté môžu byť aj svahové sedimenty, premiestnené na krátku vzdialenosť, prípadne sedimenty pochádzajúce zo starších kvartérnych akumulácií proluviálnych kužeľov. Prítomné sú piesčité hliny, štrky a úlomky hornín. Štrky zväčša dominujú. Materiál je všeobecne slabo vytriedený, občas zvrstvený. Najväčšie hrúbky splachov dosahujú 1 – 3 m.
- deluviálne sedimenty (litofaciálne nerozlišené svahové sedimenty – hliny, piesky, úlomky hornín):
prevažne hlinito-kamenité (podradne piesčito-kamenité) svahoviny a sutiny: ide o eróžno-gravitačné sutiny vzniknuté zvetrávaním podloží hornín a ich následným posúvaním v smere spádnic po svahu rohom, soliflukciou a gravitačnými pohybmi, prípadne aj blokovými sklzmi. Vo vnútornej stavbe sedimentov pozorujeme, že hliny a piesčité hliny tohoto litogenetického typu svahovín obsahujú premenlivé množstvá úlomkov hornín až blokov, ktoré v nich často prevažujú. Petrografické zloženie úlomkov hornín je závislé od zdrojovej oblasti. V profiloch je možné sledovať dve slabo výrazné súvrstvia. V spodnej časti sú sedimenty občasne viac kamenité, blokovité, v nadloží viac hlinité a drvinové s preplavenými polohami jemnozemi, hlin a humózných hlinitých pôdnych sedimentov. V okolí granitoidov sú viac piesčité. Hrúbka hlinito-kamenitých a piesčito-kamenitých svahovín je premenlivá a závisí od expozície svahov. Celkove prevládajú hrúbky 2 – 3 m a zväčša nepresahujú 5 m. V mape sú vyznačené len hrúbky odhadom presahujúce 2 m.
- fluviálne sedimenty nív (piesčité hliny, hliny, hlinité piesky, hlinité štrky): ide o najmladšie a plošne najrozšírenejšie fluviálne sedimenty, vystupujúce v podobe dolinných nív (nivných terás) riek a potokov. Nivné sedimenty tvoria litofaciálne najpestrejšie laterálne i horizontálne sa meniace súvrstvie, čo sa prejavuje rýchlo sa meniacim mikrorelieфом nív a komplikovanou stavbou i litofaciálnym zložením sedimentov. Na báze je súvrstvie tvorené zväčša sivými ílovitými hlinami, ílovitými pieskami a smerom k aktívnemu toku aj resedimentovanými štrkami a pieskami vrchných polôh dnovej akumulácie. V hornej časti hlin sa občas môžu vyskytovať nesúdržné drobné konkrécie CaCO₃, prípadne nesúvislé tenké vápnité polohy. Na ílovitých hlinách a ostatných sedimentoch je v mnohých nivách sformovaný tmavosivý až čierny, humózný, horizont pochovanej nivnej pôdy. V nadloží tejto pôdy sú rozšírené litologicky pestrejšie, hlinité, prachovité a ílovité, humózne sedimenty nivnej fácie, ktoré sa vyznačujú najväčším plošným rozšírením a dominujú už aj v povrchovej stavbe nív menších tokov, kde však pribúda jemnopiesčitá zložka.
- proluviálne sedimenty terasovaných náplavových kužeľov (piesčité štrky s úlomkami hornín):
morfológicky vystupujú v podobe plochých vejárovitých útvarov, ktoré často kontinuálne prechádzajú

Z hľadiska inžiniersko-geologickej rajonizácie patrí riešené územie do rajónu predkvartérnych sedimentov - rajónu vápencovo-dolomitických hornín (západná a severozápadná časť k. ú. a časť v strede k. ú. obce), rajónu kvartérnych sedimentov - rajónu deluviálnych sedimentov (stredná časť k. ú.), rajónu údolných riečnych náplavov (východná časť k. ú.) a rajónu náplavov terasových stupňov (juhovýchodná časť k. ú.). Základnými geochemickými typmi hornín v území sú vápence a ílovce (Atlas krajiny SR, 2002).

Obr. č. 4: Výsek geologickej mapy SR mierka 1 : 50 000

(zdroj: Geologická mapa Slovenska M 1:50 000 [online]. Bratislava: Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, 2013. Dostupné na internete: <http://apl.geology.sk/gm50js>.)

Legenda k obrázku č. 4

Holocén vcelku

- fhh; fluvialne sedimenty: litofaciálne nečlenené nívne hliny, alebo piesčité až štrkovité hliny dolinných nív a nív horských potokov
- hh; fluvialno-organické sedimenty: jemnopiesčité, ílovité až hnílokalové humózne hliny mŕtvych ramien a močiarov
- pgh; deluviálno-polygenetické sedimenty: hlinito-ílovité a piesčité svahové hliny
- d; deluviálne sedimenty vcelku: litofaciálne nerozlíšené svahoviny a sutiny
- phr; proluviálne sedimenty: hlinité až piesčito-hlinité štrky s úlomkami hornín v stredných náplavových kužeľoch s pokryvom deluviálnych splachov
- pm; proluviálne sedimenty: hlinité až piesčito-hlinité štrky až reziduálne štrky s úlomkami hornín v stredných náplavových kužeľoch
- sr; proluviálne sedimenty: hlinité až piesčito-hlinité štrky s úlomkami hornín v stredných náplavových kužeľoch
- AlJ1; allgäuske súvrstvie: tmavosivé až čierne, miestami škvrnité, jemnozrnné ± ílovité vápence a vápnité ílovce
- šr1; fluvialne sedimenty: piesčité štrky a štrky vyšších stredných terás
- šhr1; fluvialne sedimenty: štrky a piesčité štrky vyšších stredných terás s pokryvom spraší, deluviálnych hlin a splachov
- dhk; deluviálne sedimenty: prevažne hlinito-kamenité (podradne piesčito-kamenité) svahoviny a sutiny
- FKvT3; fatranské súvrstvie, kössenské vrstvy: tmavosivé kalové, organogénne a organodetritické vápence, tmavé slieňovce; oolitické a lumachelové vápence
- KkT3; karpatský keuper: kremenné pieskovce, arkózy, zlepenice, ílovité bridlice, dolomity
- LuT1; lúžňanské súvrstvie: svetlosivé, ružové, červené kremence, kremenné pieskovce, arkózové pieskovce, konglomeráty
- RdT2; ramsauské dolomity: sivé vrstevnaté dolomity
- MzJK1; mráznické súvrstvie: sivé a tmavosivé slienité vápence (niekedy s hľuzami rohovcov), sliene, slieňovce, slienité bridlice
- dš; deluviálne sedimenty: gravitačne resedimentované piesčité a piesčito-hlinité štrky svahovín
- prPIPt; prachy, íly, sladkovodné vápence
- phw; proluviálne sedimenty: hlinité a piesčité štrky s úlomkami hornín v nízkych náplavových kužeľoch s pokryvom spraší a deluviálnych splachov
- qvJ2; sivé lavicovité kremité škvrnité vápence (kremity fleckenmergel auct.)
- gr6; dvojsľudové porfyrické granity (žiarsky typ)
- GT2; gutensteinské vápence a dolomity

Ložiská nerastných surovín

V riešenom území nie sú evidované ložiská nerastných surovín, staré banské diela ani prieskumné územie pre vyhradený nerast.

Seizmicita

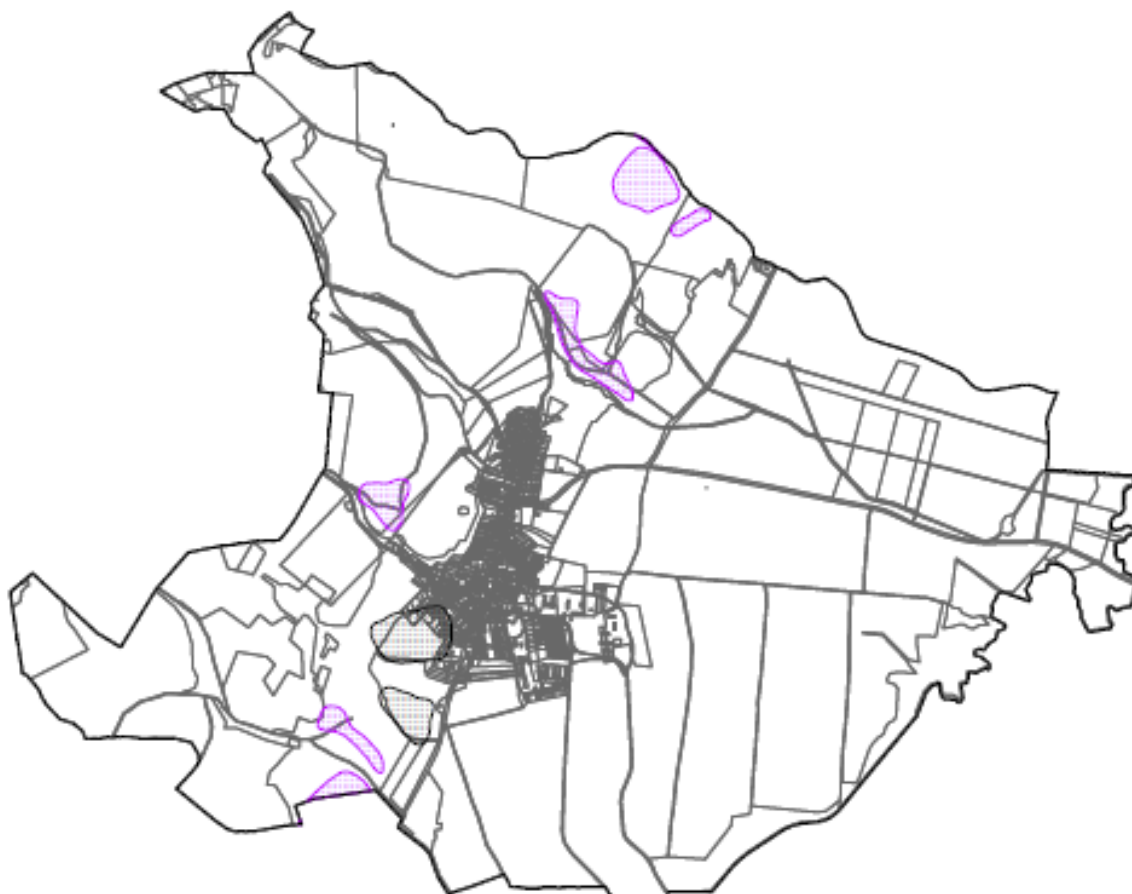
Podľa mapy seizmických oblastí na území SR je riešené územie zaradené do oblasti s intenzitou seizmického ohrozenia 6 - 7° makroseizmickej intenzity v MSK-64. Uvedenému stupňu v území zodpovedá špičkové zrýchlenie na skalnatom podlaží 1,0 – 1,29 m.s-2. V blízkom okolí neboli doteraz

zistené žiadne znaky nestability územia v prirodzenom stave, preto je územie možno hodnotiť ako stabilné s pomerne nízkym rizikom seizmickej aktivity (Atlas krajiny SR, 2002).

Geodynamické javy (zosuvy)

Podľa Atlasu máp stability svahov SR (www.geology.sk) je riešené územie súčasťou:

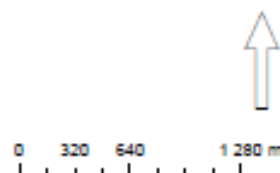
- **rajónu stabilných území:** územia prevažne stabilné, resp. územia s veľmi nízkym stupňom náchylnosti ku vzniku svahových deformácií (v morfológicky priaznivých územiach s nedostatočnou preskúmanosťou sa sporadická existencia svahových deformácií ako aj lokálny vznik nových svahových deformácií menších rozmerov nedajú vylúčiť).
- **rajónu potenciálne nestabilných území:** územia s doteraz nezaregistrovanými svahovými deformáciami, s priaznivou geologickou stavbou nevylučujúcou v prípade priaznivých morfológických pomerov občasný vznik svahových deformácií (najmä skupiny zosúvania a tečenia) vplyvom prírodných pomerov. Územia sú citlivé na negatívne antropogénne zásahy. V územiach s nedostatočnou preskúmanosťou je predpoklad existencie doteraz nezaregistrovaných svahových deformácií. Rajón zahŕňa aj územia postihnuté intenzívnou výmoľovou eróziou a územia ohrozené opadávaním úlomkov.
- **rajónu nestabilných území:** územia svahových deformácií so stredným až vysokým stupňom náchylnosti k aktivizácii svahových deformácií (svahy s aktívnymi, potenciálnymi a stabilizovanými formami svahových deformácií, s výnimkou stabilizovaných podpovrchových plazivých deformácií a stabilizovaných skalných zrútení). Aktivizácia svahových deformácií je možná vplyvom prírodných pomerov alebo negatívnymi antropogénnymi faktormi, resp. ich kombináciou.

Legenda

Svahové deformácie

- potenciálne
- stabilizované

Obr. č. 5 Svahová deformácia (zosuv)
(Zdroj: <https://apl.geology.sk/atlassd/>)

Geodynamické javy sú zobrazené v strategickom dokumente v Návrhu ÚPN O Slovenské Pravno vo výkrese č. 2 a 3. KOMPLEXNÝ VÝKRES PRIESTOROVÉHO USPORIADANIA A FUNKČNÉHO VYUŽÍVANIA ÚZEMIA S VYZNAČ. ZÁVÄZNOU ČASŤOU RIEŠENIA A VPS.

Geomorfologické pomery

Geomorfologické členenie územia

V zmysle geomorfologických jednotiek Slovenska (Mazúr & Lukniš, 1986) je riešené územie tvorené nasledovne:

- Sústava: Alpsko-Himalájska
 - Podsústava: Karpaty
 - Provincia: Západné Karpaty
 - Subprovincia: Vnútorne Západné Karpaty
 - Oblasť: Fatransko - tatranská oblasť
 - Celok: Turčianska kotlina
 - Podcelok: Diviacka pahorkatina
 - Celok: Žiar
 - Podcelok: Vyšehrad

Charakteristika hlavných typov reliéfu

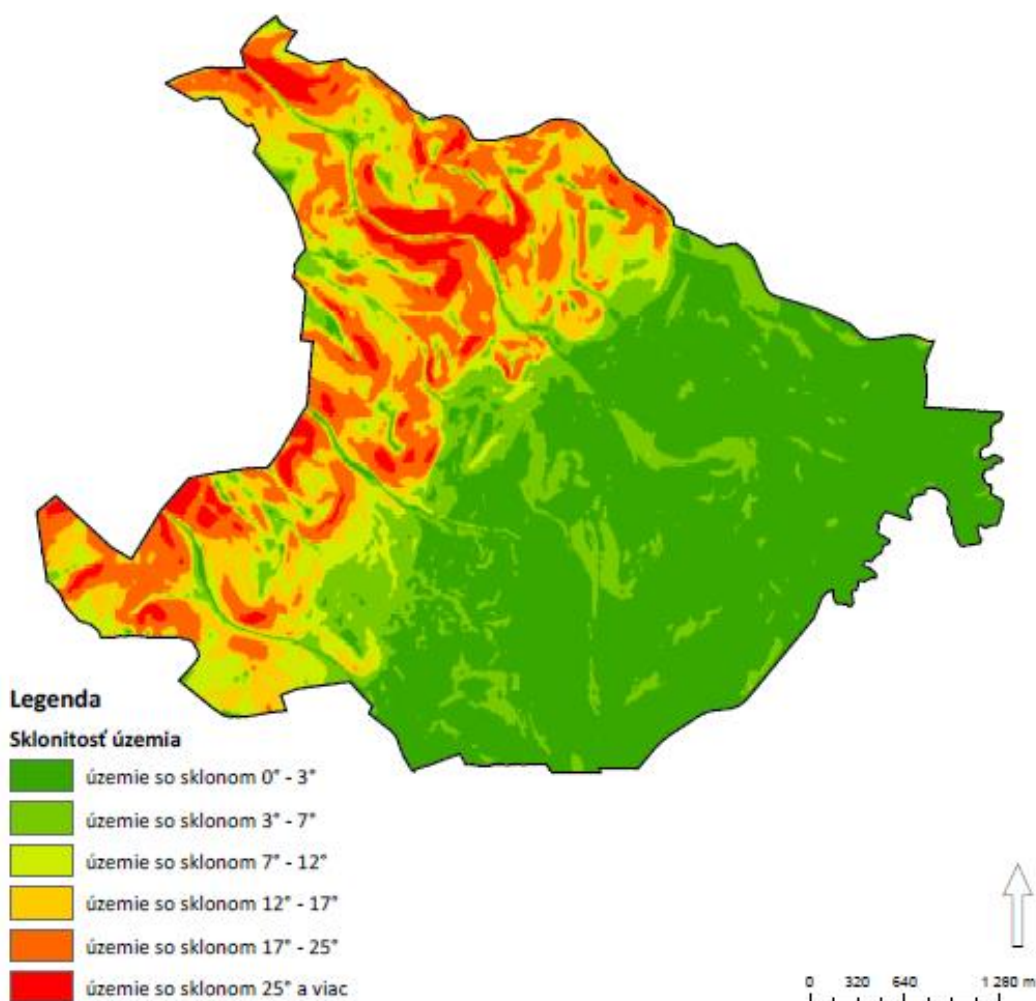
Z hľadiska geomorfologickej typizácie (Mazúr, Činčura, Kvitkovič, 1980) na území obce rozlišujeme štyri typy erózo-denudačného reliéfu (tab. č. 14, obr. č. 2).

Tab. č. 14: Základné typy erózo-denudačného reliéfu

základné typy erózo-denudačného reliéfu	základné morfoštruktúry	základné morfoštruktúry (typy)
reliéf rovín a nív	negatívne morfoštruktúry: priekopové prepadliny a morfoštruktúrne depresie	vrásovo-bloková fatransko-tatranská morfoštruktúra
reliéf kotlinových pahorkatín	negatívne morfoštruktúry: priekopové prepadliny a morfoštruktúrne depresie	vrásovo-bloková fatransko-tatranská morfoštruktúra
planačno-rázsochový reliéf	pozitívne morfoštruktúry: hraste a klinové hraste jadrových pohorí	vrásovo-bloková fatransko-tatranská morfoštruktúra
hornatinový reliéf	pozitívne morfoštruktúry: hraste a klinové hraste jadrových pohorí	vrásovo-bloková fatransko-tatranská morfoštruktúra

Sklonitosť reliéfu

Sklonitosť reliéfu determinuje výskyt reliéfortvorných procesov, charakter pôdneho krytu a spôsob využívania krajiny. Pre podrobnejšiu diferenciaciu reliéfu sa vyčleňujú nasledovné kategórie sklonitosti - územie so sklonom 0 - 3° (rovina), územie so sklonom 3 - 7° (mierny svah), územie so sklonom 7 - 12° (stredný svah), územie so sklonom 12 - 17° (výrazný svah), územie so sklonom 17 - 25° (príkrý svah) a územie so sklonom nad 25° (zráz). Územie obce Slovenské Pravno je vo väčšej časti prevažne rovinatého charakteru s miernymi svahmi, ktoré postupne nadväzujú na strmšie svahy.

Obr. č. 6 Sklonitostné pomery

(zdroj: vlastné spracovanie na podklade vrstevníc dostupných na <https://zbgis.skgeodesy.sk>, © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky).

2. Klimatické pomery, zrážky (napr. priemerný ročný úhrn a časový priebeh), teplota (napr. priemerná ročná a časový priebeh), veternosť (napr. smer a sila prevládajúcich vetrov).

Mikroklimatické pomery sú vyhodnotené na základe dlhodobých pozorovaní na meteorologickej stanici v Turčianskych Tepliciach, nachádzajúcej sa v centre Turčianskych Teplic vo výške približne 512 m. n. m v blízkosti potoka Teplica. V nasledujúcich tabuľkách sú zobrazené priemerné mesačné a ročné teploty a úhrny zrážok z meteorologickej stanice Turčianske Teplice za rok 2021 (www.shmu.sk).

Priemerná ročná teplota vzduchu v roku 2021 bola 8,33 °C. Počas vegetačného obdobia bola priemerná hodnota teploty vzduchu 14,07 °C. Maximálna priemerná teplotou vzduchu bola v roku 2021 v mesiaci júl na úrovni 20,2 °C. Najchladnejším bol január s priemernou teplotou, ktorá dosahovala len -1,9 °C (www.shmu.sk).

Tab. 15: Priemerná teplota vzduchu (°C) na stanici Turčianske Teplice v roku 2021

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	rok	Vegetačné obdobie (IV - IX)

-	-	-	5,5	10,8	19,2	20,2	16,1	12,6	-	3,4	-	8,33	14,07
1,9	1,1										1,5		

Popri teplote vzduchu sú rozhodujúcim ukazovateľom klímy zrážky. Priemerný ročný úhrn zrážok v roku 2021 bol 67,8 mm, v letnom polroku to bolo 86,83 mm. Najmenej zrážok sa zaznamenalo v apríli. Najviac bohatý na zrážky bol máj s hodnotou 149 mm (www.shmu.sk).

Tab. 16: Priemerné mesačné a ročné úhrny zrážok (mm) na stanici Turčianske Teplice v roku 2021

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	rok	Letný polrok (IV - IX)
49	34	-	31	149	34	117	131	59	-	32	42	67,8	86,83

V obci Slovenské Pravno sa nenachádza meteorologická stanica. Údaje sú za rok 2021 sú z meteorologickej stanice Turčianske Teplice.

3. Ovzdušie, stav znečistenia ovzdušia.

Relevantné znečisťujúce látky:

- atmosférický aerosól (TZL – tuhé znečisťujúce látky, resp. prachové častice):
 - PM10 (časť TZL, častice s aerodynamickým priemerom menším ako 10 mikrometrov),
 - PM 2.5 (časť PM10, častice s aerodynamickým priemerom menším ako 2.5 mikrometra),
- oxid dusičitý (NO²): antropogénne zdroje oxidov dusíka sú najmä emisie z cestnej dopravy, spaľovacie procesy v priemysle a energetike. Oxidy dusíka v ovzduší prechádzajú chemickými reakciami a vytvárajú tuhé častice – dusičnany,
- oxid siričitý (SO²): produkt spaľovania palív s obsahom síry, je emitovaný pri výrobe tepla a elektrickej energie v tepelných elektrárnach a tiež pri rôznych technologických procesoch.

V okrese Turčianske Teplice bolo evidovaných v Národnom emisnom inventarizačnom systéme (NEIS) v roku 2018 spolu 49 veľkých a stredných zdrojov znečisťovania ovzdušia (tab. č. 17).

Tab. 17: Počet zdrojov znečisťovania ovzdušia (ZZO) v okrese Turčianske Teplice v roku 2018

veľké zdroje znečisťovania ovzdušia (VZ)	stredné zdroje znečisťovania ovzdušia (SZ)	Spolu VZ a SZ
2	47	49

V tab. 18 sú uvedené hodnoty emisií základných znečisťujúcich látok (ZL) v okrese Turčianske Teplice v období rokov 2010 – 2020 evidovaných v NEIS. Hodnoty emisií sú uvedené v tonách za rok, pričom ide o sumárne emisie vypustené zo zdrojov, ktoré sa nachádzajú na území okresu Turčianske Teplice.

Tab. č. 18: Emisie základných znečisťujúcich látok (ZL) v okrese Turčianske Teplice

rok	1.3.00 tuhé znečisťujúce látky (TZL)	3.9.99 Oxid siričitý 3.4.01 + 3.4.02	3.4.03 oxidy dusíka (NO _x) - oxid dusnatý	3.5.01 oxid uhoľnatý (CO)	4.4.02 organické látky
2020	1,907	11,934	36,304	32,573	67,220
2019	2,117	25,719	34,515	30,499	80,978
2018	1,999	29,956	36,325	29,859	85,146
2017	1,942	23,093	31,773	24,877	68,239
2016	4,110	23,870	37,893	25,943	69,575
2015	3,666	23,812	43,788	21,254	67,389
2014	3,547	22,983	44,895	23,013	65,583
2013	4,096	15,266	34,170	22,812	47,510
2012	3,780	12,288	27,241	18,781	36,972
2011	2,062	2,171	4,596	5,257	2,154
2010	2,674	3,081	5,396	7,656	2,413

Stav znečistenia ovzdušia v riešenom území nie je známy z dôvodu absencie meracej stanice. Kvalita ovzdušia v obci nie je ovplyvnená prevádzkovateľmi vyžadujúcimi integrovanú prevenciu a kontrolu znečisťovania IPKZ (<http://ipkz.enviroportal.sk>).

V obci v zimnom období za zhoršených rozptylových podmienok dominuje znečistenie zo spaľovania tuhých palív z vykurovania domov. Potenciálni producenti znečisťujúcich látok sú uvedení v kap. B.II.1. Na území obce je evidovaný stredný zdroj znečistenia ovzdušia Turiec-Agro s.r.o.

4. Vodné pomery, povrchové vody (napr. vodné toky, vodné plochy), podzemné vody vrátane geotermálnych, minerálnych, pramene a pramenné oblasti vrátane termálnych a minerálnych prameňov (výdatnosť, kvalita, chemické zloženie), vodohospodársky chránené územia, stupeň znečistenia podzemných a povrchových vôd.

Povrchové vody

Rieka Turiec (č. hydrologického poradia 4-21-05-020), ktorá preteká východnou časťou obce Slovenské Pravno, je najvýznamnejším tokom nachádzajúcim sa v širšom okolí. Rieka Turiec pramení v Kremnických vrchoch na juhovýchodnom svahu Svrčinníka v nadmorskej výške 1312,8 m n. m. Najvýznamnejšími prítokmi sú Teplica, Dolinka, Blatnický potok, Beliansky potok, Sklabinský potok, Jasenica, Vrčica a Valčiansky potok. Do rieky Váh sa vlieva vo Vrútkach v nadmorskej výške 378 m n. m. V zmysle vyhlášky MŽP SR č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov má rieka Turiec štatút vodohospodársky významného vodného toku.

V zmysle prílohy č. 1 k vyhláške MŽP SR č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov sa v k. ú. obce Slovenské Pravno okrem rieky Turiec nachádza ešte 1 vodohospodársky významný vodný tok s p. č. 145: Jasenica (č. hydrologického poradia 4-21-05-043).

Jasenica je potok v hornom Turci, v západnej časti okresu Turčianske Teplice. Je to ľavostranný prítok Turca, má dĺžku 10,6 km a je tokom IV. rádu. Pramení v pohorí Žiar na severnom svahu Rovných lazov (701,7 m n. m.) v nadmorskej výške približne 650 m n. m. Od prameňa tečie na krátkom úseku na severozápad, následne sa stáča na severovýchod a preteká Veľkou Jasenicou. V strednej časti doliny tečie východným smerom, v dolnej časti až k sútoku s Jasenovským potokom severoseverovýchodným smerom. Odtiaľ pokračuje k sútoku s Budišom na východ, potom tečie prechodne na sever a južne od obce Liešno sa stáča a ďalej tečie severovýchodným smerom pozdĺž hranice obce Slovenské Pravno.

Medzi ďalšie významnejšie toky v obci Slovenské Pravno patria:

Briešťanka je potok v hornom Turci, v západnej časti okresu Turčianske Teplice. Je to ľavostranný prítok Jasenice, má dĺžku 6,3 km a je tokom V. rádu. Pramení v pohorí Žiar, v podcelku Sokol na juhovýchodnom svahu Závozov (911,7 m n. m.) v nadmorskej výške približne 715 m n. m. Od prameňa tečie na krátkom úseku najprv na juh, potom na juhovýchod a následne severojužným smerom preteká intravilánom obce Brieštie. Na dolnom konci obce sa stáča a pokračuje juhovýchodným smerom. Ďalej vstupuje do Turčianskej kotliny, kde preteká intravilánom obce Slovenské Pravno. Severne od obce Kaľamenová ústi v nadmorskej výške cca 460 m n. m. do Jasenice.

Lúčky sú potok v hornom Turci, v západnej časti okresu Turčianske Teplice. Je to ľavostranný prítok Jasenice, má dĺžku 6,3 km a je tokom V. rádu. Pramení v pohorí Žiar, v podcelku Rovne na južnom svahu Vysokej (833,1 m n. m.) v nadmorskej výške približne 640 m n. m. Najprv tečie juhovýchodným smerom, preteká osadou Hadviga, pod osadou sa stáča východným smerom. Na strednom toku opäť pokračuje juhovýchodným smerom, pričom vytvára ohyb prehnutý na juhozápad. Na dolnom toku vteká do Turčianskej kotliny, podteká cestu II. triedy číslo 519, na krátkom úseku tečie na juh. Napokon sa stáča východným smerom, preteká intravilánom obce Liešno, za obcou sa ešte esovito stáča a pri susednej obci Kaľamenová ústi v nadmorskej výške cca 463 m n. m. do Turca.

Sokol je potok v hornom Turci, v severozápadnej časti okresu Turčianske Teplice. Je to ľavostranný prítok Turca, má dĺžku 7,4 km a je tokom IV. rádu. Pramení v pohorí Žiar, v podcelku Sokol, na západnom svahu Čierneho dielu (779,9 m n. m.) v nadmorskej výške približne 670 m n. m. Na hornom toku tečie juhovýchodným smerom a na krátkom úseku tečie na východ. Potom sa stáča na juh, oblúkom obteká z juhu masív Tlástého vrchu (733,9 m n. m.) a severne od obce Slovenské Pravno vteká do Turčianskej kotliny, kde najprv tečie juhojuhovýchodným smerom. V blízkosti spomenutej obce sa stáča

na juhovýchod, podteká cestu II. triedy č. 519 a pokračuje smerom na východ. Vytvára oblúk ohnutý na juh a severoseverovýchodným smerom preteká okrajom chráneného územia Ivančinské močiare. Napokon sa stáča na východ a severne od obce Ivančina sa v nadmorskej výške cca 448 m n. m. vlieva do Turca.

Laclavský potok je potok v hornom Turci, v severozápadnej časti okresu Turčianske Teplice. Je to ľavostranný prítok Turca, má dĺžku 3,3 km a je tokom IV. rádu. Pramení v pohorí Žiar, v podcelku Sokol, na juhozápadnom svahu Bukovca (620 m n. m.) v nadmorskej výške približne 525 m n. m. Od prameňa tečie juhovýchodným smerom do osady Trhanová, kde vstupuje do Turčianskej kotliny, na krátkom úseku tečie východojuhovýchodným smerom, podteká cestu II. triedy č. 519. Následne sa stáča prechodne na juhovýchod, ďalej na východojuhovýchod a východ. Napokon sa stáča severovýchodným smerom, podteká cestu III. triedy z Abramovej do Ivančinej, preteká okrajom intravilánu osady Laclavá a v jej blízkosti ústi v nadmorskej výške cca 444,5 m n. m. do Turca.

Najbližšie ku záujmovému územiu sa nachádza vodomerná stanica na rieke Turiec – stanica Ivaničná 5939 (Turiec). Dlhodobý maximálny prietok, ktorý bol zistený na základe monitoringu SHMÚ počas rokov 2002 - 2017 dosiahol na Turci hodnotu 48,280 m³.s⁻¹. Dlhodobý minimálny prietok, ktorý bol zistený na základe monitoringu SHMÚ počas rokov 2002 - 2017 dosiahol na Turci hodnotu 0,495 m³.s⁻¹ (www.shmu.sk).

Priemerné mesačné, kulminačné a minimálne prietoky za rok 2018, maximálne a minimálne prietoky za sledované obdobie sú uvedené v nasledujúcej tab. č. 19.

Tab. 19: Priemerné mesačné a extrémne prietoky - Turiec (m³.s⁻¹)

Mesiac	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
Stanica: Ivaničná Tok: Turiec riečny kilometer: 36,30													
Qm	4,29 3	2,23 8	2,71 7	3,01 5	1,05 5	0,92 7	0,67 5	0,56 4	0,66 0	0,67 1	0,62 0	0,88 4	1,52 3
Qmax 2018	17,890					Qmin 2018			0,499				
Qmax 2002 - 2017	48,280					Qmin 2002 - 2017			0,495				

Priemerné mesačné a ročné prietoky na toku Briešťanka z rokov 1995 – 1996 sú zobrazené v tab. č. 20 (www.geology.sk/sluzby/digitalny-archiv/).

Tab. 20: Priemerné mesačné a ročné prietoky (l.s⁻¹) na toku Briešťanka (stanica MP-5 Brieštie)

Mesiac	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
Stanica: MP-5 Brieštie Tok: Briešťanka													
1995	47	83	80	70	65	56	24	21	20	15	44	44	47
1996	19	13	19	75	48	30	22	16	34	22	16	14	27

Podľa režimu odtoku patrí severozápadná časť obce do stredohorskej oblasti so snehovo-dažďovým typom odtoku s akumuláciou v mesiacoch november – február, vysoká vodnosť sa zvyčajne vyskytuje v mesiacoch marec – apríl, minimálne prietoky sú viazané na mesiace január a február. Podružné zvýšenie vodnosti koncom jesene a začiatkom zimy je mierne výrazné. Ostatné územie obce leží vo vrchovinno-nížinnej oblasti so snehovo-dažďovým typom odtoku s akumuláciou v mesiacoch december – február, vysoká vodnosť sa zvyčajne vyskytuje v mesiacoch marec – apríl, minimálne prietoky sú viazané na mesiac september. Podružné zvýšenie vodnosti koncom jesene a začiatkom zimy je výrazné (Atlas krajiny SR, 2002; www.geology.sk/sluzby/digitalny-archiv/).

V katastri obce Slovenské Pravno sa nachádza zdroj pitnej vody - "V obci". Pásmo hygienickej ochrany (PHO) vodného zdroja "V obci" bolo určené v rozhodnutí č .j.: PLVH-955/1988 vod./HU zo dňa 14.11.1988.

Povodňové ohrozenie

V katastri obce možno predpokladať pravdepodobný výskyt záplav. Riziko predstavuje potok Briešťanka pretekajúci cez obec. Pre obec Slovenské Pravno neboli vypracované mapy povodňového ohrozenia, v ktorých by bola v predbežnom hodnotení povodňového rizika identifikovaná existencia potenciálne významného povodňového rizika.

Potok Briešťanka patrí podľa Analýzy stavu protipovodňovej ochrany na území Slovenskej republiky k drobným vodným tokom na lesných pozemkoch, na ktorých sú najvyššie povodňové riziká. (www.minzp.sk/voda/ochrana-pred-povodnami/informacie/).

Pre riešené katastrálne územie nie sú v súčasnosti k dispozícii povodňové mapy - mapy povodňového ohrozenia a mapy povodňového rizika.

Obec má spracovaný plán povodňovej ochrany - Povodňový plán záchranných prác obce, ktorý bol spracovaný v súlade s Metodickým pokynom Obvodného úradu Turčianske Teplice, r.2010. Pre územie nie sú k dispozícii mapy s vyznačenými hranicami územia ohrozeného 50, resp.100-ročnou vodou.

Podzemné vody

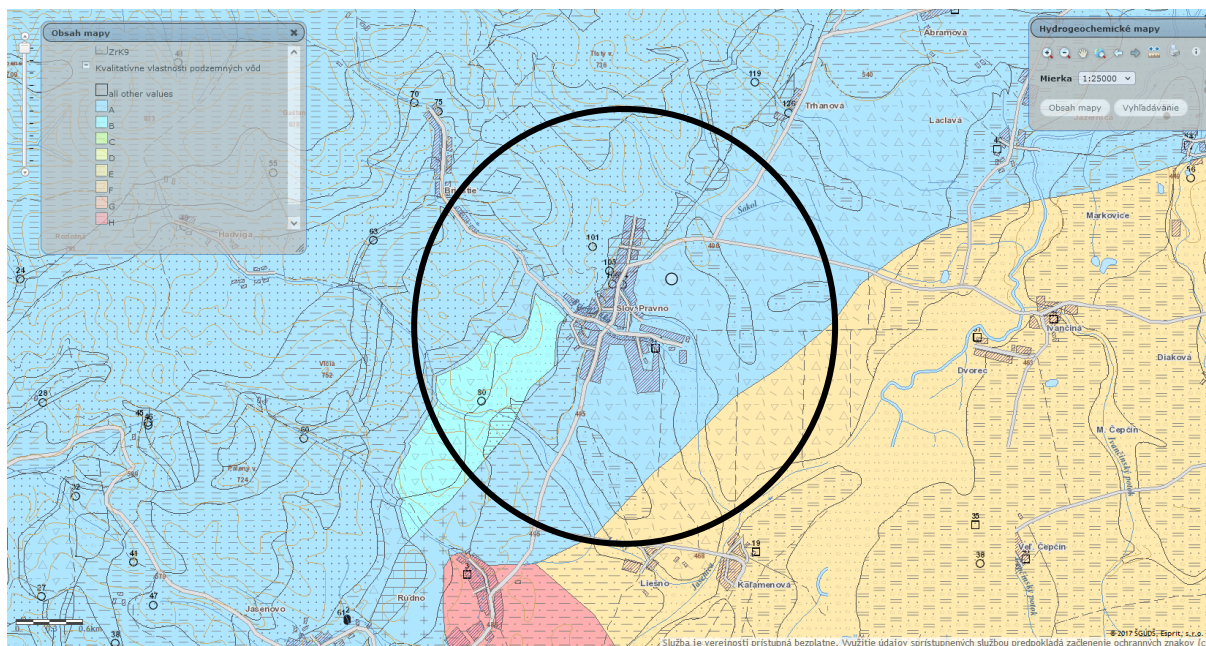
Podľa rámcovej smernice o vodách 2000/60/ES a nariadenia vlády č. 282/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú prahové hodnoty a zoznam útvarov podzemných vôd, patria kvartérne sedimenty do útvaru SK1000500P Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov horného toku Váhu a jeho prítokov. Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov horného toku Váhu a jeho prítokov sú ovplyvňované antropogénnou činnosťou, čo sa prejavuje nadlimitnými hodnotami organických látok.

Podľa ročenky Kvalita podzemných vôd na Slovensku za rok 2020 (SHMÚ, 2021) riešené územie spadá do útvaru podzemných vôd s označením SK2002100P Medzizrnové podzemné vody Turčianskej kotliny. Hydrogeochemická charakteristika oblasti je nasledovná: V útware SK2002100P v kationovej časti dominuje Ca^{2+} , zastúpené sú aj ióny Mg^{2+} a v aniónovej HCO_3^- . Podľa Palmer-Gazdovej klasifikácie sú medzizrnové podzemné vody Turčianskej kotliny zaradené medzi základný výrazný Ca-HCO_3 typ. Hodnota mineralizácie nameraná v roku 2020 bola $624,56 \text{ mg.l}^{-1}$, na základe čoho radíme podzemné vody Turčianskej kotliny medzi zvýšene mineralizované vody.

Hlavné zdroje znečistenia podzemnej vody v predmetnom území pochádzajú z urbanizovaného územia a z poľnohospodárskej činnosti. Podzemné vody sú ohrozené priesakmi z poľnohospodárskych hnojísk, priesakov z nevodotesných žúmp, negatívnymi vplyvmi poľnohospodárskej chemizácie atď. Kvalita podzemnej vody je okrem horninového prostredia ovplyvnená najmä zrážkami a v menšej miere kvalitou vody v povrchových tokoch.

Priemet kvalitatívnych vlastností podzemných vôd do hydrochemickej mapy je zobrazený na obr. č. 4, z ktorého je zrejmé, že väčšina podzemných vôd na území k.ú. Slovenské Pravno spĺňa kategóriu A – podzemné vody najlepšej kvality - zväčša v plnom rozsahu vyhovujú všetkým ukazovateľom podľa Vyhlášky MZ SR č. 247/2017 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o kvalite pitnej vody, kontrole kvality pitnej vody, programe monitorovania a manažmente rizík pri zásobovaní pitnou vodou. Pozdĺž juhovýchodnej hranice k. ú. obce sa vyskytuje kategória E - pre podzemné vody sú charakteristické najmä nadlimitné koncentrácie NO_3 a PO_4 z poľnohospodárskej činnosti, na niektorých odberových miestach zaznamenané nevyhovujúce obsahy ChSK , O_2 a Al .

Ostrovčekovito v juhozápadnej časti sa vyskytujú podzemné vody patriace do triedy kvality B.

Obr. č. 7 Podzemné vody v k. ú. Slovenské Pravno
(zdroj: <http://apl.geology.sk/hydrochem>).

5. Pôdne pomery, kultúra, pôdny typ, pôdny druh a bonita, stupeň náchylnosti na mechanickú a chemickú degradáciu, kvalita a stupeň znečistenia pôd.

Pôdne pomery, kultúra – druhy pozemkov

Tab. 21 Úhrnné hodnoty druhov pozemkov v k. ú. obce

Druh pozemkov	Výmera v ha	Podiel v %
orná pôda	530,16	30,9
záhrady	23,44	1,4
lúky a pasienky-TTP	446,86	26,0
Poľnohospod. pôda spolu	1000,46	58,3
lesná pôda	616,44	35,9
vodné plochy	13,13	0,8
zastavané plochy	77,63	4,5
ostatné plochy	9,13	0,5
Celkom	716,33	100,0

Percentuálne členenie využitie druhov pozemkov:

- poľnohospodárske využitie krajiny (% poľnohospodárskej pôdy z celkovej výmery)58,30%
- stupeň zornenia (% ornej pôdy z celkovej výmery poľnohosp. pôdy) 30,90%
- stupeň zatrávnenia (% TTP z celkovej výmery poľnoh. pôdy) 26,00%

Pôdne typy v riešenom území:

V riešenom území sa nachádzajú nasledovné hlavné pôdne typy na poľnohospodárskych pôdach, ktoré sú vyčlenené podľa máp BPEJ a bližšie charakterizované v tabuľke č. 22 a zobrazené v ÚPN- O vo výkrese č. 6.

Pôdny typ je základnou identifikačnou jednotkou morfogenetickú i agronomickej kategorizácie pôd. Pôdne typy sú definované súborom diagnostických horizontov a ich najdôležitejších vlastností získaných dlhodobým vývojom v prírodných podmienkach i kultiváciou (zdroj: www.vupop.sk). Z hlavných pôdných typov sú v dotknutom území zastúpené (www.podnemap.sk):

- *Rendziny* - pôda s molickým karbonátovým Amc - horizontom zo zvetralín pevných a spevnených karbonátových hornín (vápenec, dolomit, vápnitý zlepenec, sádrovec).

- *Kambizeme* - trojhorizontové A-B-C pôdy, vyvinuté zo zvetralín vyvretých, metamorfovaných a vulkanických hornín, prevažne nekarbonátových sedimentov paleogénu a neogénu, lokálne tiež z nespevnených sedimentov, napr. z viatych pieskov
- *Fluvizeme* - sú mladé, dvojhorizontové A-C pôdy, vyvinuté výlučne z holocénnych fluvialných, t.j. aluvialných a proluvialných silikátových a karbonátových sedimentov (alúviá tokov, náplavové kužele).
- *Luvizeme* (v starších klasifikáciách ilimerizovaná pôda) - pôda s eluviálnym luvickým El - horizontom a luvickým Bt -horizontom, pod ochrickým Ao - horizontom. Je ovplyvnená humídnejšou klímou, čo spôsobuje zvýšenú hĺbku tejto pôdy (140 – 160 cm).
- *Regozeme* (v starších klasifikáciách mačínové pôdy) - pôda s ochrickým Ao- horizontom (svetlý, plytký – hrúbky do 30 cm), bez ďalších diagnostických horizontov, z nespevnených silikátových až karbonátových sedimentov, s výnimkou recentných alúvií.
- *Gleje* (v starších klasifikáciách glejová pôda) - pôda s glejovým redukčným Gr - horizontom do 50 cm od povrchu. Ide o pôdu trvale zamokrených lokalít s hladinou podzemnej vody blízko povrchu (veľká časť týchto pôd má upravený vodný režim melioráciami).
- *Čiernice* (v starších klasifikáciách lužná pôda) - pôda s molickým čiernicovým Amč - horizontom, tmavošedej farby, ktorého hĺbka dosahuje niečo pod 100 cm a glejovým G - horizontom

Tab. 22: Pôdne typy na základe bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek v k. ú. Slovenské Pravno na poľnohospodárskej pôde

BPEJ	Charakteristika a popis pôdných typov BPEJ
0806012	fluvizeme kultizemné, stredne ťažké, na rovinách, slabo skeletovité pôdy, hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0806042	fluvizeme kultizemné, stredne ťažké, na rovinách, slabo skeletovité, stredne hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0811002	fluvizeme kultizemné, glejové, na rovinách, pôdy bez skeletu, hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0812003	fluvizeme kultizemné, glejové, na rovinách, pôdy bez skeletu, hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0820003	čiernice kultizemné, prevažne karbonátové, na rovinách, pôdy bez skeletu, hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0829003	čiernice kultizemné a čiernice kultizemné, glejové, zo sprašových a svahových hĺn, na rovinách, pôdy bez skeletu, hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0829005	čiernice kultizemné a čiernice kultizemné, glejové, zo sprašových a svahových hĺn, na rovinách, pôdy bez skeletu, hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy - ľahšie (piesočnatohlinité)
0864003	kambizeme kultizemné, nasýtené z minerálne bohatých zvetralín flyša, na rovinách, pôdy bez skeletu, hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0864203	kambizeme kultizemné, nasýtené z minerálne bohatých zvetralín flyša, na miernych svahoch, pôdy bez skeletu, hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0864403	kambizeme kultizemné, nasýtené z minerálne bohatých zvetralín flyša, na stredných svahoch, pôdy bez skeletu, hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0865013	kambizeme kultizemné a kambizeme kultizemné, luvizemné, zo svahových hĺn, na rovinách, pôdy slabo skeletovité, hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0865213	kambizeme kultizemné a kambizeme kultizemné, luvizemné, zo svahových hĺn, na miernych svahoch, pôdy bez skeletu, stredne hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0887013	rendziny kultizemné a rendziny kultizemné, kambizemné, pôdy stredne hlboké, zo zvetralín vápencov a dolomitov, na rovinách, slabo skeletovité, hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0887043	rendziny kultizemné a rendziny kultizemné, kambizemné, zo zvetralín vápencov a dolomitov, na rovinách, slabo skeletovité, stredne hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0887213	rendziny kultizemné a rendziny kultizemné, kambizemné, zo zvetralín vápencov a dolomitov, na miernych svahoch, pôdy bez skeletu, stredne hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0887242	rendziny kultizemné a rendziny kultizemné, kambizemné, zo zvetralín vápencov a dolomitov, na miernych svahoch, pôdy stredne skeletovité, stredne hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0887243	rendziny kultizemné a rendziny kultizemné, kambizemné, zo zvetralín vápencov a dolomitov, na miernych svahoch, stredne skeletovité pôdy, stredne hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0887442	rendziny kultizemné a rendziny kultizemné, kambizemné, zo zvetralín vápencov a dolomitov, na stredných svahoch, pôdy stredne skeletovité, stredne hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0887443	rendziny kultizemné a rendziny kultizemné, kambizemné, zo zvetralín vápencov a dolomitov, na stredných svahoch, pôdy stredne skeletovité, stredne hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0888203	regozeme kultizemné, lokálne hnedozeme kultizemné erodované, alebo kambizeme kultizemné, erodované, zo slieňov alebo ílov, na miernych svahoch, pôdy bez skeletu, hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0888213	regozeme kultizemné, lokálne hnedozeme kultizemné erodované, alebo kambizeme kultizemné, erodované, zo slieňov alebo ílov, na miernych svahoch, pôdy slabo skeletovité, hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0890262	pseudogleje kultizemné (alebo modálne), z polygenetických hĺn s prímiesou skeletu, na miernych svahoch, stredne skeletovité pôdy, silne skeletovité pôdy, plytké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0892682	pseudogleje kultizemné (alebo modálne), z polygenetických hĺn s prímiesou skeletu, na výrazných svahoch, stredne skeletovité pôdy a silne skeletovité pôdy, hlboké pôdy, stredne hlboké pôdy, plytké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)

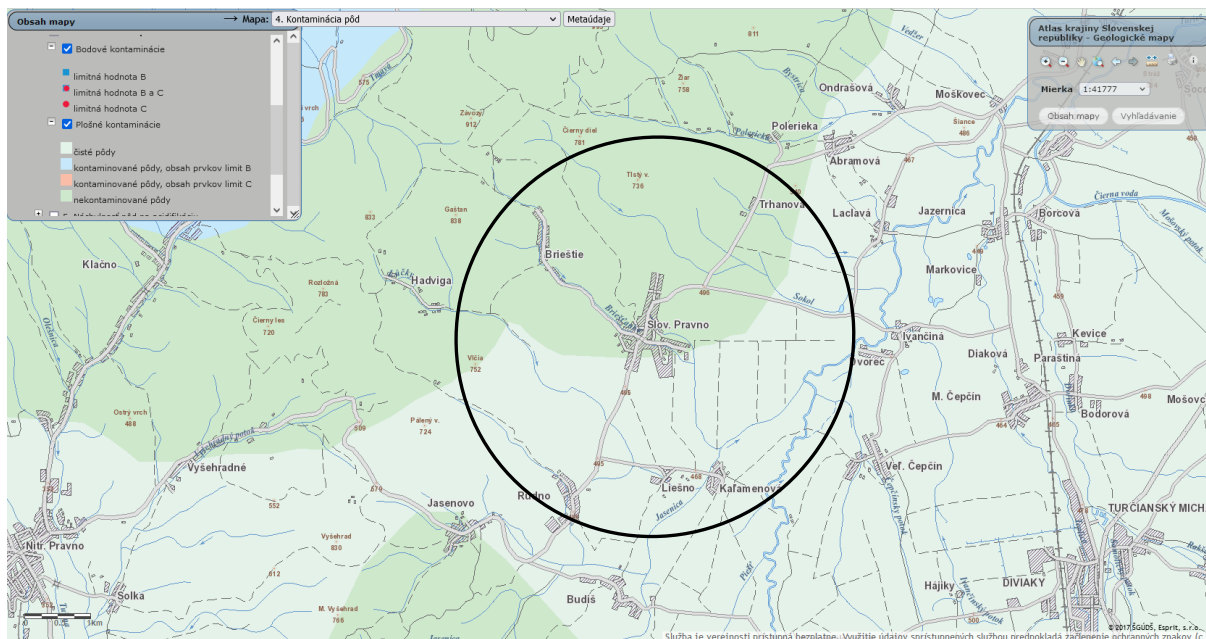
BPEJ	Charakteristika a popis pôdnych typov BPEJ
0892882	pseudogleje kultizemné (alebo modálne), z polygenetických hĺn s prímiesou skeletu, na príkrych svahoch, stredne skeletovité pôdy, silne skeletovité pôdy, hlboké pôdy, stredne hlboké pôdy, plytké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0892885	pseudogleje kultizemné (alebo modálne), z polygenetických hĺn s prímiesou skeletu, na príkrych svahoch, stredne skeletovité pôdy a silne skeletovité pôdy, hlboké pôdy, stredne hlboké pôdy, plytké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0894003	pseudogleje kultizemné (alebo modálne), z polygenetických hĺn s prímiesou skeletu, na rovinách, pôdy bez skeletu, hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
0963202	kambizeme kultizemné, nasýtené, z minerálne bohatých zvetralín flyša, na miernych svahoch, pôdy bez skeletu, hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0963402	kambizeme kultizemné, nasýtené, z minerálne bohatých zvetralín flyša, na stredných svahoch, pôdy bez skeletu, hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0965015	kambizeme kultizemné a kambizeme kultizemné, luvizemné, zo svahových hĺn, na rovinách, slabo skeletovité, pôdy, hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy - ľahšie (piesočnatohlinité)
0965412	kambizeme kultizemné a kambizeme kultizemné, luvizemné, zo svahových hĺn, na stredných svahoch, pôdy bez skeletu, stredne hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0965415	kambizeme kultizemné a kambizeme kultizemné, luvizemné, zo svahových hĺn, na stredných svahoch, pôdy bez skeletu, stredne hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy - ľahšie (piesočnatohlinité)
0980671	kambizeme modálne, zo zvetralín kryštalicích hornín, na výrazných svahoch, pôdy bez skeletu, slabo skeletovité pôdy, hlboké pôdy, stredne hlboké pôdy, plytké pôdy, ľahké pôdy (piesočnaté a hlinitopiesočnaté)
0980675	kambizeme modálne, zo zvetralín kryštalicích hornín, na výrazných svahoch, pôdy bez skeletu, slabo skeletovité pôdy, hlboké pôdy, stredne hlboké pôdy, plytké pôdy, stredne ťažké pôdy - ľahšie (piesočnatohlinité)
0980871	kambizeme modálne, zo zvetralín kryštalicích hornín, na príkrych svahoch, pôdy bez skeletu, slabo skeletovité pôdy, hlboké pôdy, stredne hlboké pôdy, plytké pôdy, ľahké pôdy (piesočnaté a hlinitopiesočnaté)
0980875	kambizeme modálne, zo zvetralín kryštalicích hornín, pôdy bez skeletu, slabo skeletovité pôdy, hlboké pôdy, stredne hlboké pôdy, plytké pôdy, stredne ťažké pôdy - ľahšie (piesočnatohlinité)
0982685	kambizeme modálne, zo zvetralín flyša, na výrazných svahoch, stredne skeletovité pôdy, silne skeletovité pôdy, hlboké pôdy, stredne hlboké pôdy, plytké pôdy, stredne ťažké pôdy - ľahšie (piesočnatohlinité)
0983675	kambizeme modálne, z ostatných substrátov, na výrazných svahoch, pôdy bez skeletu, slabo skeletovité pôdy, hlboké pôdy, stredne hlboké pôdy, plytké pôdy, stredne ťažké pôdy - ľahšie (piesočnatohlinité)
0983675	kambizeme modálne, z ostatných substrátov, na výrazných svahoch, pôdy bez skeletu, slabo skeletovité pôdy, hlboké pôdy, stredne hlboké pôdy, plytké pôdy, stredne ťažké pôdy - ľahšie (piesočnatohlinité)
0987442	rendziny kultizemné a rendziny kultizemné, kambizemné, stredne hlboké, zo zvetralín vápencov a dolomitov, na stredných svahoch, stredne skeletovité, stredne hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0990262	rendziny kultizemné (alebo modálne), na miernych svahoch, plytké, stredne skeletovité pôdy, silne skeletovité pôdy, plytké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
0992882	rendziny modálne, na príkrych svahoch, stredne skeletovité pôdy, silne skeletovité pôdy, hlboké pôdy, stredne hlboké pôdy, plytké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1064213	kambizeme kultizemné, nasýtené z minerálne bohatých zvetralín flyša, na miernych svahoch, slabo skeletovité pôdy, hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
1064413	kambizeme kultizemné, nasýtené z minerálne bohatých zvetralín flyša, na stredných svahoch, pôdy bez skeletu, stredne hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
1065413	kambizeme kultizemné a kambizeme kultizemné, luvizemné, zo svahových hĺn, na stredných svahoch, pôdy bez skeletu, stredne hlboké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
1068212	kambizeme kultizemné, kyslé, zo svahových hĺn, na miernych svahoch, slabo skeletovité pôdy, hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1082673	kambizeme modálne, zo zvetralín flyša, na výrazných svahoch, pôdy bez skeletu, hlboké pôdy, stredne hlboké pôdy, plytké pôdy, ťažké pôdy (ilovitohlinité)
1087442	rendziny kultizemné a rendziny kultizemné, kambizemné, stredne hlboké, zo zvetralín vápencov a dolomitov, na stredných svahoch, stredne skeletovité, stredne hlboké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)
1092682	rendziny modálne, na výrazných svahoch, stredne skeletovité, silne skeletovité, hlboké pôdy, stredne hlboké pôdy, plytké pôdy, stredne ťažké pôdy (hlinité)

Bonita pôdy

Podľa zák. č. 57/2013 Z.z., ktorým sa novelizoval zákon č.220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, je potrebné chrániť najkvalitnejšiu pôdu v katastrálnom území. Podľa Nariadenia vlády SR č.58/2013 Z.z. v katastrálnom území Slovenské Pravno je to PP s kódom bonitovanej pôdno-ekologickej jednotky (BPEJ): 0806012, 0806042, 0811002, 0820003, 0829003 0829005, 0864003, 0865013, 0865213. Chránená pôda sa nachádza hlavne na ornej pôde východne od zastavaného územia.

Kontaminácia pôdy

Podľa Atlasu krajiny SR v riešenom území nie je zaznamenaný plošný výskyt kontaminovanej pôdy. Východná časť k. ú. má relatívne čistú pôdu, pôdy v západnej časti k.ú. sú nekontaminované, geogénne podmienený obsah niektorých rizikových prvkov dosahuje limitné hodnoty A (obr. č.8).

Obr. č. 8 Plošný výskyt kontaminovanej pôdy v k. ú. Slovenské Pravno

(Zdroj: Čurlík, J. & Šefčík, P.: Kontaminácia pôd [online]. Bratislava: Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, 2014. Dostupné na internete: <http://apl.geology.sk/atlaskrajiny>)

Potenciálne nebezpečenstvo kontaminácie pôdy predstavujú skládky odpadu. V riešenom území sú evidované 2 skládky odpadov, z toho 1 odvezenú (upravenú) a 1 nelegálnu skládku (opustená skládka bez prekrytia). Ďalšie menšie nelegálne neevidované skládky odpadu boli dohľadane počas terénneho prieskumu v blízkosti poľných ciest a v brehových porastoch.

Ďalšie potenciálne zdroje znečistenia pôdných zdrojov v Slovenské Pravno sú:

- chemizácia (hnojenie priemyselnými hnojivami),
- koncovka chovu hospodárskych zvierat (vývoz tekutých odpadov), priesaky z poľnohospodárskej výroby. Riziko kontaminácie pôdy vzniká aj pri dočasnom uskladňovaní hnoja v nezabezpečených hnojiskách v extraviláne,
- úniky z kanalizácií a septikových nádrží.

6. Fauna, flóra, kvalitatívna a kvantitatívna charakteristika, chránené vzácne a ohrozené druhy a biotopy, významné migračné koridory živočíchov.

Fauna

Predmetné územie sa nachádza v poľnohospodárskej kultúrnej krajine zameranej na produkciu obilnín a krmovín, čo ovplyvňuje druhové spektrum živočíchov. Zoocenózy sú tvorené spoločenstvami typickými pre biotopy tzv. sekundárneho bezlesia.

Charakteristika živočíšstva je rešeršou dostupných zdrojov (publikácie, Aves-Symfónia: on-line databázový systém Slovenskej ornitologickej spoločnosti/BirdLife Slovensko, ktorý zavádza zber a zhromažďovanie údajov o rozšírení vtáctva po celom Slovensku. Uvedené sú vybrané údaje zverejnené pozorovateľmi Ing. Jánom Kickom, PhD. a Ing. Jánom Topercerom, CSc.) a dopĺňujúceho terénneho prieskumu.

Základným krajinným činiteľom k. ú. obce Slovenské Pravno je rieka Turiec. Pravidelnými záplavami podmienila vznik rozsiahlych a rôznorodých mokradových biotopov. Na rovinatej, miestami aj poklesnutej nive mimo dosahu pravidelných záplav sa vytvorila hrubá vrstva čiernic. Úrodné pôdy podmiňovali využitie krajiny na poľnohospodárske účely s prevahou poľí, dopĺňajú ich trvalé trávne porasty a napriamené toky, často bez brehových porastov. Zoocenózy sú preto z veľkej časti tvorené spoločenstvami typickými pre biotopy tzv. sekundárneho bezlesia.

V zmysle výskumu a publikovaných prác Topercera (1997, 2000) sú druhy v obci distribuované podľa ornitogeograficko-ekologickej regionalizácie Fatransko-tatranskej oblasti Západných Karpát:

- umelé nelesné formácie nahrádzajúce lužné lesy nížinné a podhorské na poriečnych nivách, proluviálnych kuželoch a v úvalinách so zvyškami lužných lesov, krovín a mokradí, s veľkou intenzitou modifikácie krajiny - ťažisko distribúcie druhov indo-afrického a transmigrantov arktického typu rozšírenia. Ťažiskami biodiverzity a súčasne aj zdrojmi údajov o faune so zameraním na stavovce sú:
 - genofondové lokality: GL 20 Riečny ekosystém Turca, GL 52 Ivančinské močiare II. a III. (od roku 2004 CHA Ivančinské močiare), GL 61 Niva potoka Lúčky, GL 4 Dolné Závozy, GL 53 Kotian - Sokol - Balážovo - Borová kaluž,
 - vodné toky: Sokol, Jasenica, Briešťanka, Laclavský potok.
- umelé nelesné formácie nahrádzajúce dubovo-hrabové, dubové a bukové podhorské lesy v kotlinových a pedimentových pahorkatinách a na riečnych terasách so zvyškami týchto lesov a krovín a strednou intenzitou modifikácie krajiny - ťažisko distribúcie druhov paleogejského, európsko-turkejského a mediteránneho typu rozšírenia.
- krajinná hranica submontánných nelesných a lesných formácií v priestore rozhrania kotlinovej a montánnej krajiny,
- bukové a jedľové lesy kvetnaté, kyslomilné a vápnomilné (vrátane reliktných borín), lipovo-javorové a javorové horské lesy, jedľové a iné lesy v submontánnom a montánnom stupni na hornatinovom a podhľadnom vysočinovom reliéfe s hlbokými fluvialne rezanými dolinami (bióm karpatského horského listnatého a zmiešaného lesa) s malou intenzitou modifikácie krajiny.
V obci zastúpené:
 - genofondové lokality: GL 4 Dolné Závozy, GL 53 Kotian - Sokol - Balážovo - Borová kaluž.

Stavovce (Vertebrata)

Ryby (Osteichthyes)

Úbytok či absencia niektorých druhov rýb v rieke Turiec je spôsobený zmenšovaním prietokov (zvlášť odbermi vody na závlahy), otepľovaním vody, splachmi agrochemikálií z polí, splaškami a komunálnymi odpadmi, nárastom vodných makrofytov i zmenami v rybárskom využívaní a v ekologických vzťahoch. Konkrétne ide o pstruha dúhového (*Oncorhynchus mykiss* – zarybňovanie), hlavátku podunajskú (*Hucho hucho*) a ostrieža (*Perca fluviatilis*). Napriek tomu sa však ichtyofauna Turca i naďalej vyznačuje vysokou biodiverzitou (Kováč & Siryová 2002). Od roku 1997– 1998 tu na rybíe spoločenstvá pôsobi aj predácia kormorána veľkého (*Phalacrocorax carbo*) (Topercer & Dobrota 2004), významnejšie ovplyvňuje ryby v stojatých vodách a v otvorenejších úsekoch rieky Turiec, kde sa mu pripisuje podiel na absencii lipňa (*Thymallus thymallus*) a plotice (*Rutilus rutilus*), znížení zastúpenia mreny (*Barbus barbus*) i jalca hlavatého (*Squalius cephalus*) a nepriamom zvýšení zastúpenia čereble (*Phoxinus phoxinus*), ako aj posun k menším veľkostným kategóriám u jalca hlavatého (Igondová 2012). Podľa početnosti patrí medzi eudominantné druhy hlaváč bieloplutvý (*Cottus gobio*) i pásoplutvý (*C. poecilopus*), ploska pásavá (*Alburnoides bipunctatus*) a slíž severný (*Barbatula bureschi*). Významné zastúpenie má aj pstruh potočný (*Salmo labrax morpha fario*), jalec hlavatý (*Squalius cephalus*) a maloústý (*Leuciscus leuciscus*). Z prírodoochrane významných druhov treba okrem hlavátky vyzdvihnúť najmä kriticky ohrozeného kolka vretenovitého (*Zingel streber*) a ohrozenú čerebľu (*Phoxinus phoxinus*). V stojatých vodách okrem šťúk, zubáčov veľkoustých (*Sander lucioperca*) a pstruhov dúhových rybári vysádzajú poväčšine rybníčné kapry, karasy zlatisté (*Carassius carassius*) a úhory, príp. rastlinožravé exoty amury biele (*Ctenopharyngodon idella*) a tolstolobiky biele (*Hypophthalmichthys molitrix*).

Plazy a obojživelníky (Reptilia a Amphibia)

V riešenej obci sú rozšírené druhy ako skokan hnedý (*Rana temporaria*) a ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*). Ropucha zelená (*Bufo viridis*) a zelené skokany (*Rana kl. esculenta*) žijú v stojatých vodách nív a náplavových kuželoch, rosnička zelená (*Hyla arborea*) aj v mokradkách a vlhších krovinách podhorí. V bučinách neďaleko jarkov a prameňov žije salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*). Na niektorých miestach ešte prežíva aj mlok bodkovaný (*Triturus vulgaris*) (Divok & Gregor 1994).

V sledovanej oblasti boli potvrdený výskyt vretenice severnej (*Vipera berus*), užovky obojkovej (*Natrix natrix*) a jašterice živorodej (*Lacerta vivipara*). Na základe znalostí z regiónu sa udáva výskyt slepúcha východného (*Anguis colchica*) a jašterice obyčajnej (*Lacerta agilis*).

Vtáky (Aves) intravilánu, blízkeho okolia a poľnohospodárskej krajiny

Najpočetnejšie zastúpeným druhom je pinka lesná (*Fringilla coelebs*), slávik červienka (*Erithacus rubecula*), penica čiernohlavá (*Sylvia atricapilla*), p. popolavá (*S. curruca*), p. obyčajná (*S. communis*) a sýkorky (*Parus major*, *P. caeruleus*). Nasledujú kôrovník dlhoprstý (*Certhia familiaris*), brhlík lesný (*Sitta europaea*), glezg hrubozobý (*Coccothraustes coccothraustes*), krivonos smrekový (*Loxia curvirostra*). V záhradách je možné pozorovať hrdličku záhradnú (*Streptopelia decaocto*) škorca lesklého (*Sturnus vulgaris*), muchára sivého (*Muscicapa striata*), kanárika poľného (*Serinus serinus*), stehlíka pestrého (*C. carduelis*), vrabca domového (*Passer domesticus*), žltouchvosta domového (*Phoenichuros ochruros*), orieška hnedého (*Troglodytes troglodytes*). Vrabec poľný (*Passer montanus*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*), pŕhľaviar červenkastý (*Saxicola rubetra*), stehlík konôpkár (*Carduelis cannabina*) sú typické skôr pre okraje obce na styku s nelesnou drevinnou vegetáciou a poliami. V kríkoch na okrajoch lúk a polí hniezdia strnádka obyčajná (*Emberiza citrinella*), strakoš obyčajný (*Lanius collurio*). Podobne aj straka čiernozobá (*Pica pica*) a sojka obyčajná (*Garullus glandarius*). V obci boli bežne pozorované drozdy d. čierny (*Turdus merula*), d. plavý (*T. philomenos*) a d. čviekotavý (*T. pilaris*), trasochvost biely (*Motacilla alba*), lastovička domová (*Hirundo rustica*) a belorítka domová (*Delichon urbica*), potravné stanovišťa tu majú jastrab lesný (*Accipiter gentilis*) a j. krahulec (*Accipiter nissus*). V sledovanej obci ďalej hniezdia kukučka jarabá (*Cuculus canorus*), ďateľ veľký (*Dendrocopos major*), ďateľ hnedkavý (*D. syriacus*), myšiarka ušatá (*Asio otus*).

Stavby, prístrešky, hospodárske budovy sú hniezdnym stanovišťom pre belorítku domovú (*Delichon urbicum*) a lastovičku domovú (*Hirundo rustica*). Spolu s druhom dážďovník tmavý (*Apus apus*) sú na mimoriadnom ústupe v početnosti v našich sídlach. V prípade lastovičiek je príčinou opúšťanie poľnohospodárskych areálov, dážďovníky naopak ohrozujú necitlivé rekonštrukcie budov v hniezdnom období, pri ktorých dochádza k zničeniu hniezd zaslepením štrbín a otvorov s hniezdami zatepľovacou vrstvou alebo ich trvalým uzatvorením krytkami bez predchádzajúcej kontroly prítomnosti samice s mláďatami. Usmernenie rekonštrukčných a zatepľovacích prác s ochranou vtákov a netopierov je úlohou odborného posudku vyžiadaného k stavebnému povoleniu stavby.

Lúky v sledovanej oblasti predstavujú vhodný biotop pre prepelicu poľnú (*Coturnix coturnix*). Trávne porasty sú loviskom myšiaka lesného (*Buteo buteo*), sokola myšiara (*Falco tinnunculus*), včelára lesného (*Pernis apivorus*). Z ďalších dravcov boli vo vhodnom prostredí v hniezdnej dobe pozorované Jánom Kickom orol krikľavý (*Clanga pomarina*), sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), jastrab krahulec (*Accipiter nissus*).

Vtáky (Aves) mokradí

Typickými hniezdičkami rieky Turiec sú kačica divá (*Anas platyrhynchos*), vodnár (*C. cinclus*), trasochvost horský (*Motacilla cinerea*), čviekota (*Turdus pilaris*), trsteniarik obyčajný (*Acrocephalus palustris*), zriedka t. malý (*A. schoenobaenus*), svrčiak zelenkavý (*Locustella naevia*) a riečny (*L. fluviatilis*), sedmohlások (*Hippolais icterina*), penica (*Sylvia communis*), muchár (*Muscicapa striata*), kúdeľnička lužná (*Remiz pendulinus*), vlha (*O. oriolus*), vzáčne aj kalužiachik (*Actitis hypoleucos*), z nehniedzíčkov kormoran veľký (*Phalacrocorax carbo*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*), potápka malá (*Tachybaptus ruficollis*), vzáčne p. ušatá (*Podiceps auritus*), bučiak veľký (*Botaurus stellaris*), kačica ostrochvostá (*Anas acuta*), k. lyžičiarka (*A. clypeata*) labuť (*Cygnus olor*), chochlačka sivá (*Aythya ferina*), čajka bielohlavá (*Larus cachinnans*), č. sivá (*L. canus*), č. smejivá (*L. ridibundus*), kalužiak perlavý (*Tringa ochropus*), k. močiarny (*T. glareola*), rybárik (*Alcedo atthis*) (Topercer 2005).

Biodiverzitu druhov rozširujú Ivančinské mokrade s hniezdičkami a migrantmi kačica chrapačka (*A. querquedula*), k. chrapka (*A. crecca*), cibik chochlatý (*Vanellus vanellus*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), kalužiak močiarny (*Tringa glareola*), močiarnica mekotavá (*Gallinago gallinago*), chriašť malý (*Porzana parva*), bojovník bahenný (*Philomachus pugnax*), sliepočka vodná (*Gallinula chloropus*), trasochvost žltý (*Motacilla flava*), ľabtuška lúčna (*Anthus pratensis*), trsteniarik veľký (*A. arundinaceus*). Ivančinské mokrade sú monitorované počas zimného sčítania vodného vtáctva Ing. Jánom Topercerom, CSc. a druhovú pestrosť migrantov dopĺňajú napr. o kalužiachika malého (*Actitis hypoleucos*), kulíka riečného (*Charadrius dubius*), belušu veľkú (*Egretta alba*).

Cicavce (Mammalia)

Z cicavcov boli pozorované jeleň lesný (*Cervus elaphus*), srnec hôrny (*Capreolus capreolus*), líška hrdzavá (*Vulpes vulpes*) a sviňa divá (*Sus scrofa*). Prostredie je vhodné aj pre kunu skalnú (*Martes foina*), jazveca lesného (*Meles meles*), ale aj pre rozširujúceho sa psíka medvedíkovitého (*Nyctereutes procyonoides*). V blízkosti ľudských sídiel sa vyskytuje hranostaj čiernochvostý (*Mustela erminea*), lasica obyčajná (*Mustela nivalis*), ryšavka žltohrdlá (*Apodemus flavicollis*), v lesnom prostredí aj piskor obyčajný (*Sorex araneus*). V ekotóne a na zarastajúcich lúkach a pasienkoch sú typickými zástupcami

plšík lieskový (*Muscardinus avellanarius*), v zalesnených častiach veverica stromová (*Sciurus vulgaris*). V záhradách bol zistený krt obyčajný (*Talpa europaea*), jež tmavý (*Erinaceus europeus*) a j. východoeurópsky (*E. concolor*). Na lúkach a v remízках bol pozorovaný zajac poľný (*Lepus europaeus*).

Podobne ako uvádzame vyššie pri vtákoch hniezdiacch na budovách, rôzne štrbiny pod atikovými plechmi, dilatačné špáry, škáry na styku stavebných materiálov a priechodné vetracie otvory využívajú na úkryty chránené druhy živočíchov, medzi ktoré radíme aj všetky druhy netopierov. Synantropizáciu vykazujú večernica južná (*Pipistrellus kuhlii*) a večernica Saviho (*Hypsugo Savii*). Podľa odborného výskumu Štefana Danko (2007) dochádza k spoločnému výskytu obidvoch druhov. Večernica pozdná (*Eptesicus serotinus*) je taktiež typický synantropný druh, ktorá v lete využíva štrbiny na povalách rôznych budov. V zimnom období v štrbinách budov hibernuje raniak hrdzavý (*Nyctalus noctula*). Z netopierov sa ďalej vyskytujú netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), pričom aj za účelom ich ochrany bolo vyhlásené SKUEV0382 Turiec a Blatnický potok

Flóra

Drevinová vegetácia

Porasty drevín plnia mnohé funkcie. Okrem produkčnej a estetickej funkcie napríklad chránia pôdu pred eróziou, pozitívne ovplyvňujú čistotu ovzdušia, zlepšujú mikroklimu, zadržiavajú vodu v krajine a v horúcich dňoch slúžia ako ochrana pred slnečnou páľavou, redukujú hlučnosť a prašnosť, čím výrazne prispievajú k skvalitneniu života obyvateľov, ako aj zvýšeniu ekologickej stability krajiny. V neposlednom rade sú však porasty drevín veľkým prínosom aj pre zachovanie biodiverzity. Vytvárajú priestor na život, úkryty, hniezdiská aj zdroj potravy pre viaceré druhy živočíchov a sú biotopom aj pre množstvo ďalších druhov organizmov.

Lesné porasty pokrývajú približne tretinu územia – jeho vyššie položené časti. Ich druhové zloženie aj štruktúra sú oproti prirodzenému zmenené. Prevládajú ihličnaté dreviny, predovšetkým smrek obyčajný (*Picea abies*), ktorý sa však na väčšine územia prirodzene nevyskytoval, prípadne tvoril iba prímies lesných porastov na niektorých špecifických stanovištiach. Jeho súčasný neprírodný vysoký podiel, miestami dokonca výskyt takmer čistých smrečín, má za následok napr. nízku ekologickú stabilitu takýchto lesných porastov. Tá sa okrem iného prejavuje aj vysokým výskytom náhodných ťažieb - kalamít a ich postupným rozpadom. Je preto nevyhnutné upustiť od ďalšieho cieleného pestovania smreka a zvýšiť zastúpenie ostatných pôvodných listnatých drevín, z ihličnatých drevín aj zastúpenie jedle bielej. Z drevín má pomerne vysoké zastúpenie aj borovica lesná (*Pinus sylvestris*), ktorá sa však prirodzene v tejto oblasti vyskytovala buď ako pionierska drevina alebo na extrémnych stanovištiach - skalnaté časti, bralá a pod.. Iba na niektorých lokalitách sa v súčasnosti zloženie lesných porastov blíži k prirodzenému. Aj to iba vďaka zachovaniu vysokého podielu buka lesného (*Fagus sylvatica*) v týchto častiach. Ostatné typické dreviny pôvodných porastov zväčša aj v týchto častiach absentujú alebo sa vyskytujú iba ojediniele. Z ostatných drevín sa v lesoch riešeného územia v súčasnosti lokálne vyskytuje vo významnejšom zastúpení aj borovica čierna (*Pinus nigra*), smrekovec opadavý (*Larix decidua*), či breza previsnutá (*Betula pendula*). Ostatné dreviny sa tu nachádzajú iba vtrúsene alebo ojediniele. Odolnosti a ekologickej stability porastov by pomohla postupná premena drevinového zloženia na zloženie blízke prirodzenému a vytváranie rôznovekých, viacetážových porastov.

Nelesnej drevinovej vegetácie nie je v riešenom území veľa. Najväčší podiel na nej majú brehové porasty a náletové dreviny, ktorými zarastajú neobhospodarované TTP, prípadne okraje ciest. Miestami ide o malé skupinky, či línie krov, či menších drevín, no v niektorých častiach sa jedná už o dospelý porast fungujúci ako mladý les so všetkými jeho ekologickými a biologickými funkciami. Väčšia plocha drevinovej vegetácie je vytvorená v rámci poľnohospodárskej časti plantážou rýchlorastúcich drevín, čím čiastočne aspoň krátkodobo supluje niektoré funkcie porastov drevín v krajine (produkcia kyslíka, izolačné funkcie drevín, zatienenie a udržiavanie vlhky počas horúcich dní a pod.). Úplnú ekologickú funkciu prirodzeného porastu drevín však nenahrádza. Takýto porast drevín má vďaka svojej uniformnosti a intenzívnemu pestovaniu veľmi nízku biodiverzitu. Intenzívna plantáž rýchlorastúcich drevín nedokáže funkčne nahradiť prirodzené spoločenstvá. V tomto smere je svojím pôsobením blízka skôr intenzívne pestovaným poľnohospodárskym plodinám. V prípade, že sa jedná o hybridy s nepôvodnými druhmi (napr. tzv. euroamerické topole), takáto plantáž vytvára tiež vysoké riziko genetickej kontaminácie porastov pôvodných topoľov v širokom okolí.

Brehové porasty sú hodnotnou zložkou nelesnej drevinovej vegetácie, zároveň patria aj k výrazným prvkom mokradnej vegetácie (ktorú podrobnejšie popisujeme nižšie).

K významným prvkom nelesnej drevinovej vegetácie riešeného územia patria aj **dreviny intravilánu**, vrátane viacerých jedincov a skupín stromov väčších rozmerov, ktoré zlepšujú klímu aj spríjemňujú prostredie obyvateľom obce. V obci sa nachádza historický park, lipová alej k cintorínu, ale i viacero ďalších dospelých mohutných stromov, významnou súčasťou sídelnej drevinovej vegetácie sú aj ovocné sady.

Užitočné sú drevinové aleje okolo ciest, ktoré plnia viacero funkcií (od izolačnej, až po bezpečnostnú). V riešenom území však okolo ciest skôr dreviny absentujú, popri niektorých komunikáciách sa nachádzajú riedko rastúce stromy, miestami sa vyskytujú náletové dreviny, prevažne kry.

Lúčna a pasienková vegetácia

V riešenom území lúčna a pasienková tvorí výrazne menší podiel poľnohospodárskych pozemkov než polia. Nachádza sa skôr v západnej polovici intravilánu, lúky sa tiahnu aj na nelesných pozemkoch v dolinách vytvorených tokmi. V kotlinovej, rovinatej časti prevažujú veľkablokové pasienky. V lesnatej časti územia sa skôr nachádzajú kosné lúky.

Trvalé trávne porasty (TTP) sú buď veľkablokové v kotlinovej časti alebo maloblokové po okrajoch polí, miestami v okolí intravilánu a v dolinách, či medzi lesom porastenými stráňami. Vyskytujú sa v celej škále, od intenzívnych až po extenzívne. Na neobhospodarovných TTP nastupuje sukcesia, postupne zarastajú expanzívnymi taxónmi napr. smlzom kroviskovým (*Calamagrostis epigejos*) a náletom drevín, na niektorých je sukcesia už v dosť pokročilom štádiu, prípadne sú pôvodné lúky a pasienky už úplne zarastené drevinami. V niektorých trávnych porastoch sme zaznamenali prítomnosť invázneho hviezdika ročného (*Stenactis annua*).

Druhovo bohatšie pasienky sú biotopom národného významu *Lk3 Mezofilné pasienky a spásané lúky*.

Pokiaľ ide o *kosné lúky*, najhodnotnejšími sú druhovo bohaté jedno- až dvojkosné lúky s prevahou vysokosteblových krmovínarsky hodnotných tráv a ďalších bylín. Zachované, druhovo bohaté spoločenstvá možno klasifikovať ako cenný *biotop európskeho významu Lk1 Nížinné a podhorské kosné lúky 6510*, ktoré už na pohľad zaujmú svojou pestrosťou a estetickým vzhľadom. V riešenom území sa nachádzajú aj takéto biologicky aj esteticky hodnotné, extenzívne obhospodarované lúčne spoločenstvá. Typický ráz biotopu určujú trávny a kvitnúce byliny. Obzvlášť druhovo bohaté, pestré kvitnúce lúky sa vyvíjajú na výslnných, teplých stanovištiach, kde sú obohatené o prítomnosť teplomilných druhov (bližšie viď. teplo a suchomilné travinno-bylinné porasty). V území sú veľmi častými aj podmáčané lúky, ktorým sa bližšie venujeme pri popise mokradnej vegetácie. Pri kosných lúkach, hlavne v častiach nad poľami, pod lesom alebo na niektorých miestach vzdialenejších od intravilánu je badať opustenie hospodárenia a postupné sukcesné zarastanie a degradáciu lúk.

V literárnych údajoch je z riešeného územia udávaný hojný výskyt vzácných druhov z čeľade vstavačovité (Očka, 2018).

Teplo a suchomilné travinno-bylinné porasty

Osobitnou zložkou bylinnej vegetácie sú teplomilné spoločenstvá, porastajúce výslnné stanovištia. Teplomilné druhy obohacujú trvalé trávne porasty a vytvárajú biologicky hodnotné, pestré a pestrofarebné lúky a pasienky. Ich dominantami sú kvetnaté byliny. Takéto lokality sú hodnotnými biotopmi z hľadiska biodiverzity (a to nielen rastlinných druhov) a často sa na nich vyskytujú vzácné druhy. Vzácnym xerothermným biotopom je *biotop európskeho významu Tr1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápniťom substráte (6210)*. Poskytuje priestor na rast hodnotných rastlinných spoločenstiev, ale aj biotop pre celú škálu na ne viazaných živočíšnych druhov. V riešenom území sa vyskytuje na viacerých miestach, častejšie na menších plochách drevinami neporastených úsekov výslnných svahov, miestami sa vyskytujú aj teplomilné trvalé trávne porasty. Bola zaznamenaná prítomnosť horca krížateho (*Gentiana cruciata*), ktorý je zaradený do červeného zoznamu IUCN v kategórii LC, ako i viacerých druhov z čeľade vstavačovité (*Orchideaceae*) napr. vemenník dvojlistý širokokvetý (*Platanthera bifolia* subsp. *latifolia*), ktorý je zaradený do červeného zoznamu IUCN v kategórii LC.

K hodnotným bylinným spoločenstvám patria v riešenom území aj spoločenstvá lesných lemov. Lemy na výslnných stanovištiach sa vyznačujú druhovou pestrosťou, s typickými kvetnatými bylinami. Na viacerých miestach bol zaznamenaný biotop národného významu *Tr6 Teplomilné lemy*. Dá sa predpokladať, že sa na týchto lokalitách vyskytujú aj vzácné (chránené a ohrozené druhy).

Mokradná vegetácia

Riešené územie je bohaté na mokradné lokality a na ne viazané spoločenstvá. Veľká časť mokradí bola vzhľadom na využitie územia človekom v minulosti odvodnená. Mokradná vegetácia však stále nachádza svoj priestor – od brehových porastov a sprievodnej bylinnej vegetácie tokov a jarkov, cez podmáčané a vlhké lúky, až po vzácne slatinné spoločenstvá.

Vzhľadom na veľkú hodnotu z celosvetového hľadiska boli niektoré lokality dokonca zaradené medzi medzinárodne významné lokality a územia európskeho významu (viď kap. 1.5). Najhodnotnejšími mokradnými lokalitami sú bezpochyby rieka Turiec, jej brehové porasty a mokradné biotopy v jej nive. Rieka Turiec je prirodzene meandrujúcim tokom, v ktorého záplavovom území sa nachádza celá škála mokradných spoločenstiev, vrátane biotopov európskeho a národného významu, ktoré poskytujú priestor na život celej škále rastlinných taxónov, vrátane vzácných druhov. Sú však veľmi hodnotné aj z hľadiska zvýšenia biodiverzity ako takej.

Medzi hodnotné a chránené územia sú zaradené aj dve lokality, patriace k Ivančinským močiarom. V riešenom území sa však nachádzajú aj ďalšie mokradné lokality, ktoré stoja za zmienku.

Katastrálnym územím obce Slovenské Pravno preteká okrem Turca 5 väčších tokov a niekoľko menších bezmenných jarkov. Mokradná vegetácia však porastá aj brehy odvodňovacích rigolov.

Laclavský potok je potok, ktorý steká z lesa do kotliny. Za asfaltovou cestou sa stáva tokom bez brehových porastov, iba ojedinele sa na brehu vyskytujú dreviny, zväčša kry. Bylinný brehový porast tvoria mokradné druhy, no nájdu sa aj úseky, kde nedostatočná stabilizácia brehu brehovými porastami spôsobuje eróziu brehu a nachádza sa tu obnažená pôda bez vegetačného krytu.

Potok Sokol má v spodnej polovici brehových porasty značne zredukované. Po tom, ako opustí zalesnenú dolinu, tvoria jeho brehové porasty často sekundárne naletené zmesi drevín pôvodných lužných lesov (vrby, jaseň, brest horský...) a iných drevín, nezriedka ide o ovocné dreviny. Úseky so súvislejším brehovým porastom sa vyskytujú hlavne v časti nad topoľovou plantážou. Hodnotná je časť, v ktorej rastie pomerne dosť brestov horských (*Ulmus glabra*), vrátane starých, dutých a po ekologickej stránke a významu pre zvýšenie biodiverzity mimoriadne hodnotných jedincov. Vyskytuje sa tu aj mimoriadne mohutný jedinec impozantných rozmerov, ktorý navrhujeme na chránený strom (viď mapa Environmentálne limity využitia územia). Smerom k lesu sa okrem vrb, ovocných drevín a krov vyskytuje pár topoľov čiernych (*Populus nigra*) v stĺpovitej forme, smerom k vyšším častiam toku už brehové porasty stále viac tvoria dreviny okolitých lesných porastov. Nižšie sa dreviny okolo toku vyskytujú skôr sporadicky. Aj v tejto časti toku sa však vyskytujú mohutné solitéry vlhkomilných drevín (vrby, topole čierne) – po stránke biodiverzity veľmi hodnotné staré, veľké, rozložené jedince. Z hľadiska drevinovej vegetácie je v tomto úseku najhodnotnejšia genofondová lokalita patriaca k Ivančinským močiarom. Bylinné lemy toku tvoria rôzne vlhkomilné druhy, miestami vegetácia vysokých ostríc, druhy vysokobylinných spoločenstiev na vlhkých lúkach, ako i ďalšie mokradné druhy, s prímiesou lúčnych a nitrofilných taxónov ovplyvnených okolitými spoločenstvami.

Briešťanka od k.ú. Brieštie po intravilán Slovenského Pravna má súvislé brehové porasty, ktoré majú spočiatku zväčša krovitý charakter alebo splývajú so susediacim lesom. Tesne nad intravilánom na jednom brehu brehový porast chýba, na druhom je tvorený drevinami zo susediaceho lesa. V intraviláne je ovplyvnená ľudskou činnosťou a stráca svoj prirodzený charakter. Pod intravilánom tečie pomedzi polia, je napriamená a jej brehy sú bez brehových porastov, porastené bylinnou mokradnou vegetáciou. *Jasenica* je potok s viac-menej prirodzeným charakterom koryta, čiastočne napriameným. Jeho brehové porasty sú v riešenom území preriedené, zredukované najmä na krovité porasty vrb a medzery medzi porastami drevín sú husto porastené bylinnou mokradnou vegetáciou.

Potok Lúčky je neregulovaným tokom, aj v nižších častiach územia miestami prirodzene meandrujúcim. Má pomerne dobre vyvinuté, súvislé brehové porasty z oboch strán toku, v spodnej časti - za asfaltovou cestou tečie po hranici k.ú. V tomto úseku sú brehové porasty síce úzke, ale pomerne členité. Významný podiel tu majú staré jedince vlhkomilných drevín, niektoré už v štádiu dozrievania a postupného odumierania, no práve takéto staré jedince majú veľký význam pre biodiverzitu a poskytujú životný priestor množstvu živých organizmov, a preto je potrebné ich v brehovom poraste ponechať. Aj otvorené plochy v ďalších častiach toku úspešne obsadzuje nálet vlhkomilných drevín z brehového porastu.

Z drevinovej mokradnej vegetácie nachádzame v riešenom území na podmáčaných lokalitách aj biotop národného významu Kr8 Vrbové kroviny stojatých vôd, typický výskytom krovitých bochníkovitých vrb, ktorému v území dominuje vrba popolavá (*Salix cinerea*).

V území je pomerne veľká pestrosť bylinných mokradných biotopov, i bylín rastúcich na týchto lokalitách, vrátane viacerých vzácných druhov. Z biotopov spomenieme aspoň niektoré - v nive Turca,

ako i na viacerých ďalších podmáčaných lokalitách k.ú. je rozvinutý *biotop národného významu Lk10 Vegetácia vysokých ostríc*. Veľmi častým biotopom v území sú aj Lk11 Trstinové spoločenstvá mokradí (*Phragmites*), ktoré sú významné predovšetkým ako vhodný úkrytový a hniezdny biotop pre živočíchy, obzvlášť vtáky. Na podmáčaných trvalých trávnych porastoch s nižšou hladinou podzemnej vody sa vyvinul *biotop národného významu Lk7 Psiarkové aluviálne lúky*. Z aluviálnych lúk okolo Turca je udávaný napr. výskyt zákonom chráneného žltohlava najvyššieho (*Trollius altissimus*), ktorý je zaradený do červeného zoznamu IUCN v kategórii NT (Očka, 2018). Na podmáčaných lokalitách v okolí tokov sa nachádza *biotop európskeho významu Lk5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach 6430*, na viacerých miestach k.ú. nachádzame jeho charakteristické druhy, ktoré často tvoria aj sprievodnú bylinnú vegetáciu tokov. Sprievodnú vegetáciu tokov miestami tvorí aj *biotop európskeho významu Br6 Brehové porasty deväťsilov 6430*.

Na poľnohospodársky obrábaných pozemkoch sa na viacerých miestach vyskytujú podmáčané poľné depresie, z hľadiska pestovania plodín neúrodné, porastené mokradnou vegetáciou, často následkom obhospodarovania okolitých polí ruderalizovanou.

Významnou časťou mokradnej vegetácie je slatinná vegetácia vytvárajúca *biotop európskeho významu Ra6 Slatiny s vysokým obsahom báz 7230*. Významná slatinná lokalita sa nachádza v nive potoka Lúčky. Jedna sa o pomerne rozsiahlu lokalitu s výskytom viacerých chránených a ohrozených druhov, ktorá je po botanickej stránke mimoriadne hodnotná. Bližšie vegetáciu tejto lokality popisuje Očka (2018). Slatinnú vegetáciu nájdeme aj pri rieke Turiec.

Ohrozenie pre mokradné lokality predstavuje zmena vodného režimu, často odvodnenie, ako i zmena chemizmu vody a pôdy, najmä v poľnohospodárskej časti k.ú., kde sme významný problém videli v kontaminácii z neizolovaných poľných hnojísk. Na niektorých lokalitách došlo k narušeniu pôdy nie len následkom pohybu mechanizmov obrábajúcich poľnohospodársku pôdu alebo prechodom strojov obhospodarujúcich lesné pozemky, ale aj priamo ich obrábaním - orbou. V niektorých lokalitách sú takto obrábané aj naozaj intenzívne podmáčané časti, ktoré by normálne tvorili typické mokradné lokality. Takto narušené lokality degradujú, prenikajú na ne ruderalne druhy, ničí sa vegetačný kryt a pri nešetrnom prístupe a nevhodnom manažmente môže dôjsť aj k ich úplnému zániku. Ohrozenie môže predstavovať aj šírenie invázných rastlín, ktoré by vytlačili pôvodné vzácne spoločenstvá.

Skalné biotopy

Na niektorých miestach riešeného územia sa vyskytujú vystupujúce skaly. Tieto miesta vytvárajú špecifické podmienky pre výskyt špecifických biotopov na ne viazaných. Najvýznamnejším je Sokol s pomerne bohatou vegetáciou a hodnotnými rastlinnými spoločenstvami. Je odtiaľ udávaný napr. výskyt západokarpatského endemitu ponikleca slovenského (*Pulsatilla slavica*), jedná sa o zákonom chránený, prioritný druh, patrí medzi druhy chránené Bernským dohovorom a je zaradený do červeného zoznamu IUCN v kategórii NT.

Vresovisko

Zaujímavým javom z hľadiska vegetácie je prítomnosť vresoviska, ktoré sa nachádza uprostred riedkeho náletového lesa. Jeho prítomnosť je nezvyklá, patrí k ojedinelým vresoviskám v tejto oblasti. Biotopy vresovísk patria k biotopom európskeho významu KR1 Vresoviská 4030.

Sídelná vegetácia

V intraviláne obce sa vyskytuje vegetácia vo forme súkromných záhrad, trávnikov, ako i verejnej zelene. Pozitívom je, že sa na viacerých miestach vyskytujú aj stromy väčších rozmerov. Menší parčík so spásaným TTP sa vyskytuje napr. pri kúrii, pri kaštieli, drevinovú vegetáciu nájdeme aj v okolí základnej školy, cestu k cintorínu lemuje lipová alej... Pomerne hojne sa vyskytujú aj ovocné sady. Nachádzajú sa tu však aj miesta s ruderalnou vegetáciou, napr. pomerne rozsiahly neupravený areál poľnohospodárskeho družstva poskytuje priestor ruderalnej vegetácii.

Ruderalná vegetácia

Ruderalná vegetácia sa vyvíja na miestach, kde človek svojou činnosťou narušil vegetačný kryt, ako aj tam, kde vplyvom ľudskej činnosti došlo k narušeniu alebo degradácii pestrých pôvodných lúčnych spoločenstiev. Súčasťou ruderalnej vegetácie často bývajú aj druhy vyvolávajúce alergie ako napríklad palina obyčajná (*Artemisia vulgaris*), ktorá sa vyskytuje aj v riešenom území.

V riešenom území sa z rastlinných druhov uvedených v zmienenej vyhláške vyskytujú pohánkovce (*Fallopia japonica*, *Fallopia x bohemica*) a zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*).

Invázne taxóny pohánkovca (*Fallopia japonica*, *Fallopia x bohemica*) vytvárajú rozsiahle porasty, pod ktorými nedokážu existovať žiadne iné druhy rastlín, dokážu prerásť aj asfalt a betón. Podľa údajov

z databázy ŠOP SR (<http://maps.sopsr.sk/mapy/invazky/map.html>) je evidovaný výskyt pohánkovca japonského (*Fallopia japonica*) v okolí potoka Briešťanka v centre obce. V riešenom území sme výskyt pohánkovcov pri terénnom výskume zaznamenali aj neďaleko čiernej skládky v jednej z bočných dolín, ako aj neďaleko cintorína.

Zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*) je nielen mimoriadne invázny druh, ale patrí aj medzi alergénne druhy. Zaznamenali sme ju na 2 miestach katastrálneho územia. Rástla na mokradnej lokalite neďaleko potoka Lúčky, ako aj v doline smerom na Brieštie.

Podľa zákona č.150/2019 Z.z. platí zákaz pohánkovce (*Fallopia japonica*, *Fallopia x bohemica*) a zlatobyľ kanadskú (*Solidago canadensis*) pestovať alebo uvoľňovať do životného prostredia. Rovnako platí povinnosť vlastníka (správcu, užívateľa) pozemku za podmienok stanovených ministerstvom tieto invázne taxóny odstraňovať a o pozemok sa starať takým spôsobom, aby zamedzil opätovnému šíreniu inváznych druhov.

V danom území sme zaznamenali aj výskyt ďalších taxónov, ktoré sa správajú invázne (Gojdičová et al. 2002, Medvecká et al. 2012) a dokážu sa rýchlo šíriť na úkor iných druhov, čím spôsobujú zníženie biodiverzity. Upozorňujeme predovšetkým na výskyt druhov, ktoré sa správajú mimoriadne invázne:

Na viacerých miestach k.ú. sme zaznamenali regionálne invázny durman obyčajný (*Datura stramonium*), ktorý má schopnosť rýchlo sa šíriť do okolia a zaberať veľké plochy. Ide navyše o prudko jedovatú rastlinu. Vzhľadom na jeho invázne vlastnosti a to, že sa vyskytoval v prírodnom prostredí katastrálneho územia, je nutná jeho okamžitá likvidácia.

V niektorých TTP sme zaznamenali hviezdnik ročný (*Stenactis annua*). Ide o invázny neofyt, ktorý má sklon šíriť sa na úkor pôvodných druhov a znižovať tak pestrosť rastlinných spoločenstiev. Vzhľadom na jeho vlastnosti je predpoklad, že bez patričných manažmentových opatrení sa bude šíriť aj naďalej a postupne zaberie čoraz väčší priestor, čo bude mať za následok výrazné zníženie biodiverzity.

Netýkavka malokvetá (*Impatiens parviflora*) je inváznym neofytom, ktorý dokáže vytvárať rozľahlé monokultúrne porasty. Preto je vhodné tento druh odstrániť, aby nedošlo k jej nekontrolovateľnému šíreniu, ktoré je ťažké zastaviť.

V nive Turca sme zaznamenali aj výskyt inváznych astier z okruhu astry novobelgickej (*Aster novi-belgii* agg.). Aj tieto taxóny je potrebné odstrániť, aby nezneškodnocovali prírodné bohatstvo riešeného územia, nakoľko dokážu vytlačiť pôvodné spoločenstvá a vytvárať rozľahlé monokultúry. Ich aktuálny výskyt teda ohrozuje aj vzácne biotopy, pri ktorých rastú.

Nakoľko invázne druhy si vyžadujú špecifický prístup k ich likvidácii, aby nedošlo k ich ďalšiemu rozšíreniu, odporúčame z dôvodu prekonzultovania efektívneho spôsobu ich odstraňovania skontaktovať sa so Štátnou ochranou prírody SR.

Migračné biokoridory

Nadregionálne a regionálne biokoridory (RÚSES okr. Turčianske Teplice)

- Nadregionálny biokoridor NRBk1 Vodný tok Turiec
- Nadregionálny biokoridor NRBk2 Vodný tok Jasenica
- Regionálny biokoridor RBk4 Ekoton Žiaru Ondrašová-Jasenovo

Navrhované biokoridory v strategickom dokumente (v Návrhu ÚPN O Slovenské Pravno)

Navrhované (N) migračné biokoridory miestneho významu (ďalej len MBk) sú zobrazené v Návrhu ÚPN O vo výkrese č. 2, uvádzame ich charakter a dĺžku:

- MBk 1 (N), Potok Lúčky (1102 m)
- MBk 2 (N), Briešťanka nad obcou (550 m)
- MBk 3 (N), Briešťanka pod obcou (3216 m)
- MBk 4 (N), Potok Sokol (6 464 m)
- MBk 5 (N), Laclavský potok (2068 m)
- MBk 6 (N), Medza nad ZŠ (550 m)

Charakteristika jednotlivých navrhovaných biokoridorov je uvedená v kap. C.II.8.

7. Krajina, štruktúra, typ, scenéria, stabilita, ochrana.

Krajina, štruktúra, typ

Súčasná krajinná štruktúra je v širšom ponímaní charakterizovaná druhmi pozemkov:

- ✓ *Lesné pozemky*: lesné porasty, ostatné plochy v rámci LP,
- ✓ *Poľnohospodárska pôda*: orná pôda (veľkobloková, malobloková), trvalé trávne porasty (lúky a pasienky, lúčne a pasienkové úhory, úhory s drevinami, viac ročné krmoviny), záhrady a ovocné sady,
- ✓ *Vodné toky a plochy*: prirodzené vodné toky, upravené toky, brehové porasty, malá vodná plocha
- ✓ *Ostatné mokradné biotopy*: slatiny, vlhké lúky, podmáčané depresie, mokrade s drevinami a i.,
- ✓ *Sidelné plochy*:
 - ✓ plochy bývania (IBV a HBV) a občianskej vybavenosti,
 - ✓ rekreačná plochy a objekty - komplexom rekreačných budov, multifunkčnými ihriskami,
 - ✓ výrobné plochy, dopravné prvky štátne cesty, účelové cesty spevnené, účelové cesty nespevnené) plochy technickej vybavenosti,
- ✓ *Pozemky účelovej zelene v krajine*: lesíky a remízky, skupinky drevín, zarastajúce drevinami, medze a líniová drevinná vegetácia, aleje,
- ✓ *Pozemky verejnej zelene*: park, plochy verejnej zelene, cintorín.

Lesné pozemky

Lesné pozemky v k.ú. Slovenské Pravno zaberajú 616 ha a pokrývajú prakticky hornú 1/3 územia. Z hľadiska kategorizácie lesov sa tu nachádzajú prevažne hospodárske lesy, do kategórie ochranných lesov spadajú približne 1/4 výmery lesných pozemkov.

V drevinovej skladbe prevládajú ihličnaté dreviny, predovšetkým smrek, ktorý je vo väčšine lesných porastov dominantný. Z drevín majú ešte vyššie zastúpenie borovica lesná a v niektorých lokalitách aj buk. Významnejšie zastúpenie majú lokálne ešte borovica čierna, smrekovec opadavý a breza previsnutá. Ostatné dreviny sa tu nachádzajú iba vtrúsene alebo ojedinele.

V rámci územia sa nachádzajú súvislé komplexy porastov s dominanciou smreka, ktoré sú už značne postihnuté kalamiťnými (náhodnými) ťažbami a ich zdravotný stav je značne nepriaznivý.

Organizácia poľnohospodárskej výroby

V katastrálnom území obce v súčasnosti pôsobia aj nasledovné subjekty:

- Spoločnosť TURIEC AGRO s.r.o., ktorá má sídlo v neďalekom Turčianskom Ďure, má na území obce hospodársky dvor vo východnej časti územia - časť objektov má vo vlastníctve. poľnohospodársky dvor sa zaoberá v k. ú.:
 - obhospodarovanie poľnohospodárska pôdy (kosením, pasením lúk a pestovaním na ornej pôde), na ornej pôde o výmere 475 ha, na ktorej sa zameriava pestovaním obilnín - prevažne ozimnej pšenice, jačmeňa, raže, krmovín - kukurice (siláž, krmivo), olejní - repka, liečivých rastlín - pestrec mariánsky, na TTP - výroba trávnej senáže alebo sena

Samostatne hospodáriaci roľníci

V k. ú. Slovenské Pravno realizujú poľnohospodársku prvovýrobu na území bývalého štátneho semenárskeho podniku (parcely registra C 500/7, 500/51, 500/6, 500/44, 500/45, 955/16 a parcely registra E 579/441, 579/442, 579/45, 579/45, 579/304, 587/1, 588/1, 588/2, 590, 592/201, 595/11, 596/1 - 9, z ktorých niektoré majú vo vlastníctve, niektoré v podieloch, niektoré v nájme):

- rastlinnú výrobu - pasienky a výroba sena (parc. č. 579/3 + asi 10 cca 1 hektárových parciel smer MT)

Vodné toky a plochy

Katastrálnym územím obce Slovenské Pravno pretekajú vodné toky Briešťanka, Lúčky, Sokol a ich bezmenné prítoky. Na časti hranice katastrálneho územia obce preteká vodohospodársky významný vodný tok Turiec číslo hydrologického poradia 4-21-05-020 a Jasenica číslo hydrologického poradia 4-23-04-014 a tok Laclavský potok.

V správe Hydromeliorácie, š.p. sa v riešenom území nachádzajú:

- odvodňovací kanál „kanál 1“ (evid.č. 5306 127 001), ktorý bol vybudovaný v roku 1963 o celkovej dĺžke 0,300 km v rámci vodnej stavby „OP JRD Slovenské Pravno“ (evid. č. 5306 127);
- odvodňovací kanál „kanál K1“ (evid.č. 5306 128 002), ktorý bol vybudovaný v roku 1967 o celkovej dĺžke 0,750 km v rámci vodnej stavby „OP a ÚT SŠM Slovenské Pravno“ (evid. č. 5306 128),
- odvodňovací kanál „kanál K2“ (evid.č. 5306 128 003), ktorý bol vybudovaný v roku 1967 o celkovej dĺžke 0,460 km v rámci vodnej stavby „OP a ÚT SŠM Slovenské Pravno“ (evid. č. 5306 128),

- odvodňovací kanál „kanál krytý A“ (evid.č. 5306 294 001), ktorý bol vybudovaný v roku 1982 o celkovej dĺžke 0,500 km v krytom profile v rámci vodnej stavby „OP SŠM Turčianske Teplice - Slov. Pravno“ (evid. č. 5306 294).

Vodné plochy

V záujmovom území sa nenachádzajú väčšie vodné plochy a stavby na zadržiavanie vody. V areáli poľnohospodárskeho družstva sa nachádza malá vodná plocha (jazierko).

Zastavané plochy - sídelné plochy

Sídelné plochy

Z hľadiska funkčného využívania územia prevažnú časť súčasného zastavaného územia tvorí obytné územie s nízkopodlažnou zástavbou. Pozdĺž komunikácií môžeme pozorovať obojstrannú súvislú zástavbu 1 –2 podlažnými rodinnými domami, doplnenú objektmi OV a bytovými domami, v starej časti obce je urbanistická štruktúra viac rozvoľnená a organická. Prevažnú časť bytového fondu tvoria domy v dobrom a vyhovujúcom stavebno-technickom stave.

V rámci organizmu obce nachádzame štruktúry občianskej vybavenosti v primeranom rozsahu, ktoré sú umiestnené na viacerých miestach v rámci urbanistickej štruktúry - obecný úrad, zdravotné stredisko, základná a materská škola, hasičská zbrojnica, dom kultúry, pošta, obchody, pohostinstvo.

Plochy športovej vybavenosti sú v obci zastúpené futbalovým ihriskom s objektom sociálnej vybavenosti, multifunkčným ihriskom, strelnicou, tanečným kolom a detskými ihriskami.

Plochy rekreačnej vybavenosti v obci absentujú.

Výrobné plochy sú v štruktúre sídla najvýznamnejšie zastúpené areálom hospodárskeho dvora, areálmi výrobných prevádzok a areálom autodopravy, ktoré sú umiestnené na juhovýchod od z. ú.

Z plôch dopravy sú v štruktúre obce zastúpené najmä plochy automobilových a peších komunikácií, odstavňových plôch a cyklotrasy. V území sú nevýrazné pešie priestranstvá a v niektorých lokalitách absentujú pešie chodníky.

Plochy zelene v intraviláne tvorí plocha parkovej zelene za kaštieľom, vzrastlá zeleň v okolí kúrie, evanjelického kostola, v areáli školy, plochy zelene vodných tokov, v menšej miere zastúpené plochy sádov v starej štruktúre sídla, ako aj súkromné záhrady. Zeleň je v menšej miere zastúpená aj na cintoríne. Verejná zeleň takmer úplne absentuje. Plochy poľnohospodárskej krajiny, nadväzujúce na zastavané územie, sa využívajú na poľnohospodárske účely – poľnohospodárska pôda, lúky a pasienky. Krajinný obraz dotvára extravilánová zeleň lesných porastov v západnej časti územia.

Dopravné napojenie

Obec Slovenské Pravno sa nachádza asi 14,0 km severozápadne od okresného mesta Turčianske Teplice. Riešené územie má dobré dopravné napojenie aj na hlavné cestné trasy Slovenska:

na okresné mesto Martin pomocou cesty II/519 s napojením na cestu I/65 a ďalej na diaľnicu D1 Dubná Skala - Turany ako aj na cestu I/18 Bratislava – Košice - smerom severným a na okresné mesto Prievidza smerom južným,

na okresné mesto Turčianske Teplice cestami III/2181 a III/2176 s napojením na cestu I/65 - Kremnica - Žarnovica a ďalej na rýchlostnú cestou R1 Banská Bystrica - Trnava smerom južným

V obci sú situované cesty:

II/519 Nitrianske Pravno–Slovenské Pravno - Príbovce

III/2192 Slovenské Pravno - Brieštie

V katastrálnom území obce :

III/2181 Slovenské Pravno - Ivančiná - križovatka s cestou III/2176

III/2194 Slovenské Pravno - Moškovec

Cez obec neprechádza železničná trať. Najbližšia železničná zastávka sa nachádza v obci Jazernica a Malý Čepčín, vzdialených cca 7- 8 km od obce.

Scenéria

Estetické vnímanie krajiny je mimoriadne subjektívne a závisí od rôznych faktorov. Patrí k nim napríklad preferencia a zameranie hodnotiaceho, ako aj jeho osobný vzťah k danému územiu. Existuje však niekoľko prvkov v krajine, ktoré je možné do istej miery objektívne popísať, prípadne ktoré pôsobia určitým dojmom (pozitívnym, či negatívnym) na širokú škálu ľudí. Krajina a jej estetické pôsobenie je úzko spätá so spôsobom jej využitia človekom, ktorý krajinu pretváral a naďalej pretvára. Prítomnosť drevín v krajine, meandrujúce toky a ich brehovité porasty, kvetnaté lúky a pasienky, polia, ale i stavby dodávajú krajine jej typický ráz.

Riešené územie sa nachádza na pomedzí Turčianskej kotliny a svahov Lúčanskej Malej Fatry. Dve tretiny tvorí poľnohospodárska odlesnená časť, ktorej dominujú polia, zvyšok tvoria lesnaté svahy a doliny potokov. V podstate na rozhraní sa nachádza intravilán obce so svojimi stavbami, ale aj sídelnou zeleňou.

Jednotlivé prvky v krajine môžu vo všeobecnosti pôsobiť negatívne až rušivo alebo naopak pozitívne, harmonicky, oku lahodiaco; prípadne neutrálne - ako súčasť krajiny, ktorá človeka svojou prítomnosťou nijako esteticky neruší, ale ani pozitívne neupúta.

K rušivo pôsobiacim prvkom v riešenom území patrí jednotvárna odlesnená krajina bez drevín, pomerne rozsiahly areál poľnohospodárskeho družstva a jeho neupravené okolie, nezabezpečené poľné hnojiská, miesta narušené po stavebnej činnosti, cestné komunikácie, krajina rozbrázdnená jazdou na motocykloch, chátrajúce historické pamiatky...

Harmonicky pôsobia lesnaté svahy bez veľkých plošných rúbanísk; malebné údolia s meandrujúcimi tokmi; kvetnaté lúky; v poľnohospodárskej časti upútajú zrak brehové porasty tokov; mohutné stromy sídelnej zelene...

Riešenému územiu dodáva charakteristický ráz hlavne odlesnená dominantná časť s lánmi veľkoblokových polí, ktoré sú len miestami prerušené brehovými porastami tokov. Príjemný je pohľad na lesnaté svahy kopcov ako aj výhľad na Veľkú Fatru v diaľke. Po monotónnej poľnohospodárskej krajine bez hlukových bariér, zanechajú o to príjemnejší dojem tiché doliny, obklopené lesmi, či kvetnatými lúkami. Pozitívny dojem pri prechode obcou vytvára sídelná zeleň a prítomnosť viacerých starších, mohutných stromov (lipová alej, stromy pri kostole, park pri kaštieli s pasúcimi sa ovečkami, ovocné sady a iné...).

Ochrana

V zmysle Európskeho dohovoru o krajine, ktorého signatárom je Slovenská Republika od roku 2005 a Metodiky identifikácie a hodnotenia charakteristického vzhľadu krajiny zverejnenej vo Vestníku MŽP SR, ročník XVIII, čiastka 1b z roku 2010 je potrebné preukázať, že uvedený posudzovaný strategický dokument svojimi návrhmi nenaruší:

- a) charakteristický vzhľad krajiny (v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody),
- b) ochranu kultúrneho dedičstva – charakteristické a významné siluety, pohľady a panorámy (zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu). Tieto postuláty platia aj pre tie v dokumente navrhované činnosti, ktoré budú následne posudzované podľa zákona č.24/2006 Z. z.

V zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov sa riešené územie nachádza v 1. stupni ochrany, NPR platí 4. stupeň ochrany. v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. V ochrannom pásme platí 3. stupeň ochrany. v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. Patrí pod územnú pôsobnosť NP Veľká Fatra.

8. Chránené územia, chránené stromy a ochranné pásma podľa osobitných predpisov [napr. národné parky, chránené krajinné oblasti, navrhované chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, súvislá európska sústava chránených území (NATURA 2000), chránené vodohospodárske oblasti, územný systém ekologickej stability (miestny, regionálny, nadregionálny).

Chránené stromy

V riešenom území nie sú evidované chránené stromy v zmysle § 49 zákona č. 506/2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

Chránené vodohospodárske oblasti

Riešené územie nie je súčasťou chránenej vodohospodárskej oblasti.

Z maloplošných chránených území z národnej sústavy chránených území sa v k.ú. Slovenské Pravno nachádza Národná prírodná rezervácia (NPR) Turiec, vrátane ochranného pásma a Chránený areál (CHA) Ivančinské močiare. Obe sú ako medzinárodne významné mokrade zároveň súčasťou Ramsarskej lokality Mokrade Turca.

Národná prírodná rezervácia (NPR) Turiec sa nachádza vo viacerých katastrálnych územiach, v riešenom území sa nachádza jej časť. NPR má za cieľ zachovať prirodzený charakter vodného toku a zabezpečiť ochranu jstevujúcej sprievodnej vegetácie a viacerých chránených a ohrozených druhov

rastlín a živočíchov. V NPR platí 4. stupeň ochrany. v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z..V ochrannom pásme platí 3. stupeň ochrany. v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z..

Chránený areál (CHA) Ivančinské močiare sa nachádza v k.ú. Ivančiná a Slovenské Pravno. Plní významnú funkciu refúgia močiarnych druhov rastlín, vodných vtákov, obojživelníkov, vodných a močiarnych bezstavovcov a ich spoločenstiev. Jeho celková rozloha je 29.300m². Predmetom ochrany je územie s významnou funkciou refúgia močiarnych druhov rastlín, vodných vtákov, obojživelníkov, vodných a močiarnych bezstavovcov a ich spoločenstiev. Platí tu 4.stupeň ochrany v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z..

Tab. 23 Chránené územia podľa zákona NR SR č.543/2002 Z. z. o ochrane prírody

Názov chráneného územia	V návrhu ÚPN O zobrazené
SKUEV 0382 Turiec a Blatnický potok	Výkres č.1, 2
NPR Turiec s ochranným pásmom	Výkres č.1, 2
Chránený areál Ivančinské močiare	Výkres č.1, 2
Ramsarská lokalita Mokrade Turca	Výkres č.1, 2

Sústava NATURA 2000 v k.ú. Slovenské Pravno

Právnym základom pre tvorbu Sústavy NATURA 2000 sú:

- smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva, tzv. **chránené vtáčie územia (CHVÚ)**, chránené vtáčie územia sa v katastrálnom území nenachádzajú;
- smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín - tzv. **územia európskeho významu**.

V katastrálnom území Slovenské Pravno sa nachádza časť **Územia európskeho významu SKUEV0382 Turiec a Blatnický potok**, vyhlásené Výnosom Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č.3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu. Konkrétne ÚEV v riešenom území sa nachádza na parcelách registra C č. 947, 948, 950, 963/2/1, 963/2/2, 963/3 na ktorých platí druhý stupeň ochrany a na parcelách registra C č. 1042, 1043, 1044, 1045, 949, 962 so štvrtým stupňom ochrany v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z..

Časová doba platnosti podmienok ochrany: od 1.1. do 31.12. každého roka.

Bolo vyhlásené za účelom ochrany biotopov európskeho významu: 7230 Slatiny s vysokým obsahom báz, 6510 Nížinné a podhorské kosné lúky, 6430 Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa, 3260 Nížinné až horské vodné toky s vegetáciou zväzu *Ranunculion fluitantis* a *Callitriche-Batrachion*, predmetom ochrany sú aj prioritné biotopy európskeho významu 7220* Penovcové prameniská a 91E0* Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy, biotopy európskeho významu 3150 Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu *Magnopotamion* alebo *Hydrocharition*, 3270 Rieky s bahňitými až piesočnatými brehmi s vegetáciou zväzov *Chenopodion rubri* p.p. a *Bidentition* p.p., 6210 Suchomilné travnobylinné a krovinné porasty na vápnitom podloží, vrátane prioritných biotopov európskeho významu, ktoré sú dôležitými stanovištiami druhov z čeľade vstavačovité (*Orchideaceae*). Bola tiež vyhlásená za účelom ochrany druhov európskeho významu: šidielko (*Coenagrion ornatum*), spriadač kostihojový (*Callimorpha quadripunctaria*), bystruška potočná (*Carabus variolosus*), klinovka hadia (*Ophiogomphus cecilia*), korýtko riečne (*Unio crassus*), priadkovec trnkový (*Eriogaster catax*), ohniváček veľký (*Lycaena dispar*), hlaváč bieloplutvý (*Cottus gobio*), kolok vretenovitý (*Zingel streber*), pľž severný (*Cobitis taenia*), hlavátka podunajská (*Hucho hucho*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), mlok hrebenatý (*Triturus cristatus*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*) a vydra riečna (*Lutra lutra*). Predmetom ochrany sú aj druhy mihulľa ukrajinská (*Eudontomyzon mariae*), modráčik bahniskový (*Phengaris nausithous*), modráčik krvavcový (*Phengaris teleius*).

Prvky ÚSES

Základným zelenou infraštruktúrou sa v súčasnosti považujú územné systémy ekologickej stability (ÚSES). V riešenom území Slovenské Pravno sú to najmä miestne biokoridory, dôležité biotopy pre pôvodné rastliny a živočichy v poľnohospodárskej krajine. Podľa Diviakovej a kol. (2020) uvedené prvky ÚSES zohrávajú významnú úlohu pri ochrane pôdy, zabezpečujú ekologickú stabilitu krajiny, sú dôležitou súčasťou plánovania krajiny a ochrany biodiverzity.

V riešenom území boli identifikované prvky ÚSES z Nadradenej územnoplánovacej dokumentácie pre obec Slovenské Pravno - Územný plán veľkého územného celku (ÚPN VÚC) Žilinského kraja (Združenie „VÚC Žilina“ 1998) vrátane všetkých jeho platných zmien a doplnkov č. 1 až 5.

V roku 1998 boli v rámci ÚPN VÚC Žilinského kraja definované tieto nadradené prvky, ktoré zasahujú k.ú. Slovenské Pravno:

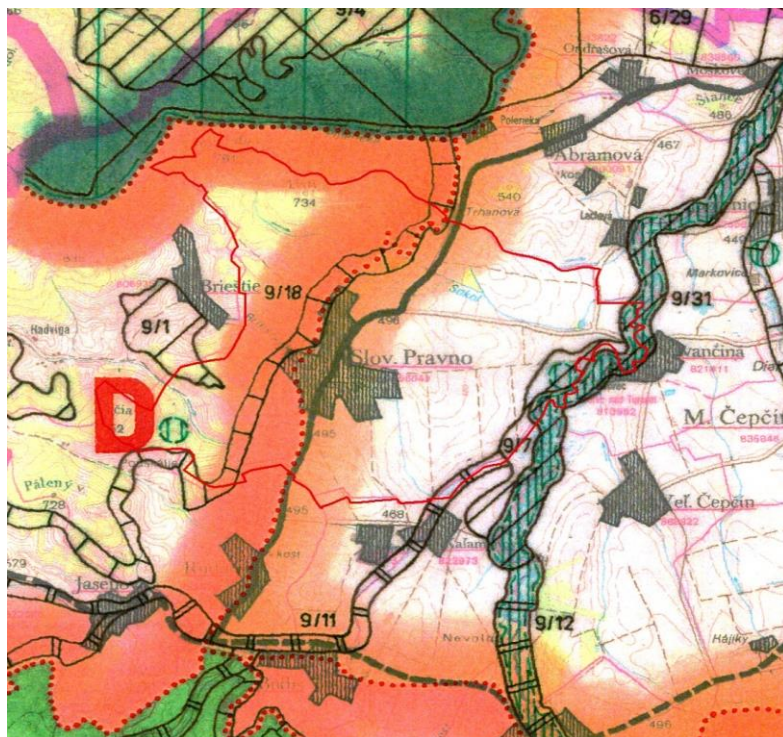
9/31 Nadregionálne biocentrum Turiec

9/1 Regionálne biocentrum Brieštie

9/7 Regionálne biocentrum Kotian-Sokol-Borová Kalúž

9/11 Biokoridory nadregionálneho významu vodný tok Jasenica

9/18 Regionálny biokoridor Ekotón Malej Fatry Abramová – Jasenovo

Obr. č. 9 ÚPN VÚC Žilinského kraja výrez výkresu Krajinná štruktúra a ÚSES

Uvedený dokument uvádza v grafickej časti, že na území obce východnej časti sa nachádza navrhovaný Chranený areál, v súčasnosti nie je vyhlásený.

V aktualizovanom návrhu ÚSES pre okres Turčianske Teplice z roku 2013 (RÚSES Turčianske Teplice, 2013) je navrhnutý v rámci k.ú. Slovenské Pravno aj nadregionálny biokoridor NRBk1 Vodný tok Turiec. Zároveň aktualizuje a upravuje hranicu RBc 9/1 mimo riešeného územia t.j. k.ú. Slovenské Pravno.

Pri definovaní a charakteristike nadradených prvkov vychádzame v ďalšom texte zo zaktualizovanej verzie nadradených prvkov ÚSES, ktorá bola vypracovaná pre okres Turčianske Teplice v rámci RÚSES okresu Turčianske Teplice v roku 2013, doplnenú (zaktualizovanú) o výsledky našich zistení z terénu. Prvky ÚSES si vyžadujú ako hodnotné časti krajinnoeekologickej siete správny manažment, aby ich funkčnosť ostala zachovaná. Uvádzame k nim preto aj odporúčané manažmentové opatrenia.

Nadregionálne biocentrum (9/31) NRBc2 Turiec

RÚSES okresu Turčianske Teplice (2013) ho charakterizuje ako biocentrum s jadrom NPR Turiec (4. stupeň ochrany) a územím európskeho významu SKUEV0382 Turiec a Biatnický potok. Zahŕňa relatívne zachovalé dno vnútrohorskej kotliny v Západných Karpatoch, s významnými teplomilnými i mokraďnými biocenózami. Rieka Turiec v dĺžke 31 km s bohatými meandrami je pôvodným refúgiom hlavátky podunajskej (*Hucho hucho*). Dôvodom návrhu je zachovanie pôvodného biotopu hlavátky i ďalšej pôvodnej ichthyofauny, bohatej a biogeograficky významnej fauny bentických bezstavovcov a ekologicky i krajinársky zachovalej ukážky nivných ekosystémov Turčianskej kotliny s významnými

vodnými i príbrežnými spoločenstvami a fungujúcimi prirodzenými procesmi nivnej dynamiky (najmä periodické záplavy a laterálna spojitosť). Vegetácia územia je mozaikou rastlinných spoločenstiev od vodných plôch cez slatinné a zamokrené travinnobylinné porasty po mezofilné lúky. Brehové porasty tvoria vrby, topole a jeľša lepkavá. Fyziognomicky sa uplatňujú: trsť obyčajná (*Phragmites australis*), spoločenstvá vysokých ostríc (najmä *Carex buekii*) a roztrúsene stromové a krovité vrby, ktoré vytvárajú osobitný krajinný ráz. K floristicky najpestrejšiemu patria spoločenstvá s ostricou Davallovou (*Carex davalliana*) a ostrevkou karpatskou (*Sesleria caerulea*). Zo vzácnějších druhov tu rastie kosatec sibírsky (*Iris sibirica*), prvosenka pomúčená (*Primula farinosa*), vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), ostrica trsnatá (*Carex cespitosa*), o. pobrežná (*C. riparia*) a i. Z biotopov európskeho významu sú tu vyvinuté: 91E0 - Lužné vrbovo-topoľové a jeľšové lesy, 3150 - Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu Magnopotamion alebo Hydrocharition, 3220 - Horské vodné toky a bylinné porasty pozdĺž ich brehov, 3260 - Nížinné až horské vodné toky s vegetáciou zväzu Ranunculion fluitantis a Callitriche-Batrachion, 3270 - Rieky s bahnitými až piesočnatými brehmi s vegetáciou zväzov Chenopodion rubri p.p. a Bidention p.p., 6210 - Suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápnom podloží (okrajovo), 6410 - Bezkolencové lúky, 6430 - Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpskeho stupňa, 6510 - Nížinné a podhorské kosné lúky a 7230 - Slatiny s vysokým obsahom báz. Medzi významné druhy živočíchov tu patria hlaváčka podunajská (*Hucho hucho*), hlaváč bielooplutvý (*Cottus gobio*), lipeň tymiánový (*Thymallus thymallus*), ploska pásavá (*Alburnoides bipunctatus*), čerebľa pestrá (*Phoxinus phoxinus*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), vydra riečna (*Lutra lutra*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), bystruška potočná (*Carabus variolosus*), priadkovec trnkový (*Eriogaster catax*), ohniváček veľký (*Lycaena dispar*), spriadač kostihojový (**Callimorpha quadripunctaria*), modráčik krvavcový (*Maculinea teleius*), m. bahniskový (*M. nausithous*), korýtko riečne (*Unio crassus*), kolok vretenovitý (*Zingel streber*), šidielko (*Coenagrion ornatum*), klinovka hadia (*Ophiogomphus cecilia*), pľz severný (*Cobitis taenia*) a rak riečny (*Astacus astacus*).

V riešenom území tvorí biocentrum tok so zachovalými brehovými porastami a prilahlými podmáčanými plochami s rozvinutými mokradnými fytoocenózami. Je tu prítomných viacero biotopov európskeho a národného významu, vytvárajúcich vhodné podmienky na výskyt vzácných druhov rastlín, ako i prostredie pre výskyt (životné prostredie, úkrytové možnosti, hniezdiská, zdroj potravy...) širokej škály živočíšnych druhov. Je ostrovčekom biodiverzity uprostred odlesnenej poľnohospodárskej krajiny, aj významným vodným zdrojom pre živé organizmy. Ohrozenie vidíme v možných negatívnych vplyvoch obhospodarovania okolitých pozemkov, ktoré často siaha až do bezprostrednej blízkosti. Je potrebné dôsledne dbať na to, aby ich odvodňovanie neovplyvnilo aj vzácne ekosystémy mokradí Turca. Hrozbou je aj prienik chemikálií prípadne biologických hnojív do pôdy mokradí a nezvratná zmena chemizmu vody a pôdy v nich. K čomu aktuálne dochádza napríklad vytekaním hnojovnice z nezabezpečených poľných hnojísk. Tesné susedstvo obhospodarovanej pôdy predstavuje aj riziko prechodu ťažkých mechanizmov po biocentre, čo môže tiež spôsobiť poškodenie vzácných mokradí. V súčasnosti je stále aktuálnejším ohrozením šírenie inváznych druhov, obzvlášť v prípade fytoocenóz okolo vodných tokov, kde sa takéto druhy pomerne rýchlo šíria. Pri Turci sme zaznamenali inváziu astru z okruhu astry novobelgickej (*Aster novi-belgii* agg.).

Regionálne biocentrum (9/7) RBc4 Kotian – Sokol – Balážovo – Borová kaluž

V RÚSES okresu Turčianske Teplice (2013) je charakterizované ako rozsiahle reprezentatívne inundačné územie Turca so značnou diverzitou pravidelne zaplavovaných mokradových fytoocenóz (spolu s prilahlými časťami NRBC Turiec), v ktorých sa vyskytujú druhy ako okrasa okolkatá (*Butomus umbellatus*), škripinka stlačená (*Blysmus compressus*), pakost močiarny (*Geranium palustre*), steblovka hájna (*Glyceria nemoralis*), hadovník väčší (*Bistorta major*), čertkus lúčny (*Succisa pratensis*), valeriána lekárska (*Valeriana officinalis*), valeriána dvojdomá (*V. dioica*), ostrica trsnatá (*Carex cespitosa*), ostrica sivastá (*C. canescens*), ostrica ježatá (*C. echinata*), ostrica žltá (*C. flava*), ostrica šupinatoplodá (*C. lepidocarpa*), bielo kvet močiarny (*Parnassia palustris*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*), vrbovka potočná (*Epilobium palustre*). Územie je významné aj výskytom niektorých mokradových bezstavovcov, obojživelníkov – skokan zelený (*Rana kl. esculenta*) a hniezdiacich, ale najmä migrujúcich druhov vodných vtákov - beluša veľká (*Ardea alba*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), kačica ostrochvostá (*Anas acuta*), kačica lyžičiarka (*A. clypeata*), kačica chrapačka (*A. querquedula*), kačica hvizdárka (*A. penelope*), žeriav popolavý (*Grus grus*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), kulík bledý (*Pluvialis squatarola*), kulík zlatý (*P. apricaria*), brehár čiernochvostý (*Limosa limosa*), kalužiak sivý (*Tringa nebularia*), kalužiak tmavý (*T. erythropus*), kalužiak močiarny (*T. glareola*), kalužiak perlavý (*T. ochropus*), močiarnica mekotavá (*Gallinago gallinago*), močiarnica tichá (*G. media*), kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*), kaňa sivá (*C. cyaneus*) - ako ich dôležitá migračná

zastávka. Vyskytujú sa tu druhy významných vodných bezstavovcov - žiabronôžka (*Siphonophanes grubii*), vznášavka (*Hemidiaptomus amblyodon*), z vtákov ešte svrčiak zelenkavý (*Locustella naevia*), trsteniarik malý (*Acrocephalus schoenobaenus*), strnádka trstinová (*Emberiza schoeniclus*) a i.

Regionálne biocentrum predstavuje územie s výskytom mozaiky mokradných fytoocenóz poskytujúcich životný priestor širokej škále živočíšnych druhov, obzvlášť vtákov. Nakoľko priamo hraničí s poľnohospodársky obrábanymi pozemkami, ohrozenie podobne ako pri vyššie spomínanom biocentre predstavuje odvodnenie, pohyb poľnohospodárskych mechanizmov (poškodzovanie vegetačného a pôdneho krytu, rozrývanie a zhutňovanie pôdy), prienik chemikálií a hnojív (vrátane biologických), používaných pri obrábaní a následná zmena chemizmu pôdy a vody a degradácia mokradných spoločenstiev, ako i prienik ruderalných druhov, potenciálne invázných rastlín.

Nadregionálny biokoridor NRBk1 Vodný tok Turiec

Je v RÚSES okresu Turčianske Teplice (2013) charakterizovaný ako nadregionálny biokoridor, pozdĺž ktorého a v priestore Vyšehradu prebieha značná časť pohybov bioty medzi Ponitím, Turcom a Považím. Predstavuje prírode blízky ekosystém podhorskej rieky Turiec s veľmi dobre vyvinutými a druhovo bohatými brehovými porastmi, prirodzeným režimom toku i charakterom koryta a s nadregionálne významnou refugiálnou a interakčnou (koridorovou) funkciou. Príbrežné mokradové travinno-bylinné spoločenstvá s výskytom druhov ako ostrevka karpatská (*Sesleria caerulea*), ostrica Buekova (*Carex buekii*), ostrica trsnatá (*C. cespitosa*), ostrica obľastá (*C. diandra*), dvojzub ovisnutý (*Bidens cernua*), krtičník tŕňomilný (*Scrophularia umbrosa*), žltuška orlíčkolistá (*Thalictrum aquilegiifolium*), pakost močiarny (*Geranium palustre*), túžobník brestový (*Filipendula ulmaria*), spoločenstvá hydrofytov s močiarkou vodnou (*Batrachium aquatile*), močiarkou niťovitolistou (*B. trichophyllum*), červenavcom kučeravým (*Potamogeton crispus*), červenavcom prerastenolistým (*P. perfoliatus*), červenavcom hrebenatým (*P. pectinatus*), zanichelkou močiarnou (*Zannichellia palustris*). Prítomných je viac ako 1000 druhov bentosu (56 nových pre faunu resp. flóru Slovenska), významné druhy vážok, 27 druhov kruhoústnic a rýb – napr. mihul'a ukrajinská (*Eudontomyzon mariae*), hlavátka podunajská (*Hucho hucho*), kolok vretenovitý (*Zingel streber*), pľž severný (*Cobitis taenia*), ploska pásavá (*Alburnoides bipunctatus*), viacero druhov obojživelníkov a plazov – skokan zelený (*Rana kl. esculenta*), vyše 180 druhov vtákov (78 hniezdičov) a prírodoochrane významné druhy cicavcov, najmä vydra riečna (*Lutra lutra*), duloonica menšia (*Neomys anomalus*), myšovka horská (*Sicista betulina*) (Vestenicý, Vološčuk 1986, Kadlečík, Topercer 1993). Súčasťou biokoridoru sú viaceré genofondové lokality.

Riešeným územím vedie časť tohto nadregionálneho biokoridoru, ktorého súčasťou sú aj dve vyššie spomenuté biocentrá. Nakoľko v časti pri severovýchodnej hranici k.ú. sa aj v susedstve plochy biokoridoru vyskytujú mokradné spoločenstvá, navrhujeme rozšírenie biokoridoru aj o tieto lokality. Jedná sa o biotop národného významu Lk10 Vegetácia vysokých ostríc, ako aj porast drevín, prevažne vríb.

Regionálne biocentrum (9/1) RBc1 Brieštie (Červený vršok - Zadné pole - Murovaná skala)

Podľa ÚPN VÚC Žilinského kraja (1998) zasahuje aj do k.ú. Slovenské Pravno, RÚSES okresu Turčianske Teplice (2013) charakterizuje biocentrum ako extenzívne teplomilnejšie spoločenstvá pasienkov a lesíky s výskytom prírodoochrane významných druhov rastlín, bezstavovcov – kobyľka hnedá (*Decticus verrucivorus*), pavúky (rad *Araneae*), štúríky (rad *Pseudoscorpionoidea*) i stavovcov – užovka hladká (*Coronella austriaca*) (Topercer et al. 1993), žlna sivá (*Picus canus*). Jeho hranicu však aktualizuje a upravuje mimo riešeného územia.

Regionálny biokoridor (9/18) RBk4 Ekoton Žiaru Ondrašová-Jasenovo

RÚSES okresu Turčianske Teplice (2013) uvádza, že slúži ako migračný koridor hlavne pre stavovce. Vedie okrajom lesa, tvoreným hlavne nepôvodnými smrečínami a borinami s prímiesou smrekovca, buka, brezy, osiky, jelše a i. Reliéf prechádza zo severozápadnej časti okresu z rovinného a pahorkatinného povrchu so silne zarezanými údoliami v druhohorných horninách do západnej časti s prevažne hornatinným povrchom v druhohorných horninách, len v južnej časti sa nachádza úzky pás kryštálických hornín s výskytom malých zvyškov vresovísk s účasťou *Calluna vulgaris*, *Carex pilulifera*, *Dianthus deltoides*, *Festuca brevipila*, *Genista germanica*, *G. pilosa*, *Nardus stricta*, *Pilosella officinarum* a i. (Bernátová nepubl.).

V riešenom území zahŕňa lesné ekosystémy, lesné lemy, vrátane vzácných teplomilných lemových spoločenstiev, mokradné lokality okolo tokov stekajúcich z vrchných polôh do údolia a okraje lúčnych ekosystémov. Navrhujeme mierne spresniť trasu biokoridoru tak, aby zahŕňala aj ďalšie ekotonové časti so vzácnymi spoločenstvami, či naopak presunúť jeho trasu tak, aby nevedla cez amfiteáter a jeho okolie ani cez súkromnú záhradu a pod. (spresnenie v súlade s vyhláškou č. 170/2021 Z.z.). Do trasy

biokoridoru by pribudli lokality s biotopom národného významu Tr6 Teplomilné lemy, biotopmi európskeho významu Tr1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápniťom substráte, Lk5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach, okrajovo biotop európskeho významu Lk1 Nížinné a podhorské kosné lúky.

Návrh opatrení:

- zabrániť znefunkčneniu biokoridoru výstavbou bariér hoci aj dočasných (ako napr. oplatenie pastviny, obory, oplôtky na ochranu mladých porastov pred zverou a pod.)
- lesné časti biokoridoru ponechať bez zásahu alebo obhospodarovať výlučne spôsobom, ktorý zabezpečí trvalú existenciu lesa na takejto ploche biokoridoru. Tzn. obnovu jedine jednotlivým alebo skupinovým výberom, v prípade vzniku kalamitných holín ponechanie pionierskych drevín a pod.
- pri obnove rešpektovať prirodzené drevinné zloženie a vyhnúť sa obnove smreka
- vylúčiť aplikáciu pesticídov, aj bodovú, s výnimkou prípravkov na ošetrovanie rán na stromoch alebo feromónov na kontrolu podkôrneho hmyzu
- rekultivovať lesné sklady a lesné cesty, ktoré vznikli pre účely ťažby
- bylinné spoločenstvá obhospodarovať extenzívne (kosením alebo pasením 1-2-krát do roka), aby nedochádzalo k ich degradácii a zarastaniu drevinami, zamedziť hromadeniu biomasy na teplomilných biotopoch-tieto biotopy buď pásť menšími stádami oviec a/alebo kôz alebo aspoň extenzívne kosiť a pokosenú biomasu odviezť po tom, čo ju opustia v nej prežívajúce živočíchy, vysokobylinné mokradné spoločenstvá postačí kosiť raz za 3-5 rokov a odstraňovať náletové dreviny
- zamedziť ničeniu vegetačného a pôdneho krytu
- bylinné lemy - lemy krovín a lesa obkásať, aby nedochádzalo k šíreniu drevín do bylinných spoločenstiev
- zosúladiť rekreačné aktivity s ochranou biotopov a druhov
- odstraňovať invázne druhy rastlín
- monitorovať a odstraňovať čierne skládky

Nadregionálny biokoridor (9/11) NRBk2 Vodný tok Jasenica

RÚSES okresu Turčianske Teplice (2013) ho charakterizuje ako ľavostranný prítok Turca, má dĺžku 10,6 km a je tokom IV. rádu. Do Turca sa vlieva východne od obce Slovenské Pravno.

Vodný tok má v riešenom území pomerne prirodzený charakter, hoci je čiastočne napriamený. Jeho brehové porasty sú však preriedené, zredukované na krovité porasty vrb, zvyšnú časť brehov husto porastá bylinná mokradná vegetácia. Ohrozenia a návrhy vhodného manažmentu sú veľmi podobné ako v prípade rieky Turiec, nakoľko v rámci riešeného územia ide o úzko prepojené toky.

Možné ohrozenie predstavuje:

- vypúšťanie odpadových vôd
- manipulácia s vodnou hladinou, hospodársky odber vody, úpravy toku, umiestnenie zariadenia/stavby na vodnom toku, miestna kanalizačná sieť a čistiare odpadových vôd
- likvidácia brehových porastov
- rozširovanie invázných druhov rastlín, rozširovanie nepôvodných druhov živočíchov
- oplocovanie pozemkov
- ťažobné vrty na geotermálne vody v prípade ich vypúšťania do toku nad územím, ostatné ťažobné vrty s používaním výplachu, ak sú vypúšťané do toku nad územím
- terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery
- skládky a spaľovne odpadu
- zmena v užívaní stavieb v okolí toku, ktorá spočíva v podstatnom zvýšení alebo rozšírení výroby alebo činnosti, ktoré by mohli ohroziť život a zdravie ľudí alebo životné prostredie
- prienik chemikálií a biologických hnojív pri obhospodarovaní, erózia brehov spôsobená jazdením poľnohospodárskych strojov v blízkosti toku

Navrhované opatrenia:

- revitalizácia toku - umožnenie čo najprirodzenejšieho charakteru koryta, s možnosťou prirodzene meandrovať a s dostatočnou šírkou ochranných zón pre jeho pohyb,
- uplatňovanie pôvodných druhov drevín pri obnove brehových porastov, potláčanie nepôvodných druhov drevín pri údržbe brehových porastov,
- odstraňovanie invázných druhov rastlín
- zabezpečenie vhodných pobytových podmienok bioty po dohode s obhospodarovateľom
- špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov (drobné pernaté vtáctvo, cicavce...)
- opatrenia na zlepšenie kvality vôd

- zamedzenie prieniku chemikálií a biologických hnojív z poľnohospodárskej výroby do toku, nevypúšťanie odpadových vôd do toku
- neodčerpávať vodu z toku, nepoškodzovať dno toku,
- zamedzenie nadmerného zhromažďovania zvierat v blízkosti toku, čím sa zabráni zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi
- monitorovanie a odstraňovanie skládok odpadu
- zabránenie znefunkčnenia biokoridoru výstavbou bariér hoci aj dočasných

RÚSES okresu Turčianske Teplice (2013) v riešenom území vyčleňuje aj 5 genofondových lokalít (GL):

GL 4 Dolné Závozy

je v RÚSES okresu Turčianske Teplice (2013) charakterizovaná ako staré, miestami rôznoveké lesné porasty s výskytom viacerých druhov sov a dravcov (Topercer et al. 1993), muchára sivého (*Muscicapa striata*), muchárika bieločrkej (*Ficedula albicollis*). Na vápencovom brale Sokol s dominanciou kostravy tvrdej (*Festuca pallens*) aj neveľká populácia vzácneho čermeľa hrebenitého pravého (*Melampyrum cristatum* subsp. *cristatum*), tiež repíček repíkovitý (*Auremonia agrimonoides*), cesnak sivkastý horský (*Allium senescens* subsp. *montanum*), jagavka konáristá (*Anthericum ramosum*), pichliač panónsky (*Cirsium pannonicum*), poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*), hruštička zelená (*Pyrola chlorantha*) (v lese) a i. (Bernátová 2011).

V sledovanom území sa jedná o jeden z mála fragmentov miestami rôznovekých zmiešaných lesov.

Navrhované opatrenia:

- obnovu lesných porastov realizovať výlučne účelovým – jednotlivým alebo skupinovým výberom s nepretržitou obnovnou dobou, pričom minimálne 10% stromov, v ochranných lesoch min. 20%, by malo byť ponechávaných na dožitie
- ponechávať dostatok hrubého mŕtveho dreva na prirodzený rozklad (aspoň 10m³/ha)
- v najextrémnejších lokalitách ponechať lesné porasty trvalo bez zásahu
- výchovu porastov zamerať primárne na úpravu prirodzeného drevinového zloženia - predovšetkým na elimináciu nepôvodných ihličnatých drevín a podporu pôvodných listnáčov, vrátane pionierskych drevín
- vylúčiť aplikáciu pesticídov, aj bodovú, s výnimkou prípravkov na ošetrovanie rán na stromoch alebo feromónov na kontrolu podkôrneho hmyzu
- nepôvodné smrečiny a porasty s dominanciou smrek a iných ihličnatých drevín postupne premieňať k prirodzenému drevinovému zloženiu podsadbami alebo podsejbou vhodných drevín a ich postupným uvoľňovaním v hlúčikoch – nie celoplošne. Vyšší podiel borovice a/alebo smrekovca môže byť obnovený iba v extrémnych bralnatých partiách, v ktorých sa tieto dreviny vyskytovali aj prirodzene
- nové prvky lesnej dopravnej siete budovať iba v nevyhnutných prípadoch a iba spôsobmi, ktoré minimalizujú negatívne dopady na hydrologický režim územia, pričom pred akýmkoľvek budovaním nových úsekov je nevyhnutné pristúpiť k zhodnoteniu a racionalizácii celej lesnej dopravnej siete s revitalizáciou nevyužívaných častí
- v častiach s prírodným výskytom mokradných lokalít (napr. prameniská, okolie vodného toku...) dbať na zachovanie ich vodného režimu a zamedziť ich poškodzovaniu
- zabráňovať tvorbu skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky
- vylúčiť intenzívne prikrmovanie poľovnej zveri (krmoviská) v GL
- neumiestňovať stavby alebo iné trvalé bariéry v genofondovej lokalite alebo jej bezprostrednej blízkosti, min. do vzdialenosti 10m od lokality.

GL 20 Riečny ekosystém Turca

RÚSES okresu Turčianske Teplice (2013) ju charakterizuje ako prírode blízky ekosystém podhorskej rieky Turiec s veľmi dobre vyvinutými a druhovo bohatými brehovými porastmi, prirodzeným režimom toku i charakterom koryta a s nadregionálne významnou refugiálnou a interakčnou (koridorovou) funkciou. Príbrežné mokradové travinno-bylinné spoločenstvá s výskytom druhov ako ostrevka karpatská (*Sesleria caerulea*), ostrica Buekova (*Carex buekii*), ostrica trsnatá (*C. cespitosa*), ostrica obľastá (*C. diandra*), dvojzub ovisnutý (*Bidens cernua*), krtičník tŕňomilný (*Scrophularia umbrosa*), žltuška orlíčkolistá (*Thalictrum aquilegifolium*), ž. lesklá (*T. lucidum*), pakost močiarny (*Geranium palustre*), túžobník brestový (*Filipendula ulmaria*), veronikovec dlholistý (*Pseudolysimachion longifolium*), spoločenstvá hydrofyto s močiarkou vodnou (*Batrachium aquatile*), močiarkou nitovitolistou (*B. trichophyllum*), červenavcom kučeravým (*Potamogeton crispus*), červenavcom prerastenolistým (*P. perfoliatus*), červenavcom hrebenatým (*P. pectinatus*), červenavcom Berchtoldovým (*P. berchtoldii*), stolístkom klasnatým (*Myriophyllum spicatum*) a zanichelkou močiarnou (*Zannichellia palustris*). Viac ako 1100 druhov bentosu (56 nových pre faunu resp. flóru Slovenska):

podenky *Rhithrogena lobata*, *Baetis pentaplebedes* a *Ecdyonurus macani*, pošvatka dlhotykadlová (*Taeniopteryx nebulosa*), pošvatka pochybná (*Nemoura dubitans*), pošvatka býčia (*Siphonoperla taurica*), pošvatka Starmachova (*Brachyptera starmachi*), pošvatka vdovina (*Capnia vidua*), pošvatka dvojčelá (*Capnia bifrons*), potočník skalný (*Drusus monticola*), potočník dvojbodkový (*Drusus biguttatus*), prúdomilky *Liponeura brevirostris*, *L. vimmeri*, *L. decipiens*, významné druhy vážok, napr. vážka *Leucorrhinia pectoralis*, klinovka hadia (*Ophiogomphus cecilia*) a motýľov (modráčiky *Maculinea teleius* a *M. nausithous*). Z kruhoústnic mihul'a ukrajinská (*Eudontomyzon mariae*), z rýb patria k významným druhom hlavátka podunajská (*Hucho hucho*), kolok vretenovitý (*Zingel streber*), pľž severný (*Cobitis taenia*), ploska pásavá (*Alburnoides bipunctatus*), čerebľa pestrá (*Phoxinus phoxinus*), podustva (*Chondrostoma nasus*), viacero druhov obojživelníkov a plazov, vyše 180 druhov vtákov (78 hniezdíčov) a významné druhy cicavcov, najmä vydra riečna (*Lutra lutra*), dulovnica menšia (*Neomys anomalus*), myšovka vrchovská (*Sicista betulina*) (Vestenický, Vološčuk eds. 1986, Kadlečík, Topercer eds. 1993, Bernátová et al. 2006). Legislatívna ochrana: NPR Turiec (4. stupeň ochrany), OP NPR Turiec (3. stupeň ochrany), Ramsarský dohovor - Mokrade Turca, SKUEV0382 - Turiec a Blatnický potok.

GL 52 Ivančinské močiare II. a III. (od roku 2004 CHA Ivančinské močiare)

Je charakterizovaná ako sčasti vyťažená väčšia rašelinisková depresia so zvyškami slatinno-rašeliniskovej vegetácie s prevahou rodu ostrica (*Carex* sp.) s prítomnými taxónmi páperník širokolistý (*Eriophorum latifolium*), pálka širokolistá (*Typha latifolia*), žaburinka trojbrázdová (*Lemna trisulca*), barička močiarna (*Triglochin palustre*), žabník skorocelový (*Alisma plantago-aquatica*), pichliač potočný (*Cirsium rivulare*), s výskytom vodných bezstavovcov žiabronôžka (*Siphonophanes grubii*), vznášavka (*Hemidiaptomus amblyodon*) a vodných a mokradových druhov stavovcov, ako kačica divá (*Anas platyrhynchos*), kačica chrapačka (*A. querquedula*), k. chrapka (*A. crecca*), cíbik chochlatý (*Vanellus vanellus*), kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), kalužiak močiarny (*Tringa glareola*), močiarnica mekotavá (*Gallinago gallinago*), chriašť malý (*Porzana parva*), bojovník bahenný (*Philomachus pugnax*), sliepočka vodná (*Gallinula chloropus*), trasochvost žltý (*Motacilla flava*), ľabtuška lúčna (*Anthus pratensis*), trsteniarik malý (*Acrocephalus schoenobaenus*), t. veľký (*A. arundinaceus*). Na túto GL sa vzťahuje aj legislatívna ochrana – jedná sa o chránený areál Ivančinské močiare (4. stupeň ochrany), patrí medzi Ramsarské lokality zapísané ako Mokrade Turca a je súčasťou Územia európskeho významu (SKUEV0382).

V riešenom území ju tvoria dve lokality. Lokalita pri potoku Sokol je porastená vlhkomilnými drevinami, v druhej prevažujú bylinné mokradné fytocenózy.

Keďže je daná lokalita súčasťou SKUEV0382, aj tu platia ohrozenia a opatrenia definované ŠOP SR. Opatrenia sme doplnili o také, ktoré považujeme za vhodné vzhľadom na naše aktuálne teréne zistenia. Možné ohrozenia (vrátane činností, ktoré síce neprebiehajú na ploche prvku ÚSES, ale môžu mať naňho negatívny vplyv):

- vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd, poškodzujúce ukazovatele vody vhodnej pre život
- manipulácia s vodnou hladinou, umiestnenie zariadenia/stavby, miestna kanalizačná sieť a čistiarne odpadových vôd
- budovanie a vyznačenie turistických a náučných chodníkov, bežeckých trás alebo cyklotrás
- rozširovanie invázných druhov rastlín, rozširovanie nepôvodných druhov živočíchov
- oplocovanie pozemkov
- ťažobné vrty na geotermálne vody v prípade ich vypúšťania do toku nad územím, ostatné ťažobné vrty s používaním výplachu ak sú vypúšťané do toku nad územím
- terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery
- skládky a spaľovne odpadu

Navrhované opatrenia:

- usmerňovanie návštevnosti územia, aby nedochádzalo k nadmernej návštevnosti
- špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov (drobné pernaté vtáctvo, cicavce...)
- opatrenia na udržanie primeraného vodného režimu (vysoké hladiny podzemnej vody) a zlepšenie kvality vôd
- zamedzenie prieniku chemikálií a biologických hnojív z poľnohospodárskej výroby ako i odpadových vôd do mokradných ekosystémov a ich vodných zdrojov, dostatočná izolácia poľných hnojísk
- mokradné biotopy neodvodňovať
- dbať na to, aby nedochádzalo k pohybu ťažkých mechanizmov po lokalitách GL ani v ich bezprostrednom okolí

- dbať na to, aby nedochádzalo k nadmernému zhromažďovaniu zvierat na ploche a v jej blízkosti a zamedziť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi
- monitorovanie a odstraňovanie skládok odpadu
- neumiestňovať do GL ani ich tesnej blízkosti zástavbu
- rešpektovať zákonom stanovené pravidlá ochrany lokalít, pri manažmente postupovať v súčinnosti s metodikou pre dané spoločenstvá (Šefferová et al., 2015), konzultovať vhodný manažment s orgánom ŠOP SR.
- odstraňovanie invázných druhov rastlín

GL 53 Kotian - Sokol - Balážovo - Borová kaluž

Táto plocha je zároveň regionálnym biocentrom, ktoré bližšie popisujeme v texte vyššie.

GL 61 Niva potoka Lúčky

RÚSES okresu Turčianske Teplice (2013) ju charakterizuje ako zvyšky úzkych nížinných a podhorských kosných lúk (Lk1) spolu s porastami trnkových a lieskových krovín (Kr7) a vrbových krovín na zaplavovaných brehoch riek (Kr9) s výskytom vzácného druhu dvojkrídlovca rodu *Hilara* (Topercer et al. 1993).

Lokalita sčasti zahŕňa meandrujúci tok potoka Lúčky a jeho zachovalé brehové porasty. Navrhujeme miernu úpravu hraníc tak, aby zahŕňali celý tok. Významným prínosom tejto GL je výskyt mokradných fytocenóz na podmáčaných lokalitách v okolí toku, obzvlášť rozsiahlej slatiny v severozápadnej časti GL. Túto časť sme navrhli ako miestne biocentrum, ktoré popisujeme nižšie.

Návrh opatrení:

- dbať na ochranu brehových porastov, nevyrúbavať ich v súvislých úsekoch ak sa nebude jednať o potlačanie nepôvodných alebo invázných druhov; buď ich nechať úplne bez obnovy alebo prípadnú obnovu riešiť výlučne jednotlivým alebo skupinovým výberom stromov s ponechávaním min. 30% stromov (pôvodných drevín) na dožitie
- potláčať nepôvodné druhy drevín, odstraňovať invázne druhy drevín aj bylín
- v úsekoch, kde brehové porasty z nejakého dôvodu budú chýbať, zakladať nové brehové porasty s uplatnením výlučne pôvodných, stanovištne vhodných druhov drevín
- chrániť vodný tok s čo najprirodzenejším charakterom koryta, s možnosťou prirodzene meandrovať a s dostatočnou šírkou ochranných zón pre jeho pohyb
- mokradné biotopy neodvodňovať
- nelesné časti GL je vhodné raz do roka pokosiť s odvezením biomasy a zamedzovať ich zarastaniu drevinami, veľmi dôležité je však dbať na to, aby nedochádzalo k poškodzovaniu pôdneho a vegetačného krytu, preto je nevyhnutné kosiť v suchších obdobiach roka a len ľahkými mechanizmami, v príliš mokrých častiach je ideálnym manažmentom ručná, ochrannárska verzia kosenia, ideálne kosenie je v čase od druhej polovice júna do septembra, kedy býva pôda najsuchšia
- dbať na to, aby nedochádzalo k pohybu ťažkých mechanizmov po slatiných lokalitách a podmáčaných lúkach, zamedziť prejazdu vozidiel po ploche genofondovej lokality (mimo ciest na to určených)
- mokradné lokality nepásť!
- lúčne biotopy, ktoré nie sú súčasťou slatiny je možné extenzívne kosiť klasickým spôsobom, ale 1-2 krát ročne, ideálne tiež v suchšom období, je možné aj extenzívne prepásť, ale dbať na to, aby dobytok neprechádzal na slatinné časti, neovplyvňoval ich exkrementami (nezhromažďoval sa v ich blízkosti) a nedochádzalo ani k zdupávaniu brehov a zhromažďovaniu dobytku na brehoch potoka,
- usmerňovanie návštevnosti územia tak, aby nedochádzalo k nadmernej návštevnosti
- opatrenia na udržanie primeraného vodného režimu (vysokej hladiny podzemnej vody) a zlepšenie kvality vôd
- neodčerpávať vodu z toku, nepoškodzovať dno toku
- monitorovať a odstraňovať skládky odpadu
- dbať nato, aby nedošlo ku kontaminácii vody a mokradných lokalít
- neumiestňovať do GL alebo jej tesnej blízkosti zástavbu
- pri manažmente mokradných biotopov postupovať v súčinnosti s metodikou pre dané spoločenstvá (Šefferová et al., 2015), konzultovať vhodný manažment s orgánom ŠOP SR.

Miestny územný systém ekologickej stability (MÚSES)

Najvýznamnejšou hierarchickou úrovňou ÚSES z hľadiska priameho vplyvu na krajinu je miestny ÚSES. V riešenom území v priestoroch a lokalitách s vysokou krajinnoekologickou hodnotou sú navrhnuté uvedené prvky kostry miestneho územného systému ekologickej stability:

- 2 biocentrá miestneho významu,
- 6 biokoridorov miestneho významu,
- 8 interakčných prvkov miestneho významu.

Navrhované biocentrá miestneho významu (MBc)

MBc 1: Sokol (82,9632 ha)

Biocentrum sa nachádza v severnej - zalesnenej časti katastra. Je tvorené uceleným komplexom lesných porastov, ktorý pokrýva takmer všetky lesné porasty v k.ú., v ktorých je ešte dostatočne zastúpený buk, v jednej časti sa nachádza aj jedľa. Časť porastov spadá do kategórie ochranných lesov, terén je miestami extrémneho charakteru a zahŕňa aj skalné bralo v lokalite Sokol, na ktorom sú vyvinuté štrbinové, sutinové i ďalšie rastlinné spoločenstvá v pomerne veľkej druhovej pestrosti. V biocentre sa nachádzajú aj viac či menej premenené porasty s prevahou nepôvodného smreka a borovice, miestami aj smrekovca, boli však do neho zahrnuté z dôvodu dosiahnutia ucelenej súvislej plochy biocentra.

Hlavnou úlohou biocentra je teda zachovanie a obnova lesných ekosystémov s dominanciou buka a prímiesou jedle, vrátane podpory celej škály biodiverzity viazanej na tejto typ pôvodných ekosystémov. Výsledkom navrhovaných opatrení by mal byť súvislý komplex lesa s prirodzenou štruktúrou, prirodzeným drevinovým zložením, bez plošných obnovných prvkov a s dostatkom starých stromov a hrubého mŕtveho dreva.

Návrh opatrení:

- Obnovu lesných porastov realizovať výlučne účelovým – jednotlivým alebo skupinovým výberom s nepretržitou obnovnou dobou, pričom minimálne 10% stromov, v ochranných lesoch min. 20%, by malo byť ponechávaných na dožitie.
- Ponechávať dostatok hrubého mŕtveho dreva na prirodzený rozklad (aspoň 10m³/ha).
- V najextrémnejších lokalitách ponechať lesné porasty trvalo bez zásahu.
- Výchovu porastov zamerať primárne na úpravu prirodzeného drevinového zloženia - predovšetkým na elimináciu nepôvodných ihličnatých drevín a podporu pôvodných listnáčov, vrátane pionierskych drevín.
- Vylúčiť aplikáciu pesticídov, aj bodovú, s výnimkou prípravkov na ošetrovanie rán na stromoch alebo feromónov na kontrolu podkôrneho hmyzu.
- Nepôvodné smrečiny a porasty s dominanciou smreka a iných ihličnatých drevín postupne premieňať k prirodzenému drevinovému zloženiu podsadbami alebo podsejbou vhodných drevín a ich postupným uvoľňovaním v hlúčkoch – nie celoplošne. Vyšší podiel borovice a/alebo smrekovca môže byť obnovený iba v extrémnych bralnatých partiách, v ktorých sa tieto dreviny vyskytovali aj prirodzene.
- Nové prvky lesnej dopravnej siete budovať iba v nevyhnutných prípadoch a iba spôsobmi, ktoré minimalizujú negatívne dopady na hydrologický režim územia, pričom pred akýmkoľvek budovaním nových úsekov je nevyhnutné prístupť k zhodnoteniu a racionalizácii celej lesnej dopravnej siete s revitalizáciou nevyužívaných častí.
- V častiach s prípadným výskytom mokradných lokalít (napr. prameniská, či okolie vodného toku) dbať na zachovanie ich vodného režimu a zamedziť ich poškodzovaniu.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- Vylúčiť intenzívne prikrmovanie poľovnej zveri (krmoviská) v biocentre.
- Nepoškodzovať vzácne skalné spoločenstvá.
- Neumiestňovať stavby alebo iné trvalé bariéry v biocentre alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10m od biocentra.

MBc 2: Komplex mokradných biotopov v doline potoka Lúčky (7,1912 ha)

Biocentrum predstavuje komplex hodnotných mokradných biotopov priľahlých k potoku Lúčky, vrátane jeho toku. Biocentrum tvorí meandrujúci prirodzený tok potoka Lúčky, jeho brehové porasty, mokradné biotopy priľahlé k potoku Lúčky, vrátane pomerne rozsiahlej slatinnej lokality s výskytom viacerých vzácných druhov, ako i zatiaľ stále pomerne dobre vyvinuté lúčne spoločenstvá, ktorým pri opustení hospodárenia hrozí degradácia a zarastenie. Biocentrum je súčasťou komplexu lokalít, ktoré RÚSES okresu Turčianske Teplice (2013) hodnotí ako genofondovú lokalitu, nakoľko je naozaj cenným zdrojom genofondu. Keďže z hľadiska riešeného územia je významným ekosystémom, ktorý vytvára trvalé podmienky na rozmnožovanie, úkryt a výživu živých organizmov a na zachovanie a prirodzený vývoj ich

spoločenstiev, plní zároveň funkciu miestneho biocentra. Je tvorené viacerými biotopmi, vrátane biotopov európskeho významu, čím poskytuje priestor pre rast širokému spektru rastlinných druhov, zároveň však i celej škále ďalších organizmov na ne viazaných.

Biocentrum ohrozuje úspešné procesy. Na niektorých miestach sme pri terénnom prieskume zaznamenali tiež narušenie vegetačného a pôdného krytu – koľaje, po prejazde ťažkých mechanizmov, zrejme pri obhospodarovaní lesa, ktorý je za tokom potoka Lúčky. Ohrozením by mohla byť aj zmena vodného režimu, zmena chemizmu vody a pôdy, či zásah do brehových porastov.

Cieľom navrhovaných opatrení je zachovať, v optimálnom stave existujúci komplex mokradných biotopov, ktoré sú stále vzácnejšie, so zachovaním podmienok pre výskyt chránených a ohrozených druhov, ako i hodnotných biocenóz.

Návrh opatrení:

- Dôsledne dbať na to, aby nedochádzalo k žiadnym negatívnym zmenám vodného režimu na lokalite. Lokalitu neodvodňovať!!! Nevykonávať činnosti, ktoré by viedli k zmene chemizmu vody alebo pôdy na lokalite.
- Ochrana toku - umožnenie čo najprirodzenejšieho charakteru koryta, s možnosťou prirodzene meandrovať a s dostatočnou šírkou ochranných zón pre jeho pohyb.
- Na ploche biocentra nepásť a zamedziť zhromažďovaniu hospodárskych zvierat v jeho blízkom okolí. Rovnako v priestoroch biocentra a jeho okolí nevnaďiť a neprikrmovať zver.
- Kvôli zachovaniu druhovej bohatosti a zamedzeniu šírenia expanzívnych druhov časť lokality s nelesnými mokradnými spoločenstvami raz ročne - začiatkom júla ručne kosiť s odstránením biomasy.
- Nepoužívať pri manažmente ťažké mechanizmy ani z iného dôvodu po nej nejazdiť ťažkými mechanizmami! Pohyb ťažkých mechanizmov obmedziť len na existujúcu dopravnú sieť.
- Z časti biocentra mimo brehových porastov odstraňovať náletové dreviny.
- Monitorovať a v spolupráci so ŠOP SR bezodkladne odstraňovať invázne rastliny.
- Zabráňovať tvorbe skládok odpadu (vrátane biologického) a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- Neumiestňovať v biocentre stavby, infraštruktúru, neprevádzkať aktivity, ktoré by negatívne ovplyvňovali spoločenstvá, ktoré tu rastú (napr. nadmerné zdupávanie, eutrofizácia a pod.).
- Ochrana brehových porastov - nevyrúbať ich v súvislých úsekoch, buď ich nechať úplne bez obnovy alebo prípadnú obnovu riešiť výlučne jednotlivým alebo skupinovým výberom stromov s ponechávaním min. 30% stromov (pôvodných drevín) na dožitie.
- V úsekoch, kde brehové porasty z nejakého dôvodu budú chýbať, zakladanie nových brehových porastov s uplatnením výlučne pôvodných, stanovištne vhodných druhov drevín (napr. jelša, vrby (krehká, biela, purpurová, košíkarská, popolavá...), brest horský alebo väzový, jaseň štíhly, čremcha, baza čierna, lieska, kalina obyčajná...).
- Zamedzenie prieniku chemikálií a biologických hnojív z poľnohospodárskej výroby do toku, nevypúšťanie odpadových vôd do toku, neodčerpávať vodu z toku, nepoškodzovať dno toku.

Navrhované biokoridory miestneho významu

MBk 1: Potok Lúčky (1102 m)

Terestricko-hydrický biokoridor, tvorený potokom Lúčky a jeho brehovými porastami priamo nadväzujúci na MBc 2. Jeho časť RÚSES okresu Turčianske Teplice zaraďuje medzi genofondové lokality. Jedná sa o tok s prirodzeným charakterom koryta, ktorý tečie naprieč juhozápadnou časťou k.ú., sčasti po jeho hranici. Jeho brehové porasty sú pozdĺž väčšiny toku zapojené, tvorené vlhkomilnými drevinami, v jednom úseku krovinami, vo vyšších častiach toku pribúdajú druhy z okolitých lesných porastov. V spodnej časti toku (za asfaltovou cestou) sú brehové porasty síce úzke, ale členité, aj s krovitou vrstvou. Tvorí ich aj staré, mohutné jedince stromov. Takéto brehové porasty majú vysokú ekologickú a biologickú hodnotu. Na toku sú bariérou premostenia. Tok môže slúžiť ako hydrický biokoridor aspoň medzi týmito bodmi, ako i biokoridor pre vtáky a iné živočíchy.

Výsledkom navrhovaných opatrení je funkčný biokoridor s prevažne prirodzene meandrujúcim vodným tokom, prirodzene tvarovaným korytom a s čo najvýššie brehovými porastami, obsahujúcimi aj staré jedince drevín. Biokoridor poskytne možnosť migrácie ako i priestor na úkryt, hniezdenie a potravné možnosti pre širokú škálu organizmov.

Návrh opatrení:

- Ochrana vodného toku s čo najprirodzenejším charakterom koryta, s možnosťou prirodzene meandrovať a s dostatočnou šírkou ochranných zón pre jeho pohyb. Zachovať množstvo a rýchlosť prúdenia vody v koryte, ako aj kvalitu vody (zabránenie znečistenia a eutrofizácie).
- Vylúčiť akýkoľvek ďalší zásah, ktorý by trvalým alebo dlhodobým spôsobom zmenil charakter toku tak, že by sa významne znížila jeho priechodnosť pre akýkoľvek živočíšny druh (napr. stavba, spevnená komunikácia s výraznými bariérami pre migráciu živočíchov, ťažko-priechodné oplotenie a pod.). Neplánovať výstavbu, ani neumiestňovať ďalšie trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10 m od biokoridoru. Pri úprave cestnej komunikácie, prípadne rekonštrukcie premostení, brať do úvahy prítomnosť biokoridoru a realizovať opatrenia na zlepšenie jeho funkcie.
- Nezasahovať do existujúceho brehového porastu (okrem výrubu nevyhnutného kvôli bezpečnosti, v ochranných pásmach elektrovodov a pod. alebo odstraňovania nepôvodných a inváznych druhov). Ponechať v poraste aj staré, prípadne spadnuté jedince, ktoré majú tiež významný podiel na zvýšení diverzity a sú vzácnym biotopom pre viaceré druhy živých organizmov.
- Ak sa vyskytnú časti bez drevín, podporovať šírenie pôvodných drevín brehového porastu do častí bez drevín. Ponechať širší pás (minimálne 6 m od brehu po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo iná infraštruktúra) okolo toku bez zásahu a umožniť tak rast a šírenie brehových porastov.
- Zamedziť nadmernému zhromažďovaniu zvierat v blízkosti toku a zamedziť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi.
- Dbáť na to, aby nedošlo k zmene chemizmu vody (vypúšťanie močovky, umiestnenie nezabezpečeného poľného hnojiska, prienik chemických látok a pod.).
- Celkovo okolo vodného toku ponechať dostatočne širokú ochrannú zónu, z ktorej bude vylúčená taká hospodárska a iné činnosti, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť tok a jeho príbrežnú vegetáciu. Nevystavovať brehy erózií ich zbytočným obnažovaním.
- Dôsledne odstraňovať invázne rastliny, pred likvidáciou kontaktovať Štátnu ochranu prírody SR a prekonzultovať efektívny spôsob ich odstraňovania.
- Zabráňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

MBk2: Briešťanka nad obcou (550 m)

Terrestricko-hydrický biokoridor, pre ktorý predstavuje bariéru intravilán obce. V časti nad obcou funguje ako relatívne prirodzený tok, okolo ktorého sú brehové porasty, zväčša krovitého charakteru, v úseku tesne nad dedinou brehový porast na jednom brehu chýba, na druhom priamo na tok nadväzuje les.

Výsledkom navrhovaných opatrení je funkčný biokoridor s prevažne prirodzene meandrujúcim vodným tokom, prirodzene tvarovaným korytom a s čo najsúvislejšími brehovými porastami. Biokoridor poskytne možnosť migrácie ako i priestor na úkryt, hniezdenie a potravné možnosti pre širokú škálu organizmov.

Návrh opatrení:

- Ochrana funkcie biokoridoru - vylúčiť akýkoľvek zásah, ktorý by trvalým alebo dlhodobým spôsobom zmenil charakter toku tak, že by sa významne znížila jej priechodnosť pre akýkoľvek živočíšny druh (napr. stavba, spevnená komunikácia s výraznými bariérami pre migráciu živočíchov, ťažko-priechodné oplotenie a pod.). Neplánovať výstavbu, ani neumiestňovať iné trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10 m od biokoridoru.
- Ochrana vodného toku s čo najprirodzenejším charakterom koryta, s možnosťou prirodzene meandrovať a s dostatočnou šírkou ochranných zón pre jeho pohyb.
- Nezasahovať do existujúceho brehového porastu (okrem výrubu nevyhnutného kvôli bezpečnosti, v ochranných pásmach elektrovodov a pod. alebo odstraňovania nepôvodných a inváznych druhov). V prípade nutnosti obnovu drevín vykonávať výlučne jednotlivým alebo skupinovým výberom s ponechaním min. 30% stromov na dožitie. Ak sa vyskytnú časti bez drevín, podporovať šírenie pôvodných drevín brehového porastu do častí bez drevín. Ponechať širší pás (minimálne 6 m po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo infraštruktúra) okolo toku bez intenzívneho manažmentu a umožniť tak prirodzený vývoj brehových porastov.
- V prípade rekonštrukcie lesnej cesty, popod ktorú potok tečie, bude potrebné dbať na taký typ premostenia, ktorý eliminuje prípadný bariérový efekt pre migráciu organizmov závisiacich výlučne na pohybe po vodnom toku.

- Dbať na to, aby nedochádzalo k nadmernému zhromažďovaniu zvierat v blízkosti toku a zamedziť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi, zamedziť aj akémukoľvek inému znečisťovaniu toku.
- Celkovo okolo vodného toku ponechať dostatočne širokú ochrannú zónu, z ktorej bude vylúčená hospodárska a iné činnosti, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť tok a jeho príbrežnú vegetáciu.
- Invázne druhy monitorovať a bezodkladne odstraňovať (na TTP v susedstve biokoridoru sa aktuálne vyskytuje invázna zlatobyľ, pre ktorú platí zákonná povinnosť odstránenia).
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky, vrátane skládok biologického odpadu.

MBk3: Briešťanka pod obcou (3216 m)

Pokračovanie terestricko-hydrického biokoridoru Briešťanky, pre ktorý predstavuje bariéru intravilán. Biokoridor má ypsilonový tvar – jedna vetva vedie pozdĺž toku Briešťanky pod obcou, druhá pozdĺž jeho prítoku a pozdĺž poľnej cesty tak, aby prepojila prvky ÚSES v tejto časti k.ú. V tomto úseku má Briešťanka úplne iný charakter - tok je napriamený a bez brehových porastov. Po brehoch rastie bylinná mokradná vegetácia, no prenikajú sem aj burinné druhy z okolitých polí. V okolí družstva sa šíria rudálne druhy. Biokoridor je v súčasnosti výrazne limitovaný úpravami toku a nie je plne funkčný, ide však o pomerne dlhý tok s perspektívou vytvoriť dobre fungujúci biokoridor ako i oázu života v tejto časti krajiny. Navrhujeme jeho revitalizáciu aspoň do takej miery, ako to umožňuje využitie krajiny človekom. Veľkým prínosom by bolo dosadenie brehových porastov, ako i drevinovej aleje v časti okolo poľnej cesty. V úsekoch, kde to bude možné, by bolo vhodné obnoviť meandrovanie toku, alebo aspoň umožniť vytváranie prirodzeného profilu bez zbytočnej regulácie.

Výsledkom navrhovaných opatrení bude funkčný biokoridor s čo najsúvislejšími brehovými porastami. Brehové porasty drevín zatienením toku znížia prehrievanie vody v teplých slnečných dňoch, zmenšia výpar z hladiny a pomôžu v zadržiavaní vody v krajine. V tejto časti riešeného územia budú aj vhodným vetrolamom. Sú tiež významnou súčasťou protierózných a protipovodňových opatrení a zároveň plnia estetickú funkciu. Biokoridor poskytne možnosť migrácie ako i priestor na úkryt, hniezdenie a potravné možnosti pre širokú škálu organizmov.

Návrh opatrení:

- Ochrana funkcie biokoridoru - vylúčiť akýkoľvek zásah, ktorý by trvalým alebo dlhodobým spôsobom zmenil charakter toku tak, že by sa významne znížila jeho priechodnosť pre akýkoľvek živočíšny druh (napr. stavba, spevnená komunikácia s výraznými bariérami pre migráciu živočíchov, ťažko-priechodné oplatenie a pod.). Neplánovať výstavbu, ani neumiestňovať iné trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10 m od biokoridoru.
- Ochrana vodného toku s čo najprirodzenejším charakterom koryta. Tam, kde je to len možné, nebrániť vytváraniu prirodzených meandrov. V častiach, kde to možné nie je, umožniť aspoň vytváranie prirodzeného profilu bez zbytočnej regulácie.
- Podporovať šírenie pôvodných, stanovištne vhodných drevín. Ponechať širší pás (minimálne 3 m od brehu po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo iná infraštruktúra) okolo toku bez zásahu a umožniť tak rast a šírenie brehových porastov. Na miestach, kde nie je perspektíva prirodzeného rastu drevín brehový porast založiť výsadbou - výsadba línie stromov (s cieľovým rozstupom 8 – 12 m) a krov po oboch brehoch toku. Brehové porasty nezakladať len v častiach, kde by sa preukázala prítomnosť vzácných bylinných mokradných spoločenstiev a/alebo vzácných a ohrozených bylinných druhov. Vylúčiť nepôvodné dreviny a použiť pôvodné a stanovištne vhodné listnaté dreviny (napr. jelša, vrby - krehká, biela, purpurová, košíkarska, popolavá..., brest horský alebo väzový, jaseň štíhly, čremcha, baza čierna, lieska, kalina obyčajná...)
- Zabezpečiť potrebnú starostlivosť o vysadené dreviny v prvých min. 5 rokoch po výsadbe (zalievanie v obdobiach silného sucha, ochrana pred zverou, vyžínanie) s príp. dopĺňaním uhynutých alebo veľmi poškodených jedincov.
- Pri ďalšej starostlivosti vylúčiť akýkoľvek plošný výrub drevín, vrátane krov, ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku, udržiavania ochranných pásiem produktovodov a energovodov, alebo odstraňovanie nepôvodných a invázných druhov.
- Zamedziť akémukoľvek znečisťovaniu toku (hnojivá, chemické látky využívané pri obhospodarovaní a pod.). Dbať na to, aby nedochádzalo k nadmernému zhromažďovaniu zvierat v blízkosti toku a zamedziť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi.

- Celkovo okolo vodného toku ponechať dostatočne širokú ochrannú zónu, z ktorej bude vylúčená hospodárska a iné činnosti, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť tok a jeho príbrežnú vegetáciu. Neorať a zamedziť pohybu ťažkých mechanizmov a celkovo vozidiel až k toku, aby sa zamedzilo narúšaniu vegetačného krytu a tým aj vodnej erózii.
- Monitorovať prítomnosť inváznych druhov a bezodkladne ich odstraňovať.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky, vrátane skládok biologického odpadu.

MBk 4: Potok Sokol (6 464 m)

Terestricko-hydrický biokoridor, ktorý je tvorený potokom Sokol a jeho brehovými porastami. Biokoridor vedie južným okrajom MBc1. Jedná sa o biokoridor prechádzajúci naprieč riešeným územím zo severozápadu na severovýchod. Jedinou významnejšou bariérou je asfaltová cesta druhej triedy II/519. V hornej časti má charakter horského potoka, neskôr, v kotline prechádza do pozvoľna tečúceho toku. Vo vrchných častiach toku má brehovú porasty, v spodných väčšinou chýbajú, dreviny sa vyskytujú na brehoch skôr sporadicky. V brehových porastoch, prípadne ako solitéry, sú prítomné aj viaceré staré, hodnotné stromy, vrátane brestu horského úctyhodných rozmerov, ktorý navrhujeme vyhlásiť za chránený strom. Brehy sú porastené bylinnou, zväčša vlhkomilnou vegetáciou, primiešané sú lúčne a ruderalne druhy. Preteká cez genofondovú lokalitu, ktorá je súčasťou Ivančinských močiarov. Miestami sa jedná o tok s prirodzeným charakterom koryta, v niektorých miestach je napriamený. Výsledkom navrhovaných opatrení je biokoridor s vodným tokom čo najprirodzenejšieho charakteru a všade, kde je to možné, súvislými brehovými porastami s dobre rozvinutou krovitou vrstvou ako aj zachovalou stromovou vrstvou. Brehové porasty drevín zatienením toku znížia prehrievanie vody v teplých slnečných dňoch, zmenšia výpar z hladiny a pomôžu v zadržiavaní vody v krajine. Prispejú tiež k zlepšeniu mikroklimy, sú významnou súčasťou protieróznych a protipovodňových opatrení, zlepšujú kvalitu ovzdušia a zároveň plnia estetickú funkciu. Biokoridor poskytne možnosť migrácie ako i priestor na úkryt, hniezdenie a potravné možnosti pre širokú škálu organizmov.

Návrh opatrení:

- Ochrana funkcie biokoridoru - vylúčiť akýkoľvek zásah, ktorý by trvalým alebo dlhodobým spôsobom zmenil charakter toku tak, že by sa významne znížila jej priechodnosť pre akýkoľvek živočíšny druh (napr. stavba, spevnená komunikácia s výraznými bariérami pre migráciu živočíchov, ťažko-priechodné oplotenie a pod.). Neplánovať výstavbu, ani neumiestňovať iné trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10 m od biokoridoru.
- Pri najbližšej rekonštrukcii premostenia potoka asfaltovou cestou toto premostenie riešiť spôsobom, ktorý minimalizuje bariérový efekt.
- Ochrana vodného toku s čo najprirodzenejším charakterom koryta. Tam, kde je to len možné, nebrániť vytváraniu prirodzených meandrov. V častiach, kde to možné nie je, umožniť aspoň vytváranie prirodzeného profilu bez zbytočnej regulácie.
- Nezasahovať do existujúceho brehového porastu (okrem výrubu nevyhnutného kvôli bezpečnosti, v ochranných pásmach elektrovodov a pod. alebo odstraňovania nepôvodných a inváznych druhov). V prípade nutnosti obnovu drevín vykonávať výlučne jednotlivým alebo skupinovým výberom s ponechaním min. 30% stromov na dožitie.
- V častiach bez drevín podporovať šírenie pôvodných drevín brehového porastu do častí bez drevín. Ponechať širší pás (tam, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo infraštruktúra - v horných častiach toku minimálne 6 m po oboch stranách, v častiach vedúcich cez poľnohospodársku krajinu minimálne 3 m po oboch stranách) okolo toku bez intenzívneho manažmentu a umožniť tak prirodzený vývoj brehových porastov. Tam, kde prirodzený rast brehových porastov z náletu nebude možný, zakladanie nových brehových porastov s uplatnením výlučne pôvodných, stanovištne vhodných druhov drevín (napr. jelša, vrb - krehká, biela, purpurová, košíkarska, popolavá a iné, brest horský alebo väzový, jaseň stíhly, čremcha, baza čierna, lieska, kalina obyčajná a iné).
- Dbať na to, aby nedochádzalo ku kontaminácii vody napr. priemyselnými ani biologickými hnojivami, pesticídmi a herbicídmi. Zamedziť tiež nadmernému zhromažďovaniu zvierat v blízkosti toku a zabrániť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi.
- Neodčerpávať vodu z toku v takej intenzite, ktorá by mohla významne ovplyvniť množstvo ním pretekajúcej vody a nepoškodzovať dno ani brehy.
- Celkovo okolo vodného toku ponechať dostatočne širokú ochrannú zónu, z ktorej bude vylúčená hospodárska a iné činnosti, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť tok a jeho príbrežnú vegetáciu.

- Pri manažmente bylinných mokradných spoločenstiev postupovať na základe patričných manažmentových modelov (Šefferová Stanová & Plassman Čierna 2011).
- Invázne druhy monitorovať a bezodkladne odstraňovať.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

MBk 5: Laclavský potok (2068 m)

Terestricko-hydrický biokoridor, kopírujúci tok Laclavského potoka. Tok tečie po severovýchodnej hranici k.ú. Kvôli prepojeniu s regionálnym biokoridorom na krátkom úseku vedie aj okolo zástavby. Bariérou je asfaltová cesta. Tok je na väčšine svojho úseku bez drevín, na brehoch rastie bylinná mokradná vegetácia, ale primiešané sú aj druhy zo susediacich pozemkov. Miestami sú brehy bez vegetačného krytu a zerodované.

Výsledkom navrhovaných opatrení je funkčný biokoridor s brehovými porastami. Biokoridor poskytne možnosť migrácie ako i priestor na úkryt, hniezdenie a potravné možnosti pre širokú škálu organizmov. Zároveň predelí veľkoblokové odlesnené pozemky pásom drevín, prispeje k vytvoreniu mozaikovitej štruktúry krajiny, ktorá je ekologicky stabilnejšia. Brehové porasty stabilizujú brehy, aby nedochádzalo k ďalšej erózii a odmyvaniu pôdy.

Návrh opatrení:

- Vylúčiť akýkoľvek zásah, ktorý by trvalým alebo dlhodobým spôsobom zmenil charakter toku tak, že by sa významne znížil jeho priechodnosť pre akýkoľvek živočíšny druh. Neplánovať výstavbu, ani neumiestňovať iné trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10 m od biokoridoru. Pri úpravách cestnej komunikácie v budúcnosti brať do úvahy prítomnosť biokoridoru a realizovať opatrenia na zlepšenie jeho funkcie.
- Ochrana vodného toku, snaha o čo najprirodzenejší charakter koryta. Tam, kde je to len možné, nebrániť vytváraniu prirodzených meandrov. V častiach, kde to možné nie je, umožniť aspoň vytváranie prirodzeného profilu bez zbytočnej regulácie.
- Podporovať šírenie pôvodných drevín do častí bez drevín. Ponechať širší pás (minimálne 3 m po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo infraštruktúra) okolo toku bez zásahu a umožniť tak rast a šírenie pôvodných drevín do častí bez drevín. Tam, kde prirodzený rast brehových porastov z náletu nebude možný, zakladanie nových brehových porastov s uplatnením výlučne pôvodných, stanovištne vhodných druhov drevín (napr. jelša, vrbý - krehká, biela, purpurová, košíkarska, popolavá a iné, brest horský alebo väzový, jaseň štíhly, čremcha, baza čierna, lieska, kalina obyčajná a iné)
- Zamedziť nadmernému zhromažďovaniu zvierat v blízkosti toku a zamedziť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi.
- Dbáť na to, aby nedošlo k zmene chemizmu vody (vypúšťanie močovky, prienik chemických látok a pod.).
- Pri najbližšej rekonštrukcii premostenia potoka asfaltovou cestou toto premostenie riešiť spôsobom, ktorý minimalizuje bariérový efekt.
- Dôsledne monitorovať a odstraňovať invázne rastliny.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

MBk 6: Medza nad ZŠ (550 m)

Terestrický biokoridor vytvorený terénou ryhou-rigolom, porasteným už v súčasnosti náletovými drevinami s výskytom viacerých ovocných drevín a v niektorých častiach hustým porastom krov.

Výsledkom navrhovaných opatrení je funkčný terestrický biokoridor, ktorý poskytne možnosť migrácie ako i priestor na úkryt, hniezdenie a potravné možnosti pre rôzne druhy živočíchov. Zároveň vytvorí prirodzenú izolačnú bariéru od poľnohospodársky obrábanej krajiny.

Návrh opatrení:

- Nezasahovať do existujúceho porastu drevín (okrem výrubu nevyhnutného kvôli bezpečnosti, v ochranných pásmach elektrovodov a pod. alebo odstraňovania nepôvodných a inváznych druhov).
- Podporovať šírenie pôvodných drevín do častí bez drevín, ak k tomu z nejakého dôvodu nedôjde, dosadiť prirodzené, stanovištne vhodné druhy drevín (duby, lipy, javory, bresty, jarabina vtáčia, jaseň štíhly a pod.).
- Obkásať okraje biokoridoru, aby nedochádzalo k šíreniu náletových drevín na príľahlé lúčne porasty.
- Zabrániť budovaniu trvalejších prekážok ako napr. oplotenie.
- Zabrániť výstavbe nových objektov do 10 m od hranice biokoridoru.

- Dôsledne monitorovať a odstraňovať invázne rastliny.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

Navrhované interakčné prvky miestneho významu

MIP 1: Stráža (13,0233 ha)

TTP nad západnou časťou intravilánu zastupuje v MÚSES riešeného územia extenzívne lúčne spoločenstvá s na ne viazanými zoocenózami. Ide o spoločenstvá v pomerne veľkej druhovej pestrosti. Na ploche sme zaznamenali aj zákonom chránený druh vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*), zaradený do zoznamu IUCN v kategórii NT.

Výsledkom navrhovaných opatrení by mali byť nedegradované lúčne spoločenstvá vo vysokej druhovej pestrosti, ktoré budú zvyšovať biodiverzitu aj krajinársku pestrosť. Poskytnú životný priestor a úkrytové možnosti pre širokú škálu organizmov.

Návrh opatrení:

- Lúku odporúčame naďalej extenzívne obhospodarovvať.
- Kosiť 1-2 krát ročne, po dozretí lúčnych bylín, ideálne nie skôr ako v prvej polovici júla, je možné aj do polovice októbra, po pokosení nechať seno sušiť na lokalite, aby ho mohli opustiť v ňom prežívajúce živočíchy, a potom seno odviezť.
- Lokalitu je možné aj extenzívne prepásať, vyhnúť sa však nadmernému zhromažďovaniu zvierat, aby nedochádzalo k zdupávaniu pôdy, poškodzovaniu pôdneho krytu, zmene chemizmu a degradácii pasienka. Dbáť na dodržanie primeraného množstva zvierat na plochu pasienku. Ideálne je pasenie zmiešanými stádami. Neumiestňovať na ploche košariská, aby nedošlo k jej znehodnoteniu.
- Odstraňovať náletové a výmladkové dreviny. Ak by bola plocha len prepásaná, aspoň raz ročne odstraňovať nedopasky, inak sa bude druhová pestrosť kvetnatých bylín znižovať.
- Ak sa v interakčnom prvku alebo jeho bezprostrednej blízkosti vyskytnú invázne druhy, bezodkladne ich odstraňovať a zamedziť ich ďalšiemu šíreniu.
- V prípade potreby využitia mechanizmov na kosenie eliminovať ich pohyb na čas, keď nie je pôda rozbahnená.
- Nejazdiť po ploche terénymi, ani inými vozidlami, mimo tých, ktoré sú potrebné pri manažmente plochy.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

MIP2: Nelesná drevinová vegetácia na TTP (0,1389 ha)

Skupinka drevín - pozostatok pôvodnej medze. Na TTP pôsobí ekostabilizačne a prispieva k zvýšeniu biodiverzity. Odporúčame ju ponechať, no zároveň obkásať, aby sa nerozrastala na MIP1 a nepotláčala lúčne porasty. Porast drevín zvýši biodiverzitu a bude pôsobiť ekostabilizačne.

Návrh opatrení:

- Plochu nechať na prirodzený vývoj. Vylúčiť akýkoľvek plošný výrub drevín, vrátane krov, ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku alebo odstraňovanie invázných druhov. Ak sa stane, že sa drevinová plocha z nejakého dôvodu zmenší, umožniť dorastenie drevín v rámci MIP z prirodzeného náletu, prípadne dosadiť pôvodné, stanovištne vhodné druhy drevín (napr. duby, lipy, javory, čerešňa, hruška a pod.).
- Obkásať okraje MIP, aby sa dreviny nešírili na lúčne porasty a nepotláčali ich.
- Odstraňovať invázne druhy a potláčať ich prípadný výskyt.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

MIP 3: Porast vrb pri mokradiach Turca (1,4609 ha)

Jedná sa o plochu porastenú bochníkovitými vrbami, ktorá je v priamom susedstve nadradených prvkov ÚSES. Aby sme ju s nimi prepojili, pričlenili sme k prvku aj plochu susediaceho lúčneho porastu.

Návrh opatrení:

- Vylúčiť akýkoľvek plošný výrub drevín, ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku alebo odstraňovanie invázných druhov.
- Bylinnú časť extenzívne prepásať, prípadne extenzívne kosiť alebo striedať oba typy hospodárenia. Je tiež možné umožniť šírenie vrb aj do tejto časti.
- Vylúčiť akékoľvek zásahy meniace vodný režim lokality, prípadne negatívne ovplyvňujúce chemizmus vody a pôdy.
- Odstraňovať invázne druhy a potláčať ich prípadný výskyt.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

MIP 4: Teplomilné lemy (1,7090 ha)

Prvok ekotonového charakteru, ktorý zahŕňa vzácne teplomilné lemové spoločenstvá spolu s okrajom príľahlého lesa. Plocha je čiastočne ruderalizovaná, miestami začína zarastať drevinovým náletom. No stále obsahuje vysoké % teplomilných spoločenstiev vo vysokej druhovej pestrosti.

Návrh opatrení:

- Lemové spoločenstvá raz ročne prekásať, po dozretí lúčnych bylín, ideálne nie skôr ako v prvej polovici júla, je možné aj do polovice októbra, po pokosení nechať seno sušiť na lokalite, aby ho mohli opustiť v ňom prežívajúce živočíchy, a potom seno odviezť. Alebo – ideálne extenzívne prepásať malým počtom zvierat napr. kôz, vyhnúť sa nadmernému zhromažďovaniu zvierat, aby nedochádzalo k zdupávaniu pôdy, poškodzovaniu pôdneho krytu, zmene chemizmu a degradácii, možnou alternatívou je pasenie jednorázovým preháňaním.
- Odstraňovať náletové a výmladkové dreviny.
- Ak sa v interakčnom prvku alebo jeho bezprostrednej blízkosti vyskytnú invázne druhy, bezodkladne ich odstraňovať a zamedziť ich ďalšiemu šíreniu.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

MIP 5: Mokrad' v juhovýchodnom cípe k.ú. (3,4997 ha)

Výrazne podmáčaná plocha, ktorá nemá z hľadiska obhospodarovania význam, nakoľko nie je veľmi úrodná. Preto by bolo vhodné ju ponechať neobrábanú. Lokalita má význam pre viaceré živočíchy viazané na otvorené mokradné biotopy a je aj vhodným dočasným útočiskom pre viaceré druhy vtákov počas ich migrácie. Aktuálne sa už na nej vyvíjajú mokradné spoločenstvá, ktoré sa môžu časom ešte viac rozvinúť a nadviazať na príľahlé biocentrá a biokoridory.

Návrh opatrení:

- V tejto lokalite vylúčiť orbu alebo akékoľvek iné narúšanie pôdneho povrchu, a to aj v obdobiach sucha, kedy sa podmáčaná časť zredukuje.
- Dôsledne dbať na to, aby nedochádzalo k žiadnym negatívnym zmenám vodného režimu na lokalite. Lokalitu neodvodňovať!!!
- Nevykonávať činnosti, ktoré by viedli k zmene chemizmu vody alebo pôdy na lokalite. Zamedzenie prieniku chemikálií a biologických hnojív z poľnohospodárskej výroby.
- Lokalitu raz za 3-5 rokov pokosiť, bez využitia ťažkých mechanizmov a v suchších obdobiach roka, aby sa odstránili náletové dreviny.
- Nejazdiť po ploche ťažkými mechanizmami, ani inými motorovými vozidlami.
- Monitorovať a v spolupráci zo ŠOP SR bezodkladne odstraňovať invázne rastliny.
- Vylúčiť prikrmovanie a vnadenie poľovnej zveri na ploche IP alebo v jeho bezprostrednom okolí.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu (vrátane biologického) a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- Neumiestňovať na ploche MIP stavby, infraštruktúru, neprevádzkať aktivity, ktoré by negatívne ovplyvňovali spoločenstvá, ktoré tu rastú (napr. nadmerné zdupávanie, eutrofizácia a pod.).

MIP 6: Búnov (9,6228 ha)

Interakčný prvok je tvorený jedinečným typom biotopu, ktorého vznik je síce antropogénne podmienený, no predstavuje jedinečný prvok v krajine riešeného územia a svojou prítomnosťou významne obohacuje biodiverzitu tohto územia. Jedná sa o vresovisko Búnov ako aj o riedky náletový les, pozostávajúci z ihličnatých drevín a brezy, ktorý svojím charakterom v určitých charakteristikách pripomína tajgu. Lokalite hrozí zarastenie lesom, ako však uvádzajú Očka et Bernátová (2017) pravdepodobne prirodzenú sukcesiu do istej miery brzdia aj prírodné podmienky.

Výsledkom navrhovaných opatrení by malo byť udržanie a prípadné rozšírenie vresoviska ako súčasti siete rôznorodých biotopov v k.ú. a zamedzenie jeho degradácie. Lesná časť by si mala čo najdlhšie udržať svoj osobitý charakter a postupujúca sukcesia porastu by mala smerovať k ekologicky stabilnému a diverzifikovanému ekosystému.

Návrh opatrení:

- Vresovisko by bolo pre jeho udržanie ideálne aspoň raz za niekoľko rokov (3-5) prepásať ovcami alebo kozami, alebo ich zmiešaným stádom alebo aspoň kosiť s odstránením biomasy a náletových drevín, aby sa na plochu nešírili dreviny. Ideálne bude rozšíriť takýto manažment (extenzívne prepásanie a odstraňovanie biomasy) aj na okolie vresoviska, čo by mohlo prispieť k jeho rozšíreniu.

- Brezy v riedkolese ponechať na dožitie, obdobne ponechať na prirodzený rozklad aj také odumreté jedince ihličnatých drevín, ktoré už nepredstavujú riziko šírenia podkôrneho hmyzu do okolia.
- Vylúčiť plošné obnovné prvky v lesnom poraste, obnovu realizovať výlučne jednotlivým alebo skupinovým účelovým výberom.
- Ak sa v interakčnom prvku alebo jeho bezprostrednej blízkosti vyskytnú invázne druhy, bezodkladne ich odstraňovať a zamedziť ich ďalšiemu šíreniu.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- Nevykonávať na ploche alebo v jeho blízkosti činnosť, ktorá by narušala existenciu a funkciu interakčného prvku.

MIP 7: Melioračný kanál v severnej časti k.ú. (0,5280 ha)

Melioračný kanál s nadväzujúcou medzou v hornej časti, miestami s výskytom náletových drevín. Dosadenie stanovištné vhodných drevín by pôsobilo v tejto časti k.ú. ekostabilizačne. Je prerušený asfaltovou cestou.

Návrh opatrení:

- Podporovať šírenie pôvodných, stanovištné vhodných drevín. Ponechať širší pás (minimálne 3 m od brehu po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo iná infraštruktúra) okolo kanála bez zásahu a umožniť tak rast a šírenie brehových porastov. Na miestach, kde nie je perspektíva prirodzeného rastu drevín brehový porast založiť výsadbou - výsadba línie stromov (s cieľovým rozstupom 8 – 12 m) a krov po oboch brehoch. Vylúčiť nepôvodné dreviny a použiť pôvodné a stanovištné vhodné listnaté dreviny (napr. vĺba krehká, v. biela, v. purpurová, bresty, jaseň, javor poľný, čremcha, lieska, baza čierna...). Umožniť a podporovať rast nových jedincov drevín z prirodzeného náletu
- Zabezpečiť potrebnú starostlivosť o vysadené dreviny v prvých min. 5 rokoch po výsadbe (zalievanie v obdobiach silného sucha, ochrana pred zverou, vyžínanie) s príp. dopĺňaním uhynutých alebo veľmi poškodených jedincov.
- Pri ďalšej starostlivosti vylúčiť akýkoľvek plošný výrub drevín, vrátane krov, ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku, udržiavania ochranných pásiem produktovodov a energovodov, alebo odstraňovanie nepôvodných a invázných druhov.
- Dôsledne monitorovať a odstraňovať invázne rastliny.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

MIP 8: Odvodňovací kanál z polí do mokradí Turca (1,3799) ha

Odvodňovací kanál a jarok vedúci od poľného hnojiska, stekajúci po mierne svahovitom teréne poľa do mokradí Turca. Nakoľko jeho voda ovplyvňuje tieto vzácne ekosystémy, rozhodli sme sa ho zaradiť medzi interakčné prvky. Aktuálne je kanál výrazne negatívne ovplyvnený hnojovnicou, ktorá steká z nezabezpečeného hnojiska.

Cieľom je dosiahnuť funkčný prvok, ktorý by nemal negatívny, ale naopak pozitívny vplyv na vzácne ekosystémy.

Návrh opatrení:

- Ponechať širší pás (minimálne 6 m od brehu po oboch stranách) okolo kanála bez zásahu a umožniť tak rast a šírenie mokradných spoločstiev.
- Buď odstrániť a asanovať poľné hnojisko, ktoré sa nachádza nad MIP alebo ho zabezpečiť tak, aby z neho neunikali nebezpečné výluhy, a aby nedochádzalo ku kontaminácii MIP.
- Dbieť na to, aby nedošlo k zmene chemizmu vody (vypúšťanie močovky, prienik chemických látok a pod.).
- Monitorovať a dôsledne odstraňovať invázne rastliny.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

Navrhované genofondové lokality:

MGL1: Xerothermný svah nad cintorínom (0,5137ha)

Jedná sa o menší xerothermný svah nad cintorínom, na ktorom je rozvinutý biotop európskeho významu Tr1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápnom substráte s pomerne pestrú druhovou skladbou. Je odtiaľto udávaný aj výskyt chránenej a ohrozenej ostrevky karpatskej (*Sesleria uliginosa*) (Očka, 2018).

Lokalita je ohrozená zarastením drevinami, postupne zaniká - v súčasnosti z nej zostal už len fragment. Ohrozením je aj jazdenie motocyklami, ktoré má za následok odstránenie vegetačného krytu a poškodenie povrchu pôdy. V prípade, že budú odstraňované náletové dreviny ako aj stará biomasa

(ideálne extenzívnym prepásaním, ak to nepôjde aspoň kosením), je predpoklad na zachovanie a ďalší rozvoj hodnotného biotopu. Biotop poskytuje životný priestor širokej škále organizmov a je predpoklad, že sa tu vyskytujú, alebo by sa tu mohli vyskytovať aj ďalšie vzácne druhy rastlín, ako i bezchordátov.

Navrhované opatrenia:

- Odstraňovanie náletových drevín, vrátane krov v čo najväčšej miere tak, aby na tejto lokalite prevažovali teplomilné spoločenstvá.
- Ideálne biotop rovnomerne prepásť, nie je vhodné pásť hovädzím dobytkom, vhodné je stádo oviec a kôz alebo len kôz (najviac 5ks zvierat na ha),
- Dbáť na to, aby sa pasené zvieratá nezdržovali na lokalite dlhodobo v prípade rozbahnenej pôdy alebo akokoľvek inak nenarúšali vegetačný a pôdny kryt (pri jarnej pastve, keď je pôda rozbahnená je vhodnejšie pasenie jednorázovým preháňaním). Vykášať nedopasky.
- Ak prepásanie nebude možné, aspoň raz ročne, po dozretí bylín kosiť a pokosenú biomasu odviezť.
- Ak sa v GL alebo jej bezprostrednej blízkosti vyskytnú invázne druhy, bezodkladne ich odstraňovať a zamedziť ich ďalšiemu šíreniu.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- Nevykonávať stavebnú ani inú činnosť, ktorá by narúšala existenciu GL.

MGL2: Teplomilný riedky lesík a priľahlá lúka (1,5851 ha)

Prvok zahŕňa riedky lesík s prvkami teplomilnej bylinnej vegetácie a kvetnatú lúku s bohatstvom teplomilných druhov rastlín. V lesíku sme zaznamenali početný výskyt rastlín z čeľade vstavačovité (*Orchideaceae*).

Návrh opatrení:

- Lúku odporúčame naďalej extenzívne obhospodarovať.
- Ideálne biotop rovnomerne prepásť, nie je vhodné pásť hovädzím dobytkom, vhodné je stádo oviec a kôz alebo len kôz (najviac 5ks zvierat na ha),
- Dbáť na to, aby sa pasené zvieratá nezdržovali na lokalite dlhodobo v prípade rozbahnenej pôdy alebo akokoľvek inak nenarúšali vegetačný a pôdny kryt (pri jarnej pastve, keď je pôda rozbahnená je vhodnejšie pasenie jednorázovým preháňaním).
- Ak prepásanie nebude možné, aspoň raz ročne, po dozretí bylín kosiť, ideálne nie skôr ako v prvej polovici júla, je možné aj do polovice októbra, po pokosení nechať seno sušiť na lokalite, aby ho mohli opustiť v ňom prežívajúce živočíchy, a potom seno odviezť.
- Odstraňovať náletové a výmladkové dreviny, aspoň raz ročne odstraňovať nedopasky, inak sa bude druhová pestrosť kvetnatých bylín znižovať.
- Ak sa v interakčnom prvku alebo jeho bezprostrednej blízkosti vyskytnú invázne druhy, bezodkladne ich odstraňovať a zamedziť ich ďalšiemu šíreniu.
- V časti porostenej lesom vylúčiť intenzívny plošný výrub, ťažbu stromov zacieliť na trvalú udržanie riedkeho korunového zápoja s dostatočným prienikom svetla pod stromy (zápoj do 60%).
- V prípade potreby využitia mechanizmov na kosenie eliminovať ich pohyb na čas, keď nie je pôda rozbahnená.
- Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

Graficky sú prvky ÚSES zobrazené v Návrhu ÚPN O vo výkrese č. 2.

Ochranné pásma podľa osobitných predpisov

Z hľadiska hygienického a technického v riešenom území je potrebné rešpektovať tieto ochranné a bezpečnostné pásma:

Tab. 24 Ochranné a bezpečnostné pásma v k. ú. Slovenské Pravno v uvádzé v strategickom dokumente (Návrh ÚPN O Slovenské Pravno).

Názov ochranného, resp. bezpečnostného pásma	
VN-vzdušné vedenie – 22 kV (od krajného vodiča, na obe strany)	10 m
VN-kábelové vedenie – 22 kV (podzemné)	1,0 m
VN- vedenie závesné - 22 kV	1,0 m
trafostanica VN/NN stožiarová (od konštrukcie)	10,0 m
trafostanica VN/NN kiosková	bez ochranného pásma
vodovody, kanalizácia do DN 500 mm (OP od osi na každú stranu)	1,8 m

Názov ochranného, resp. bezpečnostného pásma	
vodovody, kanalizácia od DN 500 mm (OP od osi na každú stranu)	3,0 m
podzemné telekomunikačné vedenia (na každú stranu)	1,5 m
ochranné a bezpečnostné pásma plynovodov	podľa platnej legislatívy
cesta II. triedy – mimo z. ú. obce vymedzeného platným územným plánom, od osi krajného jazdného pruhu obojstranne	25
cesta III. triedy – mimo z. ú. obce vymedzeného platným územným plánom, od osi krajného jazdného pruhu obojstranne	20
ochranné pásmo cintorína (pohrebiska) - od hranice	50 m (platné VZN č.6/2020)
vodohospod. významný tok rieka Turiec, potok Jasenica - od brehovej čiary obojstranne	riečka Turiec 10 m, potok Jasenica 6 m
ostatné vodné toky – od brehovej čiary obojstranne	4 m
vodný zdroj "v obci"- PHO I. a II. stupňa	platné rozhodnutie o PHO,
ochranné pásmo II° minerál. zdrojov v Budiši	výkres č.2, 3
ochranné pásmo hydromelioračných kanálov	Vid'. nižšie
lesné pozemky (od okraja lesa)	50 m
významný solitér zelene - brest horský, platan javorolistý, ginko biloba	navrhované ochranné pásmo, vid' nižšie

Ochranné pásma plynovodov

Ochranné pásmo je priestor v bezprostrednej blízkosti plynovodu alebo iného plynárenského zariadenia, vymedzený vodorovnou vzdialenosťou od osi plynovodu alebo od pôdorysu technologického plynárenského zariadenia meranou kolmo na túto os alebo na hranu. Táto vzdialenosť je na každú stranu od osi plynovodu alebo od pôdorysu iného plynárenského zariadenia:

8 m pre plynovod s menovitou svetlosťou od 201 do 500 mm,

4 m pre plynovod s menovitou svetlosťou do 200 mm,

1 m pre plynovod, ktorým sa rozvádza plyn na zastavanom území obce s prevádzkovaným tlakom nižším ako 0,4 MPa,

8 m pre technologické objekty - regulačná stanica plynu.

Bezpečnostné pásma plynovodov

Bezpečnostné pásma sú určené na zamedzenie alebo na zmiernenie účinkov prípadných porúch alebo havárií plynárenských zariadení alebo odberných plynových zariadení a na ochranu života a zdravia osôb a majetku.

Bezpečnostné pásmo je priestor vymedzený vodorovnou vzdialenosťou od osi plynovodu alebo od pôdorysu technologického plynárenského zariadenia meranou kolmo na túto os alebo na hranu. Táto vzdialenosť je na každú stranu od osi plynovodu alebo od pôdorysu iného plynárenského zariadenia:

10 m pri plynovodoch s tlakom nižším ako 0,4 MPa prevádzkovaných na voľnom priestranstve a na nezastavanom území,

20 m pri plynovodoch s tlakom od 0,4 MPa do 4MPa a s menovitou svetlosťou do 350 mm,

pri plynovodoch s tlakom nižším ako 0,4 MPa, ak sa nimi rozvádza plyn v súvislej zástavbe, prevádzkovateľ distribučnej siete určí bezpečnostné pásma v súlade s technickými požiadavkami

50 m pri regulačných staniciach

Ochranné pásma vodných tokov

ochranné pásmo pozdĺž vodohospodársky významného vodného toku Turiec v šírke 10 m a potoka Jasenica v šírke 6 m od brehovej čiary; ochranné pásmo min. 4 m od brehovej čiary ostatných vodných tokov obojstranne, v zmysle platného zákona o vodách (v súčasnosti zákon č.364/2004 Z. z. - §49) ako aj príslušných noriem (v súčasnosti STN 75 2102)

v ochrannom pásme nie je prípustná orba, stavanie objektov, zmena reliéfu ťažbou, navážkami, manipulácia s látkami, škodiacimi vodám, výstavba súbežných inžinierskych sietí, taktiež je nutné zachovať prístup mechanizácie správcu vodného toku k pobrežným pozemkom (bez trvalého oplotenia) z hľadiska realizácie opráv, údržby a povodňovej aktivity, pri výkone správy vodného toku a správy vodných stavieb alebo zariadení môže správca vodného toku užívať pobrežné pozemky súlade s platným zákonom o vodách; pobrežnými pozemkami v závislosti od druhu opevnenia brehu a druhu vegetácie pri vodohospodársky významných vodných tokoch sú pozemky min.10 m od brehovej čiary resp. vzdušnej päty hrádze a pri drobných vodných tokoch min. 5 m od brehovej čiary (pobrežné pozemky sú súčasťou ochranného pásma),

akúkoľvek investorskú činnosť a výsadbu porastov v blízkosti vodných tokov na pobrežných pozemkoch a v rozsahu ochranného pásma odsúhlasí so správcom vodného toku.

PHO vodného zdroja "V obci"

rešpektovať PHO I. a II. stupňa vodného zdroja V obci vydané rozhodnutím Okresného národného výboru v Martine č. j. PLVH955/1988vod./Hu zo dňa 14.11.1988

Katastrálne územie Slovenské pravno je súčasťou II stupňa ochranného pásma prírodných minerálnych zdrojov v Budiši. Ochranné pásmo bolo vyhlásené Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky vyhláškou č. 588/2007 Z. z. ktorou sa vyhlasujú ochranné pásma prírodných minerálnych zdrojov v Budiši.

Územie ochranného pásma II. stupňa prírodných minerálnych zdrojov v Budiši je v okrese Turčianske Teplice, v katastrálnych územiach Budiš, Rudno, Kaľamenová, **Slovenské Pravno**, Brieštie, Polerieka, Abramová, Ondrašová, Ivančiná, Veľký Čepčín, Liešno, Diviaky, Turčianske Teplice a Dubové

Ochranné pásmo II. stupňa chráni tranzitnoakumulačnú oblasť. Južná hranica začína západne od Dolnej Štubne na kóte 530, vedie po poľnej ceste smerom do Dubového, pokračuje severozápadným smerom po okraji lesa poza kótu Diel 542 m n. m. a obec Budiš. Južná hranica sa v oblasti križovania s lesnou cestou medzi obcami Budiš a Jasenovo stáča severným smerom, vedie lesnou cestou a napája sa na štátnu cestu. Západná hranica je vedená po štátnej ceste cez obce Rudno, Slovenské Pravno, kde sa stáča severozápadným smerom po ceste do obce Brieštie. Za obcou Brieštie pokračuje lesnou cestou, stáča sa smerom na východ a pokračuje poza kóty Čierny diel 781 m n. m. a Žiar 758 m n. m. až po poľnú cestu medzi obcami Kláštor pod Znievom – Abramová, časť Polerieka, po ktorej pokračuje do obce, kde prechádza na štátnu cestu a vedie do obce Abramová. Východná hranica vedie poľnou cestou z Abramovej do časti obce Laclavá, pokračuje južným smerom pozdĺž štátnej cesty cez obec Ivančiná do Veľkého Čepčína, kde prechádza po poľnej ceste vedenej pozdĺž Čepčinského potoka až po jej križovanie s cestou III/06545, kde sa stáča východne na Turčianske Teplice a v oblasti križovania s Ivančinským potokom opäť vedie južným smerom, cez Diviacky háj, západne od vrtov TTŠ-1 a HM-2 až po kótu 530.

V ochrannom pásme II. stupňa v Budiši sa zakazuje:

1. zriaďovať skládky odpadov,
2. spaľovať nebezpečné odpady,
3. používať leteckú aplikáciu hnojív a ochranných chemických látok,
4. budovať nové dopravné zariadenia a komunikácie bez podrobného inžinierskogeologického a hydrogeologického prieskumu,
5. vykonávať banskú činnosť a činnosť vykonávanú banským spôsobom bez hydrogeologického prieskumu,
6. vykonávať geologické práce bez hydrogeologického prieskumu,
7. vykonávať lesohospodárske činnosti v rozpore s lesným hospodárskym plánom,
8. povoľovať odber a odoberať podzemné vody v množstve väčšom ako 0,5 l/s..

Ochranné pásmo lesa

Ochranné pásmo lesa v zmysle v zmysle § 10 ods. 1 zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch tvoria pozemky do vzdialenosti 50 m od hranice lesného pozemku. Na vydanie rozhodnutia o umiestnení stavby a o využití územia v ochrannom pásme lesa je potrebný súhlas, resp. záväzné stanovisko orgánu štátnej správy lesného hospodárstva.

Ochranné pásmo ciest

Podľa cestného zákona ochranné pásmo cesty II. triedy je 25 m a III. triedy 20 m od osi komunikácie, mimo zastavaného územia obce vymedzeného platným územným plánom obce, ak ide o obec, ktorá nie je povinná mať územný plán podľa osobitného predpisu, cestné ochranné pásmo vzniká mimo skutočne zastavaného územia obce.

Ochranné pásmo hydromelioračných kanálov

- rešpektovať ochranné pásmo 5,0 m na obe strany od osi krytého odvodňovacieho kanála:

kanál krytý A - evid. č.5306 294 001,

- rešpektovať ochranné pásmo 5,0 m na obe strany od brehovej čiary odvodňovacieho kanála v otvorenom profile:

kanál 1 - evid. č. 5306 127 001,
kanál K1 - evid. č.5306 128 002,
kanál K2 - evid. č.5306 128 003.

9. Obyvateľstvo, demografické údaje (napr. počet dotknutých obyvateľov, veková štruktúra, zdravotný stav, zamestnanosť, vzdelanie), sídla, aktivity (poľnohospodárstvo, priemysel, lesné hospodárstvo, služby, rekreácia a cestovný ruch), infraštruktúra (doprava, produktovody, telekomunikácie, odpady a nakladanie s odpadmi).

Obyvateľstvo, demografické údaje

Obec Slovenské Pravno mala pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov (SODB) v r. 2021 891 obyvateľov, z toho 451 žien. Pri sčítaní v roku 2011 mala obec 964 trvale bývajúcich obyvateľov, 492 žien. Za vyhodnocované obdobie počet obyvateľov mierne klesol. Hustota osídlenia bola v r.2011 (SODB) 54 obyv./km², v súčasnosti (k 31.12.2021) klesla na 52 obyv./km² a je vyššia celookresný priemer (40,5 obyv./km²).

V období rokov 2011 – 2021 počet obyvateľov obce klesol o 60 osôb. Počet obyvateľov obce od roku 2011 prirodzeným prírastkom mierne klesal a zároveň mierne klesal aj migračným saldóm, pričom úbytok migračným saldóm bol - 27 obyv./10 rokov, t.j. priemerne 2,7 obyv./rok a prirodzeným prírastkom bol -33 obyv./10 rokov, t.j. priemerne 3,3 obyv./rok. V priemere bol za sledované obdobie úbytok -6,0 obyv./rok.

Tab. 25 Retrospektívny vývoj počtu obyvateľov

Rok	Počet obyvateľov	Index rastu
2013	923	
2014	917	0,99
2015	907	0,99
2016	900	0,99
2017	921	1,02
2018	908	0,99
2019	906	1,0
2020	891	0,98
2021	889	1,0
2013 - 2021	885	0,96

Pozn. Zdroj tabuľkového spracovania: ŠÚ SR

Tab. 26 Pohyb obyvateľstva za posledné obdobie od r.2010

rok	narodení	zomrelí	prirodzený prírastok/úbytok	prist'ahovaní	vyst'ahovaní	migračné saldo	celkový prírastok/úbytok	počet obyvateľov k 31.12.
2010	8	-5	3	7	-15	-8	-5	945
2011	7	-7	0	4	-10	-6	-6	939
2012	6	-14	-8	16	-14	2	-6	933
2013	6	-12	-6	6	-10	-4	-10	923
2014	9	-7	2	7	-14	-7	-5	917
2015	6	-5	1	3	-15	-12	-9	907
2016	5	-14	-9	13	-11	2	-7	900
2017	12	-10	2	28	-15	13	15	921
2018	5	-17	-12	13	-14	-1	-13	908
2019	12	-9	3	14	-18	-4	-1	906
2020	7	-8	-1	2	-15	-13	-14	891
2021	11	-16	-5	13	-10	3	-2	889
Spolu	94	-124	-30	126	-161	-35	-65	

Pozn. Tabuľka bola spracovaná bez korekcií s použitím údajov ŠÚ SR

Základné údaje o obyvateľstve

B.3.1.2 Základné údaje o obyvateľstve

Tab. 27 Veková štruktúra obyvateľstva v obci k 31.12.2021

Obec	Počet trvale bývajúcich obyvateľov			Veková štruktúra obyvateľov					
	celkom	muži	ženy	0 – 14	15-64 muži	15-64 ženy	65+ muži	65+ ženy	nezistený
Slovenské Pravno	889	439	450	117	310	273	80	109	-

*Pozn. Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov zo zdroja: *obecná štatistika obce Slovenské Pravno, 2022*

Podiel žien z trvale bývajúcего obyvateľstva je 50,6 %.

Podiel obyvateľov v produktívnom veku z trvale bývajúcего obyvateľstva je 583 t.j. 65,6%.

Index maskulinity

K 1.1.2021 bol počet mužov v obci 440 a žien 451 (*zdroj: SODB,2021). V prepočte na 1000 mužov v obci pripadá 1.025 žien, čo sa nepokladá za výrazné porušenie početnej rovnováhy medzi mužmi a ženami.

Tab. 28 Obyvateľstvo podľa národnostného zloženia (SODB, 2021)

Národnosť	Počet osôb	Podiel v %
slovenská	884	99,21
česká	2	0,22
nemecká	1	0,11
poľská	1	0,11
bulharská	1	0,11
iná	1	0,11
nezistená	1	0,11
Spolu	891	100,0

*Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov o obyvateľstva zo zdroja: *Štatistický úrad SR*

V obci je najviac zastúpené obyvateľstvo slovenskej národnosti až 99,21 %.

Tab. 29 Obyvateľstvo podľa vierovyznania (SODB, 2021)

Vierovyznanie	Počet osôb	Podiel v %
Rímsko-katolícka cirkev	304	34,12
Evanjelická cirkev a.v.	358	40,18
Grékokatolícka cirkev	13	1,46
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	1	0,11
Evanjelická cirkev metodistická	1	0,11
Ad hoc hnutia	2	0,22
Bez vyznania	209	23,46
Nezistené	3	0,33
Spolu	891	100,0

*Tabuľka bola spracovaná s použitím údajov o obyvateľstva zo zdroja: *Štatistický úrad SR , 2022*

V obci je veriacich okolo 76,2%, z toho je zhruba polovica katolíckeho a polovica evanjelického vierovyznania. Ľudí bez vyznania je zhruba o 23% viac ako ľudí nezisteného vyznania.

Na základe vyhodnotenia uvedených východísk sa predpokladá nasledovný vývoj počtu obyvateľov obce:

Prognóza demografického vývoja

Vzhľadom na pracovné príležitosti v obci, potenciál obce vytvoriť ďalšie pracovné príležitosti vo všetkých troch sektoroch, ako aj pracovné príležitosti v mestách Martin, Turčianske Teplice, ktoré sú v prijateľnej dochádzkovej vzdialenosti, vychádzame z predpokladu, že v návrhovom období je reálne zastaviť pokles a stabilizovať počet obyvateľov obce.

Tab. 30 Na základe vyhodnotenia uvedených východísk predpokladáme nasledovný vývoj počtu obyvateľov obce

Rok	Počet obyvateľov	%	Priemerný ročný prírastok v % od r.2022
2022	890	100,0	-
2032	870	97,8	- 0,22
2040	890	101,1	0,00

Polnohospodárstvo - Organizácia poľnohospodárskej výroby

V katastrálnom území obce v súčasnosti pôsobia aj nasledovné subjekty:

- Spoločnosť TURIEC AGRO s.r.o., ktorá má sídlo v neďalekom Turčianskom Ďure, má na území obce hospodársky dvor vo východnej časti územia - časť objektov má vo vlastníctve. Dvor prevádzkuje v k. ú.:
 - poľnohospodárskej pôdy, z toho 475 ornej pôdy, na ktorej sa zameriava na pestovanie obilnín - prevažne ozimnej pšenice, jačmeňa, raže, krmovín - kukurice (siláž, krmivo), olejní - repka, liečivých rastlín - pestrec mariánsky, na TTP - výroba trávnej senáže alebo sena
 - živočíšnu výrobu - výroba mlieka, v počte kráv - 660 ks dojnic, 60 ks vysokotelných jalovic, 130 ks teliat do 3 mesiacov, 150 ks teliat do 6 mesiacov, 2 plemenné býky
 - stavby: maštal' s dojárnou, maštale na chov hovädzieho dobytku - 4 objekty, sklad obilia - 2 objekty, sklad objemových krmív - 3 objekty, miešareň krmív, jamy na siláž a senáž - 6 ks, prestrešený sklad maštalného hnoja, dielňa
 - na hospodárskom dvore pracuje 25 zamestnancov v živočíšnej výrobe, 10 zamestnancov v rastlinnej výrobe
 - na hospodárskom dvore neprebíha spracovanie mlieka
- Samostatne hospodáriaci roľník - Svätopluk Nemec

V k. ú. Slovenské Pravno realizujú poľnohospodársku prvovýrobu na území bývalého štátneho semenárskeho podniku (parcely registra KN-C 500/7, 500/51, 500/6, 500/44, 500/45, 955/16 a parcely registra KN-E 579/441, 579/442, 579/45, 579/45, 579/304, 587/1, 588/1, 588/2, 590, 592/201, 595/11, 596/1 - 9, z ktorých niektoré majú vo vlastníctve, niektoré v podieloch, niektoré v nájme):

 - živočíšnu výrobu - chov hospodárskych zvierat - momentálne hovädzí dobytok - 6ks, koní - 7ks, oviec - 100 ks a kôz,
 - rastlinnú výrobu - pasienky a výroba sena (parc. č. 579/3 + asi 10 cca 1 hektárových parciel smer MT)
 - v areáli sú hospodárske budovy - kravín, ovčín, senník, kôlna
 - v areáli sa nachádza aj jazierko okolo so zverofarmou na chov danieliek a jelenej zveri - v súčasnosti 10 ks danielov, 4 ks jeleňov
 - napájanie zvierat je z prírodných zdrojov
- Samostatne hospodáriaci roľník - p. Čuraj:
 - obhospodaruje cca 1 ha pôdy, ktorú nevyužívajú na pestovanie poľnohospodárskych plodín
 - na pozemkoch je hospodárska budova, využívaná na chov domácich zvierat, prasatá, sliepky, morky, kačky, ovce, všetko pre vlastnú potrebu
 - o chov sa stará jeden človek
- Samostatne hospodáriaci roľník - p. Vratislav Bargár:
 - v lokalite Sokolský jarok (severne od cesty III/2181 smerom na Ivančinu) obhospodaruje cca 32,7 ha poľnohospodárskej pôdy
 - pestuje rýchlorastúce dreviny na výrobu paliva (topole)

Priemysel - priemyselná výroba:

- CNI Tlač servis, spol. s r.o.- spoločnosť zaoberajúca sa prípravou farieb, 15 zamestnancov

- Aluprint, s.r.o. - 6 zamestnancov
 - SlovSETRA, s.r.o. - strojárská výroba, výroba, opravy a servis strojov a zariadení, momentálne 10 zamestnancov, spoločnosť má perspektívu rastu do 25 zamestnancov, záujem postaviť novú halu
 - Sikumprint, s.r.o. - 5 zamestnancov
- Na území obce sa nachádzajú ďalšie prevádzky:
- Sokol Trans, s.r.o. - nákladná cestná doprava, sklady, ... zamestnancov

Lesné hospodárstvo

Celková výmera katastrálneho územia Slovenské Pravno podľa údajov ÚGKN je 1716,7912 ha, z toho výmera lesných pozemkov je 6164372 m² (po zaokrúhlení 616,44 ha). Lesnatosť teda predstavuje 35,90%.

Z celkovej výmery lesných pozemkov tvoria lesné porasty (pozemky porastené lesnými drevinami) 608,28 ha a pozemky bez lesných porastov 8,16 ha. Charakteristika jednotlivých druhov lesných pozemkov je uvedená v nasledujúcich kapitolách.

Lesné porasty sa delia na dve kategórie:

Lesy hospodárske – výmera 444,00 ha (73% porastovej plochy)

- funkčné typy: primárne produkčný, t. zn. produkcia drevnej hmoty, sekundárne protierozívna funkcia, vodohospodárska funkcia

Lesy ochranné – výmera 164,28 ha (27% porastovej plochy)

Užívanie lesov:

- Pozemky štátne vo vlastníctve SR a neštátne neodovzdané, resp. neštátne prenajaté obhospodaruje štátna organizácia Lesy SR, š. p. Odštepny závod Sever. Neštátne odovzdané lesné pozemky obhospodarujú:
- pozemkové spoločenstvá s právnou subjektivitou: Urbár, pozemkové spoločenstvo Slovenské Pravno a Urbárske spoločenstvo Brieštie pozemkové spoločenstvo,
- obecné: Obec Slovenské Pravno
- cirkevné: Rímsko - katolícka cirkev, farnosť Slovenské Pravno
- fyzické osoby

Služby

Školstvo a výchova

a) Materská škola

Nachádza sa v samostatnej jednopodlažnej budove v severozápadnej časti obce v samostatnom areáli, vo vlastníctve obce. V areáli sa nachádza stará budova materskej školy, momentálne využívaná ako kultúrny dom.

Materská škola bola založená 7. júna 1965. Sídlila v budove postavenej v rokoch 1963 -1964. Dňa 11.novembra 1984 bola slávnostne otvorená nová budova materskej školy na vedľajšom pozemku. Táto prešla v roku 2017 kompletnou rekonštrukciou (zateplenie fasády, výmena okien a dverí, kotolňa, elektroinštalácia, rozvody vody, podlahy, nové únikové schodisko...) a v júni 2018 bola znovu uvedená do prevádzky. MŠ navštevujú aj deti z neďalekých obcí (Brieštie, Rudno, Jasenovo, Kaľamenová, Liešno, Abramová, Laclavá).

Materská škola je dvojtriedne účelové zariadenie. Deti sú rozdelené do dvoch tried s celodennou prevádzkou. Veková hranica detí, ktoré navštevujú našu MŠ je od 2 do 6 rokov. MŠ má kapacitu 50 detí a momentálne ju navštevuje 38 detí, má 4 pedagogických a 3 nepedagogických zamestnancov. Stravovanie je zabezpečené vo vlastnej jedálni s kuchyňou. Okolie MŠ poskytuje dobré možnosti vychádzok a výletov. V areáli MŠ sa nachádza tiež dopravné ihrisko, detské ihrisko s preliezkami a hojdačkami, dvor a záhrada. Trávnatá plocha je dostatočne veľká a využívaná na individuálne i kolektívne hry.

b) Základná škola

V obci sa nachádza plnoorganizovaná základná škola s kapacitou 225 detí, s právnou subjektivitou, postavená v r.1979. V roku 2016 sa presťahovala do zrekonštruovanej budovy. V areáli sa nachádza aj budova starej školy, momentálne nevyužívaná. ZŠ navštevujú aj deti z neďalekých obcí (Brieštie, Rudno, Jasenovo, Kaľamenová, Liešno, Abramová, Laclavá).

Areál je umiestnený v južnej časti obce západne od cesty II/519 - v budove sa nachádza 14 učební, v samostatnej budove je situovaná jedáleň s kuchyňou spolu s telocvičňou o rozmeroch 14x38 m, školská dielňa prestavaná z bývalej kotolne a viacúčelové ihrisko (hádzaná, volejbal, basketbal). Základná škola má aj školský klub. ZŠ ročníky 1. - 9. navštevovalo v šk. r. 2021 /2022 95 žiakov (rozdelených do 9

kmeňových tried). Škola má 2 špecializované učebne. V škole pracuje 29 zamestnancov, 20 pedagogických a 9 nepedagogických (z toho 25 žien). Budovy a pozemky sú vo vlastníctve obce. V škole fungujú krúžky, ktoré sa každoročne menia podľa záujmu žiakov a rodičov. Školský klub detí funguje v triedach po skončení vyučovania. V 1 triede funguje ZUŠ – výtvarná a hudobná (pobočka Základná umelecká škola Mošovce).

Pozemok školy je plošne vyhovujúci a umožňuje v budúcnosti doplnenie ďalších športovísk. Budova je plynofikovaná. Stavebnotechnický stav je vyhovujúci - v r.2018-2019 prebehla kompletná rekonštrukcia.

Zdravotníctvo

✓ Zdravotné stredisko s ambulanciami lekárov

V obci sa nachádza zdravotné stredisko, v rámci ktorého je ambulancia praktického lekára pre dospelých, zdravotná starostlivosť 5 dní v týždni. Ďalej sa tu nachádzajú 2 ambulancie súkromných lekárov - gynekologická (ordinuje 1x v týždni), ambulancia pre deti a mládež, ktorá je momentálne nevyužitá. V objekte sa nachádza aj ambulancia zubára so starším vybavením, ktorú sa napriek snahe obecného úradu nedarí obsadiť lekárom.

Objekt bol postavený v r.1990 a aj s pozemkom je vo vlastníctve obce. Budova je plynofikovaná, nachádza sa tu aj pec na pevné palivo. Na budove sú vymenené okná.

Za vyššou zdravotnou starostlivosťou a špecializovaným zdravotníckym vyšetrením dochádzajú obyvatelia do polikliník v Turčianskych Tepliciach a Martine a do Univerzitnej nemocnice v Martine, resp. do súkromných ambulancií v meste Turčianske Teplice a Martin.

Lekáreň je umiestnená v zdravotnom stredisku a je otvorená päť dní v týždni. Zamestnaná je tu 1 zamestnankyňa. Priestory sú vyhovujúce.

Sociálna starostlivosť

Obec v súčasnosti poskytuje obedy dôchodcom (obec čiastočne na obed finančne prispieva) zo školskej jedálne. Obyvatelia obce, ktorí sú starší a prejavia záujem o starostlivosť v sociálnom zariadení, majú v súčasnosti možnosť umiestnenia v sociálnych zariadeniach v meste Turčianske Teplice, ktoré disponujú dostatočnými kapacitami..

Kultúra - Kultúrny dom

Obec nemá vlastný kultúrny dom. V budove bývalej škôlky č. 186 bola v roku 1986 do jednej z tried umiestnená knižnica, v druhej bola zriadená spoločenská miestnosť. V roku 2000 sa opravilo oplatenie a na pozemku bol postavený altánok s miestom na opekanie. V roku 2003 sa spojili miestnosti a vznikol väčší spoločenský priestor pre kultúrne podujatia, zasadania obecného zastupiteľstva, stretnutia organizácií, firemné akcie a jubilejné oslavy, dokonca menšie svadby. Ďalej sa tu nachádza kuchynka a sociálne zariadenie. Spoločenská miestnosť má kapacitu cca 50 miest. Knižnica sa presťahovala do iných priestorov. Stavebno-technický stav objektu je nevyhovujúci. Budova je plynofikovaná.

V r.2021 bola spracovaná architektonická štúdia „Komunitné centrum Slovenské Pravno“, ktorá navrhla rekonštrukciu, nadstavbu a prístavbu objektu a jeho zmenu na komunitné centrum.

Z JV strany objektu sa nachádza trávnatá plocha, ktorú je možné využiť napr. na umiestnenie detského ihriska.

Sokolovňa

Dlhý čas slúžila ako jediný kultúrny stánok v obci, v deväťdesiatych rokoch tam sídlilo kino Žiare. Nachádza sa tam javisko s príslušným zariadením. V roku 2015 prebehla rekonštrukcia sociálnych zariadení a boli zakúpené plynové ohrievače. Momentálne je nevyužívaná.

Knižnica je umiestnená v budove zdravotného strediska, v jednej miestnosti a svoje služby poskytuje jeden deň v týždni v čase od 16.30 – 19.00. Metodicky je riadená Turčianskou knižnicou v Martine. V knižnici je k dispozícii internet a tlačiareň. V súčasnej dobe je o výpožičky záujem zo strany obyvateľov obce, preto obec neuvažuje o jej zrušení.

Kostoly, náboženské služby

Na území obce sa nachádzajú dva kostoly. V náboženskej štruktúre dominuje obyvateľstvo s evanjelickým vyznaním augsburského vyznania.

Rímskokatolícky kostol Všetkých svätých, ktorý pochádza z 12. storočia je evidovaný ako národná kultúrna pamiatka v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR od roku 1963. Od roku 2009 sú pamiatkovo chránené aj opevnenie kostola, baroková vstupná brána v opevnení a renesančná zvonica

pri kostole. Kostol v opevnenom areáli na vyvýšenine tvorí výraznú dominantu obce. Obyvatelia dochádzajú za náboženskými službami do tohto kostola 1x týždenne, v nedeľu. Kapacita cca 100 miest na sedenie, žiadne vykurovanie. Rímskokatolícka fara sa nachádza oproti kostolu pri ceste II/519. Neďaleko sa nachádza aj evanjelický kostol, ktorý patrí Cirkevnému zboru ECAV na Slovensku Slovenské Pravno. Je to jednoloďová neogotická stavba s polygonálnym ukončením presbytéria a vežami tvoriacimi súčasť jej hmoty z roku 1886. Služby Božie sa konajú každú nedeľu a nešporné 1x za mesiac striedavo v šiestich filiálkach. Kapacita je 350 miest, vykurovanie je elektrické podlavičové. Pri kostole je fara.

Infraštruktúra

Doprava

Obec Slovenské Pravno sa nachádza asi 14,0 km severozápadne od okresného mesta Turčianske Teplice. Riešené územie má dobré dopravné napojenie aj na hlavné cestné trasy Slovenska:

- na okresné mesto Martin pomocou cesty II/519 s napojením na cestu I/65 a ďalej na diaľnicu D1 Dubná Skala - Turany ako aj na cestu I/18 Bratislava – Košice - smerom severným a na okresné mesto Prievidza smerom južným,
- na okresné mesto Turčianske Teplice cestami III/2181 a III/2176 s napojením na cestu I/65 - Kremnica - Žarnovica a ďalej na rýchlostnú cestou R1 Banská Bystrica - Trnava smerom južným

V obci sú situované cesty:

- ✓ II/519 Nitrianske Pravno–Slovenské Pravno - Příbovce
- ✓ III/2192 Slovenské Pravno - Brieštie

V katastrálnom území obce :

- ✓ III/2181 Slovenské Pravno - Ivančiná - križovatka s cestou III/2176
- ✓ III/2194 Slovenské Pravno - Moškovec

Cez obec neprechádza železničná trať. Najbližšia železničná zastávka sa nachádza v obci Jazernica a Malý Čepčín, vzdialených cca 7- 8 km od obce.

Cestná automobilová doprava

Existujúci stav

Hlavnú komunikačnú osnovu cestnej dopravy na území obce Slovenské Pravno predstavujú:

- 5) Cesta II/519–Nitrianske Pravno–Příbovce ako hlavná zberná cesta, slúži prevažne obslužnej a zbernej tranzitnej doprave. Obec pretína zo severovýchodu na juh v dĺžke cca 2,7 km. Šírka existujúcej cesty sa pohybuje do cca 8,0 m, t.j. min šírka jazdného pruhu je do 3,5 m, čo je vyhovujúce. V zmysle normy STN je zaradená do funkčnej triedy B2 MZ 12/50 resp. MZ 11,5/50. Jej šírkové usporiadanie je vyhovujúce. *Nachádzajú sa na nej kolízne body.*
- 6) Cesta III/2192 - hlavná zberná cesta prepájajúca obec s obcou Brieštie, slúži prevažne účelovej doprave. K. ú. prechádza v dĺžke - cca 1,25 km. Existujúca cesta je v časti zastavaného územia vedená ako jednosmerná vzhľadom na šírkové parametre - v najužších miestach je to cca 3,5 - 4,0 m, v časti územia ako obojsmerná a šírka je okolo 7,0 m, t.j. min šírka jazdného pruhu je 3,0 m, čo je vyhovujúce. V zmysle normy STN je zaradená do funkčnej triedy B3 MZ 8,5/50 resp. 8,0/50. *Nachádzajú sa na nej kolízne body.*
- 7) Cesta III/2181 – v trase križovatky s II/519 – smer Ivančiná - hlavná zberná cesta prepájajúca obec s obcou Ivančiná a Dvorec nad Turcom. Šírka existujúcej cesty sa pohybuje okolo 7,0 m, t.j. min šírka jazdného pruhu je 3,0 m, čo je vyhovujúce. V zmysle normy STN je zaradená do funkčnej triedy B3 MZ 8,5/50 resp. 8,0/50. Jej šírkové usporiadanie je vyhovujúce.
- 8) Cesta III/2194 – v trase križovatky s III/2181 – smer Moškovec

Základný dopravný zberno-obslužný systém obce tvoria cesty II/519 a III/2192 funkčnej triedy B3, spolu s miestnymi cestami funkčnej triedy C3, ktoré sa pripájajú na hlavný systém. Doplnková sieť miestnych ciest obsluhuje a sprístupňuje celé zastavané územie a jej šírkové usporiadanie je vyhovujúce. Trasy miestnych ciest v okrajových polohách zástavby obce prechádzajú do voľnej krajiny ako poľné cesty, bez povrchovej úpravy.

Cesta II/519 je frekventovaná, je to hlavný dopravný ťah medzi cestami I/64 (Prievidza Žilina) a I/65 (Turčianske Teplice – Martin), ktorý pripája okolité obce na hlavné dopravné ťahy.

Navrhovaný stav

Dopravný systém obsluhy územia v lokalitách navrhovanej novej bytnej zástavby je navrhovaný ako sieť navzájom prepojených a zokruhovaných ciest. Na nezokruhovaných koncoch sú navrhnuté prístupy do voľnej krajiny.

Šírkové usporiadanie v niektorých prípadoch, vzhľadom na spôsob existujúcej starej zástavby, nebude možné upraviť na normové parametre. V miestach, kde to terénne možnosti a stavebné podmienky dovoľujú po dohode s majiteľom pozemku a obcou, navrhujeme upraviť šírkové usporiadanie miestnych ciest.

V území sa navrhuje:

- vybudovať nové účelové cesty:
 - 1) sprístupňujúcu poľnohospodárske areály PV 03, PV 04, PV 05, napájajúcu sa na cestu III. triedy III/2181 označené U1
 - 2) sprístupňujúcu poľnohospodársky areál PV 05, napájajúcu sa na cestu II. triedy II/519 označenú U2
- vybudovať nové obslužné cesty v navrhovaných rozvojových lokalitách:
 - 1) rekreačné územie RU 01 - sprístupniť navrhovanou obojsmernou obslužnou cestou K1 funkčnej triedy C3, kategórie MO 6,5/30, napojenou na cestu II. triedy II/519,
 - 2) územie malých fariem MF 01, MF 02, RU 02 - sprístupniť navrhovanou obojsmernou obslužnou cestou K2 funkčnej triedy C3, kategórie MO 6,5/30 s pokračovaním ako lesná cesta napojenou na cestu II. triedy II/519, na nezokruhovanom konci umiestniť otáčacie kladivo pre vozidlá; v území MF 01 vybudovať chodník pre peších po objekt komunitného centra v lokalite Dobré sady
 - 3) obytné územie BI 02 a plochy OV 03 - sprístupniť navrhovanou obojsmernou obslužnou cestou K3 funkčnej triedy C3, kategórie MOK 8,5/50
 - 4) obytné územie BI 02, BI 04 a BI 06 - sprístupniť navrhovanou obojsmernou obslužnou cestou K4 funkčnej triedy C3, kategórie MOK 8,5/50,
 - 5) obytné územie BI 02 - sprístupniť navrhovanou obojsmernou obslužnou cestou K5 funkčnej triedy C3, kategórie MO 6,0/30
 - 6) obytné územie BI 14 - sprístupniť navrhovanou obojsmernou obslužnou cestou K6 funkčnej triedy C3, kategórie MO 6,0/30,
- rešpektovať existujúce obslužné cesty.
- rešpektovať výhľadové šírkové usporiadanie cesty II. triedy v zmysle STN 73 61 10:
 - ✓ v zastavanom území obce, vymedzenom platným územným plánom obce, v kategórii MZ 12,0 (11,5)/50 vo funkčnej triede B2,
 - ✓ mimo zastavaného územia obce, vymedzenom platným územným plánom obce, v kategórii C 9,5/80,
- rešpektovať výhľadové šírkové usporiadanie ciest III. triedy v zmysle STN 73 61 10:
 - ✓ v zastavanom území obce, vymedzenom platným územným plánom obce, v kategórii MZ 8,5 (8,0)/50 vo funkčnej triede B3,
 - ✓ mimo zastavaného územia obce, vymedzenom platným územným plánom obce, v kategórii C 7,5 /70,
- rešpektovať OP cesty II. tried mimo z. ú. obce, vymedzenom platným územným plánom obce, v zmysle platného zákona č.135/1961 Zb.- cestný zákon v znení neskorších predpisov a vykonávacej vyhlášky č.35/1984 Zb. - 25,0 m od hranice cesty,
- rešpektovať OP ciest III. tried mimo z. ú. obce, vymedzenom platným územným plánom obce, v zmysle platného zákona č.135/1961 Zb.- cestný zákon v znení neskorších predpisov a vykonávacej vyhlášky č.35/1984 Zb. - 20,0 m od hranice cesty,
- rešpektovať navrhované nové dopravné napojenia účelových ciest na cestu II/519,
- rešpektovať navrhovanú cestnú sieť funkčnej triedy C3, kategórie MOK 8,5/50, resp. MOU 6,5/30 s prvkami upokojenia; cesty podľa možností zokruhovať, na nezokruhovaných koncoch ponechať prístupy do voľnej krajiny,
- pri výstavbe nových obytných zón je potrebné miestne cesty zhotoviť v kategórii C3 MOK 8,5/50 (so šírkou dopravného priestoru min. 9,0 m medzi oploteniami, t.j. 2x2,5 m jazdný pruh, 2x2,0 m zelené pásy, resp. 2,0 zelený pás+2,0 chodník),
- dopravné napojenie novonavrhovaných lokalít riešiť v súlade s STN 73 6110,
- rešpektovať platný zákon o pozemných komunikáciách (v súčasnosti zákon č.135/1961 Zb.- cestný zákon v znení neskorších predpisov).

Hromadná autobusová doprava

Obyvatelia obce Slovenské Pravno využívajú linku prímestskej autobusovej dopravy, prevádzkovanú SAD a.s. Žilina. Autobusy do Martina, Prievidze a Turčianskych Teplic premávajú:

- Martin- Slovenské Pravno : 20 spojov, č. spoja 506413, 35 min. cesta

- Slovenské Pravno – Martin : 17 spojov, č. spoja 506413, 35 min. cesta
- Slovenské Pravno – Prievidza: 3 spoje, č. spoja 506413, 40 min. cesta
- Prievidza – Slovenské Pravno : 3 spoje, č. spoja 50641, 45 min. cesta
- Turčianske Teplice – Slovenské Pravno : 16 spojov, č. spoja 509404 509405., 25 min. cesta
- Slovenské Pravno - Turčianske Teplice : 16 spojov, č. spoja 509404, 25 min. cesta

V obci sú situované 3 obojstranné zastávky hromadnej dopravy - pri renesančnej kúrii, v centre obce pri obecnom úrade a pri škole.

Železničná doprava

Cez k. ú. obce Slovenské Pravno neprechádza žiadna železničná trať. Najbližšia železničná stanica sa nachádza v obci Jazernica a Malý Čepčín, na železničnej trati č. 118 Vrútky – Zvolen, ktoré sú vo vzdialenosti cca 7-8 km od obce.

Civilné letectvo

V katastrálnom území obce sa nenachádza žiadne letisko, heliport, ani letecké pozemné zariadenie evidované Dopravným úradom. Najbližšie letiská sa nachádzajú v Žiline (cca 57 km), Poprade (cca 150 km) a Krakove (cca 160 km). Lokálne letisko pre športové lietanie sa nachádza v neďalekom meste Turčianske Teplice.

Statická doprava

Statickou dopravou rozumieme parkovacie plochy, odstavné plochy a garáže. Parkovanie a odstavovanie vozidiel v rámci obytného územia (pri rodinných domoch) prebieha sčasti na vlastných pozemkoch. Autá parkujú obyvatelia aj na uliciach (okrem cesty II/519), čo je nevyhovujúci stav, hlavne vzhľadom na zimnú údržbu a obslužné služby (smetiari, hasiči, ap.). V obci sa nachádzajú odstavné plochy pri obecnom úrade, pri zdravotnom stredisku, pri hasičskej zbrojnici, materskej škole, v blízkosti niektorých stavieb občianskej vybavenosti, predajni potravín a pri katolíckom kostole. Pri bytových domoch sú čiastočne vybudované odstavné plochy a garáže. V území chýbajú parkovacie plochy najmä pri cintoríne, základnej škole, škôlke, futbalovom ihrisku.

Cyklistická doprava

Cez obec prechádza jedna značená regionálna cyklistická trasa (*zdroj: www.oma.sk):

- ✓ Zelená, č.5431 - Turčianske Teplice – Kláštor pod Znievom, celková dl.31 km, v obci 2,1 km

Vzhľadom na pekné blízke prírodné prostredie v neďalekom okolí obce, ktoré je využívané na rekreačnú cyklistiku ako aj regionálne cyklistické trasy, vedúce v blízkosti obce (modrá č.2415 Znievska cyklocesta) navrhujeme::

- *pri návrhu cyklistickej a pešej dopravy vytvárať vzájomne prepojenú sieť, ktorá zabezpečí možnosť plynulého a bezpečného pohybu chodcov a cyklistov*
- *vytvoriť sieť bezpečných cyklistických chodníkov do susedných území*
- *vytvoriť bezpečný cyklochodník, resp. označiť samostatný pruh pre cyklistov v koridore cesty III/2181 a III/2192, napájajúci sa na cyklistické trasy v okolí obce*
- *doplniť oddychové miesta a infraštruktúru pre cyklistov popri cyklotrasách*

Pešia doprava

Jednostranný peší chodník sa nachádza popri celej trase cesty II/519 v intraviláne obce.

V lokalitách mimo hlavnej cesty sa nenachádzajú samostatné pešie trasy ani pešie priestranstvá a v niektorých lokalitách je problém s bezpečným peším pohybom chodcov. V území sa nachádzajú aj logické pešie prepojenia.

Produktovody

Zásobovanie pitnou vodou – súčasný stav

Obec Slovenské Pravno má vybudovaný rozvod pitnej vody, ktorý bol vybudovaný v r.1959, jeho správcom je Turčianska vodárenská spoločnosť, a.s. Zdrojom pitnej vody je zberná studňa v obci so schváleným využiteľným množstvom 5,1 l/s, na ktorej je osadená čerpacia stanica pitnej vody s kapacitou 16,6 l/s. Zo zbernej studne je voda prečerpávaná do vodojemu nad obcou s objemom 150 m³. Maximálna hladina vody vo vodojeme je na úrovni 574,00 m n. m. a minimálna 570,00 m n. m. Z vodojemu s kapacitou 150 m³ je voda gravitačne privádzaná prírodným potrubím DN 150 do rozvodnej siete v obci profilu DN 100.

Dĺžka existujúcej vodovodnej siete v obci Slovenské Pravno je 6,124 km a napojených na ňu je 282 vodovodných prípojok s celkovou dĺžkou 1,170 km. Celkový počet odberných miest v obci je 330. Pitnou vodou je zásobovaných 100% obyvateľov obce.

V r.2021 bola ročná spotreba vody v obci (vyfakturovaná) 89,3 l/os/deň - z toho pre obyvateľov 78,4 l/os/d z vody vyrobenej 140,6 l/os/d.

Napätové sústavy:

VN : 3x50Hz, 22kV – IT

NN : 3+PEN, 50Hz, 230/400V-TN-C

Primárne vedenie VN 22kV

Existujúce NN vedenie je riešené prevažne ako verejná vzdušná sieť na betónových stĺpoch. Prípojky NN z tohto rozvodu sú riešené individuálne ako vzdušné, alebo káblové zemné. Vzhľadom na vzrastajúci dopyt po elektrickej energii môžeme konštatovať, že dnešné rozvody nie sú postačujúce a bude potrebné ich posilniť a rozšíriť.

VVN rozvody

Cez k. ú. Slovenské Pravno nie sú trasované žiadne VVN linky nadradenej prenosovej sústavy v správe Slovenskej elektrizačnej prenosovej sústavy a.s. Bratislava.

Trafo stanice v k. ú.

V k. ú. obce sa nachádza 8 transformačných staníc.

Plynovod

Obec Slovenské Pravno je v súčasnosti plynofikovaná. Plynom je obec zásobovaná z RS 1200 nachádzajúcej sa priamo v k. ú. obce. V k. ú. obce sa v súčasnosti nachádza distribučná sieť prevádzkovaná SPP-D, a.s.:

- RS 1200 v k. ú. Slovenské Pravno
- VTL plynovod DN 300 PN 2,5 MPa
- VTL prípojka pre RS Slovenské Pravno: DN 100 PN 2,5 MPa
- STL plynovody z materiálu PE s maximálnym prevádzkovým tlakom do 100 kPa
- SKAO Trhanová - stanica katódovej ochrany + prepojovací kábel na anódu + anódové uzemnenie, tzn. koľajnica - hrebeňová, hrubostenná rúra
- elektrická prípojka pre regulačnú stanicu plynu (RS) Slovenské Pravno

Zásobovanie tepelnou energiou – súčasný stav

Zásobovanie obce Slovenské Pravno je zabezpečované decentralizovaným spôsobom prevažne zemným plynom a tuhým palivom, v menšej miere elektrickou energiou. Teplo sa pripravuje lokálne v domových kotolniach spaľovaním plynu, uhlia a dreva, elektrickými kotlami alebo elektrickými priamovýhrevnými telesami. V území sa nenachádza väčší zdroj tepla, ktorý by prevzal funkciu centrálného tepelného zdroja.

Objekty občianskej vybavenosti sú vykurované:

- plynom: materská škola, základná škola, dom kultúry, zdravotné stredisko, Sokolovňa, evanjelický a. v. kostol, obecný úrad, hasičská zbrojnica, potraviný, mäsiarstvo, predajňa rozličného tovaru
- elektrické vykurovanie: pošta, dom smútku, darčeková predajňa, ČSPH
- pevné palivo: kaderníctva, COOP Jednota

Telekomunikácie

Obec je napojená na digitálnu telefónnu ústredňu, ktorá patrí do UTO Martin. Ústredňa sa nachádza priamo v obci Slovenské Pravno.

Územie je dobre pokryté signálom všetkých mobilných operátorov Orange, O2 a Telekom. V k. ú. sa nachádza vysielač, v lokalite pri futbalovom ihrisku.

Obec nemá vybudovaný televízny káblový rozvod.

Odpady a nakladanie s odpadmi

V roku 2021 sa v obci vyprodukovalo spolu 341,401 t komunálneho odpadu, t.j. v priemere 383,2 kg odpadu na obyvateľa. Na území obce je zavedený separovaný zber odpadu - sklo a šatstvo (2 stojiská). Zber, odvoz a uloženie odpadu z obce Slovenské Pravno zabezpečuje zmluvný dodávateľ Technické služby Turčianske Teplice.

Zneškodňovanie odpadov zo žump si zabezpečuje obec vo vlastnej réžii s vývozom do ČOV Diviaky. Obec nemá vybudované zberné zariadenie na separovaný odpad (zhromažďovanie, predbežné triedenie, dočasné uloženie odpadu na účely prepravy do zariadenia na spracovanie odpadov) - zberný dvor, má vybudované zberné miesto v lokalite Horná Kolónia.

Malá obecná kompostáreň do 100 t sa nachádza v lokalite pri strelnici.

V katastrálnom území eviduje Štátny geologický ústav Dionýza Štúra 2 skládky odpadov, z toho 1 odvezenú (upravenú) a 1 nelegálnu skládku (opustená skládka bez prekrytia).

10. Kultúrne a historické pamiatky a pozoruhodnosti, archeologické náleziská.

Na území obce sa nenachádza vyhlásená pamiatková zóna ani rezervácia.

V rámci územia obce Slovenské Pravno sa nachádzajú národné kultúrne pamiatky evidované v Ústrednom zozname pamiatkového fondu Slovenskej republiky (ďalej len „ÚZPF SR“):

- a. Kostol s areálom, č. súpisné 324, parcely č. KNC 37 a 38, k. ú. Slovenské Pravno, č. ÚZPF SR 623/1-4
- b. Kaštieľ a park, č. súpisné 17 a 341, parcely č. KNC 596, 597, 598, 599 a 600, k. ú. Slovenské Pravno, č. ÚZPF SR 624/1
- c. Kaštieľ, č. súpisné 262, parcela č. KNC 349, k. ú. Slovenské Pravno, č. ÚZPF SR 10623/1
- d. Archeologická lokalita Hrádok, parcela č. KNC 917/1, 917/2, 918/1, 918/6, k. ú. Slovenské Pravno, č. ÚZPF SR 2204/1

Archeologické náleziská

V katastri obce Slovenské Pravno sa nachádza niekoľko evidovaných a potenciálnych archeologických nálezísk, ktoré možno rozdeliť do troch skupín:

Pamiatka zapísaná v Ústrednom zozname pamiatkového fondu (ďalej len „ÚZPF“) ako nehnuteľná národná kultúrna pamiatka:

SLOVENSKE PRAVNO, poloha centrum obce, pozemok reg. KN-C parcely č. 37 a 38"-2. pol. 13. storočia kostol s areálom, číslo ÚZPF 623/1-4, zaužívaný názov: farský Kostol Všetkých svätých, obr. 1, 2, 3, 7, 20 (modrý polygón).

SLOVENSKE PRAVNO - poloha „juhovýchodná časť obce, pozemok reg. KN-C parcely 597, 598, 599, 600 a ďalšie okolité parcely"-1. tretina 17. storočia, Kaštieľ Kolomana Justha, číslo ÚZPF 624/1-2, zaužívaný názov: kaštieľ Prónayovcov, obr. 1, 2, 3, 9, 20 (modrý polygón vyznačuje aj zaniknutý hospodársky areál).

SLOVENSKE PRAVNO - poloha „severovýchodná časť intravilánu obce, pozemky reg. KN-C parcely 347/1, 348/1 a 349"-koniec 16. storočia, Kúria Ľudovíta (11.) Veliča, číslo ÚZPF 10623/1, zaužívaný názov: országovský kaštieľ, obr. 2, 3, 6, 20 (modrý polygón vyznačuje aj zaniknutý hospodársky areál).

SLOVENSKE PRAVNO - poloha „Šiance, pozemky reg. KN-C parcely č. 917/1, 917/2, 918/1, 918/6" - latén (?), stredovek, hrádok, číslo ÚZPF 2204/1, zaužívaný názov: Šiance. Nálezisko je evidované aj v Centrálnej evidencii archeologických nálezísk Slovenskej republiky (ďalej len „CEANS"), obr. 5, 20 (modrý polygón).

Archeologické náleziská zapísané podľa §41 ods.1 zákona č.49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov a úprav (ďalej len „pamiatkový zákon") v CEANS:

SLOVENSKE PRAVNO, poloha „Sokolí skála, pozemky reg. KN-C parcela č. 1000/32 a reg. KN-E parcela č. 522/1" - stredná a neskorá mladšia doba železná, hrádok, obr. 17, 20 (modrý bod).

SLOVENSKE PRAVNO, poloha „Sokolná jaskyňa, pravdepodobne pozemok reg. KN-E parcela č. 522/1" - staršia a mladšia doba železná, doba rímska, sťahovanie národov, stredovek, jaskyňa, obr. 17, 20 (modrý bod).

SLOVENSKE PRAVNO, poloha „Lamošova Prašnic a jej širšie okolie na severe obce"- eneolit - lengyelská kultúra, púchovská kultúra, sídlisko, obr. 5, 20 (modrý polygón).

SLOVENSKE PRAVNO, poloha "Bohušová, pozemky reg. KN - C parcely 988/1, 989/8" - doba rímska - púchovská kultúra, hradisko, obr. 15, 20 (modrý bod).

SLOVENSKE PRAVNO, poloha „Pod Hradiskom" - doba rímska, druh náleziska:?, obr. 7, 9, 20 (modrý bod - podľa archeologickej lokalizácie pre neznáme miesto nálezu bod umiestnený orientačne do centra obce).

SLOVENSKE PRAVNO, poloha „Prónayovské, pod krížom, časť pozemkov reg. KN - C parcely 935 a 953/1" - stredovek, stredovek, obr. 18, 20 (modrý polygón).

Z dostupnej odbornej literatúry a na základe historických prameňov a terénnych názvov môžeme vyčleniť nasledujúce archeologické, resp. potenciálne archeologické náleziská:

SLOVENSKE PRAVNO, poloha „Starý háj, pozemky reg. KN-C parcely č.923/3 a 923/9"-pravek(?), stredovek(?), podľa názvu možné pohanské pohrebisko.

SLOVENSKE PRAVNO, poloha „Sokálny jarok, pozemky reg. KN-C parcely č. 918/7 a 921" -stredovek (?) sídlisko.

SLOVENSKE PRAVNO, poloha „východné úpätie Šiancov, pozemok reg. KN-C parcely č.920" -doba rímska, stredovek (?).

SLOVENSKE PRAVNO, poloha „na juh od cesty č.2181, pozemky reg. KN -E časť parciel č. 570/24, 570/75, 570/106" - datovanie: ?, mohyla.

SLOVENSKE PRAVNO, poloha „Ivanka, pozemok reg. KN-C parcela č.983" -19. storočie, zaniknutá usadlosť.

SLOVENSKE PRAVNO, poloha „Prašnica, pozemok reg. KN-C parcela č.989/6 -datovanie: ?, hradisko.

SLOVENSKE PRAVNO - poloha „Berimovský mlyn, pozemok reg. KN-C parcela č.985"-novovek, najneskôr 18. storočie, zaniknutý vodný mlyn.

SLOVENSKE PRAVNO - poloha „južná strana cesty č.2192, orientačne pozemok reg. KN -E parcela č. 477/1" - novovek, najneskôr 18.storočie, zaniknutý vodný mlyn.

SLOVENSKE PRAVNO - poloha „Stráža, pozemky reg. KN-C parcely č.984/2 a 984/3" -stredovek, strážne miesto, možno malý hrádok.

SLOVENSKE PRAVNO - poloha „Na Lúčky, pozemky reg. KN-E parcela č.415/5 a reg. KN -C parcela č.978/3" - novovek, najneskôr 18. storočie.

SLOVENSKE PRAVNO - poloha „Kochanovo, pozemky reg. KN-C parcely č.9971/1 a 971/2" -pravek, druh náleziska: ?.

SLOVENSKE PRAVNO -poloha „južný okraj návršia Diel nad sútokom potoka Briešťanka a riečky Jasenica, orientačne pozemok reg. KN-C parcela č.963/1" -koniec doby rímskej, obdobie sťahovania národov, sídlisko.

SLOVENSKE PRAVNO - poloha „Pod Dielom, orientačne pozemok reg. KN -E parcela č.279/1 a zaniknutý vodný tok na pozemku reg. KN-E parcela č. 696/18" -1. polovica 19. storočia, zaniknutý vodný mlyn.

SLOVENSKE PRAVNO - poloha „Kňazov mlyn, orientačne pozemky reg. KN-C parcela č.1040 a reg. KN-E parcela č.364/2" - novovek, najneskôr 18. storočie, zaniknutý vodný mlyn.

SLOVENSKE PRAVNO - poloha „Rečníkov, pozemok reg. KN-C 562/1, možno s presahom na parcelu č. 561/1" - 19. storočie, zaniknutá hospodárska budova.

SLOVENSKE PRAVNO - poloha „Hliny, orientačne pozemok reg. KN-C parcela č.716/4" -novovek, zaniknutá tehliarska pec.

SLOVENSKE PRAVNO - poloha „juhovýchodný okraj obce, orientačne najmä pozemky reg. KN-C parcely č. 539/1, 594, 595, 579, 550" -najneskôr začiatok 19. storočia, čiastočne zaniknutý hospodársky areál.

SLOVENSKE PRAVNO - poloha „východná strana ulice spájajúcej cesty č. 2192 a 519, orientačne pozemok reg. KN-C parcela č. 867/1" -novovek, najneskôr 18. storočie.

SLOVENSKE PRAVNO - poloha „evanjelický kostol, pozemky reg. KN-E parcela č. 243/1 a reg. KN-C parcela č.489" - 1886, kostol.

SLOVENSKE PRAVNO -poloha „medzi areálom družstva a futbalovým ihriskom, orientačne pozemky reg. KN-C parcely č. 500/29, 500/30, možno aj 501/1"- novovek, najneskôr 18.storočie.

Ako plochy s predpokladaným značným výskytom archeologických nálezov a nálezísk treba ponímať aj historickú časť chotára obce Slovenské Pravno, ktorá je rekonštruovaná na základe I. (1782 -1784), II. (1845) a III. vojenského mapovania (1882) a historickej ortofotomapy obr. 1- 3.

V historickom jadre obce (fialový polygón) je predpoklad archeologických nálezov aj v interiéroch jestvujúcich domov. Vzhľadom na to je potrebné požiadať o vyjadrenie aj v prípade asanácií a rekonštrukcií jestvujúcich domov pokiaľ sa predpokladá zásah do terénu (znižovanie podláh, budovanie suterénov, nové inžinierske siete, drenáže ...) aj v prípade, že ide o práce, ktoré je možné realizovať ako drobné stavebné úpravy.

Niektoré z uvedených archeologických nálezísk a potenciálnych nálezísk sú známe len z historických prameňov a nie sú dodnes presne verifikované v teréne. (Pozn. Vychádzame preto len z opisu polohy, čo v praxi znamená, že vyznačenie polôh na mape je v niektorých prípadoch orientačné. Rovnako je v niektorých prípadoch orientačné uvedenie parciel).

Väčšina uvedených archeologických nálezísk nie je evidovaných ako národné kultúrne pamiatky. Avšak v budúcnosti, pod vplyvom nových poznatkov, môže dôjsť k vyhláseniu niektorého archeologického náleziska za národnú kultúrnu pamiatku. Národné kultúrne pamiatky podliehajú

osobitnej ochrane podľa pamiatkového zákona a preto nie je možné ich územie využívať na akékoľvek stavebné zámery.

Na základe vyššie uvedeného možno konštatovať, že obec Slovenské Pravno má bohatý archeologický potenciál a vzhľadom k tomu, že v jej katastri sa doteraz nerealizoval systematický archeologický prieskum je veľký predpoklad, že sa tu nachádzajú doteraz neevidované a nám neznáme archeologické náleziská, ktoré môžu byť narušené akoukoľvek stavebnou činnosťou.

11. Paleontologické náleziská a významné geologické lokality (napr. skalné výtvory, krasové územia a ďalšie).

V riešenom území, ktoré tvorí katastrálne územie obce nie sú evidované žiadne významné geologické lokality a paleontologické náleziská.

12. Iné zdroje znečistenia (hlukové pomery, vibrácie, žiarenie).

Hlukové pomery

Údaje o hlukových pomeroch sú uvedené v kapitole B.II. 4.

Vibrácie

V súčasnosti nie sú známe v riešenom území zdroje znečistenia vibráciami okrem popísaných v B.II bod 4.

13. Zhodnotenie súčasných environmentálnych problémov.

Cieľom zhodnotenia environmentálnych problémov je vyjadriť najakútnejšie ohrozenie krajiny Slovenské Pravno a jej jednotlivých krajinotvorných zložiek a prvkov vrátane človeka spôsobené stresovými javmi, či už prírodnými, sekundárnymi, alebo javmi vyplývajúcimi z funkčného využitia prvkov súčasnej krajinnej štruktúry.

Environmentálne problémy vznikajú v dôsledku priestorového stretu ekologicky hodnotných prvkov krajinnej štruktúry, ktoré z hľadiska krajinno-ekologického považujeme za ohrozené javy a stresových faktorov, ktoré v ekologickom hodnotení vystupujú ako javy ohrozujúce.

Významné environmentálne problémy riešeného územia sú:

- Znečistenie ovzdušia tuhými znečisťujúcimi látkami,
- ovplyvnenie kvality podzemných vôd antropogénnou činnosťou,
- hluk z dopravy na pozemných komunikáciách,
- výskyt stredného radónového rizika,
- prítomnosť území so zosuvmi,
- náchylnosť pôd na zhutnenie,
- šírenie invázných druhov rastlín,
- prítomnosť nepovolených skládok odpadov,
- vytváranie neizolovaných poľných hnojísk a následná kontaminácia pôdy a vody,
- intenzívne veľkoblokové obrábanie ornej pôdy,
- nízke zastúpenie krajinnej zelene v poľnohospodárskej krajine,
- odlesnenie a fragmentácia krajiny
- regulovanie vodných tokov, likvidácia brehových porastov,
- prítomnosť migračných bariér na tokoch,
- ohrozenie vzácných mokradí odvodnením, zmenou chemizmu vody, zmenou vodného režimu alebo znečistením,
- negatívny vplyv poľnohospodárskej činnosti na mokradné lokality (hnojenie a obhospodarovanie v tesnej blízkosti vodných tokov a mokradných lokalít, kontaminácia použitými chemikáliami, jazdenie poľnohospodárskych strojov po ploche mokradí, rozorávanie),
- ohrozenie trvalých trávnych porastov (TTP) vrátane vzácnych biotopov sukcesnými procesmi,
- pozmenené lesné porasty s nepôvodnou druhovou skladbou alebo neprirodzenou štruktúrou,
- plošná obnovná aj náhodná ťažba lesných porastov v svahovitom teréne.

V katastri obce sú evidované skládky odpadov, ktoré sú potenciálnym zdrojom znečistenia podložia alebo podzemných vôd. Riešené územie sa nachádza v území nízkeho až stredného radónového rizika.

Veľké zdroje znečistenia sa v území nenachádzajú. Znečistenie z lokálnych kúrenísk je hlavne v zimnom období, pretože sa ako palivová základňa používa prevažne drevo a uhlie. Lokálne je kvalita ovzdušia ovplyvňovaná existujúcimi malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa priamo v zastavanom území obce a v jeho širšom okolí. Na znečisťovaní ovzdušia sa tiež podieľa diaľkový prenos škodlivín z okolitých priemyselných aglomerácií.

Z mobilných zdrojov je znečisťovateľom aj cestná doprava, intenzita dopravy v obce. V predmetnom území sú evidované plochy stabilizovaných a potenciálnych svahových deformácií, ktoré predstavujú stresový faktor na ktorý treba prihliadať pri návrhu územnoplánovacej dokumentácie a realizácie stavieb.

Biotický faktor ohrozujúci urbánnu vegetáciu predstavujú invázne druhy rastlín, ktoré oslabujú, niekedy až ničia okolitú vegetáciu. V riešenom území sa z rastlinných druhov uvedených v zmienenej vyhláske vyskytujú pohánkovce (*Fallopia japonica*, *Fallopia x bohemica*) a zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*).

Invázne taxóny pohánkovca (*Fallopia japonica*, *Fallopia x bohemica*) vytvárajú rozsiahle porasty, pod ktorými nedokážu existovať žiadne iné druhy rastlín, dokážu prerásť aj asfalt a betón. Podľa údajov z databázy ŠOP SR (<http://maps.sopsr.sk/mapy/invazky/map.html>) je evidovaný výskyt pohánkovca japonského (*Fallopia japonica*) v okolí potoka Briešťanka v centre obce. V riešenom území sme výskyt pohánkovcov pri terénnom výskume zaznamenali aj neďaleko čiernej skládky v jednej z bočných dolín, ako aj neďaleko cintorína.

Zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*) je nielen mimoriadne invázny druh, ale patrí aj medzi alergénne druhy. Zaznamenali sme ju na 2 miestach katastrálneho územia. Rástla na mokradnej lokalite neďaleko potoka Lúčky, ako aj v doline smerom na Brieštie.

V riešenom území že v území je zastúpenie prírodných prvkov a prvkov krajinej štruktúry s vysokou ekologickou významnosťou. Aby bola ekologická stabilita krajiny zachovaná je nutné realizovať vhodné manažmentové opatrenia popísané v záväznej časti strategického dokumentu. Čo sa týka chránených území ako aj prvkov územného systému ekologickej stability, tie musia byť rešpektované a zároveň musí byť zamedzený ich prekryv so stresovými faktormi ako napr. so zastavaným územím obce alebo s dopravnými komunikáciami.

III. Hodnotenie predpokladaných vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie vrátane zdravia a odhad ich významnosti (predpokladané vplyvy priame, nepriame, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, dočasné, dlhodobé a trvalé) podľa stupňa územnoplánovacej dokumentácie

1. Vplyvy na obyvateľstvo, počet obyvateľov dotknutých vplyvmi navrhovanej činnosti v dotknutých obciach, zdravotné riziká, sociálne a ekonomické dôsledky a súvislosti, narušenie pohody a kvality života, prijateľnosť činnosti pre dotknuté obce (napr. podľa názorových stanovísk a pripomienok dotknutých obcí, sociologického prieskumu medzi obyvateľmi dotknutých obcí), iné vplyvy.

Navrhovaný rozvoj obce bude mať prevažne priaznivý vplyv na obyvateľov obce, prognózovaných podľa reálneho vývoja obyvateľstva, a to z dôvodu vytvorenia podmienok pre lepšiu organizáciu života, kvalitnejšie podmienky bývania, rozsah a kvalitu vybavenosti, podmienky pre rekreáciu a pracovné príležitosti.

Navrhované riešenia a ich dôsledky nebudú mať z environmentálneho hľadiska negatívny vplyv na obyvateľstvo. Pri tvorbe koncepcie boli vyhodnotené a zohľadnené najpravdepodobnejšie vplyvy, ktoré by mohli ovplyvniť kvalitu životného prostredia. Návrh ÚPN O rešpektuje kostru územného systému ekologickej stability, vrátane navrhovaných nových prvkov miestneho územného systému a premieta ju do záväznej časti.

Navrhované riešenie územného plánu počíta s dostatočnými kapacitami rozvojových plôch, čo obci umožní flexibilne reagovať na rôznu dynamiku demografického vývoja a migrácie.

V prípade naplnenia predpokladov prírastku obyvateľov, dôjde k postupnému zlepšeniu sociálnej a demografickej štruktúry obyvateľstva – zvýšeniu podielu obyvateľov v mladšom produktívnom veku. Zvýšenie počtu obyvateľov tiež rozšíri trhový potenciál pre etablovanie nových prevádzok služieb a obchodu. Tieto skutočnosti budú mať pozitívny dopad na celkovú vitalitu obce a prispejú k diverzifikácii jeho hospodárskej základne. Predpokladajú sa pozitívne sociálne dopady návrhov revitalizácie

verejných priestranstiev, rozšírenia možností pre šport a rekreáciu. Kultivované prostredie by malo motivovať obyvateľov k zodpovednejšiemu prístupu k verejnému priestoru. Nepriamo bude mať rozvoj obce priaznivý vývoj aj pre okolité susediace obce v regióne.

Za vplyvy na obyvateľov a narušenie pohody a kvality života možno považovať vystavenie obyvateľov obce novým negatívnym antropogénnym zdrojom znečistenia životného prostredia so stresovými javmi a zdrojmi v obci. Medzi negatívne vplyvy patria kolízne funkčné plochy pre bývanie a existujúcu výrobu, a výrobné služby obce, príkladom sú navrhované obytné plochy BI 13, BI 14, ktoré sú v dotyku s existujúcimi plochami VS 01 a VS 02. Je žiadúce aby navrhovaných plochách bývania pri realizácii stavieb – obytných budov boli situované čo najďalej od výrobných plôch aby nebol narušený komfort bývania, doplniť hygienickú zeleň, ktorý by oddelovala kolízne plochy. V plochách pre výrobu potrebné uvažovať nad činnosťami, ktoré nebudú mať negatívne vplyvy na obyvateľov obce a zmenu výrobných činností mať pod kontrolou už od procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie a vyžadovať dodržiavanie záväzných regulatívov územného plánu, platnej legislatívy (napr. zákona č. 355/2007 o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov), aby boli opatrenia na zníženie dôsledkov zmeny výrobných činností navrhnuté už v podmienkach územného rozhodnutia a stavebného povolenia a kontrolované počas celej prevádzky.

Navrhované riešenie predpokladá stavebné aktivity v obci, ktoré však budú rozložené počas celého návrhového obdobia územného plánu obce. Prechodne môže počas výstavby nových obytných objektov, ako aj líniových stavieb technickej infraštruktúry, dôjsť ku krátkodobému zhoršeniu životných podmienok obyvateľstva dotknutej obce – zvýšeniu hlučnosti, prašnosti, nárastu produkcie stavebných odpadov pri rekonštrukciách objektov. Ide o prechodné vplyvy, ktoré z dlhodobého hľadiska nedosahujú významný vplyv.

Dodržiavaním záväzných regulatívov posudzovaného strategického dokumentu a dodržiavaním platnej legislatívy sa očakáva, že zdravotné riziká na obyvateľov budú menšie. Vytváraním kvalitnejšieho životného prostredia počas uplatňovania strategického dokumentu sa zdravotné riziká budú znižovať a časom aj eliminovať z pohľadu priamych rizík z pracovných činností.

Z hľadiska vplyvu na obyvateľstvo je predpokladaný nepriamy negatívny vplyv súvisiaci so zintenzívňovaním stavebných aktivít v území. Nepriamym pozitívnym vplyvom bude zlepšenie ekonomických a sociálnych podmienok pre dotknuté obyvateľstvo. Pri dodržaní navrhovaných opatrení a záväzných regulatívov sa významné negatívne vplyvy na obyvateľstvo nepredpokladajú.

2. Vplyvy na horninové prostredie, nerastné suroviny, geodynamické javy a geomorfologické pomery.

Geodynamické javy sa definujú ako geologické procesy i výsledné zmeny štruktúry a reliéfu horninového prostredia, ktoré týmito procesmi vznikajú. Tie, ktoré ohrozujú krajinné prostredie a využívanie územia, sa označujú ako geohazardy (Hrašna 2005). V riešenom k. ú. sa nachádzajú plochy vyžadujúce si zvýšenú pozornosť z hľadiska rizík pri efektívnom využití územia. Samotný strategický dokument Návrh ÚPN O nemá priamy vplyv na geodynamické javy. Môže však vytvárať podmienky pre niektoré svahové pohyby a erózo-akumulačné javy v prípadoch, že nebudú vykonané adekvátne opatrenia.

Zo skupiny svahových pohybov sa riešeného k. ú. týka stabilizovaných a potenciálny zosuv. Môže byť potenciálnym zdrojom geohazardu v podobe zmeny reliéfu, poškodenia stavieb či znehodnotenia pôd. Okrajovo sa týka plochy s existujúcim obytným územím BI 09 a navrhovanej plochy BI 10, v ktorých je namapovaný stabilizovaný zosuv. Ďalej navrhovanej plochy RU 02 a MF 02, v ktorých je namapovaný potenciálny zosuv.

Strategický dokument nemá vplyv na horninové prostredie a nerastné suroviny, môže mať však potenciálny dosah na reliéf, a to pri nedodržaní zásad efektívneho využívania prostredia zhrnutých v záväzných regulatívoch.

Z erózo-akumulačných javov sa v riešenom území prejavuje vodná erózia. Jej potenciálnymi geohazardami sú: splachovanie pôd, vznik výmoľov, poškodenie a zanášanie komunikácií a iných objektov. Sprievodnými ohrozeniami sú: aktivizácia zosuvov, kontaminácia pôd a povrchových vôd (l. c.).

3. Vplyvy na klimatické pomery.

Rozsahom riešenia rozvoja územia t.j. rozvojom funkčných plôch obce nedôjde k vplyvom na klimatické pomery, ktoré by boli zaznamenateľné na úrovni celého k. ú.. Lokálne môže byť klíma ovplyvnená nárastom počtu a rozlohy zastavaných a spevnených plôch v súčasnosti (2023) nezastavaných plochách. Zvýšením počtu dní s výskytom tropických dní a vln horúčav dochádza k zosilneniu tepelného

ostrova sídla, prehrievaniu spevnených povrchov, zhoršeniu tepelnoizolačných vlastností budov a zníženiu kvality života obyvateľov (MŽP SR 2018). V prípade, že by nedošlo k uplatneniu účinných opatrení na zníženie extrémnych prejavov klimatickej zmeny (výsadba tieniacej zelene, zelené strechy, plochy s priepustným povrchom atď.) nárast vln horúčav v kombinácii nedostatkom atmosférických zrážok môžu niektoré navrhované či existujúce funkčné plochy určené na bývanie vystavené negatívnej zmene lokálnej klímy.

Adaptácia na zmenu klímy si vyžaduje zvýšenie schopnosti obce prispôbiť sa extrémnym podmienkam. Dôležitú úlohu zohrávajú vodné a zelené plochy, v riešenom k. ú. s dôrazom na zachovanie brehových porastov, výsadbu nových ekostabilizačných prvkov, ktoré zvyšujú zastúpenie podielu NDV v poľnohospodárskej krajine tak ako charakterizujú spracovatelia navrhovaného strategického dokumentu.

Nakoľko riešená obec je z časti tvorená poľnohospodársky využívanou pôdou, adaptácia na zmenu klímy sa týka aj uvedenej oblasti. Predložený strategický dokument rozsahom navrhnutých opatrení na poľnohospodárskej pôde vytvára podmienky na udržiavanie pôdnej vlhkosti a živín v pôde, zachovanie, resp. zvyšovanie ekologickej stability krajiny, udržiavanie trvalých trávnych porastov, diverzifikáciu plodín pestovaných na ornej pôde a pestovateľských systémov. Tieto opatrenia zvyšujú odolnosť poľnohospodárskych systémov voči dôsledkom zmeny klímy a zároveň znižujú eróziu a problémy s eutrofizáciou, čo je jasne definované v aktualizovanej Stratégii adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy (MŽP SR, 2018).

4. Vplyvy na ovzdušie (napr. množstvo a koncentrácia emisií a imisií).

Strategický dokument môže mať vplyv na záujmy ochrany ovzdušia v závislosti od charakteru navrhovaných činností pri nových rozvojových lokalitách. Umiestnenie a charakteristika konkrétnych nových výrobných prevádzok však v súčasnosti nie sú známe, čo znemožňuje posúdenie ich vplyvu na ovzdušie. V záujmoch dotknutej obce je udržať stav znečistenia ovzdušia v obci neprekračujúci súčasnú mieru, a to podporou činností a prevádzok bez významného vplyvu na kvalitu ovzdušia v obci. V prípade vzniku požiadaviek na nové výrobné areály s potenciálnou produkciou emisií a prašnosti, zaviazat' investora na ich monitoring a elimináciu už v podmienkach územného rozhodnutia a stavebného povolenia.

Súčasný poznávanie stavu ovzdušia v obci závisí na ročnom období. Koncentrácie PM₁₀ rastú v chladnejšom období roka, predovšetkým na sezónnom využití tepelných zdrojov a ďalej z dôvodu zhoršených rozptylových podmienok, ktoré sú časté v zimných mesiacoch.

Čo sa týka potenciálneho znečistenia ovzdušia vzniknutého zabezpečovaním tepla v navrhovaných nových obytných lokalitách, nepredpokladá sa ich pôsobenie ako veľkých či stredných zdrojov znečisťovania.

V prípade umiestnenia zdrojov znečisťovania ovzdušia v blízkosti obytnej zóny bude možné posúdiť rozptylové podmienky v riešenom území a navrhnúť opatrenia na zabezpečenie dostatočného rozptylu emisií znečisťujúcich látok až pri konkrétnom investičnom zámere.

Zvýšený obsah prachových častíc v ovzduší bude negatívne vplývať na funkčné plochy v blízkom okolí výstavby navrhovaných lokalít, pričom ich konečný počet nie je možný určiť presne z dôvodu absencie štúdie rozptylových podmienok.

5. Vplyvy na vodné pomery (napr. kvalitu, režimy, odtokové pomery, zásoby).

Kvalita vodných tokov je ohrozovaná rôznorodými faktormi, predovšetkým je to vypúšťanie odpadových vôd či už z priemyslu, poľnohospodárstva alebo urbanizácie.

Navrhované riešenie strategického dokumentu nevyvoláva významné zásahy do povrchových tokov. Zachováva pôvodný charakter vodných tokov, podporuje ich význam v krajinnoekologickej stabilite obce. Realizácia stavieb a činností podľa hodnotenej územnoplánovacej dokumentácie neovplyvní hydrologické a hydrogeologické pomery v území. Zriaďovanie nových vodných zdrojov / studní sa v území vo veľkom zastúpení nepredpokladá. Nenavrhujú sa nové plochy výroby ani iné zariadenia manipulujúce so znečisťujúcimi látkami (čím budú dodržané ustanovenia §3 ods. 4 a § 39 vodného zákona).

Realizácia predloženého strategického dokumentu bude mať pozitívny vplyv na odtokové pomery vo voľnej krajine vytvorením podmienok pre účinnú protieróznú ochranu poľnohospodárskej krajiny v podobe zasakovacích pásov ekostabilizačné prvky EP1 a EP2.

V záujme zabezpečenia ochrany územia obce Slovenské Pravno pred povodňami musia byť rozvojové aktivity v súlade so zákonom č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v aktuálnom znení.

Projektovú dokumentáciu navrhovanej ochrany je potrebné prerokovať a odsúhlasiť so správcom vodného toku.

Obec Slovenské Pravno nemá v súčasnosti vybudovanú splaškovú kanalizačnú sieť. Obec má spracovanú projektovú dokumentáciu pre územné rozhodnutie na výstavbu kanalizačnej siete a vydané územné rozhodnutie. Návrh na odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd predpokladá vybudovanie splaškovej kanalizácie s čistením na ČOV Turčianske Teplice. Realizácia verejnej kanalizácie zlepši stav podzemných a povrchových vôd.

Navrhovanom zmiešanom území - malé farmy+rekreácia – budú vzhľadom na územno-technické limity odpadové vody z jednotlivých objektov odvedené do samostatných čistiarní odpadových vôd s následnou akumuláciou vyčistených vôd v zberných nádržiach a aplikáciou týchto vôd na závlahu permakultúrneho hospodárstva. Ďalšie navrhované opatrenia v záväznej časti významnou mierou prispievajú k ochrane a zvýšeniu kvality podzemných a povrchových vôd, čo je osobitne dôležité v ochrannom pásme prírodných minerálnych zdrojov v Budiši. Ide predovšetkým o návrh splaškovej kanalizácie pre napojenie rozvojových plôch a existujúceho zastavaného územia. Opatrenie bude mať pozitívny vplyv na vodné pomery.

Početnými prejazdmi staveniskovej dopravy, a s tým spojeným potenciálnym únikom ropných látok počas výstavby navrhovaných obytných lokalít, môže dôjsť k negatívnemu vplyvu na kvalitu vody v miestnych tokoch.

Negatívne vplyvy návrhu ÚPN O Slovenské Pravno na vodné pomery možno hodnotiť ako málo významné, ktoré je možné zmierniť alebo odstrániť realizáciou účinných opatrení a rešpektovaním navrhovaných zásad a regulatívov. Realizácia rozvojových zámerov návrhu neovplyvní výrazne hydrologické a hydrogeologické pomery dotknutého územia.

6. Vplyvy na pôdu (napr. spôsob využívania, kontaminácia, pôdna erózia).

Spôsob využívania

Za nepriamy vplyv na pôdu možno považovať iný spôsob využívania, čo v riešenom k. ú. predstavuje navrhovaný záber poľnohospodárskej pôdy (PP) na nepoľnohospodárske účely (bližšie popísané v kapitole B.I.1.). V návrhu strategického dokumentu (ÚPN O Slovenské Pravno) obce sa vymedzujú nové rozvojové plochy pre výstavbu obytných, rekreačných a iných objektov a zariadení. Časť z nich zaberie PP (orná pôda, TTP a záhrady).

Celkový predpoklad nového záberu PP je v k. ú. Slovenské Pravno 11,485 ha (z celkovej výmery 46,156 ha), pričom sa týka stavebných zámerov v 27 lokalitách.

Vplyv realizácie strategického dokumentu (ÚPN O Slovenské Pravno) na pôdu možno hodnotiť ako veľmi významný vplyv. Na nepoľnohospodárske použitie sa navrhuje aj najkvalitnejšia PP o výmere 9,581 ha v 5. a 6. kvalitatívnej skupine BPEJ. Narušením celistvosti honov ako aj drobením častí s ťažkým obhospodarováním poľnohospodárskymi mechanizmami nastáva konflikt podľa § 12 zákona ods. 2 písm. c/ zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Negatívny vplyv menšej váhy je vyhodnotený v lokalitách s najkvalitnejšou PP s existenciou hydromelioračných zariadení, predstavujú plochy (lokality) záberu 02, 03, 23 časť a 11, 12 a-c, 13 a-c, 25, celá lokalita.

V riešenom území sa nachádzajú nekontaminované pôdy resp. málo kontaminované pôdy a relatívne čisté pôdy. Náchylnosť na kontamináciu pôdy predstavuje dôležitý faktor rozvoja poľnohospodárstva, znečistenie pôdy má často za následok aj následnú kontamináciu horninového prostredia a podzemných vôd.

Podľa prílohy č. 1 k nariadeniu vlády č. 174/2017 Z. z., ktorým sa ustanovujú citlivé oblasti a zraniteľné oblasti patria poľnohospodársky využívané pozemky obce Slovenské Pravno medzi zraniteľné oblasti. Zraniteľné oblasti sú poľnohospodársky využívané územia, z ktorých odtekajú vody zo zrážok do povrchových vôd alebo vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l⁻¹ alebo sa môže v blízkej budúcnosti prekročiť.

7. Vplyvy na faunu, flóru a ich biotopy (napr. chránené, vzácne, ohrozené druhy a ich biotopy, migračné koridory živočíchov, zdravotný stav vegetácie a živočíšstva atď.).

Chránené, vzácne, ohrozené druhy a ich biotopy

Akýkoľvek zásah do neurbanizovaného prostredia môže spôsobiť zmeny v biodiverzite priamo dotknutého územia. Dôkazom toho je i súčasný stav z pohľadu zloženia a kvality flóry a fauny a ich biotopov v riešenom území.

Negatívne vplyvy na faunu, flóru a ich biotopy môžu byť:

- zničenie ekosystémov, živočíšnych druhov v dôsledku rozvoja obce;
- vyrušovanie živočíchov z dôvodu zvýšeného pohybu obyvateľov a mechanizmov, čo môže spôsobiť zmeny v správaní sa živočíšnych druhov;
- fragmentácia a zmeny biotopov pôvodných druhov fauny a flóry;
- vytváranie bariéry pre migrujúce živočíchy;
- rozširovanie invázných druhov rastlín;

V súčasnej dobe nie je možné určiť negatívne alebo pozitívne vplyvy na konkrétne rastlinné a živočíšne druhy, tieto vplyvy bude možné identifikovať v rámci posudzovania vplyvov jednotlivých stavieb alebo činností, ktoré budú spĺňať prahové hodnoty pre posudzovanie vplyvov na ŽP podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z.z., v prípade pri udeľovaní územných a stavebných povolení alebo osobitných predpisov, na ktorom sa zúčastnia aj orgány ochrany prírody a krajiny.

Pri realizácii činností a stavieb podľa strategického dokumentu (ÚPN O Slovenské Pravno), ktorými by boli zasiahnuté biotopy európskeho alebo národného významu, budú tieto zásahy do identifikovaných biotopov regulované rozhodnutím orgánu ochrany prírody (v zmysle § 6 zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny) – v prípade situovania návrhu nových stavieb do územia biotopov európskeho a národného významu, je možné každý zásah, ktorý môže poškodiť alebo zničiť tieto biotopy vykonať len na základe vyžiadaného súhlasu od orgánu ochrany prírody a krajiny. V súhlase na vykonanie zásahu je orgán ochrany prírody povinný uložiť žiadateľovi vykonanie revitalizačných opatrení alebo uloženie finančnej náhrady za poškodenie alebo zničenie biotopu. V prípade, že biotopy európskeho alebo národného významu nebudú vykreslené z dôvodu, že odborná organizácia neposkytla ich presnú lokalizáciu, budú orgánom ochrany prírody a krajiny identifikované stavebným úradom v konaní územného rozhodnutia (stavebného povolenia) a na výskyt týchto biotopov upozorní orgán ochrany prírody vo svojom vyjadrení vydanom pred vydaním územného rozhodnutia (stavebného povolenia) podľa § 9 ods. 1 písm. b/ alebo c/ zákona o ochrane prírody a krajiny.

Migračné koridory živočíchov

K. ú. obce funkciu migrácie živočíchov medzi vhodnými stanovišťami zabezpečuje ojedinelý koridor, ktorý je významný na regionálnej úrovni - Regionálny biokoridor územie s bohatými meandrami je pôvodným refúgiom hlavátky podunajskej (*Hucho hucho*). Dôvodom ochrany je zachovanie pôvodného biotopu hlavátky i ďalšej pôvodnej ichtyofauny, bohatej a biogeograficky významnej fauny bentických bezstavovcov a ekologicky i krajinársky zachovalej ukážky nívnych ekosystémov s významnými vodnými i príbrežnými spoločenstvami a fungujúcimi prirodzenými procesmi nívnej dynamiky. Regionálny biokoridor Ekoton Žiaru Ondrašová-Jasenovo v RÚSES-e okresu Turčianske Teplice (2013), slúži ako migračný koridor hlavne pre stavovce. Vedie okrajom lesa, tvoreným hlavne nepôvodnými smrečinami a borinami s prímiesou smrekovca, buka, brezy, osiky, jelše a i. Medzi ostatné migračné koridory patria navrhované biokoridory vymedzene v Návrhu ÚPN O. Strategický dokument má pozitívny vplyv na legislatívnu ochranu migračných koridorov živočíchov, lebo v jeho záväznej časti v kapitole C.9.2 priamo regulatívy na a opatrenia na zachovanie funkčnosti biokoridorov.

Pozitívne je hodnotený návrh akejkoľvek líniovej zelene v riešenom k.ú., pričom uplatnením výberu stanovištne vhodných druhov významne dopĺňa funkčnosť koridorov pre živočíchy, hlavne pre avifaunu a bezstavovce. Strategický dokument nenavrhuje, žiadne nové stavebné bariéry, ktoré by zásadne znemožňovali voľný pohyb živočíchov, hlavne veľkých stavovcov.

Rozširovanie invázných druhov rastlín

Realizácia navrhovaných hospodárskych a najmä investičných aktivít riešením predloženého strategického dokumentu môže mať nepriamy negatívny vplyv na šírenie expanzívnych a invázných druhov rastlín. Tieto vplyvy je možné eliminovať dodržaním navrhnutých opatrení v záväznej časti a príslušnej legislatívy.

8. Vplyvy na krajinu štruktúru a využívanie krajiny, scenériu krajiny.

Krajinný obraz pozmení nová zástavba, ktorá však nadviaže na existujúcu sídelnú štruktúru. Záväzným regulátivom, zakotveným v záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie je obmedzená výška objektov v obci a v nových rozvojových plochách. Účelom tohto opatrenia je zachovanie tradičnej

vidieckej zástavby a jej harmonického včlenenia do okolitej krajiny. Predstavuje nepriamy pozitívny vplyv na krajinu, vrátane sídelnej krajiny a súčasne pozitívny vplyv z hľadiska ochrany vidieckeho charakteru zástavby.

V ostatných častiach k. ú. sa súčasná krajinná štruktúra zmení sa vplyv strategického dokumentu na súčasnú krajinnú štruktúru sa nepriamo prejaví fragmentáciou územia na menšie plošky, čo je prípad navrhovanej realizácie v funkčných plochách MF 01 a MF 02 a rekreačnom území RU 02. V plochách MF (Malé farmy) je obmedzený rozvoj na 5 % (objekty a spevnené plochy) územia a sú využívané na účely poľnohospodárskej prvovýroby, v rámci stavieb je možné bývanie majiteľa farmy. Pri lokalite RU 02 sa definuje rozvoj max. zastavanosť územia - 30% vrátane spevnených plôch a doplnkových stavieb a zároveň max. 150 m²/ rekreačný objekt.

Všeobecne možno konštatovať, že rozvoj ďalšej cestnej siete má mierne negatívny vplyv na riešené územie a to tak, že sa znižujú priestorové a kompozičné hodnoty v danom území, mení sa krajinný obraz a dopravná infraštruktúra pôsobí rušivo v krajine.

9. Vplyvy na chránené územia a ochranné pásma [napr. navrhované chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, súvislá európska sústava chránených území (NATURA 2000), národné parky, chránené krajinné oblasti, chránené vodohospodárske oblasti], na územný systém ekologickej stability.

Chránené územia a NATURA 2000

V obci sa z národnej sústavy chránených území sa nachádza Národná prírodná rezervácia (NPR) Turiec, vrátane ochranného pásma a Chránený areál (CHA) Ivančinské močiare. Obe sú ako medzinárodne významné mokrade zároveň súčasťou Ramsarskej lokality Mokrade Turca. Ďalej sa nachádza Územie európskeho významu SKUEV0382 Turiec a Blatnický potok. Tieto chránené územia sú situované na východe katastra v ktorej sa neplánuje rozvoj zastavaného územia a preto by nemalo dôjsť k jeho ovplyvneniu rozvojovými zámermi.

Územie k. ú. Slovenské Pravno nie je súčasťou chráneného vtáčieho územia.

Prvky ÚSES

Obec Slovenské Pravno sa radí medzi obce s nižšou ekologickou stabilitou v okrese. Stupeň ekologickej stability pre k.ú. Slovenské Pravno je 2,99 (z RÚSES okresu Turčianske Teplice, 2013), čo ho radí k územiám so stredným stupňom ekologickej stability. Stupeň ekologickej stability významne znižuje ekologická nestabilita odlesnených častí územia s prevažne veľkoblokovou poľnohospodárskou pôdou. V takejto krajine je mimoriadne potrebná realizácia nových ekostabilizačných prvkov a ekostabilizačných manažmentových opatrení. Z toho dôvodu je navrhnuté množstvo opatrení na zachovanie prípadne aj zvýšenie ekostabilizačnej funkcie existujúcich a navrhovaných prvkov ÚSES. Vplyvy na nadradený prvok sú zhrnuté vyššie v texte v časti venovanej migračným koridorom živočíchov. Ďalším konfliktným ohrozuje odkryvmi pôdy počas prípravných a stavebných prác blízke okolie šírením ruderalných a invázných druhov.

Významný vplyvy strategického dokumentu na regionálne prvky (biocentrá a biokoridory) ÚSES okresu Turčianske Teplice sa nepredpokladá.

V navrhovanom strategickom dokumente (ÚPN O Slovenské Pravno) je navrhnutá zelená infraštruktúra, ktorá sa prevažne skladá z navrhnutého miestneho územného systému ekologickej stability (MÚSES), ktorý obsahuje 2 biocentrá, 6 biokoridorov, 8 interakčných prvkov, 2 miestne genofondové lokality a 16 ekostabilizačných prvkov. Väčšina prvkov MÚSES - biocentier a biokoridorov sa nachádza mimo hraníc rozvojových plôch. V tesnejšom kontakte s urbanizovaným prostredím obce je navrhovaná plocha SP 03, ktorá v južnej časti je v dotyku miestneho biokoridoru MBk1. Blízkosť rozvoja športovej plochy môže byť potenciálnym zdrojom aktivít spojených s tvorbou nelegálnych skládok, plošného odlesnenia brehových porastov miestneho biokoridoru. Medzi ďalšie prvky MÚSES (interakčné prvky, genofondové lokality a ekostabilizačné prvky) sú ohrozované funkčnými plochami, hlavne funkčná plocha RU 02 a MF 2 je v kontakte z navrhovanou genofondovou plochou MGL 2. Podobne je v kontakte miestny interakčný prvok MIP 1 z funkčnou plochou BI 10. Je žiadúce dôsledne uplatňovať legislatívu v procese povoľovania stavieb, činnosti a prevádzok. Navrhované zmeny funkčného využitia v okolí MGL 2 a MIP 1 je potrebné implementovať v takej miere, aby bola zachovaná ekologická hodnota uvedeného prvku aj po zmene funkčného využívania okolitého územia navrhovanou výstavbou.

Pre jednotlivé funkčné plochy (lokality) sú v tabuľke C.2.2 zahrnuté požiadavky na zabezpečenie funkčnosti prvkov MÚSES, ako aj v záväznej časti v kapitole C.9.2, v ktorých sú zhrnuté regulatívy na rešpektovanie navrhovaných prvkov ÚSES a špecifikované konkrétne opatrenia na zabezpečenie ich priaznivého stavu.

Významne pozitívny vplyv strategického dokumentu na prvky ÚSES je, že ich vymedzuje graficky v príslušných výkresoch, popisuje ich v textovej smernej časti, navrhuje opatrenia v záväznej časti pre všetky hierarchické úrovne ÚSES-u. Medzi negatívne hodnotiace vplyvy môžeme zaradiť prípadný nekonceptný rozvoj alebo zvýšené riziko ekologickej havárie počas výstavby v nových rozvojových plochách alebo v existujúcich plochách.

Pri dodržaní všetkých opatrení navrhnutých v záväzných častiach, platnej legislatívy a navrhnutých opatrení v kap. C . IV. sa nepredpokladajú vplyvy na prvky ÚSES, ktoré by boli zásadné a znefunkčnili územný systém ekologickej stability v danom území.

10. Vplyvy na kultúrne a historické pamiatky, vplyvy na archeologické náleziská.

V záväznej časti strategického dokumentu v kapitole C.8.1 Zásady zachovania kultúrnohistorických hodnôt sú definované regulatívy, opatrenia na kultúrne, historické pamiatky a archeologické náleziská. Za dodržania platnej legislatívy na úseku ochrany pamiatkového fondu a dodržania regulatívov v navrhovanom ÚPN O Slovenské Pravno sa predpokladá priaznivý vplyv na kultúrnohistorické pamiatky, priestorové a hodnotové skvalitnenie okolitého prostredia a zlepšenie podmienok ich ochrany.

11. Vplyvy na paleontologické náleziská a významné geologické lokality.

Nepredpokladajú sa, v riešenom území sa pri súčasnom stave poznania nenachádzajú.

12. Iné vplyvy.

Nepredpokladajú sa.

13. Komplexné posúdenie očakávaných vplyvov z hľadiska ich významnosti a ich porovnanie s platnými právnymi predpismi.

Vytvoriť podmienky na únosný rozvoj funkcie bývania je výzva, ktorej strategický dokument čelí nastavením vhodných regulatívov. I tak sa nevyhne vplyvom rôznej intenzity. Navrhované riešenie s ohľadom na hospodárske a investičné zámery pôsobí stredne významnými negatívnymi vplyvmi na životné prostredie a hodnotné prvky prírodného prostredia. Naopak rozvoj občianskej vybavenosti a ekostabilizačných prvkov vplýva pozitívne.

Súborom opatrení definovaných v záväznej časti predloženej územnoplánovacej dokumentácie, zameraných na zlepšenie kvality ŽP a prevenciu environmentálnych problémov či geohazardov, vytvára strategický dokument predpoklady pre udržateľný rozvoj územia.

Životné prostredie obyvateľov obce sa zlepší dobudovaním chýbajúcej technickej vybavenosti. Spolu s doplnením chýbajúcej občianskej vybavenosti či rozšírením cyklotrás sa obec viac zatriktívni a opodstatní sa aj vysoký záujem o trvalé bývanie. Na to nadväzuje aj výrazné zlepšenie zázemia na podnikanie. Vytvoria sa tak vhodné podmienky pre rozvoj v ekonomickej oblasti, čo bude mať za následok aj vzostup sociálnej sféry.

V oblasti investícií do technickej infraštruktúry jednoznačne kladne prispeje návrh dobudovania splaškovej kanalizácie s čistením odpadových vôd. Návrh napojenia nových rozvojových plôch na verejný vodovod, splaškovú kanalizáciu, plynovod prispeje k vysokým štandardom bývania a k zlepšeniu kvality ovzdušia.

V návrhu územnoplánovacej dokumentácie sa rieši optimalizácia siete technickej infraštruktúry, najmä v oblasti vodného hospodárstva, kanalizačného systému a energetiky.

Pozitívne dôsledky navrhovaného riešenia možno vidieť primárne v stanovení presných regulatívov pre rôzne druhy výrobných aktivít území, ktoré predídu potenciálnym negatívnym vplyvom na obytné územie a budú garantovať kvalitu životného prostredia. V obytnom území a v kontakte s ním sú povolené len výrobné a podnikateľské prevádzky bez negatívnych a rušivých vplyvov.

Z hľadiska vplyvov na krajinu je v navrhovanom riešení posilnené zastúpenie harmonicky pôsobiacich krajinných prvkov. Navrhujú sa ekostabilizačné opatrenia a prvky miestneho územného systému ekologickej stability. Líniová zeleň sa využíva na zabezpečenie hygienických a pôdoochranných funkcií a ako kompozičný prvok. Za účelom zachovania zelene a nespevnených plôch v rámci zastavaného územia sa formou záväzného regulatívu určuje maximálna intenzita zástavby. Ďalšie pozitívne

environmentálne dôsledky navrhovaného riešenia vyplývajú z priemetu konkrétnych opatrení krajinnookologického plánu a návrhu prvkov ÚSES.

Na odtokové pomery budú mať pozitívny vplyv navrhované vodozádržné opatrenia, ekostabilizačná zeleň a špecifické opatrenia na zvýšenie retenčnej schopnosti krajiny. Viaceré z týchto opatrení predstavujú súčasne odporúčané opatrenia Stratégie adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy.

Prehľad relevantných kľúčových právnych predpisov, ktoré sme zohľadnili pri hodnotení vplyvov:

- Zákon NR SR č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov;
- Vyhláška MZ SR č. 549/2007 Z.z. o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií – platné od 1.12. 2007;
- Zákon NR SR č. 364/2004 Z.z. o vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov;
- Vyhláška MŽP SR č. 29/2005 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o určovaní ochranných pásiem vodárenských zdrojov a o opatreniach na ochranu vôd,
- Zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov;
- Cestný zákon, 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách v znení neskorších predpisov a vykonávacej vyhlášky č. 35/1984 Zb. v znení neskorších predpisov,
- Zákon NR SR č. 223/2001 Z.z. o odpadoch v úplnom znení zákona 409/2006 Z.z.;
- Vyhláška MŽP SR č. 283/2001 Z.z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov;
- Vyhláška MŽP SR č. 284/2001 Z.z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov v znení neskorších predpisov;
- Zákon NR SR č. 478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia (zákon o ovzduší) v znení neskorších predpisov;
- Vyhláška č. 705/2002 Z. o kvalite ovzdušia,
- Zákon NR SR č. 50/1976 Z.z. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení zmien a doplnkov zákona a prislúchajúcimi vykonávacími vyhláškami,
- Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov,
- zákonom č. 251/2012 Z.z. o energetike v znení neskorších predpisov,
- zákona č. 131/2010 Z.z. o pohrebníctve v znení neskorších predpisov.

Hodnotenie významnosti predpokladaných vplyvov bolo uskutočnené s použitím bodovej stupnice hodnotenia 0 - 3. Najvyššej bodovej hodnote (3) zodpovedá veľmi významný vplyv (pozitívny/negatívny), ktorý má dosah presahujúci lokálnu úroveň alebo ovplyvňuje najzraniteľnejšie zložky životného prostredia. Najnižšia bodová hodnota (0) zodpovedá absencii akéhokoľvek vplyvu (žiadny preukázateľný vplyv).

Predmetom hodnotenia boli vplyvy uvedené v kapitole III., podkapitolách 1. – 12. tejto správy o hodnotení. Zo súboru uvádzaných vplyvov sa okrem pôdy predpokladajú významnejšie negatívne vplyvy, t. j. vplyvy s bodovým hodnotením 3. aj na ďalšie atribúty. Vplyv na pôdu bol vyhodnotený ako veľmi významný, keďže nový záber poľnohospodárskej pôdy predstavuje 12,88 ha. S tým súvisí aj rozvoj funkcií bývania a predpokladaný nárast počtu obyvateľov, čo vyjadruje hodnotenie vplyvu číslom 3. Taktiež vplyv strategického dokumentu na prvky ÚSES (tie, ktoré sú v dotyku navrhovaných funkčných plôch) a na migračné koridory bol vyhodnotený ako veľmi významný vplyv. Všetky ostatné predpokladané vplyvy možno považovať za významné či málo významné. To zodpovedá bodovému hodnoteniu 1 - 2.

Uvedené vplyvy v tejto fáze spracovania dokumentácie zväčša nie je možné vyjadriť presnými kvantitatívnymi ukazovateľmi. Až konkrétne investičné návrhy možno stotožniť s priamymi vplyvmi. Z toho dôvodu predložené hodnotenie vplyvov podľa významnosti možno považovať za orientačné.

Tab. 31 Orientačné zhodnotenie vplyvov strategického dokumentu (ÚPN O Slovenské Pravno)

Predpokladané vplyvy územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie	Druh vplyvu	Významnosť Bez vplyvu - 0 Málo významný vplyv - 1 Významný vplyv - 2 Veľmi významný vplyv - 3
--	-------------	---

1. Vplyvy na obyvateľstvo (počet obyvateľov dotknutých vplyvmi navrhovanej činnosti v dotknutých obciach, zdravotné riziká, sociálne a ekonomické dôsledky a súvislosti, narušenie pohody a kvality života, prijateľnosť činnosti pre dotknuté obce (napr. podľa názorových stanovísk a pripomienok dotknutých obcí, sociologického prieskumu medzi obyvateľmi dotknutých obcí), iné vplyvy)	negatívny pozitívny	1 3
2. Vplyvy na horninové prostredie, nerastné suroviny, geodynamické javy a geomorfologické pomery	negatívny pozitívny	1 0
3. Vplyvy na klimatické pomery	negatívny pozitívny	1 0
4. Vplyvy na ovzdušie (napr. množstvo a koncentrácia emisií a imisií)	pozitívny negatívny	0 - 1 1
5. Vplyvy na vodné pomery (napr. kvalitu, režimy, odtokové pomery, zásoby)	pozitívny negatívny	1 1
6. Vplyvy na pôdu (napr. spôsob využívania, kontaminácia, pôdna erózia)	pozitívny negatívny	1 3
7. Vplyvy na faunu, flóru a ich biotopy (napr. chránené, vzácne, ohrozené druhy a ich biotopy, zdravotný stav vegetácie a živočíšstva atď.)	pozitívny	2
- migračné koridory živočíchov	negatívny pozitívny	0 2
8. Vplyvy na krajinu štruktúru a využívanie krajiny, scenériu krajiny.	negatívny	1
9. Vplyvy na chránené územia a ochranné pásma [napr. navrhované chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, súvislá európska sústava chránených území (NATURA 2000), národné parky, chránené krajinné oblasti, chránené vodohospodárske oblasti], na územný systém ekologickej stability	pozitívny negatívny	1 0
10. Vplyvy na kultúrne a historické pamiatky, vplyvy na archeologické náleziská	pozitívny negatívny	2 1
11. Vplyvy na paleontologické náleziská a významné geologické lokality	pozitívny negatívny	0 0
13. Iné vplyvy	pozitívny negatívny	0 0

IV. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie

- **Prehľad navrhovaných opatrení na prevenciu až kompenzáciu vplyvov na ŽP a zdravie obyvateľov:**
 - A. Zabezpečiť dôsledné uplatnenie posudzovania vplyvov na životné prostredie na úrovni konkrétnych činností (projektov) podľa tretej časti zákona č. 24/2006 Z. z. tak, aby bola zabezpečená ich environmentálne prijateľná lokalizácia, technická a technologická optimalizácia, výber najlepších dostupných technológií, ako aj vyváženosť environmentálnych, sociálnych a ekonomických aspektov.
 - B. Zabezpečiť dôsledné uplatnenie zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v platnom znení na úrovni konkrétnych navrhovaných činností.
 - C. Dodržať odporúčanú odstupovú vzdialenosť pri novobudovaných zdrojoch znečisťovania ovzdušia a dodržať odstup obytných plôch od priemyselných zdrojov znečisťovania ovzdušia v zmysle zákona č. 146/2023 Z.z. o ochrane ovzdušia a o zmene a doplnení niektorých zákonov a vyhlášky č. 248/2023 o požiadavkách na stacionárne zdroje znečisťovania ovzdušia.
 - D. Nepriaznivý vplyv budovania nových spevnených plôch na životné prostredie odstrániť alebo znížiť výsadbou zelene v rámci parkových a sadových úprav s použitím miestnych stanovištné

vhodných druhov, a vytvárať podmienky pre uplatnenie dokumentu „Stratégiu adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy.

- E. Pri umiestňovaní jednotlivých stavieb v riešenom území dôsledne dodržiavať požiadavky na ochranu obyvateľstva pred účinkami hluku a vibrácií vyplývajúce z vyhlášky MZ SR č. 549/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prípustných hodnotách hluku, infrazvuku a vibrácií a o požiadavkách na objektivizáciu hluku, infrazvuku a vibrácií v životnom prostredí a v prípade potreby realizovať účinné protihlukové opatrenia.
- F. Rešpektovať rozvojové funkčné plochy - lokality v dotyku s ekologicky významnými časťami prírody a krajiny (existujúce a navrhované biokoridory, biocentrá, genofondové plochy, interakčné prvky a mokrade) a dodržať:
- a) počas výstavby bude potrebné zabezpečiť maximálnu ochranu okolitej vegetácie, minimalizovať nevyhnutný prístupový a manipulačný priestor a existujúcu vzrastlú zeleň zabezpečiť pred poškodením,
 - b) v rámci následnej projektovej dokumentácie (územné rozhodnutia, stavebné povolenia) je potrebné navrhnuť konkrétne opatrenia na zmiernenie nepriaznivých vplyvov na ekologicky významné časte prírody a krajiny,
 - c) všetky navrhované stavby aj drobné stavby, ktoré z hľadiska ochrany prírody a krajiny vedú pozdĺž a/alebo v dotyku s ekologicky významnými časťami prírody a krajiny, resp. ich križujú, nesmú byť realizované v rozpore s ich funkciou, a preto je potrebné pripraviť ich v súčinnosti s orgánmi ochrany prírody tak, aby bola posilnená nielen ich hygienická a rekreačná, ale hlavne ekologická funkcia,
 - d) po ukončení stavebných prác vykonať nové vegetačné úpravy podľa projektu vegetačných úprav,
 - e) na plochách poškodených výstavbou zrealizovať revitalizačné opatrenia, plochy monitorovať a v prípade potreby realizovať opatrenia na zabránenie šírenia invázných druhov rastlín,
 - f) vykonať opatrenia proti znečisteniu povrchových a podzemných vôd v prípade havarijných situácií,
 - g) nevyhnutné výrubu stromov a krov (len v odôvodnených prípadoch) nerealizovať v hniezdom a vegetačnom období.
- G. Pri plánovaní a realizácii rozvojových projektov zohľadňovať požiadavky Rámcovej smernice o vodách, plánov manažmentu čiastkových povodí a zákona o vodách.
- H. Doplniť do textovej smernej časti navrhovaného strategického dokumentu popis ekostabilizačných prvkov EP1 - 3, ktoré sú znázornené v grafickej časti.
- I. Doplniť do strategického dokumentu regulatívy pre izolačnú zeleň medzi funkčnými plochami BI 14 a VS 01, BI 13 a VS 02, ktoré sú vzájomnej funkčnej kolízií aby v ďalšej etape prípravy územia bol povinne spracovaný realizačný sadovnícky projekt izolačnej zelene, ktorý bude minimalizovať kolíziu funkčných plôch.
- J. V navrhovaných funkčných plochách MF 01 a MF 02 vylúčiť akukoľvek inú funkciu okrem hlavnej – prvovýroba malých fariem (rodinné farmy - bývanie + poľnohospodárske samozásobiteľstvo), prípustná občianska vybavenosť je možná len v priamej nadväznosti na hlavnú funkciu. Ostatná občianska vybavenosť nie je prípustná, aby nevznikli samostatné ucelené celky funkčných plôch bez nadväznosti na hlavnú funkciu, čo by malo zásadný vplyv na zmenu krajinej štruktúry. Realizovať oplotenia stavebných pozemkov tak aby neznižovali konektivitu - priechodnosť pre migrujúce živočíchy, prípustné sú formou živých plotov, alebo použitím tradičných prírodných materiálov (drevo, prútie a pod.),
- K. Funkčné využitie územia pre plochy poľnohospodárskej výroby (prístrešky pre zvieratá a obsluhu, skladovanie krmív a technické zariadenia) zriaďovať v zmysle aktuálnych právnych predpisov.
- L. V navrhovanej funkčnej ploche RU 02 realizovať oplotenia pozemkov tak aby neznižovali konektivitu - priechodnosť pre migrujúce živočíchy, prípustné sú formou živých plotov, alebo použitím tradičných prírodných materiálov (drevo, prútie a pod.),

- M. Opraviť v legende vo výkrese č. 1 chránený areál je v kategórii stav, v zmysle ÚPN VÚC ŽSK a príslušnej legendy patrí do kategórie návrh.
- N. Navrhované zmeny funkčného využitia v okolí MGL 2 a MIP 1 je potrebné implementovať v takej miere, aby bola zachovaná ekologická hodnota uvedených prvkov aj po zmene funkčného využívania okolitého územia navrhovanou výstavbou (t.j. realizáciou malých fariem a rekreačnej plochy RU 02).
- O. Všeobecné regulatívy platné pre celé katastrálne územie obce :
- a) v rámci z. ú. zachovať a rešpektovať pôvodný špecifický ráz vidieckeho priestoru, vychádzať z pôvodného charakteru a mierky zástavby a historicky utvorenej okolitej krajiny, zachovať historicky utváraný typ zástavby obce,
 - b) Pri realizácii stavieb v územiach lesov a poľnohospodárskej pôdy - pri rozširovaní doplnkového zázemia pre nemotorovú dopravu (spevnené a nespevnené účelové komunikácie, cyklistické komunikácie a líniové stavby technickej infraštruktúry) preferovať zachovanie významných krajinných prvkov s vodozádržnou funkciou, najmä rašelinisko, brehový porast, mokraď, vodný tok, park, aleju, remízku, a pod.
 - c) v nových obytných plochách povoliť výstavbu obytných domov až po vybudovaní technickej infraštruktúry s dostatočnou kapacitou,
 - d) pri umiestňovaní jednotlivých stavieb rešpektovať všeobecne platné požiadavky na ochranu pred hlukom, vibráciami, prašnosťou, emisiami, pachovými zložkami, fugitívnymi emisiami a pod. tak, aby ich umiestňovanie bolo vždy v súlade s platnými požiadavkami na životné prostredie, kvalitu a pohodu bývania v oblasti ochrany, podpory a rozvoja verejného zdravia,
 - e) spôsob zástavby musí umožniť dobré prevetranie, preslnenie a presvetlenie, vhodné dopravné riešenie a pripojenie na siete a zariadenia technického vybavenia územia,
 - f) Pri realizácii stavieb v územiach lesov a poľnohospodárskej pôdy - pri rozširovaní doplnkového zázemia pre nemotorovú dopravu (spevnené a nespevnené účelové komunikácie, cyklistické komunikácie a líniové stavby technickej infraštruktúry) preferovať zachovanie významných krajinných prvkov s vodozádržnou funkciou, najmä rašelinisko, brehový porast, mokraď, vodný tok, park, aleju, remízku, a pod.
 - g) Cyklotrasy umiestňovať mimo pobrežných pozemkov a brehových porastov.
 - h) V území so stredným radónovým rizikom je povinnosťou investorov pred výstavbou budov zabezpečiť stanovenie radónového rizika v súlade s platným zákonom o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a platnou vyhláškou, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarenia pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia a pri výstavbe rešpektovať opatrenia, vyplývajúce z prerušenia transportu radónu a to úpravou podlažia, odvetraním radónu z podlažia, vytvorením podtlaku v podlaží voči interiéru, úpravou stavebnej konštrukcie, plynotesnou realizáciou prestupov, ventilačnou vrstvou, úpravou vnútorného vzduchu a vetraním, ap.,
- **Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie obyvateľov a záväznej časti strategického dokumentu:**

ZÁSADY ZACHOVANIA KULTÚRNOHISTORICKÝCH HODNÔT

- a) rešpektovať platný zákon o ochrane pamiatkového fondu,
- b) rešpektovať národné kultúrne pamiatky: *Kostol s areálom* (č. ÚZPF SR 623/1-4), *Kaštieľ a park* (č. ÚZPF SR 624/1), *Kaštieľ* (č. ÚZPF SR 10623/1), *Archeologická lokalita Hrádok* (č. ÚZPF SR 2204/1) a ich ochranné pásma a dodržať požiadavky základnej ochrany kultúrnej pamiatky v zmysle platného zákona o ochrane pamiatkového fondu,
- c) rešpektovať evidované a potenciálne archeologické náleziská,
- d) v bezprostrednom okolí nehnuteľnej kultúrnej pamiatky, v jej ochrannom pásme a pri obnove národnej kultúrnej pamiatky je nevyhnutné rešpektovať platné ustanovenia pamiatkového zákona; pred začatím obnovy je vlastníč Národnej kultúrnej pamiatky povinný predložiť Krajskému pamiatkovému úradu (KPÚ) žiadosť o vydanie rozhodnutia o zámere obnovy,
- e) pri územných a stavebných konaniach akejkoľvek stavby, pri ktorej sa predpokladá zásah do terénu (zakladanie stavieb všetkého druhu, líniové podzemné vedenia, cesty, hrubé terénne úpravy, rekultivácie, ap.) je nevyhnutné, aby bol oslovený príslušný KPÚ, ktorého záväzné stanovisko bude podkladom pre vydanie územného rozhodnutia a stavebného povolenia; Pamiatkový úrad je potrebné osloviť aj v prípade asanácií a rekonštrukcií jestvujúcich domov, pokiaľ sa predpokladá

zásah do terénu (znižovanie podláh, budovanie suterénov, nové inžinierske siete, drenáže ...). V opodstatnených prípadoch - predovšetkým na vyznačenom území archeologického potenciálu KPÚ stanoví požiadavku na zabezpečenie archeologického výskumu,

- f) pri zemných prácach v rámci stavebnej činnosti môže dôjsť k narušeniu doteraz neznámej archeologickej lokality a zisteniu ďalších archeologických nálezov; z toho dôvodu je povinnosťou investora prípadný archeologický nález ohlásiť podľa platného zákona o ochrane pamiatkového fondu a platného zákona o územnom plánovaní a stavebnom poriadku príslušnému KPÚ,
- g) v prípade zistenia, resp. narušenia archeologických, počas doby stavby, musí nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác ihneď ohlásiť nález KPÚ; do doby obhliadky KPÚ je nálezca povinný vykonať všetky nevyhnutné opatrenia na záchran nálezu, najmä ho zabezpečiť proti poškodeniu, znehodnoteniu, zničeniu a odcudzeniu pokiaľ o ňom nerozhodne stavebný úrad po dohode s KPÚ; archeologický nález môže vyzdvihnúť a premiestniť z pôvodného miesta a z nálezových súvislostí len oprávnená osoba metódami archeologického výskumu,
- h) rešpektovať a zachovať pamätihodnosti, ktoré nie sú zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, ale majú pre obec miestnu historickú hodnotu a dokumentujú historický vývoj obce. Na ich ochranu navrhujeme vytvoriť Evidenciu pamätihodností obce a navrhujeme do nej zaradiť:
 - f1) evanjelický kostol z r. 1886,
 - f2) zvonice evanjelického kostola,
 - f3) murovanú barokovú vstupnú bránu.

ZÁSADY OCHRANY PRÍRODY A TVORBY KRAJINY

- a) pri hospodárskej a rekreačnej činnosti rešpektovať platný zákon o ochrane prírody,
- b) rešpektovať prvky Regionálneho územného systému ekologickej stability - RÚSES - okresu Turčianske Teplice:
 - b1) Biocentrum nadregionálneho významu *NRBc2 Turiec*,
 - b2) Biocentrum regionálneho významu *RBc4 Kotian – Sokol – Balážovo – Borová kaluž*,
 - b3) Biocentrum regionálneho významu *RBc1 Brieštie (Červený vršok - Zadné pole - Murovaná skala)*,
 - b4) Biokoridor nadregionálneho významu *NRBk1 Vodný tok Turiec*,
 - b5) Biokoridor nadregionálneho významu *NRBk2 Vodný tok Jasenica*,
 - b6) Biokoridor regionálneho významu *RBk4 Ekotón Žiaru Ondrašová - Jasenovo*,
- c) rešpektovať navrhované prvky miestneho významu (MÚSES) v súlade s výkresom č.2 - Komplexný výkres priestorového usporiadania a funkčného využitia územia - katastrálne územie, s vyznačenou záväznou časťou riešenia a verejnoprospešnými stavbami, výkres ochrany prírody a tvorby krajiny, vrátane prvkov územného systému ekologickej stability:
 - c1) Navrhované biocentrá miestneho významu:
 - 1) Biocentrum miestneho významu MBc1 Sokol,
 - 2) Biocentrum miestneho významu MBc2 Komplex mokradných biotopov v doline potoka Lúčky,
 - c2) Navrhované biokoridory miestneho významu:
 - 1) Biokoridor miestneho významu MBk1 Potok Lúčky,
 - 2) Biokoridor miestneho významu MBk2 Briešťanka nad obcou,
 - 3) Biokoridor miestneho významu MBk3 Briešťanka pod obcou,
 - 4) Biokoridor miestneho významu MBk4 Potok Sokol,
 - 5) Biokoridor miestneho významu MBk5 Laclavský potok,
 - 6) Biokoridor miestneho významu MBk6 Medza nad ZŠ,
 - c3) Navrhované interakčné prvky miestneho významu:
 - c3.1) Interakčný prvok miestny MIP1: Stráža,
 - c3.2) Interakčný prvok MIP2: Nelesná drevinová vegetácia na TTP,
 - c3.3) Interakčný prvok MIP3: Porast vrb pri mokradiach Turca,
 - c3.4) Interakčný prvok MIP4: Teplomilné lemy,
 - c3.5) Interakčný prvok MIP5: Mokrad v juhovýchodnom cípe k. ú.,
 - c3.6) Interakčný prvok MIP6: Búnov,
 - c3.7) Interakčný prvok MIP7: Melioračný kanál v severnej časti k. ú.
 - c3.8) Interakčný prvok MIP8: Odvodňovací kanál z polí do mokradí Turca,
- d) rešpektovať navrhované ekostabilizačné prvky:
 - d1) EP1, EP2 - zasakovacie pásy,
 - d2) EP3 - medze a aleje drevín pozdĺž poľných ciest,
 - d3) EP4, EP5 - vytvorenie brehových porastov mokradných jarkov a kanálov,
 - d4) EP6, EP7, EP8, EP9, EP10, EP11, EP16 - aleje stromov pozdĺž ciest

- d5) EP 12, EP13, EP14, EP15 - línie alebo porasty drevín, slúžiace ako ochranná bariéra,
- e) rešpektovať existujúce genofondové lokality (GL):
- e1) GL 4 Dolné Závozy,
 - e2) GL 20 Riečny ekosystém Turca,
 - e3) GL 52 Ivančinské močiare II. a III. (od roku 2004 CHA Ivančinské močiare),
 - e4) GL 53 Kotian - Sokol - Balážovo - Borová kaluž,
 - e5) GL 61 Niva potoka Lúčky,
- f) rešpektovať navrhované genofondové lokality (GL):
- f1) MGL1: Xerothermný svah nad cintorínom,
 - f2) MGL2: Teplomilný riedky lesík a príľahlá lúka,
- g) zabezpečiť skladbu terestrických biokoridorov vo voľnej krajine len prírodnými prvkami a vylúčiť všetky aktivity ohrozujúce prirodzený vývoj,
- h) rešpektovať lokality so záujmami ochrany prírody, nevytvárať v nich také antropogénne aktivity, ktoré by viedli, či už z hľadiska krátkodobého ako aj dlhodobého k ich narušeniu, poškodeniu, strate funkčnosti a predmetu ochrany,
- i) rešpektovať legislatívne opatrenia zabezpečujúce druhovú chránených druhov rastlín a živočíchov v zmysle platného zákona a vyhlášok o ochrane prírody a krajiny,
- j) nevykonávať protipovodňové opatrenia na úkor krajinnoekologickej funkčnosti tokov, ich sprievodnej brehovej vegetácie a predmetu ich ochrany,
- k) zachovať existujúcu zeleň v krajine a zvýšiť podiel zelene poľnohospodárskej krajiny, ako sú napr. remízky, medze a vetrolamy,
- l) zachovať a dotvoriť zeleň vo výrobných areáloch,
- m) vlastník, správca alebo užívateľ pozemku je povinný odstraňovať na vlastné náklady invázne druhy rastlín zo svojho pozemku spôsobom, ktorý ustanoví príslušné ministerstvo všeobecne záväzným právnym predpisom a v súlade s platnou vyhláškou, ktorou sa ustanovujú podmienky a spôsoby odstraňovania inváznych nepôvodných druhov a starať sa o pozemok tak, aby sa zamedzilo ich opätovnému šíreniu,
- n) obcou vytvoriť podmienky pre monitorovanie výskytu inváznych druhov a zabrániť ich ďalšiemu rozširovaniu,
- o) je zakázané zakladať nové porasty nepôvodných druhov rastlín a drevín,
- p) pri stavebných konaniach neumiestňovať stavby do blízkosti tokov, ani inak nenarušovať brehové porasty vodných tokov,
- q) v z. ú. obce tam, kde je to možné, realizovať výsadbu brehových porastov (aspoň línií) na ochranu brehov vodných tokov a izoláciu pred znečistením,
- r) zabezpečiť ochranu najmä starších listnatých drevín, dotvárajúcich typický ráz sídel, pri nových výsadbách preferovať listnaté dreviny stanovištne aj habituálne vhodnejšie do priestoru vidieckych sídel,
- s) doplniť a skvalitniť sídelnú vegetáciu, uplatňovať biologicky aj esteticky pôsobivé prvky v stvárnení sídel s cieľom zvýšenia ich celkovej atraktivity a funkčnosti,
- t) rešpektovať existujúcu verejnú zeleň, zachovať pozoruhodné stromy v z. ú. obce - lipy malolisté a veľkolisté, jasene štíhle, brest horský, javor červený - v prípade prestárlych a poškodených jedincov je potrebná ich revitalizácia,
- u) pri navrhovaní novej výsadby verejnej a inej zelene používať domáce (autochtónne) a stanovištne príslušné druhy drevín,
- v) pri všeobecnej ochrane drevín dodržiavať legislatívne opatrenia, podľa ktorých je zakázané bez súhlasu orgánu ochrany prírody dreviny rastúce mimo les rúbať, alebo inak poškodzovať; kompetencie ochrany prírody v prípade ochrany drevín vykonáva obec,
- w) rekultivovať plochy, ktoré sú devastované drobnými skládkami odpadov.

STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

- a) rešpektovať opatrenia vyplývajúce z národného dokumentu „Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy“, a jej aktualizácie:
- a1) Opatrenia voči zvýšenému počtu tropických dní a častejšiemu výskytu vln horúčav
- koncipovať urbanistickú štruktúru sídla tak, aby umožňovala lepšiu cirkuláciu vzduchu; vytvárať a podporovať vhodnú mikroklimu pre chodcov, cyklistov v meste,
 - zabezpečiť a podporovať zamedzovanie prílišného prehrievania stavieb, napr. vhodnou orientáciou stavby k svetovým stranám, tepelnou izoláciou, využívaním svetlých farieb a odrazových povrchov na budovách,
 - vytvárať trvalé resp. dočasné prvky tienenia na verejných priestranstvách a budovách,
 - zabezpečiť ochladzovanie interiérov budov,

- zabezpečiť, aby dopravné a energetické technológie, materiály a infraštruktúra boli prispôsobené klimatickým podmienkam,
- zvyšovať podiel vegetácie a vodných prvkov v sídlach, osobitne v zastavaných centrách miest,
- zabezpečiť revitalizáciu, ochranu a starostlivosť o zeleň v sídlach,
- vytvárať komplexný systém plôch zelene v sídle v prepojení do príľahlej krajiny; podporiť zriadenie sídelných lesoparkov,
- zabezpečiť udržiavanie dobrého stavu, statickej a ekologickej stability drevín; prispôbiť výber drevín pre výsadbu klimatickým podmienkam, pri voľbe druhov uprednostňovať pôvodné a nealergénne druhy pred inváznymi,
- podporovať vertikálne zazelenenie a zvýšiť podiel zelených striech a fasád,
- zachovať a zvyšovať podiel vegetácie v okolí dopravných ciest,
- zabezpečiť starostlivosť, údržbu a budovanie vodných plôch,
- zabezpečiť a podporovať ochranu funkčných brehových porastov v zastavanom území aj mimo zastavaného územia obce.

a2) Opatrenia voči extrémnym poveternostným situáciám (búrky, víchrice, tornáda)

- zabezpečiť a podporovať implementáciu opatrení proti veternej erózii, napr. ochranou a výsadbou vetrolamov a živých plotov,
- zabezpečiť a podporovať výsadbu spoločentiev drevín a aplikáciu prenosných zábran v územiach mimo z. ú. sídiel pre zníženie intenzity víchric a silných vetrov.

a3) Opatrenia voči častejšiemu výskytu sucha

- zabezpečiť udržateľné hospodárenie s vodou v sídlach,
- podporovať a zabezpečiť zvýšené využívanie lokálnych vodných plôch a dostupnosť záložných vodných zdrojov,
- zabezpečiť a podporovať zvýšené využívanie infiltračnej kapacity územia diverzifikovaním štruktúry krajiny pokrývky s výrazným zastúpením vsakovacích prvkov,
- minimalizovať podiel nepriepustných povrchov a nevytvárať nové nepriepustné plochy na antropogénne ovplyvnených pôdach v urbanizovanom území sídla,
- podporovať a zabezpečiť opätovné využívanie dažďovej a odpadovej vody,
- zabezpečiť a podporovať zvyšovanie podielu vegetácie pre zadržovanie a infiltráciu dažďových vôd v sídlach, osobitne v zastavaných centrách sídiel,
- zabezpečiť racionalizáciu využívania vody v budovách a využívanie odpadovej "sivej" vody,
- zabezpečiť minimalizáciu strát vody v rozvodných sieťach,
- v menších obciach podporovať výstavbu domových čistiarní odpadových vôd a koreňových čistiarní,
- zabezpečiť starostlivosť, údržbu, revitalizáciu a budovanie vodných plôch a mokradí.

a4) Opatrenia voči častejšiemu výskytu extrémnych úhrnov zrážok

- zabezpečiť protipovodňovú ochranu sídiel,
- zabezpečiť a podporovať zvýšenie retenčnej kapacity územia pomocou hydrotechnických opatrení, navrhnutých ohľadom na životné prostredie,
- zabezpečiť používanie a plánovanie priepustných povrchov, ktoré zabezpečia prirodzený odtok vody a jej vsakovanie do pôdy,
- zabezpečiť zadržiavanie strešnej vody, napr. strešnými alebo dažďovými záhradami,
- zabezpečiť budovanie dažďových záhrad, vsakovacích a retenčných zariadení, mikromokradí, depresných mokradí,
- diverzifikácia odvádzania dažďovej vody (do prírodných alebo umelých povrchových recipientov, do kanalizácie iba v nevyhnutnom prípade),
- zabezpečiť dostatočnú kapacitu prietoku kanalizačnej sústavy,
- zabezpečiť a podporovať opatrenia proti vodnej erózii a zosuvom pôdy,

b) na zlepšenie kvality ovzdušia je potrebné:

- b1) podporovať intenzívnejšie využívanie obnoviteľných a druhotných zdrojov energie ako lokálnych doplnkových zdrojov,
- b2) rešpektovať všetky legislatívne predpisy v oblasti ochrany ovzdušia,
- b3) ácie na území obce riešiť so spevneným, bezprašným povrchom,
- b4) zabezpečiť kropenie ciest a vysušených depónií vyťaženého materiálu z hľadiska ochrany ovzdušia a vplyvu na zdravie obyvateľstva najmä v období zvlášť nepriaznivých podmienok (suchých a teplých dní),

- b5) v existujúcich prevádzkach výroby (územie poľnohospodárskej prvovýroby PV 03, PV 04, PV 05, výrobné územie VS 01, VS 02) neumiestňovať výrobné prevádzky produkujúce zápach a exhaláty,
- b6) v území, vo väzbe na obytné územie, nebudovať poľné hnojiská ani iné prevádzky a zariadenia, ktoré by zápachom obťažovali uvedené územie,
- b7) pri umiestňovaní nových prevádzok v navrhovanom zmiešanom území (poľnohospodárska prvovýroba, výroba a služby - ZU02) dôsledne rešpektovať a realizovať legislatívu v oblasti pred účinkami zápachu pred prípadnými negatívnymi vplyvmi, ktorými sa zabezpečí ochrana okolitej obytnej zóny,
- c) pre zabezpečenie ochrany povrchových a podzemných vôd je potrebné :
 - 1) rešpektovať ochranu vôd vyplývajúcu z platného zákona o vodách,
 - 2) vybudovať splaškovú kanalizáciu,
 - 3) voliť vhodné formy obhospodarovania poľnohospodárskych pozemkov – orba po vrstevnici a pod.,
 - 4) likvidovať všetky skládky komunálneho a stavebného odpadu v k. ú.,
 - 5) realizovať protihavarijné systémy na zabránenie úniku škodlivých látok, monitorovať kvalitu vôd v lokalitách prevádzok s látkami škodiacimi vodám,
 - 6) obmedziť plošné znečistenie t.j. vykonať opatrenia na znižovanie vodnej erózie na poľnohospodárskej pôde, obmedzovať hnojenia priemyselnými hnojivami a používanie pesticídov
 - 7) sanovať plochy postihnuté preháňaním hospodárskych zvierat,
 - 8) požadovať, aby drobní chovatelia mali zriadené nepresakujúce hnojiská,
- d) zabezpečiť ochranu obytného územia pred záplavami na vodných tokoch v obci,
- e) zabezpečiť pravidelnú údržbu a čistenie korýt vodných tokov v obci,
- f) na území pobrežných pozemkov vodných tokov nie je prípustná orba, stavenie objektov, zmena reliéfu ťažbou, navážkami, manipuláciou s látkami škodiacimi vodám, výstavba súbežných inžinierskych sietí,
- g) nakladanie s odpadmi :
 - 1) rešpektovať platné zákony a vyhlášky o odpadoch
 - 2) pri nakladaní s odpadom rešpektovať aktuálne platný Program odpadového hospodárstva Žilinského kraja a všeobecne záväzného nariadenia obce o odpadoch,
 - 3) dôsledne realizovať separovaný zber odpadov v obci s cieľom využiť druhotné suroviny a znížiť množstvo odpadu vyvážaného na skládky,
 - 4) v území je potrebné zabezpečiť sanáciu a rekultiváciu po nepovolených skládkach odpadov, pred výstavbou na území bývalých skládok je potrebné zabezpečiť inžinierskogeologický prieskum,
 - 5) v novej zástavbe vybudovať plochy pre zberné miesta na separovaný zber odpadu a stojiská pre separovanie kuchynského odpadu so zabezpečením proti medveďovi,
- h) v prípade umiestnenia možných zdrojov znečisťovania ovzdušia v blízkosti obytných území posúdiť rozptylové podmienky v k. ú. a navrhnúť opatrenia na zabezpečenie rozptylu, vyhodnotiť predpokladané množstvo emisií v prípade návrhu nových činností, opatrenia na eliminovanie nepriaznivých vplyvov vypúšťania emisií, napr. dostatočnú vzdialenosť od zástavby, zlepšenie rozptylu, správnu techniku prevádzkovania, čistenie a zachytávanie emisií,
- i) rešpektovať navrhované plochy verejnej zelene.

ODPORÚČANÉ AKTIVITY V KRAJINE A NAVRHOVANÉ KRAJINNOEKOLOGICKÉ A EKOSTABILIZAČNÉ OPATRENIA

KRAJINNO - EKOLOGICKÉ OPATRENIA

a) Opatrenia na ochranu súčasného stavu, štruktúry a pôsobenia krajiny

- a1) Dbáť na ochranu území zo siete národných a európskych chránených území, hodnotných lokalít s vysokou biodiverzitou, chránených a ohrozených druhov, vzácných spoločenstiev, biotopov národného a európskeho významu a dodržiavať príslušné legislatívne nariadenia a usmernenia, ktoré s ich ochranou súvisia. Dbáť na to, aby nedochádzalo k negatívnym vplyvom na všetky zmienené súčasti krajiny riešeného územia.
- a2) Zachovávať mozaikovitú štruktúru krajiny.
- a3) Postupne meniť v lesoch ich druhové zloženie a štruktúru k prirodzenému, s rôznovekými porastmi.

- a4) Venovať osobitnú ochranu cenným mokradným lokalitám, ktoré sú aj z celosvetového hľadiska vzácnosťou.
- a5) Zachovať prirodzený charakter a čistotu vodných tokov.
- a6) Zachovávať a chrániť brehové porasty tokov.
- a7) Nepoškodzovať a vhodným manažmentom podporovať existenciu teplomilných spoločenstiev.
- a8) Nepoškodzovať skalné spoločenstvá.
- a9) Ak to nie je nevyhnutné neoplocovať pozemky v extraviláne, alebo aspoň neumiestňovať trvalé oplôtky s podmienkou, že bude ponechaný dostatočný priestor na pohyb živočíchov v krajine.
- a10) Prikrmovanie a vnadenie zveri nerealizovať na miestach, kde môže vysoká koncentrácia zveri poškodzovať hodnotné prírodné lokality, obzvlášť nie v najvýznamnejších častiach územia, ako sú chránené územia, prvky ÚSES, vzácne biotopy a pod.
- a11) Pri obhospodarovaní podporovať a preferovať ekologické poľnohospodárstvo.
- a12) Primeraným hospodárením zamedziť znehodnoteniu pasienkov a lúk. Podporovať tradičné, extenzívne hospodárenie, aby bola zachovaná druhová bohatosť pasienkov a lúk a ich ochrana pred degradáciou. Na opustených TTP odstránením náletových drevín a obnovou hospodárenia zvrátiť procesy ich degradácie.
- a13) Vysadiť a dopĺňať izolačné línie drevín, ak sa v ich blízkosti už nenachádza drevinový porast (les, brehový porast) (okolie nevzhľadných areálov PD, rušných ciest, medzi prašným poľom, či motokrosom a intravilánom).
- a14) Pri výsadbe sa riadiť platnou legislatívou - nevysádzať invázne druhy (ani ako okrasné rastliny) a žiadať o súhlas na výsadbu a pestovanie nepôvodných druhov (s výnimkou druhov, u ktorých to legislatíva nevyžaduje). Pri novej výsadbe v intraviláne odporúčame uprednostniť stanovištne vhodné prirodzené dreviny, prípadne regionálne odrody ovocných stromov pôvodné druhy drevín. Mimo intravilán ani na verejné priestranstvá nevysádzať žiadne druhy s inváznymi vlastnosťami, aby nedošlo k ich úniku do voľnej prírody. Pri výsadbe v extraviláne voľiť pôvodné, stanovištne vhodné druhy.
- a15) Dôsledne odstraňovať invázne rastliny (niekoľko sa ich už aktuálne v k. ú. vyskytuje) a zamedziť ich šíreniu napr. minimalizovaním zemných prác (výkopy, navážky, dlhodobé odkryvy pôdy...), zamedzením vzniku čiernych skládok organického odpadu zo záhrad a pod.
- a16) Revitalizovať okolie poľnohospodárskeho družstva.
- a17) Zabezpečiť ochranu a starostlivosť o dreviny intravilánu, zodpovedajúce prirodzenému druhovému zloženiu, obzvlášť pokiaľ ide o jedince väčších rozmerov, keďže dreviny obohacujú krajinu a dotvárajú obci jej typický ráz. Po uhynutí dopĺňať výsadbu o nové jedince.
- a18) Odporúčame aj vo verejnej zeleni intravilánu, na miestach, ktoré si nevyhnutne nevyžadujú intenzívnejšie kosenie, extenzívnou kosbou, prípadne pasením, udržiavať pestré trávniky (kosenie dvakrát ročne, s prvým kosením po dozretí lúčnych bylín), umožní existenciu druhovo bohatých a esteticky pekných pestrých lúk.
- a19) Pri plánovaní výstavby vždy ponechať priestor modro-zelenej infraštruktúry.
- a20) Usmerňovať stavebné zámery tak, aby nedochádzalo k likvidácii hodnotných častí krajiny, a aby korešpondovali s krajinným rázom. Zástavbu riešiť regulatívmi, berúcimi ohľad na vplyvy na prírodné prostredie (chránené územia a hodnotné biotopy, migráciu voľne žijúcich živočíchov, mokrade a vodné toky, súčasnú a plánovanú zeleň v krajine a pod.).
- a21) Vytvoriť stratégiu výstavby tak, aby krajina ako celok pôsobila harmonickým dojmom, korešpondovala s historickým charakterom obce a stavby nevytvárali nesúrodú zmes rôznych architektonických štýlov.
- a22) Kontrolovať a zamedzovať jazde terénnymi motorkami, štvorkolkami, či inými nepovolenými vozidlami po prírodnej krajine mimo na to vyhradených lokalít.
- a23) Odstrániť z krajiny skládky odpadu, vrátane skládok biologického a stavebného odpadu. Monitorovať, odstraňovať a zamedzovať vzniku nelegálnych skládok odpadu.
- a24) Navrhované investície v katastri obce zosúladiť s pôsobením krajiny ako celku, podporovať aktivity na pozitívne obohatenie jej štruktúry a vylúčiť tie aktivity, ktoré by ohrozovali štruktúru a kvalitu hodnotných ekosystémov, zabezpečujúcich vysokú biodiverzitu a ekologickú stabilitu krajiny.
- a25) Preferovať trvaloudržiateľné spôsoby rekreácie a cestovného ruchu, zosúladiť ich s ochranou biotopov, druhov, chránených území. Usmerňovať turistický ruch tak, aby spĺňal poznávaciu a rekreačnú funkciu, no nevedol k likvidácii prírodných hodnôt. Preferovať mäkké formy turizmu.

b) Opatrenia na ochranu prvkov ÚSES a genofondových lokalít:

- b1) Rešpektovať nadregionálne a regionálne prvky, navrhnuté v záväznom dokumente ÚPN VÚC Žilinského kraja a v RÚSES okresu Turčianske Teplice, ako i prvky miestneho územného systému ekologickej stability a dbať na to, aby nedošlo k obmedzeniu alebo znemožneniu ich funkcie.
- b2) Zachovať všetky prvky územného systému ekologickej stability (nadregionálneho, regionálneho, miestneho) v prírodnej štruktúre pre rozvoj biotickej zložky, chrániť existujúcu sprievodnú vegetáciu a chýbajúcu vegetáciu doplniť autochtónnymi druhmi (podľa navrhnutých manažmentových opatrení); pri obnove biocentier používať dreviny miestnej proveniencie a vylúčiť všetky aktivity ohrozujúce prirodzený vývoj týchto prvkov (vylúčenie chemických vyživovacích a ochranných látok, skládok odpadov a pod.).
- b3) Zachovať biocentrá ako priestor na rozmnožovanie, úkryt a výživu živých organizmov a na zachovanie a prirodzený vývoj ich spoločenstiev.
- b4) Neumiestňovať v prvkoch ÚSES, ani v ich bezprostrednej blízkosti stavby, nevhodnú infraštruktúru, neprevádzkať aktivity, ktoré by mali za následok ničenie vegetačného a pôdneho krytu, ohrozenie chránených a ohrozených druhov, vzácných biotopov alebo by akokoľvek negatívne ovplyvňovali spoločenstvá, ktoré v nich rastú. Neumiestňovať stavby ani iné trvalé bariéry ani - min. do vzdialenosti 10 m.
- b5) Prispôbiť ľudské aktivity tak, aby nedochádzalo k vyrušovaniu, plašeniu alebo ohrozeniu živočíchov, ktorým prvky ÚSES poskytujú životný priestor, potravu, zdroj vody a priestor na rozmnožovanie.
- b6) Nevykonať žiaden zásah, ktorý by znemožnil migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov a ich spoločenstiev v rámci biokoridorov, neumiestňovať do biokoridorov a vzdialenosti 10 m okolo nich žiadne prvky, ktoré by dočasne alebo trvale znížili ich priechodnosť pre akýkoľvek živočíšny druh a pri zmenách v krajine sa snažiť vytvoriť prvky, ktoré by posilnili ich funkciu.
- b7) Eliminovať systémovými opatreniami stresové faktory pôsobiace na prvky ÚSES. Prispôbovať trasy dopravnej a technickej infraštruktúry, ako i stavebné zámery a zámery cestovného ruchu prvkom ekologickej siete tak, aby bola maximálne zabezpečená ich vodivosť a homogénnosť.
- b8) Usmerňovať turistický ruch tak, aby pri jeho aktivitách nedochádzalo k poškodzovaniu prvkov ÚSES.
- b9) Eliminovať aktivity, ktoré ničia vegetačný a pôdny kryt, chrániť vzácne a chránené druhy.
- b10) V prvkoch ÚSES v lesných ekosystémoch používať jemnejšie spôsoby hospodárenia a to buď jednotlivý až skupinový účelový výber alebo prírode blízke hospodárenie. Využívať čo najšetrnejšie technológie približovania, v lesoch ako i prvkoch nelesnej drevinovej vegetácie zachovávať alebo obnovovať pôvodné druhové zloženie podľa zloženia potenciálnej prirodzenej vegetácie zo zdrojov miestnej proveniencie. Realizovať opatrenia, ktoré zlepšujú vekovú i priestorovú štruktúru porastov.
- b11) Výchovu porastov zamerať primárne na úpravu prirodzeného drevinového zloženia - predovšetkým na elimináciu nepôvodných ihličnatých drevín a podporu pôvodných listnáčov, vrátane pionierskych drevín.
- b12) Pri obnove rešpektovať prirodzené drevinové zloženie a vyhnúť sa obnove smreka nad rámec jeho prirodzeného zastúpenia. Už existujúce porasty s dominanciou smreka a iných ihličnatých drevín postupne premieňať k prirodzenému drevinovému zloženiu.
- b13) Nezvyšovať intenzitu a rozsah zásahov v lesoch ochranných a osobitného určenia.
- b14) V najextrémnejších lokalitách ponechať lesné porasty trvalo bez zásahu.
- b15) V prípade obnovy kalamitných holín aplikovať obnovu cez tzv. prípravný les,
- b16) Ponechávať dostatočné množstvá starých porastov i starých a dutinových stromov jednotlivé alebo v skupinkách.
- b17) Zabezpečiť ponechanie časti hmoty hrubších a časti živých hrubých stromov na dožitie a rozklad. Časť hrubého mŕtveho dreva (stojace aj ležiace) ponechávať v lese s výnimkou ochrany bezpečnosti a pod. Ponechávať stojace a ležiace mŕtve drevo v dostatočnom objeme a štruktúre (najmä hrubé). Ponechávať dostatok hrubého mŕtveho dreva na prirodzený rozklad (aspoň 10m³/ha).
- b18) Nové prvky lesnej dopravnej siete budovať iba v nevyhnutných prípadoch a iba spôsobmi, ktoré minimalizujú negatívne dopady na hydrologický režim územia, pričom pred akýmkoľvek budovaním nových úsekov je nevyhnutné pristúpiť k zhodnoteniu a racionalizácii celej lesnej dopravnej siete s revitalizáciou nevyužívaných častí. Rekultivovať lesné sklady.
- b19) Vylúčiť aplikáciu pesticídov, aj bodovú, s výnimkou prípravkov na ošetrovanie rán na stromoch alebo feromónov na kontrolu podkôrneho hmyzu.

- b20) Na navrhnutých miestach (viď. kap. 1.5.2) vytvárať nové prvky nelesnej drevinovej vegetácie. V už existujúcich vylúčiť akýkoľvek plošný výrub drevín, vrátane krov, ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku, udržiavania ochranných pásiem produktovodov a energovodov, alebo odstraňovanie nepôvodných a inváznych druhov. Ponechávať v krajine aj staré, dutinové stromy.
- b21) Zamedziť zarastanie nelesných prvkov ÚSES náletovými drevinami. Obkášať lesné plášte až po ich okraj, aby sa nerozrastali a nezarástli hodnotné lemové spoločenstvá.
- b22) Nenarušovať ťažkými mechanizmami vegetačný kryt a pôdu. Prvky ÚSES nerozorávať, ani nevykonávať zásahy, ktoré by spôsobili dlhodobé pôdne odkryvy a umožnili šírenie ruderalných a inváznych druhov. Ak je z dôvodu manažmentu lokalít nutné použiť ťažké mechanizmy, nepoužívať ich v čase, keď je pôda rozbahnená a mäkká – napr. po dažďoch alebo topení snehu.
- b23) Zamedzovať jazdám na terénnych motocykloch, štvorkolkách prípadne iných vozidlách po prvkoch ÚSES (mimo nevyhnutnej činnosti užívateľov pri obhospodarovaní pozemkov).
- b24) Pri obhospodarovaní mimo prvkov ÚSES (chemické ošetrovanie, prejazd ťažkými mechanizmami a pod.) dbať na ochrannú zónu – odstup od prvkov ÚSES, aby nedochádzalo k negatívnemu ovplyvneniu ekosystémov.
- b25) Zabezpečiť vhodné podmienky bioty po dohode s obhospodarovateľom, špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov (drobné pernaté vtáctvo, cicavce...).
- b26) V trvalých trávnych porastoch extenzívne obhospodarovat' (kosenie, pasenie), zabrániť ich zarastaniu drevinami (pravidelne odstraňovať náletové a výmladkové dreviny). Kosiť 1 až 2-krát ročne a/alebo extenzívne prepásť, pričom jeden pasienok by nemal byť pasený viac ako 4 týždne. Kosiť ideálne po častiach s odstupom niekoľkých týždňov, seno sušiť na mieste, aby ho mohli opustiť prežívajúce živočíchy a potom odviezť. Kosiť od stredu k okraju plochy, aby mali prítomné živočíchy možnosť uniknúť. Kosiť po dozretí väčšiny lúčnych bylín, podľa stavu vegetácie v danom roku, kosenie smerovať do neskoršieho obdobia roka, ideálne nie skôr ako v prvej polovici júla, je možné ho zrealizovať až do polovice októbra, pasenie je tiež vhodné koncom leta prípadne v septembri.
- b27) Pasienky vypásť rovnomerne. Ideálne je pásť zmiešanými stádami. Dbať na neprekročenie primeraného počtu pasených zvierat vzhľadom na úrodnosť pasienka. Pri pasení dbať na to, aby nedochádzalo k nadmernému zhromažďovaniu zvierat na jednom mieste, obzvlášť na a v blízkosti hodnotných mokradných a xerothermných lokalít, aby nedochádzalo k zdupávaniu, poškodzovaniu vegetačného a pôdneho krytu a negatívnemu ovplyvňovaniu chemizmu pôdy a vody prvkov ÚSES, v prípade vodných tokov aj erózii brehov. Z rovnakého dôvodu v prvkoch ÚSES ani v ich tesnej blízkosti neumiestňovať košariská a tiež nevnaďiť ani neprikrmovať zver v prvkoch ÚSES a ich bezprostrednom okolí. Vykášať nedopasky, aby sa nešírili tzv. pasienkové buriny a neznehodnocovali pasienky.
- b28) Trávne porasty nepriosievať.
- b29) Zamedziť hromadeniu biomasy na teplomilných biotopoch. Ideálne je ich extenzívne prepásť stádom oviec a kôz alebo len kôz (hovädzí dobytok nie je v prípade teplomilných spoločenstiev vhodný). V prípade teplomilných biotopov sa ako primerané množstvo zvierat na plochu pasienku odporúča 5ks zvierat na 1ha. Dbať na to, aby nedochádzalo k narúšaniu vegetačného a pôdneho krytu, pri jarnej pastve, keď je pôda rozbahnená je vhodnejšie pasenie jednorázovým preháňaním, v neskorších, suchších obdobiach roka je vhodná rotačná pastva na viacerých teplomilných stanovištiach, ktorá zabezpečí zároveň šírenie semien na srsti zvierat z bohatších na chudobnejšie lokality, čím sa zvýši druhová bohatosť aj na chudobnejších lokalitách. Ak nie je možné pásť, aspoň raz ročne prekášať, po dozretí lúčnych bylín, ideálne nie skôr ako v prvej polovici júla, je možné aj do polovice októbra.
- b30) V prípade potreby využitia mechanizmov na kosenie eliminovať ich pohyb na čas, keď nie je pôda rozbahnená.
- b31) Ak nie je možné obhospodarovat' v takej intenzite ako v minulosti, zabezpečiť aspoň striedanie v trojročnom cykle pasenie-kosenie-úhor, aby nedochádzalo k degradácii, lúčne biotopy by mali byť v tomto cykle pokosené aspoň raz za 3 roky, dôležité je, aby v častiach určených na ochranu nelesných biotopov boli odstraňované náletové dreviny a nešírili sa expanzívne druhy.
- b32) Pre udržanie vresoviska by bolo ideálne aspoň raz za niekoľko rokov (3-5) prepásť alebo aspoň extenzívne kosť s odstránením biomasy a náletových drevín, aby sa na plochu nešírili dreviny. Ideálne rozšíriť takýto manažment aj na okolie vresoviska, čo by mohlo prispieť k jeho rozšíreniu.

- b33) Kosiť aj slatiny, podmáčané a vlhké lúky – raz ročne, ručne alebo špeciálnymi mechanizmami na to určenými, nepoužívať ťažkú mechanizáciu, ktorá môže biotopy úplne zlikvidovať. Ak by nebolo možné uplatniť šetrné spôsoby kosenia, odporúčame odkonzultovať so Štátnou ochranou prírody manažment na konkrétnej mokradnej lokalite. Pri lokalitách, kde je časť roka suchší, dostatočne pevný povrch (aby sa mechanizmus nezabáral a nepoškodzoval vegetačný a pôdny kryt) je možné kosenie s využitím mechanizácie. K týmto formám manažmentu je však potrebné pristupovať citlivo a líšia sa z lokality na lokalitu, preto je potrebné pred ich použitím kontaktovať ŠOP SR. V chránených územiach sa riadiť odporučeniami a nariadeniami platnými pre dané územie.
- b34) Mokradné biotopy vylúčiť z pasenia, aby nedochádzalo k nadmernému zdupávaniu alebo negatívnym zmenám chemizmu vody a pôdy močom a trusom zvierat, odstránenie vegetačného krytu, erózii brehov tokov a degradácii hodnotných spoločenstiev. Z rovnakého dôvodu dbať na to, aby sa na a v blízkosti mokradí a tokov nezhromažďovali hospodárske zvieratá ani zver prilákaná vnadením.
- b35) Neprechádzať po mokradných biotopoch ťažkými mechanizmami.
- b36) Vysokobylinné mokradné spoločenstvá postačí kosiť raz za 3-5 rokov a odstraňovať náletové dreviny.
- b37) Dbať na to, aby nedochádzalo k negatívnym zmenám hydrologického režimu mokradných lokalít a vodných tokov, chemizmu vody a pôdy a mokradné lokality neodvodňovať!
- b38) Zachovať charakter toku, vrátane množstva a rýchlosti prúdenia vody v koryte, kvality vody (zabránenie znečistenia a eutrofizácie). Ochrániť prirodzené koryto vodných tokov, s možnosťou meandrovať aspoň v úsekoch, kde to neznemožňuje už existujúca výsadba a s dostatočnou šírkou ochranných zón pre jeho pohyb, pri napriamovaných tokoch umožniť revitalizáciu v prospech prirodzeného koryta s meandrami všade, kde je to len možné. V častiach, kde to možné nie je, umožniť aspoň vytváranie prirodzeného profilu bez zbytočnej regulácie. Dbať na udržanie primeraného vodného režimu (vysoké hladiny podzemnej vody) a zlepšenie kvality vôd. Neodčerpávať vodu z tokov a to najmä v obdobiach so zníženým prietokom a nepoškodzovať ich dno ani brehy.
- b39) Dbať na ochranu brehových porastov. Ponechať v poraste aj staré, prípadne spadnuté jedince, ktoré majú tiež významný podiel na zvýšení diverzity a sú vzácnym biotopom pre viaceré druhy živých organizmov. Nevyrúbať brehové porasty v súvislých úsekoch, buď ich nechať úplne bez obnovy alebo prípadnú obnovu riešiť výlučne jednotlivým alebo skupinovým výberom stromov s ponechávaním min. 30% stromov (pôvodných drevín) na dožitie. Šetrne odstraňovať nepôvodné a invázne druhy drevín, ak sa vyskytnú.
- b40) Podporovať šírenie pôvodných druhov brehových porastov, do častí bez drevín, ak budú brehové porasty dopĺňané, využívať výlučne pôvodné, stanovištne vhodné dreviny miestnej proveniencie. Ponechať širší pás (minimálne 6 m, pri menších tokoch minimálne 3 m od brehu po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo iná infraštruktúra) okolo toku bez zásahu a umožniť tak rast a šírenie brehových porastov.
- b41) Celkovo okolo vodného toku ponechať dostatočne širokú ochrannú zónu, z ktorej bude vylúčená taká hospodárska a iné činnosti, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť tok a jeho príbrežnú vegetáciu. Nevystavovať brehy erózií ich zbytočným obnažovaním.
- b42) Pri výstavbe neumiestňovať stavby do tokov a ich blízkosti, ani inak nenarušovať brehové porasty vodných tokov.
- b43) Pri výstavbe a opravách lesných ciest a doprave dreva minimalizovať zásahy do ekosystémov vodného toku (vrátane brehových porastov) a mokradí.
- b44) Zabezpečiť, aby nedochádzalo k prieniku chemikálií ani biologických hnojív z poľnohospodárskej výroby, ani iných látok, ktoré by mohli byť zdrojom znečistenia, do tokov a príľahlých mokradných ekosystémov.
- b45) Zabezpečiť, aby boli existujúce hnojiská dostatočne izolované od okolia tak, aby nekontaminovali okolitú krajinu, zlikvidovať nezabezpečené poľné hnojiská a asanovať postihnutú lokalitu.
- b46) Dôkladne dodržiavať zákon o odpadoch, vrátane sankcií, pri vydávaní súhlasov na uskladnenie prebytočnej zeminy uprednostniť zdevastované územia a intravilány.
- b47) Monitorovať a odstraňovať nelegálne skládky odpadu (vrátane biologického).
- b48) Monitorovať a bezodkladne odstraňovať invázne druhy. Pred likvidáciou invázných druhov odporúčame využiť postup odporučený Štátnou ochranou prírody alebo sa skontaktovať priamo so Štátnou ochranou prírody SR z dôvodu prekonzultovania efektívneho spôsobu odstraňovania invázných taxónov.
- b49) Riadiť sa návrhmi opatrení uvedenými pri popise jednotlivých prvkoch ÚSES.

c) Opatrenia na ochranu prvkov RÚSES Okresu Turčianske Teplice (RÚSES okresu Turčianske Teplice, 2013)

c1) Nadregionálne biocentrum NRbC2 Turiec, nadregionálny biokoridor NRbK1 Vodný tok Turiec, regionálne biocentrum RBc4 Kotian- Sokol - Balážovo - Borová kaluž

- c1.1) Uplatňovanie pôvodných druhov drevín pri obnove brehových porastov, potláčanie nepôvodných druhov drevín pri údržbe brehových porastov.
- c1.2) v úsekoch, kde brehové porasty z nejakého dôvodu budú chýbať, zakladanie nových brehových porastov s uplatnením výlučne pôvodných, stanovištne vhodných druhov drevín.
- c1.3) Na nelesných pozemkoch - kosenie a následné odstránenie biomasy 1 x ročne, odstraňovanie sukcesných drevín, prípadne bylín a vyhrabávanie stariny.
- c1.4) Odstraňovanie inváznych druhov rastlín.
- c1.5) Ponechávanie mokradí a statických vodných plôch mimo brehových porastov bez výsadby drevín.
- c1.6) Zabezpečenie vhodných pobytových podmienok bioty po dohode s obhospodarovateľom.
- c1.7) Ochrana, údržba a úprava priaznivého stavu súčasných a budovanie nových liahnísk pre obojživelníky, zabezpečenie ochrany obojživelníkov v období migrácie (napr. budovanie migračných zábran, transfer jedincov na reprodukčné lokality), udržiavanie zimovísk obojživelníkov a priaznivého stavu migračných zón k lokalitám reprodukcie a k niektorým typom letných stanovišť.
- c1.8) Usmerňovanie návštevnosti územia, aby nedochádzalo k nadmernej návštevnosti.
- c1.9) Špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov (drobné pernaté vtáctvo, cicavce...).
- c1.10) Opatrenia na udržanie primeraného vodného režimu (vysokiej hladiny podzemnej vody) a zlepšenie kvality vôd.

Na posilnenie funkcie biocentier a biokoridoru navrhujeme

- c1.11) Zabezpečiť, aby nedochádzalo k prieniku chemikálií ani biologických hnojív z poľnohospodárskej výroby do rieky a priľahlých mokradných ekosystémov, zabezpečiť (izolovať) poľné hnojiská.
- c1.12) Zachovávať dostatočnú ochrannú zónu – odstup od mokradí pri obhospodarovaní, aby poľnohospodárske stroje, ale ani iné vozidlá neprechádzali po ploche biocentra, nepoškodzovali vegetačný a pôdny kryt a neohrozovali prítomné živočíchy.
- c1.13) Zabezpečiť, aby nedochádzalo k vypúšťaniu odpadových vôd do Turca bez ich predchádzajúceho dostatočného vyčistenia.
- c1.14) m Mokradné biotopy neodvodňovať.
- c1.15) Chrániť vodný tok s čo najprirodzenejším charakterom koryta, s možnosťou prirodzene meandrovať a s dostatočnou šírkou ochranných zón pre jeho pohyb.
- c1.16) Dbáť na ochranu brehových porastov, nevyrúbavať ich v súvislých úsekoch, buď ich nechať úplne bez obnovy alebo prípadnú obnovu riešiť výlučne jednotlivým alebo skupinovým výberom stromov s ponechávaním min. 30% stromov (pôvodných drevín) na dožitie.
- c1.17) Neodčerpávať vodu z toku, nepoškodzovať dno toku.
- c1.18) Dbáť na to, aby nedochádzalo k nadmernému zhromažďovaniu zvierat v blízkosti toku a zamedziť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi.
- c1.19) Monitorovať a odstraňovať skládky odpadu.
- c1.20) Neumiestňovať do tesnej blízkosti prvkov ÚSES zástavbu.
- c1.21) Pri manažmente mokradných biotopov postupovať v súčinnosti s metodikou pre dané spoločenstvá, konzultovať vhodný manažment s orgánom ŠOP SR.

c2) Regionálne biocentrum RBc1 Brieštie (Červený vršok - Zadné pole - Murovaná skala), Regionálny biokoridor RBk4 Ekoton Žiaru Ondrašová-Jasenovo

- c2.1) Zabrániť znefunkčneniu biokoridoru výstavbou bariér hoci aj dočasných (ako napr. oplotenie pastviny, obory, oplôtky na ochranu mladých porastov pred zverou a pod.).
- c2.2) Lesné časti biokoridoru ponechať bez zásahu alebo obhospodarováť výlučne spôsobom, ktorý zabezpečí trvalú existenciu lesa na takejto ploche biokoridoru. Tzn. obnovu jedine jednotlivým alebo skupinovým výberom, v prípade vzniku kalamitných holín ponechanie pionierskych drevín a pod.
- c2.3) Pri obnove rešpektovať prirodzené drevinové zloženie a vyhnúť sa obnove smreka.
- c2.4) Vylúčiť aplikáciu pesticídov, aj bodovú, s výnimkou prípravkov na ošetrovanie rán na stromoch alebo feromónov na kontrolu podkôrneho hmyzu.

- c2.5) Rekultivovať lesné sklady a lesné cesty, ktoré vznikli pre účely ťažby.
- c2.6) Bylinné spoločenstvá obhospodarovat' extenzívne (kosením alebo pasením 1-2-krát do roka), aby nedochádzalo k ich degradácii a zarasteniu drevinami, zamedziť hromadeniu biomasy na teplomilných biotopoch-tieto biotopy buď pásť menšími stádami oviec a/alebo kôz alebo aspoň extenzívne kosiť a pokosenú biomasu odviezť po tom, čo ju opustia v nej prežívajúce živočíchy, vysokobylinné mokradné spoločenstvá postačí kosiť raz za 3-5 rokov a odstraňovať náletové dreviny.
- c2.7) Zamedziť ničeniu vegetačného a pôdneho krytu.
- c2.8) Bylinné lemy - lemy krovín a lesa obkášať, aby nedochádzalo k šíreniu drevín do bylinných spoločenstiev.
- c2.9) Zosúladiť rekreačné aktivity s ochranou biotopov a druhov.
- c2.10) Odstraňovať invázne druhy rastlín.
- c2.11) Monitorovať a odstraňovať čierne skládky.

c3) Nadregionálny biokoridor NRBk2 Vodný tok Jasenica

- c3.1) Revitalizácia toku - umožnenie čo najprirodzenejšieho charakteru koryta, s možnosťou prirodzene meandrovať a s dostatočnou šírkou ochranných zón pre jeho pohyb..
- c3.2) Uplatňovanie pôvodných druhov drevín pri obnove brehových porastov, potláčanie nepôvodných druhov drevín pri údržbe brehových porastov.
- c3.3) Odstraňovanie inváznych druhov rastlín.
- c3.4) Zabezpečenie vhodných pobytových podmienok bioty po dohode s obhospodarovateľom.
- c3.5) Špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov (drobné pernaté vtáctvo, cicavce...).
- c3.6) Opatrenia na zlepšenie kvality vôd.
- c3.7) Zamedzenie prieniku chemikálií a biologických hnojív z poľnohospodárskej výroby do toku, nevypúšťanie odpadových vôd do toku.
- c3.8) Neodčerpávať vodu z toku, nepoškodzovať dno toku.
- c3.9) Zamedzenie nadmerného zhromažďovania zvierat v blízkosti toku, čím sa zabráni zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi.
- c3.10) Monitorovanie a odstraňovanie skládok odpadu.
- c3.11) Zabránenie znefunkčnenia biokoridoru výstavbou bariér hoci aj dočasných.

c4) Genofondová lokalita GL 4 Dolné Závozy

- c4.1) Obnovu lesných porastov realizovať výlučne účelovým – jednotlivým alebo skupinovým výberom s nepretržitou obnovnou dobou, pričom minimálne 10% stromov, v ochranných lesoch min. 20%, by malo byť ponechávaných na dozitie.
- c4.2) Ponechávať dostatok hrubého mŕtveho dreva na prirodzený rozklad (aspoň 10m³/ha).
- c4.3) V najextrémnejších lokalitách ponechať lesné porasty trvalo bez zásahu.
- c4.4) Výchovu porastov zamerať primárne na úpravu prirodzeného drevinového zloženia - predovšetkým na elimináciu nepôvodných ihličnatých drevín a podporu pôvodných listnáčov, vrátane pionierskych drevín.
- c4.5) Vylúčiť aplikáciu pesticídov, aj bodovú, s výnimkou prípravkov na ošetrovanie rán na stromoch alebo feromónov na kontrolu podkôrneho hmyzu.
- c4.6) Nepôvodné smrečiny a porasty s dominanciou smreka a iných ihličnatých drevín postupne premieňať k prirodzenému drevinovému zloženiu podsadbami alebo podsejbou vhodných drevín a ich postupným uvoľňovaním v hlúčikoch – nie celoplošne. Vyšší podiel borovice a/alebo smrekovca môže byť obnovený iba v extrémnych bralnatých partiách, v ktorých sa tieto dreviny vyskytovali aj prirodzene.
- c4.7) Nové prvky lesnej dopravnej siete budovať iba v nevyhnutných prípadoch a iba spôsobmi, ktoré minimalizujú negatívne dopady na hydrologický režim územia, pričom pred akýmkoľvek budovaním nových úsekov je nevyhnutné pristúpiť k zhodnoteniu a racionalizácii celej lesnej dopravnej siete s revitalizáciou nevyužívaných častí.
- c4.8) V častiach s prípadným výskytom mokradných lokalít (napr. prameniská, okolie vodného toku...) dbať na zachovanie ich vodného režimu a zamedziť ich poškodzovaniu.
- c4.9) Zabráňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- c4.10) Vylúčiť intenzívne prikrmovanie poľovnej zveri (krmoviská) v GL.
- c4.11) Neumiestňovať stavby alebo iné trvalé bariéry v genofondovej lokalite alebo jej bezprostrednej blízkosti, min. do vzdialenosti 10m od lokality.

c5) Genofondová lokalita GL 52 Ivančinské močiare II. a III. (od roku 2004 CHA Ivančinské močiare)

- c5.1) Usmerňovanie návštevnosti územia, aby nedochádzalo k nadmernej návštevnosti.
- c5.2) Špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov (drobné pernaté vtáctvo, cicavce...).
- c5.3) Opatrenia na udržanie primeraného vodného režimu (vysokej hladiny podzemnej vody) a zlepšenie kvality vôd.
- c5.4) Zamedzenie prieniku chemikálií a biologických hnojív z poľnohospodárskej výroby ako i odpadových vôd do mokradných ekosystémov a ich vodných zdrojov, dostatočná izolácia poľných hnojísk.
- c5.5) Mokradné biotopy neodvodňovať.
- c5.6) Dbieť na to, aby nedochádzalo k pohybu ťažkých mechanizmov po lokalitách GL ani v ich bezprostrednom okolí.
- c5.7) Dbieť na to, aby nedochádzalo k nadmernému zhromažďovaniu zvierat na ploche a v jej blízkosti a zamedziť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi.
- c5.8) Monitorovanie a odstraňovanie skládok odpadu.
- c5.9) Neumiestňovať do GL ani ich tesnej blízkosti zástavbu.
- c5.10) Rešpektovať zákonom stanovené pravidlá ochrany lokalít, pri manažmente postupovať v súčinnosti s metodikou pre dané spoločenstvá, konzultovať vhodný manažment s orgánom ŠOP SR.
- c5.11) Odstraňovanie invázných druhov rastlín.

c6) Genofondová lokalita GL 61 Niva potoka Lúčky

- c6.1) Dbieť na ochranu brehových porastov, nevyrúbať ich v súvislých úsekoch ak sa nebude jednať o potláčanie nepôvodných alebo invázných druhov; buď ich nechať úplne bez obnovy alebo prípadnú obnovu riešiť výlučne jednotlivým alebo skupinovým výberom stromov s ponechávaním min. 30% stromov (pôvodných drevín) na dožitie.
- c6.2) Potláčať nepôvodné druhy drevín, odstraňovať invázne druhy drevín aj bylín.
- c6.3) V úsekoch, kde brehové porasty z nejakého dôvodu budú chýbať, zakladať nové brehové porasty s uplatnením výlučne pôvodných, stanovištne vhodných druhov drevín.
- c6.4) Chrániť vodný tok s čo najprirodzenejším charakterom koryta, s možnosťou prirodzene meandrovať a s dostatočnou šírkou ochranných zón pre jeho pohyb.
- c6.5) Mokradné biotopy neodvodňovať.
- c6.6) Nelesné časti GL je vhodné raz do roka pokosiť s odvezením biomasy a zamedzovať ich zarastaniu drevinami, veľmi dôležité je však dbať na to, aby nedochádzalo k poškodzovaniu pôdneho a vegetačného krytu, preto je nevyhnutné kosiť v suchších obdobiach roka a len ľahkými mechanizmami, v príliš mokrých častiach je ideálnym manažmentom ručná, ochrannárska verzia kosenia, ideálne kosenie je v čase od druhej polovice júna do septembra, kedy býva pôda najsuchšia.
- c6.7) Dbieť na to, aby nedochádzalo k pohybu ťažkých mechanizmov po slatinných lokalitách a podmáčaných lúkach, zamedziť prejazd vozidiel po ploche genofondovej lokality (mimo ciest na to určených.)
- c6.8) Mokradné lokality nepásť!
- c6.9) Lúčne biotopy, ktoré nie sú súčasťou slatiny je možné extenzívne kosiť klasickým spôsobom, ale 1-2 krát ročne, ideálne tiež v suchšom období, je možné aj extenzívne prepásať, ale dbať na to, aby dobytok neprechádzal na slatinné časti, neovplyvňoval ich exkrementami (nezhromažďoval sa v ich blízkosti) a nedochádzalo ani k zdupávaniu brehov a zhromažďovaniu dobytka na brehoch potoka.
- c6.10) Usmerňovanie návštevnosti územia tak, aby nedochádzalo k nadmernej návštevnosti.
- c6.11) Opatrenia na udržanie primeraného vodného režimu (vysokej hladiny podzemnej vody) a zlepšenie kvality vôd.
- c6.12) Neodčerpávať vodu z toku, nepoškodzovať dno toku.
- c6.13) Monitorovať a odstraňovať skládky odpadu.
- c6.14) Dbieť nato, aby nedošlo ku kontaminácii vody a mokradných lokalít.
- c6.15) Neumiestňovať do GL alebo jej tesnej blízkosti zástavbu.
- c6.16) Pri manažmente mokradných biotopov postupovať v súčinnosti s metodikou pre dané spoločenstvá, konzultovať vhodný manažment s orgánom ŠOP SR.

d) Opatrenia na zvýšenie ekologickej stability lesnej krajiny a opatrenia pre nelesnú drevinovú vegetáciu

- d1) V lesoch aj nelesnej drevinovej vegetácii uplatňovať také postupy, ktoré budú v čo najväčšej miere rešpektovať prirodzené procesy a budú smerovať k zlepšeniu druhovej, vekovej a aj priestorovej štruktúry porastov a celkovo k zvýšeniu ekologickej stability krajiny,
- d2) Pri obhospodarovaní brať ohľad na potrebu dosiahnutia lesného porastu so štruktúrou a drevinovým zložením blízky prirodzenému. Obnoviť a zachovávať pôvodné, prirodzené druhové zloženie lesa.
- d3) Uprednostňovať prirodzenú obnovu lesa, umelú obnovu využívať iba v prípade, že prirodzene nie je možné obnoviť vhodné dreviny. Obnovu prirodzeného druhového zloženia lesov zohľadniť aj v prípade málo zastúpených a tzv. azonálnych lesných biotopov (brehové porasty). Vyhnúť sa obnove ihličnatých drevín nad rámec ich prirodzeného zastúpenia.
- d4) V lesných porastoch minimalizovať plošný výrub drevín (neodporúčame väčšie obnovné prvky ako 0,5 ha), ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku, udržiavania ochranných pásiem produktovodov a energovodov, alebo odstraňovanie invázných druhov. Podľa možnosti využívať postupy prírody blízkeho obhospodarovania lesov.
- d5) Ponechávať časť stromov na dožitie (prioritne staršie, košaté, dutinové...) ako aj časť hrubého mŕtveho dreva na prirodzený rozklad (zlomy, hrubšie kmene nižšej kvality a pod.).
- d6) V ochranných lesoch a aj inde na extrémnych stanovištiach, osobitne v prvkoch MÚSES, aplikovať osobitný prístup, pri obnove prevažne jednotlivý alebo skupinový výber a ponechávanie významnejšej časti zásoby porastu na dožitie.
- d7) Šetrným spôsobom (aby nedochádzalo k poškodeniu okolitého porastu), odstraňovať z porastov invázne dreviny, vrátane drevín s inváznymi vlastnosťami ako je napr. agát, ak sa vyskytnú. Ak sa v porastoch vyskytnú nepôvodné druhy, postupne ich nahrádzať prirodzenými drevinami.
- d8) Zamedziť pohybu ťažkých mechanizmov po ploche lesa a využívať šetrné technológie (kone a pod.) alebo dôsledne dbať na to, aby sa ťažké mechanizmy pohybovali iba po vyznačených líniách a mimo obdobia s rozmočenou pôdou.
- d9) Pri využívaní a údržbe lesnej dopravnej siete dôsledne dbať na protierózne opatrenia. Rekultivovať dlhodobo nevyužívané lesné cesty, či tzv. dočasné približovacie cesty.
- d10) Pri obhospodarovaní obmedziť pohyb ťažkých mechanizmov len na existujúcu dopravnú sieť. Nové cesty plánovať s ohľadom na šetrný prístup k vzácnym spoločenstvám a prvkom ÚSES.
- d11) Dbať na ochranu pramenísk, nemeniť ich vodný režim, neznečisťovať ich ani ich vodné zdroje, ani ich mechanicky nepoškodzovať.
- d12) V lesných porastoch prvkov MÚSES aplikovať postupy uvedené v popise týchto prvkov.
- d13) Pri nelesnej drevinovej vegetácii v extraviláne nevysádzať nepôvodné druhy drevín, aby nedochádzalo k ich úniku do voľnej prírody. Využívať výlučne pôvodné druhy. Zamedziť vysádzaniu taxónov s inváznymi vlastnosťami.
- d14) Nevyrúbavať brehové porasty a chrániť ich pred poškodzovaním. Umožniť rozšírenie brehových porastov do úsekov, v ktorých chýbajú.
- d15) Zvýšiť podiel nelesnej drevinovej vegetácie v odlesnenej časti krajiny, vrátane ponechávania starších, dutinových stromov, ako i solitérov v krajine.

e) Opatrenia na ochranu poľnohospodárskej pôdy

- e1) Dbať na ochranu poľnohospodárskej pôdy, minimalizovať záber chránených pôd na stavebné účely. Investičné zámery v čo najväčšej miere situovať v zastavanom území obce, v prielukách jestvujúcej zástavby a pozdĺž vybudovaných prístupových ciest.
- e2) Preferovať maloblokové hospodárenie, ekologické hospodárenie a trvalo udržateľné postupy.
- e3) Preferovať extenzívne hospodárenie pred intenzívnym – extenzívne kosenie, pasenie alebo ich kombináciu. Extenzívnym hospodárením bez priosievania krmovinárskymi miešankami podporovať biodiverzitu lúčnych porastov. Maximálne obmedziť využitie chemických látok (herbicídy, pesticídy, hnojivá a pod.).
- e4) Kosné lúky kosiť 1 až 2 krát ročne, s prvým kosením počkať, kým dozrie väčšina lúčnych bylín (cca od prvej polovice júla), priskoré kosenie má za následok postupné ubúdanie niektorých druhov a ochudobňovanie lúk. Kosiť od stredu k okraju plochy, aby mali prítomné živočíchy možnosť uniknúť; pokosenú biomasu odviezť, ideálne je však sušiť seno na mieste, aby ho mohli opustiť prežívajúce živočíchy.
- e5) TTP nerozorávať. Celkovo zamedziť narušaniu vegetačného krytu a pôdy. Dbať na to, aby ani pri hospodárskej, stavebnej a inej činnosti, nedochádzalo k nadmerným pôdnym

- odkryvom a následne vystavovaniu obnaženej pôdy pôsobeniu negatívnych činiteľov, ako aj šíreniu ruderalných a inváznych druhov.
- e6) Uprednostňovať využitie šetrných technológií. Ťažké mechanizmy, či iné motorové vozidlá používať len na nevyhnutné úkony, vylúčiť ich nadmerný a zbytočný pohyb po pôde (ktorý spôsobuje zhutňovanie pôdy, narušanie vegetačného pokryvu), nevyužívať ich v čase keď je pôda rozmočená.
 - e7) Zabráňovať nadmernému zhromažďovaniu zvierat (hospodárske zvieratá, lesná zver lákaná vnaďením/prikrmovaním), aby nedochádzalo k poškodzovaniu pôdy a mačiny pasienkov, rozrývaniu a pôdnym odkryvom, a tým aj väčšej náchylnosti na eróziu; zvýšené množstvo exkrementov zároveň negatívne ovplyvňuje chemizmus pôdy. Obzvlášť dbať na to, aby nedochádzalo k zhromažďovaniu zvierat pri vodných tokoch, ktoré môže spôsobiť odstránenie vegetačného krytu a náchylnosť brehov na eróziu.
 - e8) Podporovať šetrné pasienkárstvo.
 - e9) Dbať na neprekročenie maximálneho zaťaženia pasienkov dobytčiami jednotkami vzhľadom na ich úrodnosť, pričom jeden pasienok by nemal byť pasený viac ako 4 týždne. Vykášať nedopasky, aby sa nešírili tzv. pasienkové buriny a neznehodnocovali pasienok.
 - e10) Z plôch lúk a pasienkov odstraňovať náletové dreviny, aby sa nezmenšovala ich rozloha, ponechať však roztrúsené solitéry, prípadne skupinky drevín, či línie drevín, aby nevznikala veľkoblková, ekologicky nestabilná plocha vystavená extrémnym činiteľom. Vytvoriť a zachovávať dostatočné množstvo plôch nelesnej drevinovej vegetácie (medze, remízky a pod.), ktoré chránia pôdu pred nadmerným vysušáním a odnosom vrchnej časti pôdneho horizontu, zároveň sú stanovišťom pre prirodzené predátory živiace sa škodcami na kultúrnych plodinách.
 - e11) Na opustených pasienkoch a kosných lúkach obnovením hospodárenia potláčať degradáciu, ako i zarastanie náletovými drevinami.
 - e12) Ak nie je možné obhospodarovať v takej intenzite ako v minulosti, zabezpečiť aspoň striedanie v trojročnom cykle pasenie-kosenie-úhor, aby nedochádzalo k degradácii, lúčne biotopy by mali byť v tomto cykle pokosené aspoň raz za 3 roky, dôležité je, aby v častiach určených na ochranu nelesných biotopov boli odstraňované náletové dreviny a nešírili sa expanzívne druhy.
 - e13) Organický odpad zo živočíšnej výroby (hnoj, močovka) neumiestňovať voľne na pôdu, ale na dostatočne izolované hnojisko, aby nedochádzalo k prieniku do pôdy.
 - e14) Pri hospodárskej a inej činnosti dodržiavať odstup od vodných tokov, aby nedochádzalo k obnažovaniu pôdy brehov a erózií a odnosu pôdy vodným tokom. Na ochranu pred eróziou brehov podporovať existenciu brehových porastov.
 - e15) Na trvalých trávnych porastoch sa vyhnúť mulčovaniu, aplikovať ho len v nutných prípadoch.
 - e16) Na poliach v svahovitom reliéfe realizovať protierózne opatrenia, najmä: vrstevnicová agrotechnika, pôdoochranná agrotechnika (minimalizačná agrotechnika, bezorbové obrábanie pôdy), protierózne oševné postupy, zamedzenie orbám po spádnicí...
 - e17) Monitorovať a odstraňovať nelegálne skládky odpadu, aby nedochádzalo ku kontaminácii pôdy.
 - e18) Preferovať striedavý systém hospodárenia (časť pôdy nechať úhorom), aby nedochádzalo k nadmernému vyčerpávaniu pôdy.
 - e19) Rešpektovať pri hospodárení produkčný potenciál pôd.
 - e20) Hospodáriť v zmysle princípov multifunkčného poľnohospodárstva.

f) Opatrenia na ochranu vodných tokov, mokradí a vodných plôch

- f1) Dôsledne dbať na ochranu vodných zdrojov a ich okolia, dbať na to, aby nedochádzalo k znečisťovaniu vodných zdrojov.
- f2) Zachovať prirodzený charakter tokov. Dosiaľ nezregulované časti korýt, kde to už existujúca infraštruktúra dovoľuje, ponechať neregulované, nakoľko regulácia toku zvyšuje rýchlosť prúdenia aj riziko povodňových vln v nižších častiach toku, nahradenie laterálnej erózie vertikálnou, zníženie hladiny podzemných vôd a celkove vysychanie nivy a pod. Umožniť prirodzené meandrovanie a dostatočnú šírku ochranných zón pre pohyb toku, nezasahovať do koryta zbytočnými zásahmi, namiesto umelej regulácie toku, umožniť stabilizáciu a spevnenie brehov brehovými porastami.
- f3) V napriamovaných tokoch umožniť revitalizáciu v prospech prirodzeného koryta a vytvárania prirodzených meandrov tam, kde je to len možné. V častiach, kde to možné nie je, umožniť aspoň vytváranie prirodzeného profilu bez zbytočnej regulácie.

- f4) Rešpektovať a zachovať ochranné pásmo vodohospodársky významného vodného toku Jasenica. Ponechať ho bez trvalého oplotenia, bez orby, nestavať v nich objekty, nemeniť reliéf ťažbou, či navážkami, nemanipulovať s látkami škodiacimi vodám, nestavať súbežné inžinierske siete.
- f5) Na pobrežných pozemkoch ani na pozemkoch, kde by ich umiestnenie malo vplyv na vodné toky a mokrade, objekty, ktoré obsahujú škodlivé látky a nevykonávať činnosti, ktoré by mohli ohroziť kvalitu vody a zhoršiť odtok povrchových vôd. Zamedziť vypúšťaniu močovky v blízkosti vodných tokov a mokradí, zamedziť priesakom odpadových vôd z poľnohospodárskej výroby a z plôch postihnutých združovaním hospodárskych zvierat do vodných tokov a mokradných lokalít, zamedziť zhromažďovaniu zvierat v ich blízkosti a hnojiská dostatočne izolovať od okolia. Pri tokoch a mokradiach nevnaďiť/neprikrmovať zver. Neumožniť aktivity, ktoré by viedli k znečisteniu vody.
- f6) Pri výstavbe neumiestňovať stavby do tokov. Zamedziť vytváraniu migračných prekážok v tokoch.
- f7) Neumiestňovať stavby na pobrežných pozemkoch (t.j. 10 m od vodohospodársky významných vodných tokov a 5m pri drobných vodných tokoch).
- f8) Neobhospodarováť bezprostredné okolie vodných tokov a mokradí a úplne z neho vylúčiť pohyb ťažkých mechanizmov, aby nedochádzalo k erózii a znečisťovaniu mokradí a vody v tokoch.
- f9) Vylúčiť výrubu v brehových porastoch. Ak sa vyskytnú úseky bez porastov, umožniť ich dorastenie, všade, kde to už existujúca infraštruktúra umožňuje, najlepšie prirodzenou sukcesiou. Nenahrádzať (ani v intraviláne) prirodzené brehové porasty stanovištne nevhodnými, nepôvodnými druhmi, obzvlášť nie druhmi s inváznymi vlastnosťami.
- f10) Zamedziť akýmkoľvek zásahom do vodného režimu v nivách tokov (neprehlbovať koryto, neregulovať tok, neodvodňovať nivy) a akýmkoľvek zásahom, ktoré by negatívne ovplyvnili vodný režim a chemizmus vody a pôdy v nive tokov a na mokradných lokalitách.
- f11) Zamedziť nadmernému odčerpávaniu vody z tokov. Pri hospodárskej činnosti a podobne uprednostniť zachytávanie a využitie dažďovej vody, dažďové vody zo striech a spevnených plôch v maximálnej miere zdržať v území na jednotlivých pozemkoch akumuláciou do zberných nádrží.
- f12) Dbáť na to, aby nedochádzalo k degradácii mokradných lokalít, nepoškodzovať ich vegetačný a pôdny kryt, zamedziť negatívnym zmenám vodného režimu. Zamedziť odvodňovaniu mokradných lokalít.
- f13) Systematicky monitorovať a odstraňovať čierne skládky, aby nedochádzalo ku kontaminácii vody. Nezakladať v ani pri vodných tokoch, ani v mokradných lokalitách a ich okolí ani dočasné skládky.
- f14) Monitorovať a odstraňovať invázne druhy, ktoré sa obzvlášť rýchlo šíria práve popri vodných tokoch a vytlačujú ostatné druhy. Pri likvidácii invázných druhov sa riadiť metódou ŠOP SR alebo sa poradiť s pracovníkmi ŠOP SR, aby došlo k ich skutočnému potlačeniu.
- f15) Zachovať mokradné lokality v celej ich škále, významne zvyšujú biodiverzitu územia.
- f16) Pri stavebnej, hospodárskej a inej činnosti dodržiavať ochrannú zónu okolo tokov.

g) Opatrenia na ochranu kultúrno-historických zdrojov

- g1) Podporovať akúkoľvek snahu o ochranu a rekonštrukciu historických prvkov, ktoré sprítomňujú kultúrno-historické dedičstvo.
- g2) Zachovávať kultúrne dedičstvo, historické záznamy a tradície.
- g3) Podporovať kultúrne akcie pripomínajúce a propagujúce ľudové tradície. Podporovať kultúrne podujatia, výstavy, vzdelávacie podujatia a podobne šíriace osvetu o historickom a kultúrnom dedičstve obce.
- g4) Podporovať vznik a existenciu tradičných jarmokov, remeselníckych tvorivých dielní, podujatí prezentujúcich tradičné historické jedlá a podobne.
- g5) Podporovať využívanie typických prvkov ľudovej architektúry.
- g6) Podporovať tradičné formy hospodárenia.
- g7) Podporovať výsadbu ovocných sádov, ideálne z tradičných krajových odrôd.
- g8) Zvážiť vytvorenie evidencie pamätihodnosti obce (staršie stavby, pamätné izby, stromy, názvy ulíc, významné miesta a i.), ktoré majú svoju historickú hodnotu. Do evidencie pamätihodností obce je možné zaradiť okrem hnutelných a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce.

h) Opatrenia na zlepšenie kvality životného prostredia a ochranu zdravia obyvateľstva

- h1) Zamedziť znečisťovaniu a znehodnocovaniu prírodných zdrojov, ktoré majú vplyv na ľudské zdravie.
- h2) Nepripustiť umiestnenie prevádzok a služieb predstavujúcich záťaž životného prostredia ako sú napr. hluk, vibrácie, zvýšená prašnosť, emisie a pod. v lokalitách IBV a HBV a zachovať pri výstavbe IBV a HBV dostatočný odstup od poľnohospodárskeho areálu.
- h3) V blízkosti poľnohospodárskeho areálu nenavrhovať žiadnu výstavbu obytného alebo rekreačného charakteru z dôvodu zabezpečenia vhodných životných a pracovných podmienok občanov obce.
- h4) Obmedziť negatívne vplyvy vykurovania tuhými palivami, vytvárať priaznivé podmienky pre využívanie obnoviteľných zdrojov energie, podporovať využívanie alternatívnych zdrojov energie a minimalizovať spaľovanie tuhých palív – najmä spaľovanie nevhodnými a zastaralými technológiami.
- h5) Minimalizovať negatívne vplyvy výrobných prevádzok na životné prostredie vysadením izolačnej zelene.
- h6) Zabezpečiť odvádzanie splaškových vôd verejnou kanalizáciou alebo produkované splaškové vody akumulovať vo vodotesných žumpách a ich zneškodňovanie zabezpečiť v súlade so zákonom č. 364/2004 Z.z. o vodách.
- h7) Obmedziť alebo vylúčiť aplikáciu chemikálií pri hospodárskej činnosti. Zabezpečiť izoláciu hnojísk tak, aby nedochádzalo k úniku z nich, a tým ku kontaminácii okolitej krajiny a spodných vôd.
- h8) Zvýšiť podiel nelesnej drevinovej vegetácie v odlesnenej časti k.ú., nakoľko dreviny v krajine eliminujú hluk, prašnosť, veternosť a teplotné extrémy, zlepšujú mikroklimu a čistotu ovzdušia, v horúcich dňoch slúžia ako ochrana pred slnečnou páľavou., čím výrazne prispievajú k skvalitneniu životného prostredia obyvateľov.
- h9) Likvidovať nelegálne skládky odpadu a zamedziť ich vzniku.

i) Opatrenia na ochranu navrhovaných prvkov MÚSES:

i1) MBc1: Sokol

- i1.1) Obnovu lesných porastov realizovať výlučne účelovým – jednotlivým alebo skupinovým výberom s nepretržitou obnovnou dobou, pričom minimálne 10% stromov, v ochranných lesoch min. 20%, by malo byť ponechávaných na dožitie.
- i1.2) Ponechávať dostatok hrubého mŕtveho dreva na prirodzený rozklad (aspoň 10m³/ha).
- i1.3) V najextrémnejších lokalitách ponechať lesné porasty trvalo bez zásahu.
- i1.4) Výchovu porastov zamerať primárne na úpravu prirodzeného drevinového zloženia - predovšetkým na elimináciu nepôvodných ihličnatých drevín a podporu pôvodných listnáčov, vrátane pionierskych drevín.
- i1.5) Vylúčiť aplikáciu pesticídov, aj bodovú, s výnimkou prípravkov na ošetrovanie rán na stromoch alebo feromónov na kontrolu podkôrneho hmyzu.
- i1.6) Nepôvodné smrečiny a porasty s dominanciou smreka a iných ihličnatých drevín postupne premieňať k prirodzenému drevinovému zloženiu podsadbami alebo podsejbou vhodných drevín a ich postupným uvoľňovaním v hlúčikoch – nie celoplošne. Vyšší podiel borovice a/alebo smrekovca môže byť obnovený iba v extrémnych bralnatých partiách, v ktorých sa tieto dreviny vyskytovali aj prirodzene.
- i1.7) Nové prvky lesnej dopravnej siete budovať iba v nevyhnutných prípadoch a iba spôsobmi, ktoré minimalizujú negatívne dopady na hydrologický režim územia, pričom pred akýmkoľvek budovaním nových úsekov je nevyhnutné pristúpiť k zhodnoteniu a racionalizácii celej lesnej dopravnej siete s revitalizáciou nevyužívaných častí.
- i1.8) V častiach s prípadným výskytom mokradných lokalít (napr. prameniská, či okolie vodného toku) dbať na zachovanie ich vodného režimu a zamedziť ich poškodzovaniu.
- i1.9) Zabráňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- i1.10) Vylúčiť intenzívne prikrmovanie poľovnej zveri (krmoviská) v biocentre.
- i1.11) Nepoškodzovať vzácne skalné spoločenstvá.
- i1.12) Neumiestňovať stavby alebo iné trvalé bariéry v biocentre alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10m od biocentra.

i2) MBc2: : Komplex mokradných biotopov v doline potoka Lúčky

- i2.1) Dôsledne dbať na to, aby nedochádzalo k žiadnym negatívnym zmenám vodného režimu na lokalite. Lokalitu neodvodňovať!!! Nevykonávať činnosti, ktoré by viedli k zmene chemizmu vody alebo pôdy na lokalite.

- i2.2) Ochrana toku - umožnenie čo najprirodzenejšieho charakteru koryta, s možnosťou prirodzene meandrovať a s dostatočnou šírkou ochranných zón pre jeho pohyb.
- i2.3) Na ploche biocentra nepásť a zamedziť zhromažďovaniu hospodárskych zvierat v jeho blízkom okolí. Rovnako v priestoroch biocentra a jeho okolí nevnaďiť a neprikrmovať zver.
- i2.4) Kvôli zachovaniu druhovej bohatosti a zamedzeniu šírenia expanzívnych druhov časť lokality s nelesnými mokradnými spoločenstvami raz ročne - začiatkom júla ručne kosiť s odstránením biomasy.
- i2.5) Nepoužívať pri manažmente ťažké mechanizmy ani z iného dôvodu po nej nejazdiť ťažkými mechanizmami! Pohyb ťažkých mechanizmov obmedziť len na existujúcu dopravnú sieť.
- i2.6) Z časti biocentra mimo brehových porastov odstraňovať náletové dreviny.
- i2.7) Monitorovať a v spolupráci zo ŠOP SR bezodkladne odstraňovať invázne rastliny.
- i2.8) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu (vrátane biologického) a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- i2.9) Neumiestňovať v biocentre stavby, infraštruktúru, neprevádzkať aktivity, ktoré by negatívne ovplyvňovali spoločenstvá, ktoré tu rastú (napr. nadmerné zdupávanie, eutrofizácia a pod.).
- i2.10) Ochrana brehových porastov - nevyrúbať ich v súvislých úsekoch, buď ich nechať úplne bez obnovy alebo prípadnú obnovu riešiť výlučne jednotlivým alebo skupinovým výberom stromov s ponechávaním min. 30% stromov (pôvodných drevín) na dožitie.
- i2.11) V úsekoch, kde brehové porasty z nejakého dôvodu budú chýbať, zakladanie nových brehových porastov s uplatnením výlučne pôvodných, stanovištne vhodných druhov drevín (napr. jelša, vrb (krehká, biela, purpurová, košíkarská, popolavá...), brest horský alebo väzový, jaseň štíhly, čremcha, baza čierna, lieska, kalina obyčajná...).
- i2.12) Zamedzenie prieniku chemikálií a biologických hnojív z poľnohospodárskej výroby do toku, nevypúšťanie odpadových vôd do toku, neodčerpávať vodu z toku, nepoškodzovať dno toku.

i3) MBk1: Potok Lúčky

- i3.1) Ochrana vodného toku s čo najprirodzenejším charakterom koryta, s možnosťou prirodzene meandrovať a s dostatočnou šírkou ochranných zón pre jeho pohyb. Zachovať množstvo a rýchlosť prúdenia vody v koryte, ako aj kvalitu vody (zabránenie znečistenia a eutrofizácie).
- i3.2) Vylúčiť akýkoľvek ďalší zásah, ktorý by trvalým alebo dlhodobým spôsobom zmenil charakter toku tak, že by sa významne znížila jeho priechodnosť pre akýkoľvek živočíšny druh (napr. stavba, spevnená cesta s výraznými bariérami pre migráciu živočíchov, ťažko-priechodné oplatenie a pod.). Neplánovať výstavbu, ani neumiestňovať ďalšie trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10 m od biokoridoru. Pri úprave cesty, prípadne rekonštrukcie premostení, brať do úvahy prítomnosť biokoridoru a realizovať opatrenia na zlepšenie jeho funkcie.
- i3.3) Nezasahovať do existujúceho brehového porastu (okrem výrubu nevyhnutného kvôli bezpečnosti, v ochranných pásmach elektrovodov a pod. alebo odstraňovania nepôvodných a inváznych druhov). Ponechať v poraste aj staré, prípadne spadnuté jedince, ktoré majú tiež významný podiel na zvýšení diverzity a sú vzácnym biotopom pre viaceré druhy živých organizmov.
- i3.4) Ak sa vyskytnú časti bez drevín, podporovať šírenie pôvodných drevín brehového porastu do častí bez drevín. Ponechať širší pás (minimálne 6 m od brehu po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo iná infraštruktúra) okolo toku bez zásahu a umožniť tak rast a šírenie brehových porastov.
- i3.5) Zamedziť nadmernému zhromažďovaniu zvierat v blízkosti toku a zamedziť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi.
- i3.6) Dbáť na to, aby nedošlo k zmene chemizmu vody (vypúšťanie močovky, umiestnenie nezabezpečeného poľného hnojiska, prienik chemických látok a pod.).
- i3.7) Celkovo okolo vodného toku ponechať dostatočne širokú ochrannú zónu, z ktorej bude vylúčená taká hospodárska a iné činnosti, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť tok a jeho príbrežnú vegetáciu. Nevystavovať brehy erózii ich zbytočným obnažovaním.
- i3.8) Dôsledne odstraňovať invázne rastliny, pred likvidáciou kontaktovať Štátnu ochranu prírody SR a prekonzultovať efektívny spôsob ich odstraňovania.
- i3.9) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

i4) MBk2: Briešťanka nad obcou

- i4.1) Ochrana funkcie biokoridoru - vylúčiť akýkoľvek zásah, ktorý by trvalým alebo dlhodobým spôsobom zmenil charakter toku tak, že by sa významne znížila jej priechodnosť pre

akýkoľvek živočíšny druh (napr. stavba, spevnená ácia s výraznými bariérami pre migráciu živočíchov, ťažko-priechodné oplotenie a pod.). Neplánovať výstavbu, ani neumiestňovať iné trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10 m od biokoridoru.

- i4.2) Ochrana vodného toku s čo najprirodzenejším charakterom koryta, s možnosťou prirodzene meandrovať a s dostatočnou šírkou ochranných zón pre jeho pohyb.
- i4.3) Nezasahovať do existujúceho brehového porastu (okrem výrubu nevyhnutného kvôli bezpečnosti, v ochranných pásmach elektrovdov a pod. alebo odstraňovania nepôvodných a invázných druhov). V prípade nutnosti obnovu drevín vykonávať výlučne jednotlivým alebo skupinovým výberom s ponechaním min. 30% stromov na dožitie. Ak sa vyskytnú časti bez drevín, podporovať šírenie pôvodných drevín brehového porastu do častí bez drevín. Ponechať širší pás (minimálne 6 m po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo infraštruktúra) okolo toku bez intenzívneho manažmentu a umožniť tak prirodzený vývoj brehových porastov.
- i4.4) V prípade rekonštrukcie lesnej cesty, popod ktorú potok tečie, bude potrebné dbať na taký typ premostenia, ktorý eliminuje prípadný bariérový efekt pre migráciu organizmov závisiacich výlučne na pohybe po vodnom toku.
- i4.5) Dbať na to, aby nedochádzalo k nadmernému zhromažďovaniu zvierat v blízkosti toku a zamedziť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi, zamedziť aj akémukoľvek inému znečisťovaniu toku.
- i4.6) Celkovo okolo vodného toku ponechať dostatočne širokú ochrannú zónu, z ktorej bude vylúčená hospodárska a iné činnosti, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť tok a jeho príbrežnú vegetáciu.
- i4.7) Invázne druhy monitorovať a bezodkladne odstraňovať (na TTP v susedstve biokoridoru sa aktuálne vyskytuje invázna zlatobyľ, pre ktorú platí zákonná povinnosť odstránenia).
- i4.8) Zabráňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky, vrátane skládok biologického odpadu.

i5) MBk3: Briešťanka pod obcou

- i5.1) Ochrana funkcie biokoridoru - vylúčiť akýkoľvek zásah, ktorý by trvalým alebo dlhodobým spôsobom zmenil charakter toku tak, že by sa významne znížila jeho priechodnosť pre akýkoľvek živočíšny druh (napr. stavba, spevnená cesta s výraznými bariérami pre migráciu živočíchov, ťažko-priechodné oplotenie a pod.). Neplánovať výstavbu, ani neumiestňovať iné trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10 m od biokoridoru.
- i5.2) Ochrana vodného toku s čo najprirodzenejším charakterom koryta. Tam, kde je to len možné, nebrániť vytváraniu prirodzených meandrov. V častiach, kde to možné nie je, umožniť aspoň vytváranie prirodzeného profilu bez zbytočnej regulácie.
- i5.3) Podporovať šírenie pôvodných, stanovištne vhodných drevín. Ponechať širší pás (minimálne 3 m od brehu po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo iná infraštruktúra) okolo toku bez zásahu a umožniť tak rast a šírenie brehových porastov. Na miestach, kde nie je perspektíva prirodzeného rastu drevín brehový porast založiť výsadbou - výsadba línie stromov (s cieľovým rozstupom 8 – 12 m) a krov po oboch brehoch toku. Brehové porasty nezakladať len v častiach, kde by sa preukázala prítomnosť vzácných bylinných mokradných spoločenstiev a/alebo vzácných a ohrozených bylinných druhov. Vylúčiť nepôvodné dreviny a použiť pôvodné a stanovištne vhodné listnaté dreviny (napr. jelša, vrby - krehká, biela, purpurová, košíkarska, popolavá..., brest horský alebo väzový, jaseň štíhly, čremcha, baza čierna, lieska, kalina obyčajná...)
- i5.4) Zabezpečiť potrebnú starostlivosť o vysadené dreviny v prvých min. 5 rokoch po výsadbe (zalievanie v obdobiach silného sucha, ochrana pred zverou, vyžínanie) s príp. dopĺňaním uhynutých alebo veľmi poškodených jedincov.
- i5.5) Pri ďalšej starostlivosti vylúčiť akýkoľvek plošný výrub drevín, vrátane krov, ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku, udržiavania ochranných pásiem produktovodov a energovodov, alebo odstraňovanie nepôvodných a invázných druhov.
- i5.6) Zamedziť akémukoľvek znečisťovaniu toku (hnojivá, chemické látky využívané pri obhospodarovaní a pod.). Dbať na to, aby nedochádzalo k nadmernému zhromažďovaniu zvierat v blízkosti toku a zamedziť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi.

- i5.7) Celkovo okolo vodného toku ponechať dostatočne širokú ochrannú zónu, z ktorej bude vylúčená hospodárska a iné činnosti, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť tok a jeho príbrežnú vegetáciu. Neorať a zamedziť pohybu ťažkých mechanizmov a celkovo vozidiel až k toku, aby sa zamedzilo narúšaniu vegetačného krytu a tým aj vodnej erózii.
- i5.8) Monitorovať prítomnosť inváznych druhov a bezodkladne ich odstraňovať.
- i5.9) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky, vrátane skládok biologického odpadu.

i6) MBK4: Potok Sokol

- i6.1) Ochrana funkcie biokoridoru - vylúčiť akýkoľvek zásah, ktorý by trvalým alebo dlhodobým spôsobom zmenil charakter toku tak, že by sa významne znížila jej priechodnosť pre akýkoľvek živočíšny druh (napr. stavba, spevnená cesta s výraznými bariérami pre migráciu živočíchov, ťažko-priechodné oplotenie a pod.). Neplánovať výstavbu, ani neumiestňovať iné trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10 m od biokoridoru.
- i6.2) Pri najbližšej rekonštrukcii premostenia potoka asfaltovou cestou toto premostenie riešiť spôsobom, ktorý minimalizuje bariérový efekt.
- i6.3) Ochrana vodného toku s čo najprirodzenejším charakterom koryta. Tam, kde je to len možné, nebrániť vytváraniu prirodzených meandrov. V častiach, kde to možné nie je, umožniť aspoň vytváranie prirodzeného profilu bez zbytočnej regulácie.
- i6.4) Nezasahovať do existujúceho brehového porastu (okrem výrubu nevyhnutného kvôli bezpečnosti, v ochranných pásmach elektroodvodov a pod. alebo odstraňovania nepôvodných a inváznych druhov). V prípade nutnosti obnovu drevín vykonávať výlučne jednotlivým alebo skupinovým výberom s ponechaním min. 30% stromov na dožitie.
- i6.5) V častiach bez drevín podporovať šírenie pôvodných drevín brehového porastu do častí bez drevín. Ponechať širší pás (tam, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo infraštruktúra - v horných častiach toku minimálne 6 m po oboch stranách, v častiach vedúcich cez poľnohospodársku krajinu minimálne 3 m po oboch stranách) okolo toku bez intenzívneho manažmentu a umožniť tak prirodzený vývoj brehových porastov. Tam, kde prirodzený rast brehových porastov z náletu nebude možný, zakladanie nových brehových porastov s uplatnením výlučne pôvodných, stanovištne vhodných druhov drevín (napr. jelša, vrbky - krehká, biela, purpurová, košíkarska, popolavá..., brest horský alebo väzový, jaseň štíhly, čremcha, baza čierna, lieska, kalina obyčajná...).
- i6.6) Dbáť na to, aby nedochádzalo ku kontaminácii vody napr. priemyselnými ani biologickými hnojivami, pesticídmi a hrebičidmi. Zamedziť tiež nadmernému zhromažďovaniu zvierat v blízkosti toku a zabrániť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi.
- i6.7) Neodčerpávať vodu z toku v takej intenzite, ktorá by mohla významne ovplyvniť množstvo nimi pretekajúcej vody a nepoškodzovať dno ani brehy.
- i6.8) Celkovo okolo vodného toku ponechať dostatočne širokú ochrannú zónu, z ktorej bude vylúčená hospodárska a iné činnosti, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť tok a jeho príbrežnú vegetáciu.
- i6.9) Pri manažmente bylinných mokradných spoločenstiev postupovať na základe patričných manažmentových modelov (Šefferová Stanová & Plassman Čierna 2011).
- i6.10) Invázne druhy monitorovať a bezodkladne odstraňovať.
- i6.11) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

i7) MBk5: Laclavský potok

- i7.1) Vylúčiť akýkoľvek zásah, ktorý by trvalým alebo dlhodobým spôsobom zmenil charakter toku tak, že by sa významne znížil jeho priechodnosť pre akýkoľvek živočíšny druh. Neplánovať výstavbu, ani neumiestňovať iné trvalé bariéry v biokoridore alebo jeho bezprostrednej blízkosti - min. do vzdialenosti 10 m od biokoridoru. Pri úpravách cesty v budúcnosti brať do úvahy prítomnosť biokoridoru a realizovať opatrenia na zlepšenie jeho funkcie.
- i7.2) Ochrana vodného toku, snaha o čo najprirodzenejší charakter koryta. Tam, kde je to len možné, nebrániť vytváraniu prirodzených meandrov. V častiach, kde to možné nie je, umožniť aspoň vytváranie prirodzeného profilu bez zbytočnej regulácie.
- i7.3) Podporovať šírenie pôvodných drevín do častí bez drevín. Ponechať širší pás (minimálne 3 m po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo infraštruktúra) okolo toku bez zásahu a umožniť tak rast a šírenie pôvodných drevín do časti bez drevín. Tam, kde prirodzený rast brehových porastov z náletu nebude možný, zakladanie nových

- brehových porastov s uplatnením výlučne pôvodných, stanovištne vhodných druhov drevín (napr. jelša, vrby - krehká, biela, purpurová, košíkarska, popolavá a iné, brest horský alebo väzový, jaseň štíhly, čremcha, baza čierna, lieska, kalina obyčajná iné.)
- i7.4) Zamedziť nadmernému zhromažďovaniu zvierat v blízkosti toku a zamedziť tak zošľapávaniu (likvidácia vegetácie, erózia) a znečisteniu vody a pôdy v mokradných biotopoch exkrementmi.
- i7.5) Dbáť na to, aby nedošlo k zmene chemizmu vody (vypúšťanie močovky, prienik chemických látok a pod.).
- i7.6) Pri najbližšej rekonštrukcii premostenia potoka asfaltovou cestou toto premostenie riešiť spôsobom, ktorý minimalizuje bariérový efekt.
- i7.7) Dôsledne monitorovať a odstraňovať invázne rastliny.
- i7.8) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- i8) MBk6: Medza nad ZŠ**
- i8.1) Nezasahovať do existujúceho porastu drevín (okrem výrubu nevyhnutného kvôli bezpečnosti, v ochranných pásmach elektrovodov a pod. alebo odstraňovania nepôvodných a inváznych druhov).
- i8.2) Podporovať šírenie pôvodných drevín do častí bez drevín, ak k tomu z nejakého dôvodu nedôjde, dosadiť prirodzené, stanovištne vhodné druhy drevín (duby, lipy, javory, bresty, jarabina vtáčia, jaseň štíhly a pod.).
- i8.3) Obkášať okraje biokoridoru, aby nedochádzalo k šíreniu náletových drevín na príľahlé lúčne porasty.
- i8.4) Zabrániť budovaniu trvalejších prekážok ako napr. oplotenie.
- i8.5) Zabrániť výstavbe nových objektov do 10 m od hranice biokoridoru.
- i8.6) Dôsledne monitorovať a odstraňovať invázne rastliny.
- i8.7) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky
- i9) MIP1: Stráža**
- i9.1) Lúku odporúčame naďalej extenzívne obhospodarováť.
- i9.2) Kosiť 1-2 krát ročne, po dozretí lúčnych bylín, ideálne nie skôr ako v prvej polovici júla, je možné aj do polovice októbra, po pokosení nechať seno sušiť na lokalite, aby ho mohli opustiť v ňom prežívajúce živočíchy, a potom seno odviezť.
- i9.3) Lokalitu je možné aj extenzívne prepásať, vyhnúť sa však nadmernému zhromažďovaniu zvierat, aby nedochádzalo k zdupávaniu pôdy, poškodzovaniu pôdneho krytu, zmene chemizmu a degradácii pasienka. Dbáť na dodržanie primeraného množstva zvierat na plochu pasienku. Ideálne je pasenie zmiešanými stádami. Neumiestňovať na ploche košariská, aby nedošlo k jej znehodnoteniu.
- i9.4) Odstraňovať náletové a výmladkové dreviny. Ak by bola plocha len prepásaná, aspoň raz ročne odstraňovať nedopasky, inak sa bude druhová pestrosť kvetnatých bylín znižovať.
- i9.5) Ak sa v interakčnom prvku alebo jeho bezprostrednej blízkosti vyskytnú invázne druhy, bezodkladne ich odstraňovať a zamedziť ich ďalšiemu šíreniu.
- i9.6) V prípade potreby využitia mechanizmov na kosenie eliminovať ich pohyb na čas, keď nie je pôda rozbahnená.
- i9.7) Nejazdiť po ploche terénymi, ani inými vozidlami, mimo tých, ktoré sú potrebné pri manažmente plochy.
- i9.8) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky
- i10) MIP2: Nelesná drevinová vegetácia na TTP**
- i10.1) Plochu nechať na prirodzený vývoj. Vylúčiť akýkoľvek plošný výrub drevín, vrátane krov, ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku alebo odstraňovanie inváznych druhov. Ak sa stane, že sa drevinová plocha z nejakého dôvodu zmenší, umožniť dorastenie drevín v rámci MIP z prirodzeného náletu, prípadne dosadiť pôvodné, stanovištne vhodné druhy drevín (napr. duby, lipy, javory, čerešňa, hruška.).
- i10.2) Obkášať okraje MIP, aby sa dreviny nešírili na lúčne porasty a nepotláčali ich.
- i10.3) Odstraňovať invázne druhy a potláčať ich prípadný výskyt.
- i10.4) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky
- i11) MIP3: Porast vrúb pri mokradiach Turca**
- i11.1) Vylúčiť akýkoľvek plošný výrub drevín, ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku alebo odstraňovanie inváznych druhov.

- i11.2) Bylinnú časť extenzívne prepásať, prípadne extenzívne kosiť alebo striedať oba typy hospodárenia. Je tiež možné umožniť šírenie vrb aj do tejto časti.
- i11.3) Vylúčiť akékoľvek zásahy meniace vodný režim lokality, prípadne negatívne ovplyvňujúce chemizmus vody a pôdy.
- i11.4) Odstraňovať invázne druhy a potláčať ich prípadný výskyt.
- i11.5) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky

i12) MIP4: Teplomilné lemy

- i12.1) Lemové spoločenstvá raz ročne prekášať, po dozretí lúčnych bylín, ideálne nie skôr ako v prvej polovici júla, je možné aj do polovice októbra, po pokosení nechať seno sušiť na lokalite, aby ho mohli opustiť v ňom prežívajúce živočíchy, a potom seno odviezť. Alebo – ideálne extenzívne prepásať malým počtom zvierat napr. kôz, vyhnúť sa nadmernému zhromažďovaniu zvierat, aby nedochádzalo k zdupávaniu pôdy, poškodzovaniu pôdneho krytu, zmene chemizmu a degradácii, možnou alternatívou je pasenie jednorázovým prehánaním.
- i12.2) Odstraňovať náletové a výmladkové dreviny.
- i12.3) Ak sa v interakčnom prvku alebo jeho bezprostrednej blízkosti vyskytnú invázne druhy, bezodkladne ich odstraňovať a zamedziť ich ďalšiemu šíreniu.
- i12.4) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky

i13) MIP5: Mokrad' v juhovýchodnom cípe k. ú.

- i13.1) V tejto lokalite vylúčiť orbu alebo akékoľvek iné narúšanie pôdneho povrchu, a to aj v obdobiach sucha, kedy sa podmáčaná časť zredukuje.
- i13.2) Dôsledne dbať na to, aby nedochádzalo k žiadnym negatívnym zmenám vodného režimu na lokalite. Lokalitu neodvodňovať!!!
- i13.3) Nevykonávať činnosti, ktoré by viedli k zmene chemizmu vody alebo pôdy na lokalite. Zamedzenie prieniku chemikálií a biologických hnojív z poľnohospodárskej výroby.
- i13.4) Lokalitu raz za 3-5 rokov pokosiť, bez využitia ťažkých mechanizmov a v suchších obdobiach roka, aby sa odstránili náletové dreviny.
- i13.5) Nejazdiť po ploche ťažkými mechanizmami, ani inými motorovými vozidlami.
- i13.6) Monitorovať a v spolupráci zo ŠOP SR bezodkladne odstraňovať invázne rastliny.
- i13.7) Vylúčiť prikrmovanie a vnadenie poľovnej zveri na ploche IP alebo v jeho bezprostrednom okolí.
- i13.8) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu (vrátane biologického) a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- i13.9) Neumiestňovať na ploche MIP stavby, infraštruktúru, neprevádzkať aktivity, ktoré by negatívne ovplyvňovali spoločenstvá, ktoré tu rastú (napr. nadmerné zdupávanie, eutrofizácia a pod.)

i14) MIP6: Búnov

- i14.1) Vresovisko by bolo pre jeho udržanie ideálne aspoň raz za niekoľko rokov (3-5) prepásať ovcami alebo kozami, alebo ich zmiešaným stádom alebo aspoň kosiť s odstránením biomasy a náletových drevín, aby sa na plochu nešírili dreviny. Ideálne bude rozšíriť takýto manažment (extenzívne prepásanie a odstraňovanie biomasy) aj na okolie vresoviska, čo by mohlo prispieť k jeho rozšíreniu.
- i14.2) Brezy v riedkolese ponechať na dozretie, obdobne ponechať na prirodzený rozklad aj také odumreté jedince ihličnatých drevín, ktoré už nepredstavujú riziko šírenia podkôrneho hmyzu do okolia.
- i14.3) Vylúčiť plošné obnovné prvky v lesnom poraste, obnovu realizovať výlučne jednotlivým alebo skupinovým účelovým výberom.
- i14.4) Ak sa v interakčnom prvku alebo jeho bezprostrednej blízkosti vyskytnú invázne druhy, bezodkladne ich odstraňovať a zamedziť ich ďalšiemu šíreniu.
- i14.5) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- i14.6) Nevykonávať na ploche alebo v jeho blízkosti činnosť, ktorá by narúšala existenciu a funkciu interakčného prvku.

i15) MIP7: Melioračný kanál v severnej časti k.ú.

- i15.1) Podporovať šírenie pôvodných, stanovištne vhodných drevín. Ponechať širší pás (minimálne 3 m od brehu po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo iná infraštruktúra) okolo kanála bez zásahu a umožniť tak rast a šírenie brehových porastov. Na

miestach, kde nie je perspektíva prirodzeného rastu drevín brehový porast založiť výsadbou - výsadba línie stromov (s cieľovým rozstupom 8 – 12 m) a krov po oboch brehoch. Vylúčiť nepôvodné dreviny a použiť pôvodné a stanovištne vhodné listnaté dreviny (napr. vrbá krehká, v. biela, v. purpurová, bresty, jaseň, javor poľný, čremcha, lieska, baza čierna...). Umožniť a podporovať rast nových jedincov drevín z prirodzeného náletu

- i15.2) Zabezpečiť potrebnú starostlivosť o vysadené dreviny v prvých min. 5 rokoch po výsadbe (zalievanie v obdobiach silného sucha, ochrana pred zverou, vyžínanie) s príp. dopĺňaním uhynutých alebo veľmi poškodených jedincov.
- i15.3) Pri ďalšej starostlivosti vylúčiť akýkoľvek plošný výrub drevín, vrátane krov, ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku, udržiavania ochranných pásiem produktovodov a energovodov, alebo odstraňovanie nepôvodných a invázných druhov.
- i15.4) Dôsledne monitorovať a odstraňovať invázne rastliny.
- i15.5) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky..

i16) MIP8: Odvodňovací kanál z polí do mokradí Turca

- i16.1) Ponechať širší pás (minimálne 6 m od brehu po oboch stranách) okolo kanála bez zásahu a umožniť tak rast a šírenie mokradných spoločestiev.
- i16.2) Buď odstrániť a asanovať poľné hnojisko, ktoré sa nachádza nad MIP alebo ho zabezpečiť tak, aby z neho neunikali nebezpečné výluhy, a aby nedochádzalo ku kontaminácii MIP.
- i16.3) Dbáť na to, aby nedošlo k zmene chemizmu vody (vypúšťanie močovky, prienik chemických látok a pod.).
- i16.4) Monitorovať a dôsledne odstraňovať invázne rastliny.
- i16.5) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

i17) MGL1: Xerothermný svah nad cintorínom

- i17.1) Odstraňovanie náletových drevín, vrátane krov v čo najväčšej miere tak, aby na tejto lokalite prevažovali teplomilné spoločenstvá.
- i17.2) Ideálne biotop rovnomerne prepásať, nie je vhodné pásť hovädzím dobytkom, vhodné je stádo oviec a kôz alebo len kôz (najviac 5ks zvierat na ha),
- i17.3) Dbáť na to, aby sa pasené zvieratá nezdržovali na lokalite dlhodobo v prípade rozbahnenej pôdy alebo akokoľvek inak nenarúšali vegetačný a pôdny kryt (pri jarnej pastve, keď je pôda rozbahnená je vhodnejšie pasenie jednorázovým preháňaním). Vykášať nedopasky.
- i17.4) Ak prepásanie nebude možné, aspoň raz ročne, po dozretí bylín kosiť a pokosenú biomasu odviezť.
- i17.5) Ak sa v GL alebo jej bezprostrednej blízkosti vyskytnú invázne druhy, bezodkladne ich odstraňovať a zamedziť ich ďalšiemu šíreniu.
- i17.6) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.
- i17.7) Nevykonávať stavebnú ani inú činnosť, ktorá by narúšala existenciu GL.

i18) MGL2: Teplomilný riedky lesík a príľahlá lúka

- i18.1) Lúku odporúčame naďalej extenzívne obhospodarovať.
- i18.2) Ideálne biotop rovnomerne prepásať, nie je vhodné pásť hovädzím dobytkom, vhodné je stádo oviec a kôz alebo len kôz (najviac 5ks zvierat na ha),
- i18.3) Dbáť na to, aby sa pasené zvieratá nezdržovali na lokalite dlhodobo v prípade rozbahnenej pôdy alebo akokoľvek inak nenarúšali vegetačný a pôdny kryt (pri jarnej pastve, keď je pôda rozbahnená je vhodnejšie pasenie jednorázovým preháňaním).
- i18.4) Ak prepásanie nebude možné, aspoň raz ročne, po dozretí bylín kosiť, ideálne nie skôr ako v prvej polovici júla, je možné aj do polovice októbra, po pokosení nechať seno sušiť na lokalite, aby ho mohli opustiť v ňom prežívajúce živočíchy, a potom seno odviezť.
- i18.5) Odstraňovať náletové a výmladkové dreviny, aspoň raz ročne odstraňovať nedopasky, inak sa bude druhová pestrosť kvetnatých bylín znižovať.
- i18.6) Ak sa v interakčnom prvku alebo jeho bezprostrednej blízkosti vyskytnú invázne druhy, bezodkladne ich odstraňovať a zamedziť ich ďalšiemu šíreniu.
- i18.7) V časti porostenej lesom vylúčiť intenzívny plošný výrub, ťažbu stromov zacieliť na trvalú udržanie riedkeho korunového zápoja s dostatočným prienikom svetla pod stromy (zápoj do 60%).
- i18.8) V prípade potreby využitia mechanizmov na kosenie eliminovať ich pohyb na čas, keď nie je pôda rozbahnená.

i18.9) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

j) Opatrenia voči šíreniu ruderálnej vegetácie a invazívnych druhov

- j1) Primeraným menežmentovými opatreniami potláčať ruderálnu vegetáciu - extenzívne kosenie; citlivá pastva; v prípade úzkych pásov popri poliach, cestách, ako i vodných tokoch výsadba prirodzených druhov drevín.
- j2) Podporiť vývoj druhovo pestrých lúčnych, či mokradných bylinných spoločenstiev.
- j3) V katastri obce doplniť chýbajúce porasty nelesnej drevinovej vegetácie.
- j4) Vytvoriť mozaiky polí s medzami a remízkami, pestrých lúčnych a poľných spoločenstiev a plôšok nelesnej drevinovej vegetácie.

k) Opatrenia voči šíreniu invazívnych druhov

- k1) Dôsledne dodržiavať platnú legislatívu o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov.
- k2) Rešpektovať platnú vyhlášku MŽP SR ktorou sa vykonáva zákon o ochrane prírody a krajiny a ktorou sa ustanovujú podmienky a spôsoby odstraňovania invázných nepôvodných druhov.
- k3) Dôsledne dodržiavať povinnosť vlastníka (správcu, užívateľa) pozemku za podmienok stanovených ministerstvom tieto invázne taxóny odstraňovať a o pozemok sa starať takým spôsobom, aby zamedzil opätovnému šíreniu invázných druhov.
- k4) Pred likvidáciou všetkých invázných druhov je potrebné skontaktovať sa so Štátnou ochranou prírody SR, z dôvodu prekonzultovania efektívneho spôsobu ich odstraňovania.

EKOSTABILIZAČNÉ OPATRENIA

1) Zasakovacie pásy - EP1, EP2

- 11.1) Ponechať pás široký min. 5 m (ideálne 8-10m) bez narušovania jeho povrchu (bez orby) a ďalšieho zhutňovania pôdy (zamedziť pohybu ťažkých mechanizmov mimo na to určených priechodov). Alternatívne, napr. v prípade väčších sklonov alebo zníženej vsakovacej schopnosti pôdy, je vhodné v rámci zasakovacieho pásu vybudovať pozdĺžnu plytkú priekopu, v ktorej by sa zhromažďovala povrchovo stekajúca voda. Jej hĺbka by mala byť 0,5 – 1 m s miernym sklonom svahu a s umiestnením vykopaného materiálu na spodnú hranu rigola (vytvorenie akejsi hrádze).
- 11.2) Ak zasakovací pás v čase jeho budovania ešte nemá trvalý vegetačný kryt, je potrebné ho zatrávať (zmes druhov typických pre prirodzené lúčne spoločenstvá v danej lokalite) a vysadiť v ňom prirodzené druhy krov a stromov (z krov napr. trnky, šípky, hloh, baza, zo stromov hrab, prirodzené druhy dubov, lúp, javorov).
- 11.3) V prípade zhutnenej pôdy odporúčame skypriť ju pred jej zatrávením hlbokou orbou.
- 11.4) Výsadbu drevín realizovať s výhľadovým cieľom zabezpečenia zapojeného porastu krov alebo stromov stanovištne vhodných pôvodných druhov.
- 11.5) Ak sa bude realizovať pozdĺžny rigol, dreviny je potrebné vysádzať mimo neho (kry min. 1 m a stromy min. 2 m od jeho okrajov).
- 11.6) Zabezpečiť potrebnú starostlivosť o vysadené dreviny v prvých min. 5 rokoch po výsadbe (zalievanie v obdobiach silného sucha, ochrana pred zverou, vyžíňanie).
- 11.7) Monitorovať a odstraňovať invázne druhy.
- 11.8) Zasakovací pás má byť vedený po vrstevnici - teda bez pozdĺžneho sklonu.

2) Medze a línie drevín na veľkoblokovej hospodárskej pôde - EP3

- 12.1) Výsadba línie stromov (s cieľovým rozstupom 8 – 12 m) a krov. Vylúčiť nepôvodné dreviny a použiť pôvodné a stanovištne vhodné dreviny s dominanciou listnatých stromov (napr. pôvodné druhy dubov, lípy, hraby, javory, jarabina vtáčia, čerešňa, buk). Z krov možno využiť napr. trnky, ruže šípové, bazu čiernu, hlohy, kalinu, bršlen. Umožniť a podporovať rast nových jedincov drevín z prirodzeného náletu. V prípade remízok vysadiť alebo podporiť vznik plošného porastu drevín.
- 12.2) Zabezpečiť potrebnú starostlivosť o vysadené dreviny v prvých min. 5 rokoch po výsadbe (zalievanie v obdobiach silného sucha, ochrana pred zverou, vyžíňanie) s príp. dopĺňaním uhynutých alebo veľmi poškodených jedincov.
- 12.3) Pri ďalšej starostlivosti vylúčiť akýkoľvek plošný výrub drevín, vrátane krov, ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku, udržiavania ochranných pásiem produktovodov a energovodov, alebo odstraňovanie nepôvodných a invázných druhov.
- 12.4) Odstraňovať invázne druhy, monitorovať a potláčať ich prípadný výskyt.
- 12.5) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

13) Vytvorenie brehových porastov mokradných jarkov a kanálov - EP4, EP5

- 13.1) Podporovať šírenie pôvodných, stanovištne vhodných drevín. Ponechať širší pás (minimálne 3 m od brehu po oboch stranách, kde to neznemožňujú už existujúce stavby alebo iná infraštruktúra) okolo toku bez zásahu a umožniť tak rast a šírenie brehových porastov. Na miestach, kde nie je perspektíva prirodzeného rastu drevín brehový porast založiť výsadbou - výsadba línie stromov (s cieľovým rozstupom 8 – 12 m) a krov po oboch brehoch toku. Vylúčiť nepôvodné dreviny a použiť pôvodné a stanovištne vhodné listnaté dreviny (napr. vrb, jelše, bresty, jaseň, javor poľný a pod.). Z krov možno využiť napr. lieska, kalina obyčajná, svíb, bršlen európsky, baza.
- 13.2) Zabezpečiť potrebnú starostlivosť o vysadené dreviny v prvých min. 5 rokoch po výsadbe (zalievanie v obdobiach silného sucha, ochrana pred zverou, vyžínanie) s príp. dopĺňaním uhynutých alebo veľmi poškodených jedincov.
- 13.3) Pri ďalšej starostlivosti vylúčiť akýkoľvek plošný výrub drevín, vrátane krov, ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku, udržiavania ochranných pásiem produktovodov a energovodov, alebo odstraňovanie nepôvodných a invázných druhov.
- 13.4) Zamedziť nadmernému zhromažďovaniu zvierat v blízkosti jarkov a zamedziť tak negatívnemu vplyvu na ekostabilizačné prvky.
- 13.5) Dôsledne monitorovať a odstraňovať invázne rastliny.
- 13.6) Pri manažmente mokradných spoločenstiev postupovať na základe patričných manažmentových modelov.
- 13.7) Zabráňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

14) Aleje stromov pozdĺž ciest - EP6, EP7, EP8, EP9, EP10, EP11, EP16

- 14.1) Vylúčiť akýkoľvek plošný výrub drevín, ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku alebo odstraňovanie invázných druhov. Ak z nejakého dôvodu dôjde k odumretiu dreviny alebo jej strate iným spôsobom, je potrebné dosadiť namiesto nej iného jedinca, ktorý v budúcnosti túto drevinu nahradí. Nemalo by ísť o invázne druhy, ideálne sú dreviny miestnej proveniencie. Pokiaľ ide o alej k cintorínu, vzhľadom na súčasný charakter aleje sú najvhodnejšími lipy.
- 14.2) Na miestach okolo ciest bez stromov výsadba línie stromov s cieľovým rozstupom 8 – 12 m, tam, kde je to možné, po oboch stranách cesty. Rezervovať však pri tom koridor pre výhľadové šírkové usporiadanie ciest. V prípade, že okolo cesty už nejaké dreviny rastú, dosadenie drevín do vytvorenia súvislej aleje. Využiť pôvodné a stanovištne vhodné dreviny (napr. duby, buk, hrab, lipy, javory, jaseň, jarabiny, v nižšie položených častiach katastra môžu byť vysadené aj ovocné dreviny napr. jablone, hrušky, čerešne), nevysádzať nepôvodné druhy. Umožniť a podporovať rast nových jedincov drevín z prirodzeného náletu. Líniový porast drevín je vhodné doplniť krovitou vrstvou, ktorá by, popri ekologických funkciách, posilnila pozitívne vplyvy porastu a zabezpečovala tiež ochranu cesty pred tvorbou snehových závejov. Pri výsadbe možno využiť napr. trnky, ruže šípové, bazu čiernu, hlohy.
- 14.3) Zabezpečiť potrebnú starostlivosť o vysadené dreviny v prvých min. 5 rokoch po výsadbe (zalievanie v obdobiach silného sucha, ochrana pred zverou, vyžínanie) s prípadným dopĺňaním uhynutých alebo veľmi poškodených jedincov.
- 14.4) Vylúčiť akýkoľvek plošný výrub drevín, ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku, udržiavania ochranných pásiem produktovodov a energovodov, alebo odstraňovanie invázných druhov.
- 14.5) Odstraňovať invázne druhy a potláčať ich prípadný výskyt.
- 14.6) Zabráňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

15) Línie alebo porasty drevín, slúžiace ako ochranná bariéra - EP12, EP13, EP14, EP15

- 15.1) V jestvujúcej výsadbe (EP15) vylúčiť akýkoľvek plošný výrub drevín, ak sa nejedná o výrub nevyhnutný z hľadiska ochrany zdravia alebo majetku alebo odstraňovanie invázných druhov. Ak z nejakého dôvodu dôjde k odumretiu dreviny alebo jej strate iným spôsobom, je potrebné dosadiť namiesto nej iného jedinca, ktorý v budúcnosti túto drevinu nahradí. Nemalo by ísť o invázne druhy, ideálne sú dreviny miestnej proveniencie. Bylinnú časť EP15 naďalej extenzívne prepásť, prípadne extenzívne kosiť alebo striedať oba typy hospodárenia.
- 15.2) V prípade potreby zabezpečiť drevinám v historickom parku potrebné ošetrovanie odborníkom - arboristom.
- 15.3) Radová výsadba stromov a krov v navrhovanej línii EP tam, kde dreviny aktuálne nerastú. Stromy sadiť v cieľovom rozstupe 8 – 12 m, použiť výlučne pôvodné, stanovištne vhodné

dreviny s dominanciou listnatých drevín (pôvodné druhy dubov, lipy, javory, hraby, jarabiny, čerešne...). Výsadbu stromov je možné doplniť o niektoré pôvodné druhy krovín (baza čierna, hlohy, ruža šípová, trnka, svíba, bršlen, kalina...), v dôsledku čoho sa nebudú v podrade šíriť ruderalne druhy a nebude si vyžadovať trvalý manažment.

- 15.4) Zabezpečiť potrebnú starostlivosť o vysadené dreviny v prvých min. 5 rokoch po výsadbe (zalievanie v obdobiach silného sucha, ochrana pred zverou, vyžínanie) s prípadným dopĺňaním uhynutých alebo veľmi poškodených jedincov.
- 15.5) Vysadené porasty nevyrúbavať a prípadnú obnovu v budúcnosti zabezpečovať výlučne jednotlivým alebo skupinovým výberom stromov.
- 15.6) Potláčať prípadný výskyt inváznych druhov.
- 15.7) Zabraňovať tvorbe skládok odpadu a odstraňovať prípadné vzniknuté skládky.

Opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov činností a stavieb, ktoré sú súčasťou záväzných regulatívov Územného plánu obce Slovenské Pravno, vrátane vymedzenia verejnoprospešných stavieb. Z pohľadu posúdenia vplyvov územného plánu obce na životné prostredie je možné tieto opatrenia považovať za dostatočné.

V. Porovnanie variantov (vrátane porovnania s nulovým variantom)

1. Tvorba súboru kritérií a určenie ich dôležitosti na výber optimálneho variantu.

Cieľom hodnotenia je vybrať optimálne riešenie alebo optimálny variant riešenia v procesoch posudzovania vplyvov na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zadávacím dokumentom pre spracovanie územného plánu je „Zadanie pre vypracovanie Územného plánu“ (schválené zastupiteľstvom obce č.30/2023 zo dňa 17.02.2023).

Na základe Zadania pre spracovanie územného plánu bol spracovaný Návrh ÚPN O pre výber optimálneho variantu v procese posudzovania. Územnoplánovacia dokumentácia, t.j. územný plán obce je základným nástrojom územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie riešeného územia. Jeho najdôležitejším výstupom je záväzná časť, v ktorej sa schvaľujú zásady a regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využitia územia. Stanovujú sa opatrenia v území, podmienky funkčného využívania územia a priestorového usporiadania územia a umiestňovania verejnoprospešných stavieb. Dôležitosť jednotlivých zásad a regulatívov je stanovená ich záväznosťou. Záväzná časť ÚPN O bude vyhlásená všeobecným záväzným nariadením obce.

Záväzná časť strategického dokumentu obsahuje návrhy zásad a regulatívov územného rozvoja s presne formulovanými zásadami priestorového usporiadania a funkčného využívania územia. Tieto môžeme zoskupiť podľa charakteru do troch skupín:

- krajinnno-ekologické kritériá (regulatívy ochrany a využívania prírodných zdrojov, ochrany prírody a krajiny, vytvárania a udržiavania ekologickej stability územia a starostlivosti o životné prostredie),
- socio-ekonomické kritériá (regulatívy pre plochy bývania, občianskeho vybavenia, výroby, regulatívy dopravy),
- technicko-ekonomické kritériá (regulatívy technickej infraštruktúry – doprava, vodovod, kanalizácia, energie, ap.).

Dôležitosť jednotlivých kritérií je stanovená ich záväznosťou. Všetky boli určené a stanovené z hlavného hľadiska trvalo udržateľného rozvoja. Záväzná časť ÚPN O bude vyhlásená všeobecným záväzným nariadením obce.

Súboru kritérií, ktoré sú relevantné pri hodnotení urbanistickej koncepcie – rozvoja obce a jej dopadov na životné prostredie. Dôležitosť jednotlivých kritérií v prípade posudzovania hodnotenej územnoplánovacej dokumentácie nebola stanovená, s pohľadu posudzovania sú kritéria rovnocenné.

Zvolené kritériá boli zoskupené do troch skupín:

- krajinnno-ekologické kritériá:
 - ochrana / rešpektovanie ekologicky významných segmentov krajiny, vrátane chránených území
 - kvalita a úroveň ochrany prírodných zdrojov – ovzdušia, vody, pôdy, bioty
 - prispôsobenie koncepcie rozvoja topografickým podmienkam a ďalším prírodným limitom
 - ekologická stabilita územia a vytvorenie funkčného územného systému ekologickej stability

- zastúpenie prírodných prvkov v zastavanom území
- dostupnosť a rozsah verejnej zelene
- optimalizácia urbanistických štruktúr z hľadiska mikroklimatických podmienok
- využitie alternatívnych a obnoviteľných zdrojov energie
- socio-ekonomické kritériá
 - bezpečnosť dopravy
 - implementácia udržiavateľných druhov dopravy
 - pokrytie územia verejnou dopravou
 - podiel obyvateľov napojených na vodovod a kanalizáciu
 - počet pracovných miest
 - dostupnosť základnej občianskej vybavenosti
 - príležitosti pre rekreačno-športové aktivity
 - rešpektovanie historického dedičstva a hodnôt reprezentujúcich kultúrnu kontinuitu a identitu
- technicko-ekonomické kritériá
 - realizovateľnosť koncepcie – väzba na konkrétne investičné zámery
 - efektívnosť riešenia technickej infraštruktúry
 - efektívnosť dopravnej siete
 - hustota obyvateľov v zastavanom území

Optimálny variant Návrhu ÚPN O má vytvárať podmienky pre zlepšenie kvality životného prostredia občanom riešeného územia, najmä čo sa týka zdravia a pohody obyvateľov, rovnako by mal vytvárať podmienky pre zlepšovanie stavu jednotlivých zložiek životného prostredia vrátane krajiny, najmä jej biotickej časti, alebo tento stav minimálne nezhoršovať.

Dopracovanie optimálneho variantu územného plánu bude možné až po jeho prerokovaní s dotknutými orgánmi a verejnosťou, posúdení vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie, vypracovaní odborného posudku a vydaním záverečného stanoviska príslušným orgánom.

Zásady a regulatívy v záväznej časti

ZÁVÄZNÁ ČASŤ RIEŠENIA ÚZEMNÉHO PLÁNU

- Zásady a regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využitia územia pre funkčné a priestorovo homogénne jednotky
- Prípustné, obmedzujúce alebo vylučujúce podmienky na využitie jednotlivých plôch a intenzitu ich využitia
- Zásady a regulatívy pre umiestnenie bývania a rekreácie
- Zásady a regulatívy pre umiestnenie občianskeho vybavenia územia
- Zásady a regulatívy pre umiestnenie výroby
- Zásady a regulatívy umiestnenia verejného dopravného vybavenia územia
- Zásady a regulatívy umiestnenia verejného technického vybavenia územia
- Zásady a regulatívy zachovania kultúrohistorických hodnôt pre ochranu prírody a tvorbu krajiny, pre ochranu a využívanie prírodných zdrojov, pre vytváranie a udržiavanie ekologickej stability vrátane plôch zelene
- Zásady a regulatívy ochrany a využívania prírodných zdrojov, ochrany prírody a tvorby krajiny, vytvárania a udržiavania ekologickej stability
- Vymedzenie zastavaného územia obce
- Vymedzenie ochranných pásem a chránených území podľa osobitných predpisov
- Plochy pre verejnoprospešné stavby, pre vykonanie delenia a sceľovania pozemkov, pre asanáciu a pre chránené časti krajiny
- Určenie, na ktoré časti obce je potrebné obstaráť a schváliť územný plán zóny
- Zoznam verejnoprospešných stavieb
- Schéma záväzných častí riešenia a verejnoprospešných stavieb

2. Porovnanie variantov.

Nulový variant

Obec Slovenské Pravno nemá doteraz spracovaný dokument, ktorý by komplexne riešil priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia - územný plán obce. Nulový variant v prípade nerealizovania rozvojových zámerov by bol ustrnutím obce a jej nekoncepčným rozvojom.

Nulový variant v prípade obce Slovenské Pravno predstavuje situáciu, že územný plán nebude schválený a všetky činnosti v území sa budú vyvíjať nekoordinovane a živelne. Obec nebude mať záväzný dokument pre koordináciu stavebných zámerov a investičných aktivít s tým, že nebude možné systematicky realizovať aj opatrenia na prevenciu, minimalizáciu a elimináciu nepriaznivých vplyvov na životné prostredie. Výstavba môže postupovať chaoticky, bez riešenia líniových technických infraštruktúr a verejnoprospešných stavieb.

Ako vyplýva z ustanovenia § 1 zákonom č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov, základným cieľom územnoplánovacej dokumentácie obce je podľa sústavne a komplexne riešiť priestorové usporiadanie a funkčné využitie územia, určiť jeho zásady, navrhnuť vecnú a časovú koordináciu činnosti ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno-historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Územné plánovanie utvára predpoklady pre trvalý súlad všetkých činností v území s osobitným zreteľom na starostlivosť o životné prostredie, dosiahnutie ekologickej rovnováhy a zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja, pre šetrné využívanie prírodných zdrojov a pre zachovanie prírodných, civilizačných a kultúrnych hodnôt. Z tohto dôvodu je nulový variant najmenej výhodný.

Nulový variant predstavuje súčasný stav využívania riešeného územia – v rozsahu dnešného zastavaného územia obce Slovenské Pravno.

Variant 1

Variant 1 (navrhovaný) predstavuje samotný návrh riešenia koncepcného dokumentu – územného plánu. Za predpokladu realizácie návrhov obsiahnutých v územnoplánovacej dokumentácii budú definované, prípadne eliminované existujúce alebo potenciálne environmentálne problémy, čím sa znížia negatívne vplyvy na životné prostredie obce, jej obyvateľov, ako aj na prírodné prostredie. Navrhované riešenie počíta s vyváženým rozvojom územia. Prispieva k zachovaniu scenérie krajiny a kompozično-estetických charakteristík pôvodnej urbanistickej štruktúry. Rozvojové plochy sú priestorovo rozmiestnené v nadväznosti na zastavané územie.

Riešenie a návrh územného plánu sleduje a napĺňa hlavne tieto ciele:

- *hlavným cieľom územného plánu bude zabezpečenie územných a technických podmienok pre rozvoj obce a jej katastrálneho územia pre plánovaný rast počtu obyvateľov do roku 2040,*
- *komplexné riešenie a určenie zásad priestorového usporiadania a funkčného využívania územia,*
- *stanovenie limitov využitia plôch katastrálneho územia v súlade s prírodnými danosťami a potrebou vytvoriť podmienky pre trvalé udržiavanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny, dosiahnutie a udržanie ekologickej stability,*
- *stanovenie regulatívov, zabezpečujúcich vytváranie harmonického prostredia v obci a vo voľnej krajine,*
- *vzájomná koordinácia činností v území, zabezpečujúca účelné a perspektívne vynakladanie prostriedkov na technickú infraštruktúru,*
- *vytvorenie ponuky využiteľných voľných plôch, napomáhajúcej rozvoju všetkých funkcií, vrátane hospodárskej základne obce.*

Návrh územného plánu obce navrhuje odstránenie deficitov dopravnej a technickej infraštruktúry, čo je predpokladom ochrany životného prostredia a je faktorom atraktívnosti obce pre rôzne cieľové skupiny (obyvateľov, podnikateľov, návštevníkov). Navrhuje sa napojenie nových rozvojových plôch na inžinierske siete, vybudovanie nových miestnych komunikácií a chodníkov, ako aj vybudovanie novej cyklistickej trasy.

Návrh rozvoja funkčných plôch zodpovedá súčasnému využitiu územia a nadväzuje naň, zároveň zohľadňuje všetky požiadavky a obmedzenia vyplývajúce z platnej legislatívy tak, aby územie obce bolo využité čo najoptimálnejšie.

Rozvoj obytnej funkcie je navrhnutý sčasti doplnením prieluk urbanistickej štruktúry v hraniciach zastavaného územia obce, ale hlavne v priamej nadväznosti naň, najmä zo západnej strany z. ú, tak aby sa skompaktnilo urbanizované územie.

Rozvoj občianskej vybavenosti je navrhnutý hlavne na funkčne zmiešanom území (bývanie a občianska vybavenosť) v centrálnom ťažiskovom priestore hlavnej urbanizačnej kompozičnej osi, ako aj vedľajšej kompozičnej osi. Rozvoj občianskej vybavenosti je možný v plochách navrhovanej novej výstavby v samostatných objektoch občianskej vybavenosti, resp. v rámci prízemia rodinných domov.

Rozvoj plôch výroby, výrobných a nevýrobných služieb je riešený vo výrobnom areáli, v areáloch poľnohospodárskej prvovýroby a v území malých fariem, kde sú záväznými regulatívmi stanovené podmienky pre funkčnú náplň tak, aby nemala negatívny vplyv na obytné územie.

Rozvoj športovej vybavenosti je navrhnutý na doplnenie v blízkosti futbalového ihriska o ďalšie plochy pre športovanie (loptové hry, detské ihrisko, tenisový kurt, a pod.). V blízkosti existujúcej všportovej vybavenosti (tzv. „Tanečného kola“) situovať plochy pre nenáročné rodinné športovanie. v ploche verejnej zelene za obecným úradom umiestniť ďalšie prvky detského ihriska a plochu napr. pre petang. Chýbajúce ihriská (pre rôzne vekové kategórie detí) sa navrhuje doplniť v lokalitách navrhovaných na bývanie, príp. na plochách navrhovanej verejnej zelene.

Rozvoj ekologickej rekreačnej funkcie navrhujeme na sever od z. ú. v časti Trhanová, a v lokalite rekreačného územia malých fariem, kde sú záväznými regulatívmi stanovené podmienky pre požadovanú funkčnú náplň tak, aby bola v súlade s okolitou krajinou.

Rozvoj plôch zelene je navrhnutý v rámci prvkov zelenej infraštruktúry ako je návrhu miestneho ÚSES, ako miestne biocentrá, biokoridory a genofondové lokality, ekostabilizačné a interakčné prvky, ktoré prepájajú "interiér" obce s exteriérovou zeleňou voľnej krajiny. ÚPN O navrhuje doplniť plochy zelene v rámci navrhovaného obytného územia (plochy ZV). V rámci zachovania ekologickej stability je potrebné akceptovať prvky zelenej infraštruktúry - regionálneho a miestneho ÚSES-u a ostatných prvkov ako je nelesná drevinová vegetácia, brehovú zeleň pozdĺž vodných tokov a ostatnej verejnej zelene.

V porovnaní s nulovým variantom sa v navrhovanom variante 1 predpokladá vyššia intenzita rozvoja na nezastavaných funkčných plochách, preto môže byť pôsobenie niektorých vplyvov spojených s novou výstavbou výraznejšie. Nulový variant však nerieši odstránenie existujúcich deficitov a environmentálnych problémov. Predpokladané vplyvy vyplývajúce z hodnotenej územnoplánovacej dokumentácie, spolu s opatreniami na elimináciu týchto vplyvov, nevytvárajú takú antropogénnu záťaž v území, ktorá by negatívne ovplyvnila životné prostredie.

VI. Metódy použité v procese hodnotenia vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie a zdravie a spôsob a zdroje získavania údajov o súčasnom stave životného prostredia a zdravia

Návrh riešenia Územného plánu obce vychádza z odborných poznatkov a analýz, ktoré boli vypracované podľa ustanovení zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov a vyhlášky č. 55/2001 Z.z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii ako aj metodických usmernení ministerstva životného prostredia pre spracovanie územnoplánovacej dokumentácie obce a krajinnoekologického plánu.

Z odborného urbanistického pohľadu možno konštatovať, že realizáciou riešenia strategického dokumentu - Územného plánu obce a stanovením jasných regulatívov dôjde k detailnejšej a funkčnej regulácii v území, a tým aj k podstatnému zlepšeniu stavu životného prostredia a ekologickej stability riešeného územia.

V procese posudzovania vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie a vypracovaní správy o hodnotení ÚPD sa postupovalo v súlade so zákonom 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov. Boli použité najaktuálnejšie dostupné podklady z rôznych zdrojov, ako napr. internetové portály a databázy, právne predpisy súvisiace so starostlivosťou o životné prostredie, všeobecné záväzné nariadenia, strategické dokumenty a iné podklady v ktorých sa nachádzali relevantné informácie týkajúce sa riešeného územia.

Z dostupných podkladov boli prevzaté analytické údaje o súčasnom stave životného prostredia a súvisiace charakteristiky zložiek ŽP, údaje o priamych vplyvoch na životné prostredie, vstupoch a výstupoch. Na podklade týchto údajov boli vypracované hodnotenia predpokladaných vplyvov územnoplánovacej dokumentácie na životné prostredie vrátane zdravia a navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie. Prostredie, ale vytvárajú predpoklady na ďalší rozvoj, ktorý je založený na princípe udržateľnosti životného prostredia a jeho skvalitňovania.

Pri spracovaní správy o hodnotení strategického dokumentu samostatná pozornosť bola venovaná špecifickým požiadavkám hodnotenia vplyvov na životné prostredie stanovená Rozsahom hodnotenia vydaný Okresným úradom Turčianske Teplice odborom starostlivosti o životné prostredie určeným podľa § 8 zákona č.24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na ŽP.

Identifikácia vplyvov na životné prostredie prebiehala na základe analýzy zložiek životného prostredia riešeného územia, jednotlivých vstupov a výstupov a samotného návrhu ÚPN obce Slovenské Pravno. Následne sa pristúpilo k vyhodnocovaniu potenciálnych vplyvov navrhovaného strategického dokumentu na jednotlivé zložky životného prostredia. Vplyvy boli slovné vyhodnotené a opísané v jednotlivých podkapitolách a v tabuľke zhodnotenie vplyvov strategického dokumentu (ÚPN O Slovenské Pravno).

VII. Nedostatky a neurčitosti v poznatkoch, ktoré sa vyskytli pri vypracúvaní správy o hodnotení

V rámci vypracovania predmetnej správy je deklarované zdôvodňovanie vplyvov „navrhovanej koncepcie územného plánu obce“ na životné prostredie.

Predmetný územný plán obce nemá priamy vplyv na životné prostredie, nakoľko ide o územnoplánovací dokument a jeho riešenie vychádza z princípov trvalo udržateľného rozvoja obce.

Istá neurčitosť môže vyplývať z faktu, že v princípe žiadna územnoplánovacia dokumentácia nerieši konkrétne činnosti, prevádzky v nových rozvojových plochách a preto nie sú známe konkrétne vplyvy, limitné hodnoty, na obyvateľov obce a životné prostredie. Jednotlivé prevádzky a činnosti by mali byť posudzované v zmysle tretej časti zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov.

Je možné konštatovať, že sa nevyskytli žiadne podstatné nedostatky ani neurčitosti významného charakteru pri spracovaní predloženej správy o hodnotení.

VIII. Všeobecne záverečné zhrnutie

Návrh riešenia ÚPN O vychádza z odborných poznatkov a analýz, ktoré boli vypracované podľa ustanovení zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov a vyhlášky č. 55/2001 Z.z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii.

V rámci spracovania územného plánu boli rešpektované záväzné časti Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001 (KÚRS 2001), schválená nariadením vlády SR zo dňa 14.8.2002, ktoré vyšlo v zbierke zákonov pod č. 528/2002 Z.z., a ÚPN VÚC Žilinského kraja, vrátane jeho zmien a doplnkov.

Strategický dokument „Návrh územného plánu Slovenské Pravno“ bol spracovaný na základe schváleného Zadania pre spracovanie územného plánu obce, ktoré bolo dohodnuté s dotknutými orgánmi a pripomienkované verejnosťou v súlade s ustanoveniami stavebného zákona (§ 20 stavebného zákona).

V Návrhu ÚPN O sú akceptované relevantné požiadavky dotknutých orgánov štátnej správy, správcov dopravnej a technickej infraštruktúry a verejnosti.

Záverom sa konštatuje, že návrh riešenia územného plánu za dodržania opatrení na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie obyvateľstva v kapitole IV. tejto správy predstavuje vhodný, optimálny rozvojový dokument pre obec v dlhodobom horizonte, umožňuje primeraný rozvoj obce vo všetkých sférach rozvoja, najmä v oblasti bývania, občianskej vybavenosti, rekreácie a rozvoj zamestnanosti s príslušnou dopravnou a technickou vybavenosťou. Neprináša žiadne návrhy, ktoré by zásadne zhoršovali životné prostredie a poškodzovali osobitne chránenú časť prírody a krajiny.

IX. Zoznam riešiteľov a organizácií, ktoré sa na vypracovaní Správy o hodnotení podieľali, ich podpis (pečiatka)

Ing. Igor Kmeť – ekomap
Pavlova Ves č. 36
032 21 Pavlova Ves
IČO: 47363959

.....
podpis

Ing. Igor Kmeť odborne spôsobilý na účely posudzovania vplyvov na životné prostredie podľa § 61 ods. 8 zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov registrovaný pod číslom 619/2014/OEP.

X. Zoznam doplňujúcich analytických správ a štúdií, ktoré sú k dispozícii u navrhovateľa, a ktoré boli podkladom na vypracovanie Správy o hodnotení

- a) Prieskumy a rozbor (vrátane Krajinného ekologického plánu) pre ÚPN Obce Slovenské Pravno.
- b) Zadanie pre ÚPN Obce Slovenské Pravno.

XI. Dátum a potvrdenie správnosti a úplnosti údajov podpisom (pečiatkou) oprávneného zástupcu navrhovateľa

V Slovenskom Pravne dňa
starosta obce

XII. Zoznam použitej literatúry

Literatúra - táňa živočíchy

- Atlas krajiny Slovenskej republiky, 2002, 1. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, Banská Bystrica, Slovenská agentúra životného prostredia,
Čurlík J. & Šefčík P.: Kontaminácia pôd [online]. Bratislava: Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, 2014. Dostupné na internete: <http://apl.geology.sk/atlaskrajiny>.
Divok, F. & Gregor, J. 1994: Výsledky prieskumu fauny obojživelníkov (*Amphibia*) a plazov (*Reptilia*) počas XXVIII. tábora ochrancov prírody na Turčeku. In: Kadlečík, J. (ed.) Turiec 1992. Zborník odborných výsledkov inventarizačných výskumov v povodí rieky Turiec a XXVIII. Tábora ochrancov prírody Turček 1992. SZOPK, Martin, s. 112– 120.
Diviaková A., Stašiov S. & Novikmec M. 2020: Biodiverzita v územných systémoch ekologickej stability. In: Recenzovaný zborník z XX. medzinárodnej vedeckej konferencie, 25. Jún 2020, Bratislava, s. 172 – 182.
Hrašna M. 2005: Vplyv geodynamických javov na krajinu a využitie územia. Životné prostredie, roč. 39, č. 5, s.260 – 268.
Igondová, E. 2012: Ichtyofauna rieky Turiec vo vzťahu k interakciám s kormoránom veľkým. Diplomová práca, Univerzita Komenského, Bratislava, 71 pp.
Maglay, J. et al., 2009, M 1:500 000, Geologická mapa kvartéru Slovenska – Mapa hrúbky kvartérneho pokryvu
Kováč, V. & Siryová, S. 2002: Poznámky k ichtyofaune rieky Turiec. Matthias Belivs Univ. Proc. 2/1 (Suppl. 1): 179–190.
Kováčik, M. et al., 2015: Vysvetlivky ku geologickej mape Žiaru 1:50 000. ŠGÚDŠ, Bratislava, 420 s.
Medvecká J., Kliment J., Májeková J., a kol. 2012: Inventory of the alien flora of Slovakia, Preslia 84:s. 257–309
MŽP SR, 2018: Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy. Aktualizácia. 145 s.
Očka S., 2018: Rastlinstvo Slovenského Pravna. In Vitanovská-Hrúzová N.: Slovenské Pravno vo svetle nových poznatkov. Monografia obce. Turany, 218, p. 18-37.
Očka S. & Bernátová D., 2017: Vresoviská v podhorí pohoria Žiar na juhozápadnom okraji Turčianskej kotliny. Zborník Slovenského národného múzea v Martine, Kmetianum XIV, p.131-144.
Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Turčianske Teplice, 2013: Slovenska agentúra životného prostredia, ESPRIT, s.r.o., 189 pp.
Topercer, J. 2005: Zelené miesta a cesty Martina a Vrútok. 2. vyd. SZOPK, Martin, 60 pp.
Združenie „VÚC Žilina“, 1998: Územný plán veľkého územného celku (ÚPN VÚC) Žilinského kraja, vrátane všetkých jeho platných zmien a doplnkov č. 1 až 5.

Dostupné na internete:

www.geology.sk/sluzby/digitalny-archiv

<https://apl.geology.sk/atlassd/>

<http://apl.geology.sk/atlaskrajiny>

<https://apl.geology.sk/hydrochem/>

<http://apl.geology.sk/temapy>

<https://apl.geology.sk/radio/>

<http://gis.nlcsk.org/Igis/>

<http://ipkz.enviroportal.sk>

<http://maps.sopsr.sk/>

www.nlcsk.org

www.podnemapy.sk

<https://www.pamiatky.sk>

<https://zbgis.skgeodesy.sk/>

<http://www.sopsr.sk/>

<https://obecslovenskepravno.sk/>

<http://mapserver.geology.sk/atlasrov>

<http://mapserver.geology.sk/atlaspv>

<http://apl.geology.sk/gm50js/>

www.shmu.sk

<http://maps.sopsr.sk/mapy/invazky/map.html>

Geologická mapa Slovenska M 1:50 000 [online]. Bratislava: Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, 2013. Dostupné na internete: <http://apl.geology.sk/gm50js/>

Príloha č.1: Vyhodnotenie požiadaviek určených v rozsahu hodnotenia

Príloha obsahuje vyhodnotenie špecifických požiadaviek z rozsahu hodnotenia určený podľa § 8 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov pre hodnotenie vplyvov návrhu strategického dokumentu „Územný plán Obce Slovenské Pravno“ na životné prostredie OU-TR-OSZP- 2023/000009- Ku zo dňa 29. 01. 2023.

2.2 Špecifické požiadavky

Zo stanovísk doručených k oznámeniu o strategickom dokumente vyplynula v správe o hodnotení potreba podrobnejšie rozpracovať nasledovne druhy otázok súvisiacich s posudzovaným dokumentom:

2.1.1 Pri príprave správy o hodnotení strategického dokumentu a samotného strategického dokumentu riešiť požiadavky a pripomienky dotknutých orgánov, ktoré boli zaslané k oznámeniu, vyhodnotiť ich splnenie alebo nesplnenie (zdôvodniť),

Splnená požiadavka. V správe o hodnotení v prílohe č. 2 boli vyhodnotené stanoviská ktoré boli zaslané k oznámeniu a doručené spracovateľovi správy o hodnotení.

2.2.2. Dodržať a rešpektovať zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov a zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách v znení neskorších predpisov, nadradenej ÚPD VÚC Žilinského kraja v znení neskorších doplnkov, dodržanie stanoviska Správy ciest ŽSK v zmysle stanoviska OU Martin, OCD a PK č. OU – MT –OCDPK 2023/003951 zo dňa 11.01.2023

Strategický dokument rešpektuje č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov a zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách v znení neskorších predpisov, platnú nadradenú územnoplánovaciu dokumentáciu a rešpektuje platnú legislatívu na úseku dopravy.

2.2.3. V katastrálnom území obce Slovenské Pravno zohľadniť evidované skládky odpadov, zosuvy a radónové riziko v zmysle stanoviska MŽP SR Bratislava č. 5882/2023-5,31747/2023 zo dňa 11.01.2023.

Zapracované v kap. B.II.5, C.II.1, .C.II.5 a vyhodnotený vplyv v kap. C.III.

2.2.4. Okresná revízia NPR Turiec zo dňa 28.9.2022 odporúča vyhlasovania stavebných uzáver pri schvaľovaní UPD v zátopových územiach rieky Turiec. V k. ú. Slovenské Pravno sa jedná o nasledovné parcely č. KN č. 943 časť, 944 časť, 945 časť, 946 časť, 947, 948, 950, 962, 963/2 časť, 963/3, 1037 časť.

Odporúčanie sa berie na vedomie, na predmetných parcelách v k.ú. Slovenské Pravno na parcelách č. KN č. 943 časť, 944 časť, 945 časť, 946 časť, 947, 948, 950, 962, 963/2 časť, 963/3, 1037 časť sa v strategickom dokumente nenavrhujú rozvoj obce, nové funkčné plochy ani nové verejné a technické vybavenie obce. Rozhodnutie o stavebnej uzávěre nebolo obcou Slovenské Pravno vydané.

2.2.5. Posúdiť vplyv stavebných a iných zámerov na poľnohospodársku pôdu.

Zapracované, rozsah odňatia poľnohospodárskej pôdy v kap. B.I.1. a vyhodnotený vplyv v kap. C.III. 6

2.2.6. Vyhodnotiť vplyv navrhovaných plôch (najmä plôch výroby) na jednotlivé zložky životného prostredia a zachovanie zdravia obyvateľstva a navrhnúť opatrenia regulatív na ich maximálnu elimináciu.

V správe o hodnotení sú vyhodnotené vplyvy navrhovaných funkčných plôch na jednotlivé zložky životného prostredia a zachovanie zdravia obyvateľstva v kap. C. podkap. III., a v podkap. IV. sú navrhnuté opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie obyvateľov. V strategickom dokumente sa nenavrhujú nové funkčné plochy priemyselnej výroby. Navrhujú sa dve plochy prvovýroby malé farmy MF 01 a MF 02.

2.2.5. Vyhodnotiť súlad územnoplánovacej dokumentácie s platným ÚPN-VÚC Žilinského kraja a ďalšími strategickými dokumentármi.

Návrh strategického dokumentu (ÚPN O Slovenské Pravno) je riešený v súlade so záväznou časťou ÚPN VÚC Žilinského kraja v znení jeho všetkých zmien a doplnkov, záväzné regulatívy ktoré vplývajú na riešené územie sú uvedené v strategickom dokumente v kap.B.2.

Príloha č. 2 Vyhodnotenie stanovísk k oznámeniu o strategickom dokumente (špecifická požiadavka 2.1.1)

Číslo	Odosielateľ /Číslo listu	Zo dňa	Pripomienky/Stavisko	Spôsob zapracovania
	Okresný úrad Martin, pozemkový a lesný odbor, OU-MT-PLO1-2023/003005-002-MEC	3.1.2023	Územný plán obce Slovenské Pravno“ - stanovisko k oznámeniu o vypracovaní strategického dokumentu Okresný úrad Martin, pozemkový a lesný odbor z hľadiska ochrany poľnohospodárskej pôdy Vám dáva k oznámeniu o vypracovaní strategického dokumentu „Územný plán obce Slovenské Pravno“ nasledovné stanovisko: Nemáme pripomienky k oznámeniu o vypracovaní strategického dokumentu, nakoľko ide o rozvojový dokument, ktorý by mal byť vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a mal by zohľadňovať ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku na území, na ktorom sa obec nachádza a zároveň pri návrhoch použitia poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely by mali byť v dokumente zohľadnené zásady ochrany poľnohospodárskej pôdy.	<i>Berie sa na vedomie.</i>
	Ministerstvo životného prostredia SR, Odbor štátnej geologickej správy, Nám. Ľ.Štúra 1, 812 35 Bratislava, 5882/2023-5.3 1747/2023	11.01.2023	Oznámenie o strategickom dokumente „Územný plán obce Slovenské Pravno“ - stanovisko Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, odbor štátnej geologickej správy (ďalej len „ministerstvo“) na základe Vášho oznámenia o strategickom dokumente obce Slovenské Pravno Vám podľa § 15 ods. 1 a ods. 3 zákona č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov, § 20 a § 23 ods. 16 zákona č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov a § 6 ods. 6 zákona 24/2006 o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov zasiela nasledovné stanovisko: 1. V katastrálnom území obce Slovenské Pravno (ďalej len „predmetné územie“) sú evidované skládky odpadov tak, ako sú zobrazené na priloženej mape. Ministerstvo odporúča uvedené skládky odpadov dostatočne zohľadniť v územnoplánovacej dokumentácii. 2. V predmetnom území je zaregistrovaný výskyt potenciálnych zosuvov a stabilizovaných zosuvov. Nestabilné je aj bezprostredné okolie zaregistrovaných svahových deformácií. Hodnotené územie patrí do rajónu potenciálne nestabilných až nestabilných území. Územie je citlivé na väčšie antropogénne zásahy. Orgány územného plánovania sú podľa § 20 ods. 1 geologického zákona povinné v textovej a grafickej časti územnoplánovacej dokumentácie zohľadniť výsledky geologických prác, v konkrétnom prípade výsledky inžinierskogeologického prieskumu spracované v záverečnej správe: Atlas máp stability svahov SR v M 1 : 50 000	<i>Akceptované. Požiadavky sú zapracované v strategickom dokumente v záväznej časti kap. 2.1 a v kap. 2.2 v záväzných regulatívoch pre funkčnú plochu a vyhodnotené v správe v kap. B.II bod 5 Žiarenie a iné fyzikálne polia.</i>

			(Šimeková, Martinčeková a kol., 2006), ktorý je prístupný na mapovom serveri Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra Bratislava. Na webových stránkach sú dostupné aj ďalšie údaje a informácie o zaregistrovaných svahových deformáciách: http://apl.geology.sk/atlassd/ a http://apl.geology.sk/tieofond/zosuvy/ Svahové deformácie v predmetnom území negatívne ovplyvňujú možnosti využitia územia pre stavebné účely. 3. Predmetné územie spadá do nízkeho až stredného radónového rizika, tak ako je to zobrazené na priloženej mape. Stredné radónové riziko môže negatívne ovplyvniť možnosti ďalšieho využitia územia. 4. Informácie o geotermálnej energii v predmetnom území sú k dispozícii na webovej stránke Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra - aplikácia Atlas geotermálnej energie http://apl.geology.sk/mapportal/#!/aplikacia/ 4. Podľa § 20 ods. 3 geologického zákona ministerstvo vymedzuje ako riziká stavebného využitia územia: a) výskyt potenciálnych a stabilizovaných zosuvov. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom potenciálnych a stabilizovaných zosuvov je potrebné posúdiť a overiť inžinierskogeologickým prieskumom. b) výskyt stredného radónového rizika. Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s / výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky č. 98/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarenia pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia.	
	Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine, Ul. Kuzmányho č.27, PSČ 036 80, RÚVZMT/OHŽPaZ/25/54/2023	5.1.2023	Územný plán obce Slovenské Pravno“ - stanovisko k oznámeniu o strategickom dokumente Na Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine, ako dotknutý orgán podľa príslušných ustanovení zákona NR SR č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení, bola dňa 29.12.2022 doručená žiadosť Okresného úradu Turčianske Teplice, odbor starostlivosti o životné prostredie, SNP 514/122, 039 01 Turčianske Teplice o písomné stanovisko k oznámeniu o vypracovaní strategického dokumentu „Územný plán obce Slovenské Pravno“ pre obstarávateľa: Obec Slovenské Pravno, Slovenské Pravno 123, 038 22 Slovenské Pravno.	Berie sa na vedomie.

			V predmetnom Oznámení o strategickom dokumente, vypracovanom odborne spôsobilou osobou Evou Zaťkovou, zverejnenom na webovom sídle Ministerstva životného prostredia SR sa uvádza nasledovné: Hlavným cieľom územného plánu obce (ďalej len "ÚPN-O") bude zabezpečenie územných a technických podmienok na rozvoj obce a jej katastrálneho územia v návrhovom období. Ďalšími cieľmi územného plánu obce budú: ▪ komplexné riešenie a určenie zásad priestorového usporiadania a funkčného využívania územia, ▪ stanovenie limitov využitia plôch katastrálneho územia v súlade s prírodnými danosťami a potrebou vytvoriť podmienky pre trvalé udržiavanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, zachranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny, dosiahnutie a udržanie ekologickej stability, ▪ stanovenie regulatívov, zabezpečujúcich vytváranie harmonického prostredia v obci a vo voľnej krajine, ▪ vzájomná koordinácia činností v území, zabezpečujúca účelné a perspektívne vynakladanie prostriedkov na dopravnú a technickú infraštruktúru ▪ vytvorenie ponuky využiteľných voľných plôch na rozvoj všetkých funkcií, vrátane hospodárskej základne obce. Oznámenie o strategickom dokumente ďalej uvádza všeobecné informácie k obsahu Územného plánu obce ako aj „Základné údaje o predpokladaných vplyvoch územného plánu na životné prostredie vrátane zdravia“, ktoré majú charakter všeobecných informácií, resp. uvádzajú, že priame a nepriame vplyvy bude možné posúdiť v ďalšom štádiu spracovania návrhu územného plánu. Z hľadiska ochrany, podpory a rozvoja verejného zdravia a verejného zdravotníctva nemá Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine k predloženému oznámeniu o strategickom dokumente „Územný plán obce Slovenské Pravno“ pripomienky. Prípadná špecifická problematika z hľadiska ochrany verejného zdravia, ktorá by vyplynula počas ďalšieho spracovania územnoplánovacej dokumentácie - návrhu, bude riešená po predložení príslušných mapových podkladov a podrobnej textovej časti územného plánu v rámci ďalšieho schvaľovacieho konania.	
--	--	--	---	--

	Krajský pamiatkový úrad, Mariánske nám. 19, 010 01 Žilina, KPUZA-2023/257- 2/2399/DUN	12.1.2023	Krajský pamiatkový úrad Žilina ako príslušný orgán štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu, podľa § 3 písm. c) a § 9 ods. 5 zákona č.49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“) na základe oznámenia o zaslaní správy o vypracovaní strategického dokumentu „Územného plánu obce Slovenské Pravno“ Okresného úradu Turčianske Teplice, Odbor starostlivosti o životné prostredie, Nám. SNP č. 514/122, 039 01 Turčianske Teplice zo dňa 29.12.2022, podľa § 30 ods. 4 pamiatkového zákona v spojitosti s § 29 ods. 4 pamiatkového zákona vydáva nasledujúce z á v ä z n é s t a n o v i s k o . Požiadavky z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom sú v priloženom Zadaní pre územný plán obce Slovenské Pravno upravené v časti „L.2 Ochrana kultúrneho dedičstva“ (strany 20-22). V uvedenej časti sa z hľadiska ochrany pamiatkového fondu nevyskytujú nepresné konštatovania, preto Krajský pamiatkový úrad Žilina <u>nemá ku správe o vypracovaní strategického dokumentu žiadne pripomienky.</u> Toto záväzné stanovisko nenahrádza vyjadrenia iných orgánov štátnej správy a územnej samosprávy	Berie sa na vedomie.
	Okresný úrad Turčianske Teplice, odbor starostlivosti o životné prostredie, SNP 514/122.039 01 Turčianske Teplice, - úsek odpadového hospodárstva, OU-TR-OSZP-2023/000133-003	11.1.2023	Okresný úrad Turčianske Teplice, odbor starostlivosti o životné prostredie, SNP 514/122, Turčianske Teplice zaslaný dňa 29. decembra 2022 oznámenie o vypracovaní strategického dokumentu „Územný plán obce Slovenské Pravno“, ktorý predložil obstarávateľ! Obec Slovenské Pravno, Obecný úrad Slovenské Pravno 123,038 22 Slovenské Pravno v zmysle zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Okresný úrad Turčianske Teplice, odbor starostlivosti o životné prostredie ako príslušný orgán štátnej správy odpadového hospodárstva podľa § 5 zákona Č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v zmysle § 104 a § 108 zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a v súlade § 6 ods. 6 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov k strategickému dokumentu „Územný plán obce Slovenské Pravno“, ktorý predložil obstarávateľ! Obec Slovenské Pravno, Obecný úrad Slovenské Pravno 123, 038 22 Slovenské Pravno nemá pripomienky z hľadiska štátnej správy odpadového hospodárstva týkajúcej sa našej územnej pôsobnosti.	Berie sa na vedomie.

	Okresný úrad Martin, Odbor cestnej dopravy a pozem. komunikácií, Nám. S.H.Vajanského 1, 036 58 Martin, OU-MT-OCDPK-2020/015478	11.01.2023	Okresný úrad Martin, odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií, ako dotknutý orgán štátnej správy prijal Vaše oznámenie o vypracovaní strategického dokumentu: „Územný plán obce Slovenské Pravno Vzhľadom k tomu, že katastrálnym územím obce Slovenské Pravno prechádza cesta 11/519 a cesta II/2192, Okresný úrad Martin, odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií požaduje rešpektovať stanovisko Správy ciest Žilinského samosprávneho kraja v plnom rozsahu, ako aj jej plánované aktivity vo veciach ciest II. a III. triedy. Okresný úrad Martin, odbor cestnej dopravy a pozemných komunikácií, k strategickému dokumentu: „Územný plán obce Slovenské Pravno“ nemá zásadné pripomienky za predpokladu dodržania a rešpektovania zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v úplnom znení neskorších predpisov a zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov, nadradenej územnoplánovacej dokumentácie - ÚPD VUC Žilinského kraja vrátane jeho zmien a doplnkov, dodržania stanoviska Správy ciest Žilinského samosprávneho kraja, tak ako to je vyššie uvedené.	<i>Akceptované, strategický dokument rešpektuje platnú nadradenú územnoplánovacia dokumentáciu a rešpektuje platnú legislatívu na úseku dopravy. Je predpoklad, že navrhovaný strategický dokument bude prerokovaný v zmysle § 22 stavebného zákona, ku ktorému sa vyjadria dotknuté orgány dopravy a správcovia ciest. V zmysle § 22 ods. 4 a 7 stavebného zákona sa dohodne navrhovaný strategický dokument.</i>
	Obvodný banský úrad, ul. 9. mája 2, 975 90 Banská Bystrica, 173-87/2023	12.01.2023	Obvodný banský úrad (ďalej len „OBÚ“) v Banskej Bystrici, ako vecne príslušný orgán štátnej banskej správy podľa § 41 ods. 2 písm. 1) zákona SNR č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušnínach a o štátnej banskej správe v znení neskorších predpisov a miestne príslušný orgán štátnej banskej správy podľa § 1 písm. a) vyhlášky MH SR č. 146/2020 Z. z., ktorou sa ustanovujú obvody pôsobnosti obvodných banských úradov v platnom znení, na základe oznámenia Okresného úradu Turčianske Teplice, číslo OU-TR-OSZP-2022/000751-004 z 29.12.2022 o strategickom dokumente „Územný plán obce Slovenské Pravno“ (ďalej len „strategický dokument“), podľa § 6 ods. 6 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 24/2006 Z. z.“) vydáva nasledovné stanovisko: Po nahliadnutí do evidencií OBÚ v Banskej Bystrici konštatuje, že v katastrálnom území Slovenské Pravno neevviduje chránené ložiskové územia a dobývacie priestory. OBÚ v Banskej Bystrici nemá námietky k strategickému dokumentu. OBÚ v Banskej Bystrici nepovažuje za potrebné, aby sa tento strategický dokument posudzoval podľa zákona č. 24/2006 Z.	<i>Berie sa na vedomie.</i>
	Dopravný úrad, Letisko M. R. Štefánika, 823 05 Bratislava, 5650/2023/ROP-002/64549	09.01.2023	Územný plán obce Slovenské Pravno - oznámenie o strategickom dokumente - odpoveď	<i>Berie sa na vedomie, V katastrálnom území obce sa nenachádza žiadne letisko, heliport, ani letecké pozemné</i>

		Vaším listom ste nám podľa ustanovenia § 6 ods. 2 písm. a) zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov dňa 29.12.2022 doručili oznámenie o vypracovaní strategického dokumentu: „Územný plán obce Slovenské Pravno“, zverejneného na stránke https://www.enviroportal.sk/sk/eia. Dopravný úrad Vám oznamuje, že v riešenom území sa nenachádza žiadne zariadenie súvisiace s civilnou leteckou prevádzkou a do riešeného územia nezasahujú ani žiadne ochranné pásma, resp. prekážkové roviny a plochy letísk, osobitných letísk, heliportov a leteckých pozemných zariadení, ktoré sa nachádzajú mimo riešeného územia zóny. Stanovisko Dopravného úradu sa v rámci prerokovania územnoplánovacej dokumentácie bude vyžadovať len v prípade návrhu letiska, heliportu, osobitného letiska, leteckého pozemného zariadenia a stavieb, "zariadení nestavebnej povahy alebo využitia územia, ktoré by podliehali súhlasu Dopravného úradu podľa ustanovenia § 30 ods. 1 zákona č. 143/1998 Z. z. o civilnom letectve "(letecký zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, tzn. pri: V stavbách alebo zariadeniach vysokých 100 m a viac nad terénom /§ 30 ods. 1 písm. a) leteckého zákona/, Z stavbách a zariadeniach vysokých 30 m a viac umiestnených na prírodných alebo umelých vyvýšeninách, ktoré vyčnievajú 100 m a viac nad okolitú krajinu /§ 30 ods. 1 písm. b) leteckého zákona/, - zariadeniach, ktoré môžu rušiť funkciu leteckých palubných prístrojov a leteckých pozemných zariadení, najmä zariadenia priemyselných podnikov. Vedenia VVN 110 kV a viac, energetické zariadenia a vysielacie stanice /§ 30 ods. 1 písm. c) leteckého zákona/, -zariadeniach, ktoré môžu ohroziť let lietadla, najmä zariadenia na generovanie alebo zosilňovanie elektromagnetického žiarenia, klamlivé svetlá a silné svetelné zdroje /§ 30 ods. 1 písm. d) leteckého zákona/. Z pohľadu Dopravného úradu neexistujú žiadne vplyvy, ktoré by mali byť v strategickom dokumente posúdené podrobnejšie, teda také, ktoré by mali byť posudzované podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.	<i>zariadenie evidované Dopravným úradom. Požiadavky sú riešené v strategickom dokumente v kap. B.13.1.5 Civilné letectvo</i>
--	--	--	--

			Toto stanovisko je vydané len z hľadiska záujmov civilného letectva (nie z hľadiska záujmov dopravy na dráhach a vnútrozemskej plavby).	
	MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY CENTRUM PODPORY ŽILINA Kuzmányho 26, 012 23 Žilina, CPZA-ON-2023/004341 -002	1.1.2023	„Územný plán obce Slovenské Pravno“ -vyjadrenie Centrum podpory Žilina obdržalo Vašu žiadosť č.OÚ-TR-OSZP-2022/000751-004 zo dňa 29.12.2022 o zaslanie stanoviska k predloženému oznámeniu o vypracovaní strategického dokumentu „Územný plán obce Slovenské Pravno.“ Centrum podpory Žilina ako regionálny správca nehnuteľného majetku štátu v správe Ministerstva vnútra SR nemá pripomienky k vyššie uvedenému oznámeniu.	<i>Berie sa na vedomie.</i>